

Emily Bronte
Orkanski visovi

Večernjakova biblioteka
kolo III. Ljubavni romani
Knjiga 1.
Emily Bronte *Orkanski visovi*
Naslov izvornika: Emily Bronte *Wuthering Heights*

Emily Bronte

Prevela s engleskog Antia Ljubić

Fotografija na naslovnoj stranici: Getty Images / * ,

copyright © 2004. Verlag INGENIUM GmbH & CO KG, Graz,
Austrija, za ovo izdanje

Produkcija: Verlag INGENIUM GmbH & CO KG, Graz, Austrija
Nakladnik: Večernji list, d.d.

ISBN 953-7161-46-3

Orkanski visovi

Knjiga se prodaje jedino uz Večernji list

Večernji list

Prvo poglavlje

GODINA 1801. - Tek što sam se vratio iz posjeta svome kućevlasniku - osamljenom susjedu s kojim ću morati imati briga. Ovo je zaista divan predio! Ne vjerujem da bih u cijeloj Engleskoj mogao naći drugo mjesto koje bi bilo tako daleko od društvene vreve kao što je ovo. Pravi raj za čovjekomrscu; a gospodin Heathcliff i ja kao stvoreni smo da podijelimo između sebe tu osamljenost. Krasan čovjek! Nije ni slutio da mi se odmah svidio čim sam primijetio kako se njegove crne oči nepovjerljivo skriše ispod obrva kad dojah do njega, i kako mu se prsti zavukoše odlučno i neprijateljski još dublje u džepove prsluka kad mu rekoh svoje ime.

- Gospodin Heathcliff? - upitah ga.

On kimnu glavom.

- Ja sam Lockwood, vaš novi zakupac, gospodine. Čast mi je da vas posjetim odmah poslije svog dolaska kako bih vam izrazio nadu da vam nisam mnogo dosađivao svojim ustrajnim traženjem da mi izdate pod zakup svoju kuću Thrushcross Grange; čuo sam jučer da ste mislili da...

- Thrushcross Grange je moje vlasništvo, gospodine - prekinu me on trgnuvši se. - Ne bih dopustio da me itko uznemiruje kad bih to mogao spriječiti. - Uđite.

Ovo "uđite", izgovoreno kroza zube, izražavalo je osjećaj "idite dodavola". Čak ni vrata na koja je bio naslonjen ne učiniše nikakav prijateljski pokret na te njegove riječi. Mislim da me je ta okolnost potakla da primim poziv; zainteresirao me taj čovjek koji se činio još povučeniji u sebe nego što sam i sam bio.

Tek što je primijetio da moj konj gura prsima vrata, pruži ruku i otkvači lanac, otvori vrata i mrzovoljno pode za mnom. Nakon što udosmo u dvorište, on viknu: - Joseph, prihvati konja gospodina Lockwooda i donesi vina.

"To mu je sigurno sva domaća posluša" - pomislih kad čuh tu njegovu dvostruku naredbu. - "Nije čudo što mu trava raste među kamenim pločama i što mu jedino stoka podrezuje živu ogradu."

Joseph je bio postariji, ili, bolje rečeno, star čovjek; možda vrlo star, ali zdrav i žilav. - Neka nam Bog pomogne! - promrmlja Joseph prigušenim glasom mrzovoljna čangrizavca; u isto vrijeme pogleda me u lice tako kiselo te sam iz čovjekoljublja pomislio kako mu je potrebna božanska pomoć da bi probavio svoj ručak, jer bih inače morao zaključiti da se njegova pobožna izreka odnosi na moj neočekivani dolazak.

Orkanski visovi ime je doma gospodina Heathcliffa. Pridjev orkanski odnosi se na atmosfersku huku kojoj je ovo mjesto izloženo pri burnu vremenu. Ovdje je gotovo uvijek vjetrovito. Snagu sjevernog vjetra, kad puše preko ovog brda, čovjek može ocijeniti po pretjeranoj nagnutosti na jednu stranu onih nekoliko zakrčljalih jela kraj kuće, a i po onom redu mršavoga grmlja koje pruža svoje grane u istom smjeru, kao da moli milostinju od sunca. Srećom je arhitekt bio vidovit, pa je podigao čvrstu zgradu; uski su prozori duboko uvučeni u zid, a uglovi su zaštićeni velikim ispupčenim kamenjem.

Prije nego što sam prekoračio prag, zastao sam kako bih se divio mnogobrojnim fantastičnim fasadnim ukrasima, a posebice onima oko glavnih vrata, iznad kojih sam u zbrci trošnih poluorlova-poluzmajeva i bestidnih malih dječaka opazio datum "1500" i ime "Hareton Earnshaw". Htjedoh učiniti nekoliko opaski i zamoliti mrzovoljna vlasnika da mi ukratko ispriča povijest toga mjesta, ali je on bio zauzeo takav stav na vratima kao da je zahtijevao da ili odmah uđem ili odem, pa nisam želio povećavati njegovo nestrpljenje prije nego što razgledam unutrašnjost kuće.

Jednim korakom ušli smo u obiteljsku sobu za dnevni boravak ispred koje nije bilo predsoblja ni hodnika; takvu sobu u ovom kraju obično nazivaju "kućom". Ona je redovito i kuhinja i gostinska soba; ali čini mi se da je u Orkanskim visovima kuhinja sasvim povučena u drugi dio zgrade; u svakom slučaju čuo sam razgovor i zveckanje kuhinjskog posuda daleko u unutrašnjosti kuće, a i nisam primijetio ni-

kakve znake prženja, pečenja ili kuhanja oko golemog ognjišta niti ikakav sjaj bakrenih posuda i limenih tava po zidovima. Jedan je kut ipak bio sav u svjetlu koje su odbijale goleme kositrene posude; među njima je bilo i srebrnih bokala i krčaga, a bile su poredane po policama hrastova ormara, sve do samog stropa. Strop je bio gol i cio je bio izložen pogledu, osim ondje gdje ga je skrivala drvena polica puna zobenih kolača i govedeg, janječeg i svinjskog suhog mesa. Iznad kamina bilo je nekoliko starinskih pušaka, par velikih kubura i, kao ukras, tri šarene limene kutije poredane na njegovoj izbočini. Pod je bio od glatkoga, bijelog kamena; stolice s visokim naslonom, primitivne izrade, obojene zeleno, i dva-tri teška, crna naslonjača nazirala su se u sjeni. U udubljenju ispod ormara odmarala se velika mrka lovačka kuja, okružena gomilom štenadi koja su cviljela; bilo je i drugih pasa u drugim kutovima i udubljenjima.

Ta odaja i namještaj ne bi bili ništa osobito kad bi pripadali kakvu tipičnom farmeru na sjeveru, s odlučnim tvrdo-glavim izrazom lica i dugačkim snažnim udovima kojima lijepo pristaju hlače i dokoljenice. Takva čovjeka, kako sjedi u svom naslonjaču za okruglim stolom na kojem stoji pehar pjenušava vina, možete vidjeti u kojoj god hoćete kući unakolo na devet-deset kilometara u ovim brdima ako u nju uđete u stanovito vrijeme poslije ručka. Ali gospodin Heathcliff čudan je kontrast svome obitavalištu i načinu života. Po mrkoj boji lica nalik je na Ciganina, a po odijelu i ponašanju na gospodina, to jest isto toliko gospodina koliko i mnogi drugi veliki zemljoposjednici. Doduše, odijelo mu je prilično zapušteno; ipak zbog tog nemara on ne izgleda loše, jer ima uspravan i lijep stas; ali doima se mrzovoljnim. Netko bi možda pomislio da u njega ima i stanovite neodgojene oholosti, ali moj osjećaj naklonosti prema njemu kaže mi da nije tako; znam instinktivno da njegova rezerviranost potječe iz mržnje prema nametljivoj pokazivanju svojih osjećaja - prema izražavanju uzajamnih simpatija. Sklon je voljeti i mrziti prikriveno, i smatrao bi nekom vrstom drskosti kad bi ga netko otvoreno volio ili mrzio. Ali, odveć sam brz. Ne bih mu trebao tako olako pripisivati svoje osobine. Gospodin Heathcliff možda ima sasvim drugačije razloge nego ja da ne pruža ruku osobi koja bi se htjela s njim izblize upoz-

nati. Nadajmo se da je moja narav nešto gotovo osebujno. Moja mila majka govorila mi je da nikada neću imati udoban bračni dom; i baš prošlog ljeta pokazao sam se potpuno nedostojnim takvog doma.

Dok sam provodio jedan divan mjesec na moru, često sam se nalazio u društvu dražesnog bića, boginje po mome mišljenju; bar sam tako mislio sve dok nije počela obraćati pažnju na mene. Nisam joj nikad "izjavio ljubav" riječima; ali ako pogledi imaju svoj jezik, i najveći idiot mogao je pogoditi da sam zaljubljen do ušiju. Ona me je najposlije razumjela i odgovorila mi - najslađim od svih pogleda. A što sam ja učinio? Priznajem sa stidom - ledeno sam se povukao u sebe, kao puž; i na svaki njen pogled povlačio sam se hladnije i dalje dok napokon jedna naivna djevojka nije počela sumnjati u svoja čula i, postidena i zbunjena pomišlju da je pogriješila, nagovorila svoju majku da smjesta napuste to mjesto. Tim čudnim ponašanjem stekao sam glas čovjeka smišljeno i namjerno nemilosrdna i bezosjećajna. Samo ja mogu procijeniti da to doista nisam zaslužio.

Sjeo sam kraj ognjišta, na stolac što je stajao suprotno od onoga kojemu je prišao moj kućevlasnik, i šutnju ispunio pokušajem da pomilujem kuju koja je bila spustila svoje mladunče i vučji se došuljala do iza mojih nogu; gubica joj je bila podignuta, a kroz iskešene zube curila joj je slina od želje da me ugrize. Moje milovanje izazvalo je u nje dugo, potmulo rezanje.

- Radije ostavite kuju na miru - zareži i gospodin Heathcliff i, da bi se savladao od kakva jačeg izraza gnjeva, lupi nogom o pod. - Ona nije navikla na maženje, ne držim je zbog toga. - Zatim ode do pobočnih vrata i viknu: - Joseph!

Joseph promrmlja nešto nerazgovijetno u dubinama podrma, ali, kako se nije čulo da se penje, njegov gospodar ode dolje k njemu, ostavivši me sama s opasnom kujom i dva ljuta, kudrava ovčarska psa koji su zajedno s njom budno pazili na svaki moj pokret. Kako nisam želio osjetiti njihove zube, sjedio sam nepomično; ali, misleći da oni neće razumjeti nijeme uvrede, počeh, na nesreću, namigivati na taj trio, kesiti mu se i kreveljiti; jedan od izraza moga lica toliko naljuti gospodu kuju da se odjednom razbjesci i skoči

mi na koljena. Odbacim je natrag i požurim staviti stol između sebe i nje. Taj postupak razbjesci cio čopor; šest četveronožnih zlotvora, različite veličine i dobi, pojuri iz skrivenih kutova prema sredini sobe i započne napad, posebice na moje pete i skute kaputa; žaračem odbijajući veće protivnike što sam bolje mogao, bio sam prisiljen glasno zvati u pomoć ne bi li tko od ukućana došao uspostaviti mir.

Gospodin Heathcliff i njegov sluga uspinjali su se podrmskim stubama s ravnodušnošću koja me ljutila; mislim da ni za sekundu nisu išli brže nego obično, iako je oko ognjišta bjesnjela prava oluja od lajanja i skakanja. Srećom, požurila se jedna osoba iz kuhinje, snažna žena, zadignute haljine, golih ruku i obraza zajapurenih od vatre; jurnula je među nas mašući tavom. To oružje i svoj jezik tako je upotrijebila da se bura odjednom stišala, i ona je ostala sama nasred sobe, a grudi su joj se dizale i spuštale kao more poslije snažnog vjetra; u tom trenutku njen gospodar stupi na scenu.

- Što se dogodilo, dovraga? - upita on gledajući me na način koji nisam mogao mirno podnijeti poslije ovakva negostoljubiva postupka.

- Dvraga, zaista! - promrmljah. - Čopor pobjesnelih divljih svinja ne bi mogao biti zloćudniji od ovih vaših životinja, gospodine. To je isto kao kad biste ostavili stranca s čoporom tigrova!

- Oni ne napadaju osobe koje ništa ne diraju - reče on namještajući stol na uobičajeno mjesto i stavljajući bocu pred mene. - Psi i trebaju budno paziti. Uzmite čašu vina.

- Ne, hvala.

- Nisu vas ugrizli?

- Da jesu, vidjeli bi svoje.

Na Heathcliffovu licu pojavi se zlorad osmijeh.

- No, hajde - reče - uzbudili ste se, gospodine Lockwoode. Evo, uzmite malo vina. Gosti su tako rijetki u ovoj kući da ja i moji psi, moram priznati, jedva znamo kako ih dočekati. U vaše zdravlje, gospodine!

Naklonih mu se i uzvratih zdravicu, jer sam pomislio da bi bilo glupo ljutiti se zbog negostoljubivog ponašanja čopora pasa, a i nisam želio i dalje pružati priliku tom čovjeku da se zabavlja na moj račun, jer su, čini se, takve stvari go-

dile njegovu smislu za humor. A i on - vjerojatno pod utjecajem lukave pomisli da bi bilo ludo uvrijediti dobra stanara - popusti i na svoj lakonski način poče govoriti o temi za koju je smatrao da će me zanimati - o dobrim i lošim stranama moga sadašnjeg osamljenog mjesta stanovanja. Našao sam da je vrlo inteligentan, barem što se tiče predmeta kojih smo se dotakli; i prije nego što sam pošao kući, usudio sam se predložiti mu da ga opet sutra posjetim, premda on očevidno nije želio da mu ponovno dosađujem. Ali ja ću ipak doći. Čudo jedno kako se osjećam društven u usporedbi s njim.

Drugo poglavlje

JUČERAŠNJE popodne bilo je maglovito i hladno. Gotovo sam bio odlučio provesti ga pored vatre u svojoj radnoj sobi, umjesto da gazim kroz mokru travu i blato do Orkanskih visova. Ali kad sam se nakon objeda (nota bene: ručak je bio između dvanaest i jedan sat; domaćica, postarija dama koju sam unajmio zajedno s kućom, nije mogla, ili nije htjela razumjeti moju želju da mi se objed poslužuje u pet sati) popeo stubama s tom dobrom namjerom i ušao u sobu, vidio sam sluškinju na koljenima, okruženu četkama i posudama za ugljen, kako podiže strahovitu prašinu gušeći plamen gomilom ugaraka. Taj me je prizor odmah otjerao natrag, uzeo sam šešir i, poslije šetnje od šest kilometara, stigao sam do Heathcliffovih vrtnih vrata, upravo na vrijeme da izbjegnem prve pahuljice snježne bure.

Na tom vjetrovitom sljemeni crna je zemlja bila skorena od mraza, a zrak tako hladan da sam drhtao cijelim tijelom. Kako nisam uspio otkvačiti lanac, preskočih vrtna vrata, potrčah do kuće uz nasuti put obrubljen zakržljanim grmovima ogrozda, i zakucah na vrata. Dugo sam kucao; zglobovi su mi počeli bridjeti, a psi urlikati.

"Prokleti ukućani" - pomislih - "zbog svoje negostoljubivosti zaslužujete da zauvijek budete odvojeni od ljudskog roda. Bar danju ne bih držao svoja vrata zaključana. Ali, usprkos tome, ući ću!" Odlučivši se na to, uhvatih kvaku i počeh pomamno drmati vratima. Joseph proturi glavu, kisela lica, kroz okrugao prozor na žitnici.

- Što tražite? - viknu. - Gospodar je dolje u toru. Idite iza žitnice ako želite govoriti s njim.

- Zar unutra nema nikoga da otvori vrata? - viknuh što sam glasnije mogao.

- Nema nikoga osim gospode, a ona vam neće otvoriti, pa dizali vi tu paklenu buku sve do mraka.

- Zašto? Zar joj ne biste mogli kazati tko sam ja, je li, Joseph?

- Nikako! Neću se miješati u to - promrmlja Joseph i uvuče glavu.

Počeo je padati gust snijeg. Šcepah kvaku i pokušah još jednom, ali se tada u dvorištu iza mene pojavi neki mladić, bez kaputa, s vilama na ramenu. Doviknu mi neka pođem za njim i, nakon što prodosmo kroz praonicu i popločani dio dvorišta u kojemu su bili šupa za ugljen, crpka i golubi-njak, stigismo napokon u prostranu toplu ugodnu odaju, »*»* gdje sam i prvi put bio primljen. Soba je bila divno i veselo osvijetljena velikom vatrom, naloženom ugljenom, tresetom i drvima; obradovao sam se kad sam blizu stola, postavljenog za obilnu večeru, vidio "gospodu", osobu o čijem postojanju nisam ni sanjao. Poklonio sam se i čekao da mi kaže neka sjednem. Ona me pogleda, zavalj se u stolac, ali i dalje ostade nijema i nepomična.

- Ružno vrijeme! - rekoh. Gledao sam je netremice - a i ona mene; promatrala me hladno, bezobzirno. Osjećao sam se neugodno, bio sam zbunjen.

- Sjednite - reče mladić osorno. - On će uskoro doći.

Poslušao sam; nelagodno sam se nakašljao i pozvao nevaljalicu Junu, koja se taj put smiluje i mahnu malo vrhom repa u znak da me poznaje.

- Divna životinja! - počeh opet. - Namjeravate li podijeliti njenu mladunčad, gospodo?

- Oni nisu moji - odgovori ugodna domaćica osornije nego što bi i sam Heathcliff to mogao učiniti.

- Ah, vaši ljubimci su među ovima? - produljih okrenuvši se prema jednom tamnom jastuku za koji mi se učinilo da na njemu leži gomila mačića.

- To bi bio čudan izbor ljubimaca! - odgovori ona prije zirnno.

Na nesreću, to je bila gomila mrtvih zečeva. Opet se nakašljem i približim ognjištu ponavljajući napomenu o lošem vremenu.

- Nije bilo potrebno da izlazite - reče ona i ustane kako bi skinula s ploče nad kaminom dvije od nekoliko obojenih kutija.

Prije je bila skrivena od svjetla, a sada sam jasno vidio cio njen stas i lice. Bila je vitka i vrlo mlada; imala je divan

stas i najdražesnije malo lice koje sam ikad imao zadovoljstvo promatrati; uvojci jasno žute boje, ili čak zlatni, padali su joj oko nježnoga vrata, a oči bi joj, da su imale ljubazan izraz, bile neodoljive; srećom po moje zaljubljivo srce, jedini osjećaj koji su izražavale bio je nešto između prijezira i neke vrste očaja. Činilo mi se neobično i neprirodno da takve oči izražavaju takav osjećaj. Kutije su bile gotovo izvan njezina dosega; htjedoh joj pomoći, ali se ona okrenu prema meni kao što bi se kupac okrenuo prema nekome tko bi mu pokušao pomoći da izbroji svoje cekine.

- Ne trebam vašu pomoć - otrese se - mogu ih i sama dohvatiti.

- Oprostite! - hitro odgovorih.

- Jeste li pozvani na čaj? - zapita me nakon što zaveza pregaču preko svoje lijepe crne haljine i nadnese žličicu čaja nad čajnik.

- Obradovat ću se jednoj šalici čaja - odgovorih.

- Jeste li pozvani? - ponovi ona.

- Nisam - rekoh i nasmiješih se. - Vi ste ta osoba čije je pravo da me pozove.

Ona baci kutiju i čaj i žličicu, i ljutito sjede; čelo joj se nabora, a crvena donja usna naškubi, kao u djeteta kad hoće zaplakati.

U međuvremenu je mladić bio ogrnuo svoj pohabani ogrtač i stajao uspravno kraj vatre pogledavajući me koso i neprijateljski kao da smo krvni neprijatelji. Počeh se dvoumiti je li on sluga ili nije; i odijelo i govor bili su mu prostački; potpuno lišeni otmjenosti koja se mogla primijetiti u gospodina i gospode Heathcliff; njegove su guste, mrke koverče bile čupave i nenjegovane, bio je neobrijan, ruku crnih kao u obična radnika; njegovo je ponašanje bilo slobodno, gotovo oholo; nikakvih znakova revne poslušnosti sluga prema gospodarici kuće. U nedostatku jasnih dokaza o njegovu položaju, smatrao sam da je najbolje ne obraćati pažnju na njegovo čudno ponašanje; pet minuta kasnije, dolazak gospodina Heathcliffa olakšao mi je donekle moj nelagodni položaj.

- Eto vidite, gospodine, došao sam kao što sam obećao!

- uzviknuh prividno veselim glasom - i bojim se da će me loše vrijeme prisiliti da ostanem kod vas jedno pola sata, ako mi za to vrijeme htjednete dati zaklona.

- Pola sata - reče otresajući bijele pahuljice sa svog odijela. - Čudim se što ste odlučili lutati naokolo po snježnoj oluji. Zar ne znate da se izlažete opasnosti da se izgubite u močvarama? Čak i ljudi koji dobro poznaju ove pustare će sto zalutaju u ovakvim večerima; a mogu vam reći, nema izглеda da će oluja uskoro jenjati.

- Možda bi mi jedan od vaših momaka mogao poslužiti kao vodič. Prenoćio bih u Grangeu. Biste li mi mogli dati jednoga?

- Ne, ne bih.

- *Zaista!* Pa dobro, onda se moram pouzdati u svoju mudrost.

- Hm!

- Zašto ne spraviš čaj? - reče onaj u pohabanom kaputu i prenese svoj gnjevni pogled s mene na mladu damu.

- Treba li i *njemu* dati čaj? - upita ona obraćajući se Heathcliffu.

- Spravi ga već jednom! - glasio je odgovor, izgovoren tako grubo da sam se trgnuo. Ton kojim su riječi bile izgovorene odao je zlu narav. Više nisam bio sklon smatrati Heathcliffa osobitim čovjekom. Nakon što je čaj spravljen, pozvao me: - Sada, gospodine, privucite svoju stolicu. - Svi posjedamo za stol, prosti mladić također. Stroga šutnja vladala je za vrijeme čaja.

Ako sam ja prouzročio oblak, pomislih, dužnost mi je da ga pokušam i rastjerati. Sigurno ne sjede svaki dan tako natmureni i šutljivi; i nije moguće, ma kako da su loše naravi, da je ta opća natmurenost njihov svakidašnji izraz.

- Čudno je - počeh za vrijeme stanke dok su mi natakali drugu šalicu čaja - čudno je kako običaj uobličuje naše uku se i ideje: mnogi ne bi mogli zamisliti kako može postojati sreća u životu tako potpuno odvojenom od svijeta, kakav vi vodite, gospodine Heathcliffe; eto, usuđujem se reći, okruženi svojom obitelji, i sa svojom ljubaznom gospodom koja se kao dobar duh brine za vašu kuću i vaše srce.

- Moja ljubazna gospoda - prekinu me on gotovo sa so tonskim podsmijehom na licu. - Gdje je ona - moja ljubazna gospoda?

- Mislim na vašu suprugu, gospodu Heathcliff.

- Da, da, želite reći kako njen duh igra ulogu anđela čuvara i brine se o sreći Orkanskih visova iako je njeno tijelo otišlo. Je li tako?

Vidjevši da sam pogriješio, pokušah to popraviti. Morao sam i sam vidjeti da su se odveć razlikovali po godinama da bi bili muž i žena. On je bio oko četrdesete; doba umne snage kad ljudi malokad gaje iluzije da bi se djevojke udale za njih iz ljubavi; taj je san rezerviran za utjehu u godinama kad počinjemo opadati. Činilo se da ona nema ni sedamnaest godina.

Postade mi jasno. Prostak kraj moga lakta, koji pije čaj iz zdjele i jede neopranim rukama, vjerojatno je njen muž; Heathcliff mladi, naravno. Tako je to kad se netko živ zakaopa; udala se za toga grubijana jer nije znala da postoje i bolji ljudi! Kakva šteta - moram paziti da ne izazovem u nje kajanje što je tako izabrala. Moglo bi se pomisliti da ova posljednja misao potječe iz uobraženosti; ali nije tako. Moj susjed činio mi se gotovo odvratno, a znao sam iz iskustva da sam dosta privlačan.

- Gospoda Heathcliff je moja snaha - reče Heathcliff. To mi potvrdi moju pretpostavku. Dok je govorio, bacio je osobit pogled prema njoj: pogled mržnje; osim ako su mišići njegova lica tako izopačeni da, suprotno mišićima lica u os talog svijeta, ne izražavaju osjećaje njegove duše.

- Pa, naravno - sad razumijem: vi ste sretni muž dobre vile - reko, obraćajući se svome susjedu.

To kao da je bila još gora zabuna: mladić sav pocrvenje i stegnu šake; po svim znacima bio je spreman napasti me. Ali čini se da se brzo pribrao i utišao buru grubom psovkom koju je promumljao na moj račun; ja sam se pravio da je nisam čuo.

- Nemate sreće u svojim nagađanjima, gospodine - reče moj domaćin. - Nijedan od nas nema tu sreću da bude muž vaše dobre vile; njen muž je umro. Rekao sam vam da je ona moja snaha; prema tome, ona je morala biti žena moga sina.

- A ovaj mladić je...

- Pa sigurno nije moj sin!

Heathcliff se nasmiješi, kao da je bila odveć smiona šala smatrati ga ocem tog medvjeda.

- Ja se zovem Hareton Earnshavv - promrmlja ovaj drugi - i savjetujem vam da to ime poštuju.

- Nisam pokazao nikakvo nepoštovanje - odgovorih, smijući se u sebi oholj dostojanstvenosti s kojom je izgovorio svoje ime.

Gledao me je ravno u oči dulje nego što sam ja želio gledati u njegove, jer sam strahovao da bi me to dovelo u iskušenje da ga ili išćuškam ili da mu se glasno nasmijem. Osjetih da mi zaista nije mjesto u tome neugodnom obiteljskom krugu. Mračna duhovna atmosfera nadjačala je, više nego neutralizirala, sjajne materijalne udobnosti koje su me okruživale, pa sam odlučio da dobro pazim prije nego što dođem u tu kuću i treći put.

Večera je bila gotova a da nitko nije progovorio ni jedne ljubazne riječi. Pridoh prozoru da vidim kakvo je vrijeme. "Preda mnom je bio neveseo prizor. Mračna noć već se bila spustila, a nebo i oblaci bili su u strašnom vihoru vjetra i guste vijavice.

- Ne mislim da bih se sada mogao vratiti kući bez vodiča - nisam se mogao savladati da to ne kažem. - Putovi su već zameteni, a da i nisu, jedva bih mogao vidjeti stopu ispred sebe.

- Haretone, otjeraj one ovce pod strehu žitnice. Zamest će ih snijeg ako ostanu u toru cijelu noć; i stavi neku dasku pred njih - reče Heathcliff.

- Što da radim? - zapitah gnjevno.

Moje je pitanje ostalo bez odgovora. Gledajući uokolo, spazih Josepha kako donosi zdjelu kaše za pse, i gospodu Heathcliff kako se, nagnuta nad vatrom, zabavlja paleći šibice koje su bile pale s ploče nad kaminom kad je stavljala kutiju za čaj na njeno mjesto. Joseph stavi zdjelu pred psa, pogleda kritički po sobi i hrapavim glasom reče:

- Čudim se kako možete stajati tu ne radeći ništa kad su svi ostali izišli! Ali vi niste ni za što, i ne vrijedi vam govoriti - vi nikada nećete popraviti svoje loše ponašanje nego ćete otići ravno dodavola, kao i vaša majka prije vas!

Pomislih za trenutak da se ovaj govor odnosi na mene i u ljutnji pridoh staroj hulji s namjerom da ga tako udarim da izleti van, ali me gospoda Heathcliff zaustavi svojim odgovorom:

- Ti bestidni stari licemjeru! - odgovori. - Zar se ne bojiš da će ti đavo odnijeti i dušu i tijelo čim spomeneš njegovo ime? Opominjem te da me ne izazivaš, ili ću tražiti od đava da bude toliko ljubazan da te odmah odnese u pakao. Stani! Gledaj, Josephe - nastavi ona i uze crnu, dugačku

knjigu s police - pokazat ću ti koliko sam napredovala u crnoj magiji; uskoro ću biti kadra postići sve što hoću. Crvena krava nije crkla slučajno, a i tvoj reumatizam teško bi se mogao smatrati nečim što je došlo od Boga!

- Ah, to je bezbožno, bezbožno! - uzviknu starac. - Ne ka nas Gospod spasi od zla!

- Neće, prokletniče! Ti si izgubljen! Gubi se, ili ću ti učiniti neko zlo! Napraviti ću za sve vas po vašem običaju lutke od voska i ilovače, i prvom koji prijeđe granicu koju odredim učiniti ću - neću reći što ću mu učiniti - ali vidjet ćete! Odlazi, u tebe gledam!

Mala se vještica trudila svojim očima dati zloban izraz, i Joseph, drhteći od straha, brzo izide moleći se i mrmljajući: "bezbožnice". Pomislio sam da se ona tako vlada da bi se s njim grubo našalila, i kad ostadosmo sami, pokušah je zainteresirati za svoju nevolju.

- Gospodo Heathcliff - rekoh ozbiljno - morate mi oprostiti što vam dosađujem. S licem kao što je vaše, mislim da ne možete ne biti dobra srca. Molim vas, recite mi po čemu bih mogao razaznati put kojim se trebam vratiti kući. Is to toliko malo znam kako otići onamo, koliko i vi kako otići u London!

- Vratite se putem kojim ste i došli - odgovori ona i namjesti se udobno u naslonjaču, sa svijećom pored sebe i s dugačkom otvorenom knjigom pred sobom. - To je kratak savjet, ali vam bolji ne mogu dati.

- Onda, ako čujete da su me našli mrtvog u nekoj močvari ili jami punoj snijega, zar vam neće vaša savjest šapnuti da je to djelomice i vaša krivica?

- Zašto? Ja vas ne mogu odvesti. Oni me ne bi pustili ni do kraja vrtnog zida.

- Vi da me odvedete! Ja ne bih imao srca tražiti od vas ni da prekoračite prag radi mene po ovakvoj noći - uzviknuh. - Želim da mi kažete kako da nađem svoj put, a ne da mi ga pokažete; ili da nagovorite gospodina Heathcliffa da mi da vodiča.

- Koga? Tu je on, Earnshaw, Zillah, Joseph i ja. Koga želite?

- Zar nema posluge na imanju?

- Ne, nema više nikoga.

- To znači da moram ostati gdje jesam.

- To vi odlučite sa svojim domaćinom. Ja nemam ništa s tim.
- Nadam se da će vam ovo biti pouka da se ubuduće ne odlučujete olako putovati po ovim brdima - začu se Heathcliffov strogi glas s ulaza u kuhinju. - A što se tiče ostajanja ovdje, ja nemam mjesta za posjetitelje; u slučaju ostanka, morali biste spavati u postelji s Haretonom ili s Josephom.
- Mogao bih spavati na stolcu u ovoj sobi - odgovorih.
- Ne, ne! Stranac je stranac, bio bogat ili siromašan; ne bih htio nikoga ostaviti ovdje kad ja nisam tu da pazim! - reče ta neodgojena hulja.

Ta uvreda učini kraj mome strpljenju. Izrazilih svoje gnušanje i odjurih mimo njega u dvorište; u žurbi se sudarih s Earnshawom. Bilo je tako mračno da nisam mogao naći vrata i, dok sam lutao unaokolo, čuo sam još jedan odlomak njihova, kao i obično, nimalo ljubazna razgovora. Isprva mi se činilo kao da je mladić sklon postupiti prijateljski prema meni.

- Ići ću s njim do parka - reče on.

- Ići ćeš s njim u pakao! - uzviknu njegov gospodar, ili što mu je već bio. - A tko bi se onda brinuo za konje, je li?

- Važniji je ljudski život od brige o konjima za jednu večer; netko mora ići - promrmlja gospoda Heathcliff ljubaznije no što sam očekivao.

- Ne po tvojoj naredbi - odvrati Hareton. - Ako mu pri dajesh tako veliku vrijednost, bolje da šutiš.

- Onda se nadam da će ti se njegov duh često ukazivati; i nadam se da gospodin Heathcliff neće nikada dobiti drugog stanara dok Grange ne postane ruševina! - oštro odgovori ona.

- Slušajte, slušajte, ona ih proklinje! - šapnu mi Joseph komu sam se bio primaknuo.

Sjedio je blizu, tako da je mogao sve čuti, i muzao krave pri svjetlu fenjera; ščepao sam bez ikakve ceremonije taj fenjer, doviknuo mu da ću mu ga poslati sutra i pojurio prema prvim vrtnim vratima.

- Gospodaru, gospodaru, ukrade nam fenjer! - povika starac i pojuri za mnom. - Hej, šarove, hej, pseto! Hej, psi ne, drž'te ga, drž'te ga!

Dok sam otvarao vrata, dva čupava čudovišta ščepaše me za grlo, oboriše me na zemlju i ugasiše svjetlo, a glasan

smijeh Heathcliffa i Haretona dovede do vrhunca moj gnjev i poniženje. Srećom, životinje su, čini se, bile više sklone pružati šape, zijevati i mahati repovima nego me živa progutati; ali nisu mi dopuštale da se dignem, te sam bio prisiljen ležati na zemlji dok se god njihovim zlim gospodarima nije svidjelo osloboditi me; a onda sam, gologlav i drščući od bijesa, naredio tim nitkovima da me puste da odem, rekao im da će se kajati ako me zadrže i jednu minutu dulje te dodao nekoliko nesuvislih prijetnji osvetom; te su prijetnje po neodređenoj dubini svoje jetkosti podsjećale na Kralja Leara.

Od uzbuđenja nos mi počeo krvariti, ali se Heathcliff i dalje smijao, a ja i dalje psovao. Ne znam kako bi se završila ta scena da se tu ne nade jedna osoba prilično razumnija od mene i blagonaklonija od mog domaćina. To je bila Zillah, snažna domaćica, koja najposlije iziđe upitati za uzrok galame. Mislila je da me koji od njih tuče, a kako se nije usuđivala napasti svoga gospodara, usmjeri svoju jezičnu paljbu na mlađeg nevaljalca.

- Pa, gospodine Earnshavve - povika - što li sve nećete raditi! Hoćemo li početi ubijati ljude na svom kućnom pragu? Vidim da ova kuća nije za mene - pogledajte jadnog mladića, još malo i ugušio bi se! Umirite se, mladiću! Udite, ja ću to izliječiti; eto sad, budite mirni.

Govoreći to, iznenada mi izlije pola litre ledene vode za vrat i uvuče me u kuhinju. Gospodin Heathcliff ude za nama; njegova slučajna veselost brzo se pretvori u uobičajenu mrzovolju.

Osjećao sam se vrlo slabo i na rubu nesvjesticte te sam bio prisiljen pristati da ostanem pod njegovim krovom. On reče Zillah da mi da čašu rakije, a zatim ode u unutarnju sobu; Zillah me je tješila i, po njegovoj naredbi, zbog koje mi je laknulo, povela me na spavanje.

Treće poglavlje

DOK ME je vodila uza stube, preporučila mi je da zaklonim svijeću i da budem što tiši, jer njen gospodar ima čudan odnos prema sobi u koju me ona vodi i nerado ikoga pušta noćiti u njoj. Upitah je za razlog. Nije ga znala; odgovorila mi je da ona tu živi tek dvije godine, a kako se tu događaju tolike čudne stvari, prestala je biti radoznala.

Odveć ošamućen da bih bio radoznao, zaključah vrata i pogledah unaokolo da vidim gdje je postelja. Cio se namještaj sastojao od jedne stolice, ormara za odijela i velike hraslove pregrade s četvrtastim otvorima pri vrhu koji su izgledali kao prozori na kočijama. Pridoh pregradi, pogledah unutra i vidjeh da je to neka čudna vrsta starinske kočije, zgodno udešene da se izbjegne potreba da svaki član obitelji ima posebnu sobu. U tom je malom pregratku daska prozora, koji je bio obuhvaćen pregradom, služila kao stol. Otvorih vrata na pregradi, udoh sa zapaljenom svijećom, zatvorih ih i osjetih se sigurnim od Heathcliffa i svih ostalih.

Na prozorskoj dasci na koju sam stavio svijeću bilo je nekoliko pljesnivih knjiga, nagomilanih u jednom kutu; daska je bila sva izrezana riječima urezanim u boju. Ali te riječi nisu bile ništa drugo do ime - napisano svakovrsnim slovima, velikim i malim - *Catherina Earnshaw*, koje je gdje gdje bilo promijenjeno u *Catherina Heathcliff*, a gdje gdje u *Catherina Linton*.

U ravnodušnoj klonulosti naslonih glavu na prozor i nastavah čitati: *Catherina Earnshaw*, *Heathcliff*, *Linton*, dok mi se oči ne sklopiše; ali one nisu počivale ni pet minuta, kad su se blještava bijela slova pojavila iz mraka jasna kao prividenja - zrak je bio ispunjen *Catherinama*; prenem se da bih otjerao to nametljivo ime i primijetih da je svijeća pala na jedan svezak stare knjige i da zrak smrdi na nagorjelu teću kožu. Ispravim svijeću, i, osjećajući se vrlo nelagodno

zbog hladnoće i dugotrajne mučnine, sjednem i otvorim oštećenu knjigu na svom koljenu. To je bilo *Sveto pismo*, tiskano sitnim slovima; strahovito je zaudaralo na plijesan. Na prvoj praznoj strani bilo je napisano: Vlasništvo Catherine Earnshaw, a ispod toga datum star četvrt stoljeća. Zatvorih tu knjigu i počeh uzimati druge, jednu po jednu, dok ih nisam sve pregledao. Catherinina biblioteka sastojala se od dobro izabраниh knjiga čija je oštećenost svjedočila da su dosta upotrebljavane, doduše, ne uvijek u svrhu kojoj su bile namijenjene; teško da je ijedno poglavlje bilo bez komentara - ili bar bez bilježaka nalik na komentar - koji je pokrивao svaki prazan djelić lista što ga je tiskar bio ostavio. Tu i tamo rečenice su bile odvojene, a ponegdje bilješke u obliku pravog dnevnika naškrabane nesigurnom, djetinjom rukom. Jako sam se razveselio kad sam na vrhu jedne prazne stranice (koja je vjerojatno smatrana za veliku dragocjenost kad je prvi put nađena) ugledao odličnu karikaturu svog prijatelja Josepha - jednostavno, ali vrlo uspješno nacrtanu. U meni se odjednom probudi interes za tu nepoznatu Catherinu, te počeh čitati njene izbljedjele hijeroglifne.

"Jedna strašna nedjelja!" - počinjao je ulomak ispod karikature. - "Željela bih da je otac ovdje. Hindlev je mrska zamjena - njegovo ponašanje prema Heathcliffu je grozno - H. i ja odlučili smo se pobuniti - večeras smo poduzeli prvi korak.

Cio dan lila je kiša. Nismo mogli ići u crkvu, ali je Joseph odlučio održati bogoslužje u sobi u potkrovlju; i dok su Hindlev i njegova žena uživali pored vesele vatre - gdje su, sigurna sam, radili sve samo nisu čitali Bibliju - Heathcliffu, meni i nesretnom sluzi naređeno je da uzmemo svoje molitvenike i popnemo se uza stube. Otišli smo u potkrovlje i sjeli jedno kraj drugoga na vreću žita; tu smo uzdisali, drhtali i nadali se da će i Joseph drhtati od zime, te da će tako radi sebe održati kratku propovijed. Uzaludna nada! Služba je trajala točno tri sata; pa ipak je moj brat imao obraza uzviknuti kad nas je vidio da silazimo niza stube:

- Sto, zar ste već gotovi? - Nedjeljom uvečer bilo nam je dopušteno da se ranije igramo, samo pod uvjetom da ne dižemo veliku buku; a sada je i najmanji smijeh dovoljan razlog da nas pošalju u odvojene kutove!

- Vi zaboravljate da vam je gospodar ovdje - kaže tiranin. - Uništiti ću prvog tko me naljuti! Zahtijevam potpun mir i tišinu. Derane! Jesi li ti to učinio? Frances, draga, povuci ga za kosu kad prodeš kraj njega; čuo sam ga da pucke ta prstima. - Frances ga srdačno povuče za kosu, a zatim ode i sjede mužu na koljenu; i onda su se, kao dvoje djece, ljubili i govorili besmislice satima i satima - glupo brbljanje kojega bi se trebalo stidjeti. Mi smo se pokušavali udobno smjestiti, koliko je bilo moguće u luku ormara. Tek što sam bila stavila naše pregačice i objesila ih kao zavjesu, naiđe Joseph iz staje da nešto upita. Strgne moju zavjesu, čušne me i zakriješta:

- Gospodar je tek pokopan, nedjelja još nije prošla i ri ječi Svetog pisma još su vam u ušima, a vi se usuđujete igrati i šaliti! Sram vas bilo! Sjedite, nevaljala dječurlijo! Ima dosta dobrih knjiga, kad biste ih htjeli čitati; sjedite i razmišljajte o svojim dušama!

Nakon što je to rekao, naredi nam da sjednemo tako kako bismo mogli pri svjetlu slabog plamena daleke vatre vidjeti tekst glupih knjiga koje nam tutnu u ruke. Nisam to mogla izdržati. Uzeh otrcanu knjigu za korice i bacih je u šetaru izjavljujući da mrzim dobru knjigu. Heathcliff gurnu svoju na isto mjesto. Nastade vika!

- Gospodine Hindlev! - povika naš vjeroučitelj Joseph. - Gospodine, dođite ovamo! Gospođica Cathy otrgla je korice od *Krune spasenja duše*, a Heathcliff je udario šakom u prvi dio *Širokog puta k propasti dušiel*! Strašno je što dopuštate da se tako ponašaju. Eh! Stari bi ih propisno izudarao - ali on je otišao.

Hindlev pojuri iz svoga raja kraj ognjišta, ščepa nas, jedno za ovratnik a drugo za ruku, i odvuče u kuhinju, gdje Joseph izjavi da će nas đavo zasigurno odnijeti; i tako utješeni, povučemo se u odvojene kutove čekati njegov dolazak. Uzela sam knjigu i bočicu tinte s police, odškrinula kućna vrata da bih dobila svjetlo i, evo, već je dvadeset minuta kako se lijepo zabavljam pišući; ali moj je drug nestrpljiv, predlaže da uzmemo mljekaričin ogrtač i da zaštićeni njime trčimo malo po pustari. Dobar prijedlog - i onda, kad mrzovoljni starac dođe, možda će vjerovati da se njegovo proročanstvo obistinilo. -JNe može nam biti hladnije i vlažnije na kiši nego što je ovdje."

Mislim da se Catherine natrčala s Heathcliffom. Sljedeća njena rečenica skrenula je na drugi predmet i njeno je raspoloženje postalo tužno.

"Nisam ni sanjala da ću se zbog Hindlevjeva postupka toliko rasplakati!" - pisala je. - "Glava me tako silno boli da je ne mogu držati na jastuku, a ipak ne mogu prestati plakati. Siromah Heathcliff! Hindlev ga naziva probisvijetom, ne dopušta mu da sjedi s nama, niti da ikad više jede s nama; kaže da se ja i Heathcliff ne smijemo više igrati zajedno i prijetiti da će ga istjerati iz kuće ako prekršimo njegovu naredbu. Krivi našeg oca (kako se samo usuđuje?) što je sa H. postupao odveć popustljivo i kune se da će mu on pokazati gdje mu je pravo mjesto."

Počinjem drijemati nad tamnim listom; oči mi prijedose s rukopisa na tiskani dio. Vidjeh crven, ukrašen naslov - *Sedamdeset puta sedam, i prvi poslije četiri stotine devedesetog grijeha*. Pobožna propovijed koju je prečasnri Jabes Branderham održao u Gimerdensauškoj kapeli. - I dok sam se polusanjivo pitao što li je Jabes Branderham rekao o toj temi, zavalih se u postelju i usnuh. Ali, na žalost, loš čaj i loše raspoloženje imaju svoje posljedice! Jer što bi mi drugo moglo prouzročiti tako strašnu noć? Otkako sam sposoban za patnju, ne sjećam se nijedne druge koja bi se mogla usporediti s ovom.

Počeh sanjati gotovo i prije nego što sam prestao biti svjestan mjesta na kojem sam se nalazio. Sanjao sam da je jutro i da se vraćam kući s Josephom kao vodičem. Snijeg je bio dubok nekoliko stopa na našem putu, i dok smo polako išli naprijed, moj je suputnik dosađivao neprestanim prijekorima što nisam ponio sa sobom hodočasnički štap; govorio mi je da nikada neću uspjeti ući u kuću bez njega i hvalisavo mahao svojom teškom batinom koju je zvao hodočasničkim štapom. Za trenutak pomislih da je besmisleno tvrditi kako će mi trebati takvo oruđe da bih ušao u vlastiti stan; ali mi tada proleti kroz glavu nova misao: pa ja i ne idem onamo; mi smo pošli na put da bismo čuli čuvenog Jabesa Branderhama koji će propovijedati o tekstu *Sedamdeset puta sedam*; i netko od nas, Joseph, propovjednik ili ja, učinio je - Prvi poslije četiri stotine devedeset prvog - pa je imao biti javno raskrinkan i izopćen iz crkve.

Stigosmo u kapelu. Ja sam zaista bio prošao kraj nje dvatri puta za svojih šetnji; nalazi se u uvali između dva brda; ali je to dosta uzdignuta uvala blizu neke močvare za čije tresetno blato kažu da služi kao vrlo dobar balzam za nekoliko leševa što leže u njemu. Krov je još bio čitav; ali kako je svećenikova plaća bila samo dvadeset funti godišnje, a kuća s dvije sobe prijetila da uskoro postane kuća s jednom sobom, nijedan svećenik nije htio preuzeti dužnost župnika, pogotovu zbog toga što se govorilo da bi ga njegova pastva radije ostavila nego što bi mu povećala uzdržavanje i za jednu paru iz vlastitih džepova. U mom snu Jabes je imao veliku pažljivu pastvu i propovijedao je - gospode Bože! - kakvu propovijed, podijeljenu u četiri stotine i devedeset dijelova, od kojih je svaki bio potpuno ravan običnoj propovijedi s propovjedaonice i svaki je razmatrao poseban grijeh! Gdje ih je sve našao, ne znam. On je na osobit način tumačio taj tekst; činilo se potrebnim da čovjek učini drukčiji grijeh u svakoj prilici. Ti su grijesi bili vrlo neobični; čudni prijestupi koji mi nikad prije nisu ni na um padali.

Ta mi je propovijed postajala sve dosadnija. Vrpeljio sam se, zijevao, drijemao, budio se, štipao se, bockao, trljao oči, ustajao, sjedao i gurkao Josepha da mi kaže hoće li se ta propovijed ikad svršiti. Bio sam osuđen da je slušam cijelu, do kraja; napokon je došao do *Prvog poslije četiri stotine devedeset prvog*. U tom trenutku dođe mi iznenadno nadahnuće; osjetih se pobuđenim da ustanem i okrivim Jabesa za grijeh koji nijedan kršćanin ne treba oprostiti.

- Gospodine - uzdahnuh - sjedeći ovdje među ova četiri zida, bez prekida sam izdržao i oprostio četiri stotine i devedeset poglavlja vaše propovijedi. Sedamdeset puta sedam puta uzimao sam svoj šešir i spremao se da odem - sedamdeset puta sedam puta vi ste me bezrazložno prisilili da ponovno sjednem. Četiri stotine i devedeset prvi put je odveć. Drugovi, mučenici, naprijed na njega! Svucite ga i smrvite u atome, da ga mjesto koje ga zna više ne zna!

- *Ti si taj!* - povika Jabes poslije svečane stanke i nagnu se preko svog jastučića. - Sedamdeset puta sedam puta ti si ^{Zl}jevajući iskrivio svoje lice - sedamdeset puta sedam puta posavjetovao sam se sa svojom dušom. "Gle, ovo je ljudska slabost; treba je također oprostiti!" Prvi poslije četiri stotine

devedeset prvog je došao. Subraćo, izvršite nad njim što je pisano. Takvu čast imaju svi Njegovi sveci!

Čim je izgovorio te riječi, cio skup mašući svojim hodočasničkim palicama složno juru na mene; i ja, kako nisam imao nikakvo oruđe da ga podignem u samoobranu, počnem se koškati, s Josephom, svojim najbližim i najljućim napadačem, da bih mu oteo štap. U tiskanju gomile nekoliko batina se ukrsti; udarci, namijenjeni meni, padoše na druge glave. Uskoro je cijela kapela odjekivala od udaraca i protu-udaraca; svaki je čovjek dizao ruku protiv svog susjeda; i Branderham, ne želeći ostati neaktivan, izlijevao je svoju revnost u pljusk glasnih udaraca o daske propovjedaonice, koje su tako odjekivale da me je to najposlije, na moju neizrecivu radost, probudilo. A što se doista dogodilo što je sugeriralo tu silnu gungulu? Što je igralo Jabesovu ulogu u toj vrevi? Samo jedna grana jele koja je dodirivala rešetkasti kapak na mom prozoru i čije su šišarke udarale o prozore dok je vjetar hujao! Za trenutak sam osluškivao u sumnji, ali čim sam otkrio narušavatelja mira, okrenuo sam se na drugu stranu, zaspao i opet počeo sanjati još neugodniji san, ako je to uopće i moguće.

Ovaj put sam znao da ležim u hrastovoj pregradi i jasno sam čuo oluju i vijavicu; također sam čuo kako jelova grana lupka o prozor i pripisao sam to lupkanje pravom uzroku; ali mi je ono toliko smetalo da ga odlučih zaustaviti, ako je moguće, te, kako se meni činilo, ustadoh i pokušah otkvačiti kapak. Ali je kuka bila zabijena za zasun; tu okolnost primijetio sam dok sam još bio budan, ali sam je zaboravio. - Ipak, moram zaustaviti to lupanje! - promrmljam, probijem okno šakama i gurnem ruku da uhvatim tu nenosnu granu; ali umjesto nje moji prsti stegnuše prste male, ledeno hladne ruke! Užas strašnog sna sveg me obuze; pokušah trgnuti ruku, ali ju je ona ruka držala i jedan žalostan glas zajeca: -Pusti me unutra, pusti me unutra! - Tko si ti? - upitah boreći se da oslobodim svoju ruku. - Catherina Linton - odgovori drhtav glas. (Zašto sam mislio o prezimenu *Linton*! Čitao sam Earnshaw umjesto Linton bar dvadeset puta.) -Došla sam kući; bila sam izgubila put u pustari! - Dok je taj glas govorio, nejasno nazrijevah djetinje lice koje je gledalo kroz prozor. Strah me učini okrutnim, te kad vidjeh kako je

moj pokušaj da se oslobodim toga stvora uzaludan, povukoh njegov ručni zglob na razbijeno okno i počeh ga trljati tamo-amo o staklo dok krv nije počela curiti i natapati posteljину; ali to stvorenje i dalje je tugaljivo molilo: - Pusti me unutra! - i još me uvijek čvrsto držalo za ruku, što me je dovelo gotovo do ludila zbog straha. - Kako mogu! - najzad rekoh. - Pusti ti *mene* ako hoćeš da te pustim unutra! - Prsti popustiše i ja brzo uvukoh svoju ruku kroz rupu, užurbano naslagah knjige u obliku piramide prema rupi i začepih uši prstima da ne bih više slušao tu žalosnu molbu. Činilo mi se da sam ih držao začepljenima više od četvrt sata; ali čim sam počeo opet slušati, ono tužno zapomaganje i dalje se čulo! - Odlazi! - viknuh. - Nikad te neću pustiti unutra, pa makar molila dvadeset godina. - Pa već ima dvadeset godina - jadikovao je glas. - Beskućnica sam već dvadeset godina! - Začu se slabačko struganje izvana i gomila knjiga pomakne se kao da je netko gurnu unutra. Pokušavam skočiti, ali ne mogavši maknuti nijednim udom, izbezumljen od straha glasno viknem. Na svoje iznenađenje, opazim da uzvik nije bio samo san; užurbani koraci pridoše vratima moje sobe, nečija ih jaka ruka otvori i svjetlo prodre kroz četvrtaste otvore u vrhu pregrade. Sjedio sam u postelji još drhteći od straha i brisao znoj s čela; onaj koji je ušao, činilo se, zastao je; počeo je mrmljati nešto sam sa sobom. Najposlije poluglasno upita kao da nije očekivao nikakav odgovor: - Ima li koga tu? - Smatrao sam da je najbolje ako priznam svoju nazočnost, jer sam prepoznao Heathcliffov glas i plašio sam se da će početi pretraživati ako se ne javim. S tom namjerom ustanem i otvorim pregradu. Neću lako zaboraviti posljedice toga svog postupka.

Heathcliff je stajao blizu ulaza, u košulji i hlačama, svijećajući mu je kapala preko prstiju, a lice mu je bilo bijelo kao zid iza njega. Na prvi škrip hrastove pregrade trgnu se kao od udarca munje, svijećajući mu ispade iz ruke, a bio je tako uzbuđen da ju je jedva podigao.

- To je samo vaš gost, gospodine - uzviknuh želeći ga postedjeti poniženja da i dalje pokazuje svoj kukavičluk. - dogodilo mi se, na žalost, da spavajući glasno jauknem "bog strašnog sna koji sam sanjao. Žalim što sam vas uznemirio.

- Ah, grom vas ubio, gospodine Lockwoode! Kamo sreće da ste u... - poče moj domaćin stavljajući svijeću na stolac jer je nije mogao držati u drhtavoj ruci. - Tko vas je doveo u ovu sobu? - nastavi zabadajući nokte u dlanove i škrgućući zubima da bi savladao grč u vilicama. - Tko? Tko god to bio, trebao bih ga odmah istjerati iz kuće.

- Vaša služavka, Zillah - odgovorih mu silazeći s postelje i brzo se odijevajući. - Nemam ništa protiv toga da to učinite, gospodine Heathcliffe; ona je to potpuno zaslužila. Mislim da je htjela dobiti još jedan dokaz, i to na moj račun, da ovo mje sto posjećuju duhovi. Pa eto - ono obiluje duhovima i vampi rima! Nitko vam neće zahvaliti na spavanju u takvoj jazbini!

- Što želite time reći? - upita Heathcliff. - I što to činite? Ležite i prespavajte kad ste već ovdje; ali, za ime Boga, ne ponavljajte onaj strašni jauk; ništa ga ne bi moglo opravdati, osim kad bi vas netko klao!

- Da je mala vještica ušla kroz prozor, ona bi me vjerojatno udavila! - odgovorih. - Ne namjeravam se ponovno izložiti progonima vaših gostoljubivih predaka. Je li vam prečasnri Jabes Branderham bio rod s majčine strane? A ta davolica Catherina Linton, ili Earnshaw, ili kako se već zvala - sigurno je bila nestalna srca - nevaljala mala duša! Rekla mi je da hoda po zemlji dvadeset godina; pravedna kazna za njene smrtne grijeh, u to sam siguran!

Tek što izgovorih te riječi, sjetih se Heathcliffove veze s Catherininim imenom u onoj knjizi; bio sam je potpuno zaboravio dok je se sad ponovno ne sjetih. Pocrvenjeh zbog svoje nepromišljenosti, ali bez ikakva drugog znaka da sam svjestan uvrede koju sam mu nanio, požurih dodati: - Moram priznati, gospodine, da sam proveo prvi dio noći u - tu opet zastanem - namjeravao sam reći: "u čitanju ovih starih knjiga", ali se sjetih da bi to otkrilo moje poznavanje njihova ne samo tiskana nego i pisana sadržaja, te mjesto toga rekoh - u čitanju imena urezanog u prozorskoj dasci. Monotonno zanimanje za koje sam računao da će mi pomoći da zaspim, kao što bi brojanje, ili...

- Što želite postići time da mi tako govorite - zagrmje Heathcliff s divljačkom žestinom. - Kako, kako se usuđuje te vi, pod mojim krovom? - Bože! Poludio je kad tako govori! - I bijesno se lupi po čelu.

Nisam znao da li da se bunim zbog njegovih riječi ili da nastavim sa svojim objašnjenjem; ali se on doimao tako duboko uzbuđenim da se sažalih i nastavih mu govoriti o svojim snovima; uvjeravao sam ga da nikad nisam čuo ime Catherine Linton, ali to što sam ga pročitao nekoliko puta proizvelo je dojam koji se personificirao kad se moja mašta oslobodila kontrole moga razuma. Heathcliff se bio polako primaknuo do postelje dok sam ja govorio, i kad je najzad sjeo na nju, bio sam gotovo skriven, te sam ga jedva mogao vidjeti. Ali sam po njegovu nepravilnom i isprekidanom disanju zaključio da se bori kako bi savladao neki odveć snažan osjećaj. Ne želeći mu pokazati da sam svjestan njegove unutarnje borbe, nastavih se odijevati praveći priličnu buku, a zatim pogledah u sat i glasno rekoh samome sebi: - Nema još tri sata! Mogao bih se zakleti da je šest. Vrijeme ovdje sporo protječe; sigurno smo otišli na spavanje u osam!

- Liježemo uvijek u devet sati zimi, a ustajemo u osam - reče moj domaćin uz težak, prigušen uzdah i, sudeći po pokretu sjene njegove ruke, otre suzu s oka. - Gospodine Lockwoode - doda - možete ići u moju sobu; samo biste smetali ako biste tako rano sišli dolje, a vaše djetinje stenja nje otjeralo je moje spavanje dodavola.

- I moje također - odgovorih. - Šetat ću po dvorištu dok ne svane, a onda ću otići; i ne morate se bojati da ću vam opet dosađivati svojim posjetima. Sad sam potpuno izliječen od traženja zadovoljstva u društvu, bilo u selu ili u gradu. Razuman čovjek treba biti sam sebi dovoljan.

- Divno bi to društvo bilo! - promrmlja Heathcliff. - Uzmite svijeću i idite kamo hoćete. Ja ću vam se uskoro pridružiti. Samo nemojte ići u dvorište, psi su odvezani; a u kući - Juna čuva stražu ondje, i - ne, možete šetati samo po stubama i hodnicima. Ali, odlazite! Ja ću doći za dvije minute!

Poslušah ga i izidoh iz sobe, ali kako nisam znao kamo vodi usko predsoblje, nisam se udaljavao, stajao sam nepomično, te sam i nehotice bio očevidac praznovjerja moga domaćina, koje je čudno proturječilo njegovoj prividnoj razboritosti. Stao je na postelju i silom otvorio prozorsko krilo, a zatim udario u strastven, neobuzdan plač. - Udi! Udi! - jecao je. - Cathy, dođi. Ah, dođi - dođi još jednom! Ah!

Dragano srca moga! Čuj me bar *ovaj* put, Catherino! - Priviđenje je pokazivalo uobičajenu narav priviđenja: nije davalo nikakva znaka života; ali snijeg i vjetar jurnuše unutra, dopriješe čak i do mog mjesta i ugasiše svjetlo.

Toliko je bilo patnje u izljevu žalosti koji je pratio ta luda zazivanja, da zbog sažaljenja nisam ni shvatio svu njihovu ludost; povukoh se pomalo ljut što sam uopće slušao i nezadovoljan što sam ispričao svoj besmisleni strašni san koji je prouzročio tu bol, iako nisam mogao shvatiti zašto se moj san tako duboko dojmio Heathcliffa. Oprezno sidoh u prizemlje i nađoh se u kuhinji gdje na plamičku vatre, čiji je žar bio brižljivo skupljen, zapalih svoju svijeću. Ništa se nije micalo osim šareno-sivog mačka koji se bio izvukao iz pepela i pozdravio me mrzovoljnim mjaukanjem.

Dvije klupe u obliku luka gotovo su zagrađivale ognjište; ispružih se na jednu, a mačak se pope na drugu. Obojica zadrijemasmo prije nego što nas je itko došao uznemiriti u našem skloništu; ali uskoro side Joseph, spuštajući se s teškom mukom ljestvama koje su se gubile kroz vratašca u stropu; bio je to, mislim, ulaz u njegovu potkrovnu sobicu. Baci mračni pogled na plamičak koji sam bio raspalio pomoću grančica, otjera mačka s klupe, sjede na prazno mjesto i počeo puniti duhanom svoju veliku lulu. Moju prisutnost u njegovu svetištu očevidno je smatrao tolikim bezobrazlukom da nije mogao kazati ni riječi; šutke je prinio lulu usnama, prekrižio ruke i počeo pušiti. Pustio sam ga da mirno uživa. Nakon što ispusti i posljednji oblačić dima, duboko uzdahnu, diže se i ode isto tako ozbiljno kao što je i došao.

Zatim se začuše gipkiji koraci; otvorih usta za "dobro jutro", ali ih opet zatvorih - nije mi se pružila prilika za pozdrav jer je Hareton Earnshaw čitao sotto voće svoje molitve koje su se sastojale od psovki upućenih svakom predmetu koji bi dodirnuo dok je u jednom kutu tražio lopatu da bi napravio prtinu kroz snijeg. Pogledao je preko klupe šireći nosnice i bio je isto tako malo sklon izmijeniti pozdrave sa mnom kao i s mojim prijateljem mačkom. Zaključio sam po njegovim pripremama da je izlaz dopušten, te napustih svoj tvrđi ležaj i podoh za njim. On to primijeti, pa krajem lopate udari unutarnja vrata i nerazgovijetnim me mrljanjem obavijesti da tuda moram krenuti ako želim napustiti to mjesto.

Vrata su vodila u kuću gdje je ženskadija već bila u pokretu. Zillah je golemim mijehom raspirivala vatru, a gospođa Heathcliff je, klečeći pored ognjišta, čitala knjigu pri svjetlu plamena. Rukom je zaklanjala oči od topline i činilo se da je posve zadubljena u čitanje. Prekidala je samo da bi prekorila služavku jer ju je obasipala iskrama, ili da katkad odgurne psa koji joj je nasrtljivo gurao njušku u lice. Iznenadnih se kada tu vidjeh i Heathcliffa. Stajao je pored vatre, leđima okrenut meni, i završavao burnu scenu na račun jadne Zillah koja je povremeno prestajala raditi kako bi gužvala kraj svoje pregače i ljutito uzdisala.

- A ti, ti nedostojna. - viknuo je kad sam ušao, obraćajući se svojoj snahi i upućujući joj epitet koji nije ništa gori nego guska ili ovca, ali koji pisci obično označavaju crti com. - Eto, opet se baviš svojim besposličarskim trikovima. Drugi barem zarađuju kruh koji jedu - a ti, ti živiš od moje milostinje. Ostavi te svoje gluposti i radi nešto! Platit ćeš mi što me mučiš time da si mi neprestano pred očima - čuješ li, prokleta babuskaro?

- Ostavit ću svoje gluposti jer ste kadri natjerati me na to ako i odbijem - odgovori mlada dama, zatvori knjigu i baci je na stolac. - Ali neću raditi ništa, osim ono što me je volja, pa makar vi umorili jezik od psovanja!

Heathcliff podiže ruku, ali se ona brzo izmaknu jer je očito dobro poznavala njezinu težinu. Ne želeći promatrati tu borbu, koja bi bila nalik na borbu između mačke i miša, brzo istupih naprijed kao da se želim ogrijati kraj ognjišta i kao da nisam ni primijetio njihovu svađu. Oboje su bili dovoljno pristojni da prekinu daljnja neprijateljstva; Heathcliff stavi svoje šake podalje od iskušenja, u džepove, gospođa Heathcliff načubi usne, ode i sjede na jedan podalji stolac gdje je ostala pri svojoj riječi igrajući ulogu nepomičnog kipa sve vrijeme dok sam ja bio tu. Nisam dugo ostao. Odbio sam doručkovati s njima i na prvi znak zore iskoristio priliku da pobjegnem na svjež zrak koji je sada bio čist, miran i hladan kao led.

Moj mi kućevlasnik doviknu da stanem, prije nego što sam stigao do kraja vrta, i ponudi se da me isprati preko pustare. Bilo je dobro što je to učinio, jer je cijela brdska strana bila jedan valovit bijeli ocean; ali izbočine i udubljenja nisu

odgovarali neravninama zemljišta; mnoge su rupe bile potpuno ispunjene snijegom, a gomile otpadaka kraj kameno-loma potpuno izbrisane sa zemljopisne karte koja mi je ostala u pameti od jučerašnje šetnje. Jučer sam bio opazio na jednoj strani puta, na razmacima od šest do sedam koraka, red uspravnog kamena koji je išao cijelom duljinom pustare; to je kamenje namješteno i okrečeno da bi služilo kao putokaz u mraku i za velikog snijega kad se duboke močvare ne razlikuju od tvrdog puta s čije se obje strane nalaze; ali, osim prljavih točaka, koje su izbijale tu i tamo, ovdje-on-dje, svaki je njihov trag bio iščeznuo, te me je moj suputnik morao često opominjati da idem desno ili lijevo kad sam mislio da idem baš po putu.

Usput smo malo razgovarali; kad smo stigli na ulaz u traškroski park, on zastane i reče da odatle neću moći pogriješiti. Naše oprastanje ograničilo se na brzo kimanje glavom, a zatim sam produljio uzdajući se u svoje pamćenje puta, jer čuvareva kuća još nije bila nastanjena. Udaljenost od ulaza u park do Grangea iznosi tri kilometra; mislim da sam je pretvorio u četiri gubeći put među drvećem i zapadajući do vrata u snijeg, a to je nezgoda za koju znaju što znači samo oni koji su je iskusili. Poslije svih lutanja i nezgoda napokon stigoh kući baš kad je sat otkucavao dvanaest, što znači da je moj put trajao gotovo isto toliko sati koliko ima kilometara uobičajenim putem od Orkanskih visova.

Moja domaćica i njeni pratioci pohitaše da me dočekaju; burno i uzbuđeno izjaviše da su već bili izgubili svaku nadu jer su mislili da sam stradao prošle noći, i već su se bili počeli dogovarati da krenu u potragu za mojim mrtvim tijelom. Zamolio sam ih da se umire sada kada vide da sam se vratio, i prozebao do kosti odvukoh se polako uza stube; presvukao sam se u suho ruho i trideset ili četrdeset minuta šetao gore-dolje po spavaćoj sobi da bih povratio toplinu tijela; zatim sam otišao u radnu sobu, tako umoran da gotovo nisam bio kadar uživati u veseloj vatri i u vrućoj kavi koju mi je posluga pripremila da bih se okrijepio.

Četvrto poglavlje

BAŠ SMO uobraženi prevrtljivci! Ja koji sam odlučio držati se po strani od društvenih dodira i koji sam zahvaljivao svojoj zvijezdi što sam, najposlije, našao mjesto gdje su društvene veze gotovo nemoguće - nakon što sam se do sumraka borio protiv potištenosti i osjećaja osamljenosti, napokon sam bio prisiljen spustiti svoju zastavu i, pod izgovorom da mi treba obavijest o potrebama moga domaćinstva, zamolih gospodu Dean, kad mi je donijela večeru, da sjedi u blagovaonici dok jedem. Iskreno sam se nadao da će se ona pokazati pravom brbljavicom i da će me svojim pričanjem ili jako zainteresirati ili uspavati.

- Vi ste ovdje dugo živjeli - počeh - ne rekoste li šesnaest godina?

- Osamnaest, gospodine; došla sam kad se gospoda udala da služim nju, a nakon što je umrla, gospodar me je zadržao da mu budem domaćica.

- Tako.

Zavlada šutnja. Uplaših se da ona nije brbljavica, osim možda u svojim osobnim stvarima, a one me nisu mogle zanimati. Šutjela je neko vrijeme, s rukama na koljenima i sa sjenom zamišljenosti na svome rumenom licu, a zatim iznenada reče:

- Ah, vremena su se otada mnogo izmijenila!

- Jest - odgovorih - sigurno ste vidjeli mnoge promjene?

- Jesam! A i nevolje.

"Skrenut ću razgovor na obitelj moga kućevlasnika" - pomislih. - "To je dobar predmet za početak! Drago bi mi bilo da znam povijest one lijepe mlade udovice; je li ona iz ovih krajeva ili je odnekud izdaleka, pa je ovi osorni *indigenae* ne priznaju za rod." S tom namjerom zapitah gospodu Dean zašto je Heathcliff izdao pod zakup Thrushcross Grange i zašto radije živi u gorem mjestu i u lošijoj kući. - Zar on nije dovoljno bogat da održava svoj posjed u redu? - upitah.

- Bogat je, gospodine! - odgovori ona. - Nitko ne zna koliko novca ima, i taj se novac povećava svake godine. Da, da, on je dovoljno bogat da bi mogao živjeti i u boljoj kući od ove, ali je gotovo škrtac; a da je i namjeravao preseliti se u Thrushcross Grange, čim je čuo o dobrom zakupcu, nije mogao propustiti priliku da dobije još nekoliko stotinjarki. Čudno da je taj čovjek toliko gramziv, a sam je u svijetu!

- Imao je sina, čini se?

- Imao je jednog, ali je umro.

- A ona mlada dama, gospoda Heathcliff, bila je žena njegova sina?

- Jest.

- Odakle je ona rodom?

- Pa, gospodine, ona je kći moga pokojnog gospodara; njeno je djevojačko ime Catherina Linton. Ja sam je odgojila, siroto dijete! Jako sam željela da se gospodin Heathcliff preseli ovamo, jer bih onda opet bila s njom.

- Što! Catherina Linton? - uzviknuh iznenađen. Ali po slije kratkog razmišljanja zaključih da to nije mogla biti moja povampirena Catherina. - Onda je - nastavih - ime moga prethodnika bilo Linton?

- Jest.

- A tko je onaj Earnshaw, Hareton Earnshaw koji živi kod gospodina Heathcliffa? Jesu li oni rod?

- Nisu; on je bratić pokojne gospode Linton.

- Onda je on rođak mlade dame?

- Jest; i njen suprug također joj je bio rođak; jedan s majčine, a drugi s očeve strane; Heathcliff je bio oženjen sestrom gospodina Lintona.

- Vidio sam iznad vrata kuće na Orkanskim visovima urezano ime Earnshavv. Je li to neka stara obitelj?

- Vrlo stara, gospodine; i Hareton je njen posljednji izdanak, kao što je gospođica Cathy naš - mislim - Lintonovih. Jeste li išli do Orkanskih visova? Oprostite što vas pitam, ali bih htjela čuti kako je ona?

- Gospoda Heathcliff? Izgleda vrlo dobro i vrlo je lijepa, ali ne mislim da je vrlo sretna.

- Ah, Bože, ne čudim se tome! A kako vam se sviđa gospodar kuće?

- Prilično grub čovjek, gospodo Dean. Je li to njegov karakter?

- Grub kao zupci pile i tvrd kao bazalt! Što manje imate posla s njim, to bolje.

- Sigurno je imao mnogo teškoća u životu kad je takav grubijan. Zna li što god o njegovoj prošlosti?

- To je priča o kukavici u tuđem gnijezdu, gospodine. Znam sve o njemu, osim gdje je rođen, tko su mu roditelji i kako je u početku došao do novca. A Hareton je izbačen iz gnijezda kao goluzdrav ptic! Nesretni mladić jedini je u cijeloj župi koji ne zna kako mu je podvaljeno.

- Pa, gospodo Dean, budite ljubazni pa mi ispričajte što god o našim susjedima; osjećam da ne bih mogao zaspati i kad bih otišao u postelju; budite dobri, pa sjedite i pričajte mi jedan sat.

- Drage volje, gospodine! Uzet ću neko svelo, pa ću onda moći sjediti koliko želite. Ali vi ste nazebli, primijetila sam da dršćete; dat ću vam malo kaše da se zagrijete.

Dobra žena požuri, a ja se približih vatri; glava mi je bila vruća, a tijelo hladno; uz to sam bio uzbuđen gotovo do ludila zbog stanja u kojem su bili moji živci. Nisam osjećao toliko nelagodu koliko strah (koji još osjećam) da ne nastupe kakve ozbiljne posljedice jučerašnjih i današnjih događaja. Ona se uskoro vrati noseći zdjelu kaše koja se pušila i košaricu s priborom za šivanje; nakon što je stavila zdjelicu na ploču sa strane kamina, sjede u naslonjač, očito zadovoljna što sam tako društven.

Ne pričekavši da je još jednom zamolim, počeo pričati:

- Prije nego što sam došla ovamo živjeti, gotovo sam uvijek bila u Orkanskim visovima, jer je moja majka odgajala gospodina Hindlevja Earnshawa, Haretonova oca, i ja sam bila navikla igrati se s djecom; slali su me ponekad da oba vim kakve nabave, pomagala sam pri sakupljanju sijena i uvijek bila na farmi, spremna učiniti sve što bi se od mene zahtijevalo. Jednoga lijepog ljetnog jutra - bio je početak žetve - gospodin Earnshavv, stari gospodar, sišao je niza stube, odjeven za put; nakon što je rekao Josephu što treba učiniti u toku dana, okrenu se Hindlevju, Cathy i meni - ja sam sjedila i jela kašu s njima - i reče govoreći svom sinu: - Moje lijepo momče, danas idem u Liverpool; što želiš da ti donešem? Možeš izabrati što hoćeš, samo neka ne bude teško i veliko jer ću ići pješice tamo i natrag; sto kilometara onamo

i sto ovamo, to je dugačak put! - Hindlev reče da želi violinu. Stari se gospodar onda obrati Cathy; njoj je bilo tek šest godina, a već je mogla jahati svakog konja u staji; ona izabra bič. Ne zaboravi ni mene; bio je dobra srca, premda je ponekad bio prilično strog. Obećao mi je donijeti pun džep jabuka i krušaka, poljubio je svoju djecu, rekao zbogom i otišao.

Tri dana njegova izbivanja svima nam se učinilo dugo, i mala je Cathy često pitala kad će on doći kući. Gospoda Earnshavv očekivala je da će stići treći dan za večeru, pa je odgađala tu večeru sat po sat, ali on nije stizao; najposlije su se i djeca zamorila trčeći dolje do vrata da vide ide li on. Već se bilo i smračilo; gospoda je govorila djeci neka idu na spavanje, ali su ona tužno molila da još čekaju; oko jedanaest sati kvaka se na vratima tiho podiže i gospodar ude. Svali se na stolicu smijući se i stenjući, i reče im svima da mu ne prilaze jer je mrtav umoran - ne bi ponovno išao na tako dug put ni za tri kraljevine.

- Pa još ovako natovaren! - govorio je odmatajući svoj veliki kaput koji je dotle držao kao smotuljak. - Pogledaj, ženo! Nikad me ništa nije tako ražalostilo u mom životu; ti to moraš primiti kao dar od Boga, premda je crno kao da je vrazje.

Okupismo se unaokolo, i preko glave gospođice Cathy ugledah prljavo, dronjavo, crnokoso dijete, dovoljno veliko da hoda i da govori; lice mu se činilo starije od Catherinina, pa ipak, kad smo ga osovili na noge, ono je samo zurilo unaokolo i brbljalo nešto što nitko nije mogao razumjeti. Uplašila sam se, a gospoda Earnshavv je bila spremna da ga izbac; planula je i pitala ga kako je mogao donijeti to cigansko derište u kuću kad oni imaju svoju djecu da ih podižu i hrane? Što misli raditi s njim i nije li sasvim poludio? Gospodar joj pokuša objasniti, ali je bio gotovo polumrtav od umora, i sve što sam mogla razumjeti iz njegova objašnjenja, isprekidanog gospođinim prijekorima, bilo je da ga je našao gladno i prepušteno samom sebi na ulici u Liverpoolu; uzeo ga je i raspitivao se tko su mu roditelji. Nitko živ nije znao kome je pripadalo, pa gospodar, kako više nije imao ni novca ni vremena, odluč; da je bolje da ga odmah ponese sa sobom kući nego da i dalje ostane i uzaludno troši; bio je odlučio

da ga ni u kom slučaju ne ostavi tamo gdje ga je našao. Završilo se time da je moja gospodarica grdila dok se najposlije nije utišala, a onda mi gospodin Earnshaw naredi da operem to siroč;e, presvučem u čisto rublje i stavim spavati s djecom.

Hindley i Cathy samo su gledali i slušali dok najposlije nije nastao mir, a onda su oboje počeli tražiti po džepovima svog oca poklone koje im je bio obećao. Dečku je bilo četrnaest godina, ali kad je izvukao iz velikog kaputa violinu svu zdrobljenu u komadiće, glasno je zaplakao; a Cathy, kad je čula da je gospodar izgubio bič brinući se za nepoznato dijete, pokaza svoje neraspoloženje iskesivši se i pljunuvši na glupo malo stvorenje; ali je za to dobila od oca dobru čušku da bi se naučila bolje ponašati. Djeca su odlučno odbila primiti to derište u svoju postelju, čak ga nisu htjela primiti ni u svoju sobu, a ja ga, ne znajući bolje, ostavih na stubišnom odmorištu u nadi da će sutra nestati. Slučajno, ili privučeno gospodarevim glasom, ono je otpuzalo do gospodarevih vrata, i on ga je zatekao kad je izlazio iz sobe. Pitao je kako je onamo dospjelo, pa sam morala priznati što sam učinila. Za kaznu zbog moga kukavičluka i nečovječnosti istjerao me iz kuće.

Tako je Heathcliff ušao u obitelj. Kad sam se vratila poslije nekoliko dana (jer svoje izgnanstvo nisam smatrala za vječno), doznala sam da su ga krstili i nadjenuli mu ime "Heathcliff"; to je bilo ime njihova sina koji je umro u ranom djetinjstvu. To mu je ime otada bilo i ime i prezime. Gospođica Cathy i on sad su se vrlo dobro slagali, ali Hindley ga je mrzio; da kažem istinu, i ja sam ga mrzila; mnogo srno ga mučili i zadirkivali, jer nisam bila dovoljno razumna da osjetim svoju nepravdu, a i gospoda nikad nije rekla nijednu riječ u njegovu obranu kad bi vidjela da mu činimo neku nepravdu.

Bio je sumorno, strpljivo dijete; možda je bio naviknut na loše postupanje; trpio je Hindlevjeve udarce a da ne trepne i ne pusti nijednu suzu, a kad bih ga ja uštipnula, on bi samo udahnuo zrak i otvorio oči, kao da se slučajno sam povrijedio. Ta je strpljivost starog Earnshawa dovodila do bjesnila i žučno je prekoračio svoga sina što muči "jadno siroč;e". Čudo jedno koliko je bio zavolio Heathcliffa; vjero-

vao mu je sve što bi mu on kazao (doduše, on je govorio vrlo malo i obično istinu) i milovao ga i mazio mnogo više nego Cathy koja je bila odveć nemirna i samovoljna za

ljubimicu.

Tako je još od samog početka Heathcliff unio neslogu u kuću. Poslije smrti gospode Earnshaw, nakon nepune dvije godine, mladi se gospodar već bio naviknuo da gleda na svoga oca više kao na ugnjetača nego kao na prijatelja, a na Heathcliffa kao na uzurpatora njegovih prava i očeve ljubavi, i postao je ogorčen zbog neprekidnog razmišljanja o toj nepravdi. Ja sam neko vrijeme suosjećala s njim, ali kad su se djeca razboljela od ospica pa sam ih morala njegovati i preuzeti na sebe brigu odrasle žene, moje su se misli izmijenile. Heathcliff je bio opasno bolestan, i dok mu je bilo najgore, želio je da budem neprekidno kraj njegova uzglavlja; mislim da je to želio zbog toga što je osjećao da činim mnogo za njega, a nije shvaćao da to radim zato što mi je naređeno. Ali, moram reći, on je bio najmirnije dijete koje je dadilja ikad njegovala. Razlika između njega i drugih natjerala me da budem manje pristrana. Cathy i njen brat strašno su me zamarali i mučili svojim prohtjevima; a on, strpljiv kao janje, nikad se nije tužio; nije mi doduše zadavao muke zbog toga što je bio nježan, nego zbog toga što je bio tvrd.

Prebrodio je krizu, i liječnik je rekao da je to velikim dijelom moja zasluga pa me pohvalio zbog moga truda. Njegove su mi hvale laskale i omekšale me prema stvorenju koje mi je pomoglo da ih zaslužim, i tako je Hindlev izgubio svoga posljednjeg saveznika; ipak, nisam mogla zavoljeti Heathcliffa, i često sam se čudila što moj gospodar nalazi u tome mrgodnom dečku da ga tako obožava kad mu on nikad, koliko se sjećam, nije pokazivao nikakva znaka zahvalnosti za njegovu ljubaznost. Nije bio obijestan prema svome dobrotvoru, ali je bio ravnodušan, iako je vrlo dobro znao da vlada njegovim srcem i da je dovoljno samo da progovori pa da stari prisili cijelu kuću da se pokori njegovim željama. Sjećam se jednog primjera. Gospodar Earnshavv kupio je jednom na crkvenom sajmu dva ždrepcića i dao po jednog svakom dječaku. Heathcliff je uzeo ljepšeg, ali je ovaj uskoro počeo šepati; kad je Heathcliff to primijetio, rekao je Hindlevju:

- Moramo se mijenjati za konje, ne sviđa mi se moj; a ako nećeš, reći ću tvom ocu da si me triput istukao ovog tjedna i pokazat ću mu svoju ruku koja je modra od remena. - Hindlev se isplazi na njega i čuše ga preko uha. - Bolje da to odmah učiniš - nastavi Heathcliff bježeći van (bili su u staji) - morat ćeš; a ako mu kažem i o ovoj čuški, bit će ti vraćena s kamatama. - Odlazi, pseto! - viknu Hindlev prijeteci mu željeznom utegom koji je upotrebljavan za vaganje krumpira i sijena. - Baci ga - odgovori on ne mičući se - i onda ću mu reći kako si se hvalio da ćeš me otjerati iz kuće čim on umre, pa ćeš vidjeti neće li on tebe odmah otjerati. - Hindlev baci uteg i pogodi Heathcliffa u prsa; on pade, ali se odmah diže zanoseći se, blijed i bez daha; i da ja nisam spriječila, on bi onakav otišao ravno gospodaru i dobio punu zadovoljštinu; pustio bi da njegovo stanje govori umjesto njega i rekao bi tko ga je prouzročio. - Uzmi mog ždrepcicu onda, Ciganine! - reče mladi Earnshavv. - Nadam se da će ti slomiti vrat; uzmi ga, proklet da si, ti prosjački uljezu! I ulagivanjem iskamči od moga oca sve što ima, samo mu poslije pokaži što si, sotonin sine! Uzmi konja, nadam se da će ti on razmrskati mozak.

Heathcliff pode odvezati ždrepcića i premjestiti ga u svoj dio staje, ali kad je prolazio iza njega, Hindlev završi svoj govor time što gurnu Heathcliffa pod konjska kopita i, ne pričekavši da vidi je li mu se želja ispunila, istrči van što je brže mogao. Iznenadila sam se kad sam vidjela kako se dečko hladnokrvno digao i produljio za svojim ciljem; izmijenio je sedla i sve ostalo, a zatim je, prije nego što će ući u kuću, sjeo na gomilu sijena da bi ga prošla mučnina koju je prouzročio snažan udarac. Lako sam ga nagovorila da krivicu za svoje modrice svali na konja; bilo mu je svejedno kakvu ću priču ispričati budući da je dobio ono što je htio. On se tako rijetko žalio na događaje kao što je ovaj, da sam ja zbilja mislila da nije osvetoljubiv; ali sam se u tome ljuto prevarila, kao što ćete čuti poslije.

Peto poglavlje

S VREMENOM je gospodin Earnshaw počeo slabjeti. Bio je radišan i zdrav, ali ga je snaga odjednom napustila, te se gotovo nije micao iz kuta kraj kamina, a to ga je učinilo vrlo razdražljivim. Ljutio se ni za što i imao strašne nastupe gnjeva kad god mu se učinilo da netko ne poštuje njegov autoritet. Te je nastupe dobivao pogotovu kad bi netko pokušao nametnuti se ili zapovijedati njegovu ljubimcu. Strašno se ljutio kad bi se Heathcliffu uputila ma i jedna ružna riječ; čini se da mu je u glavi neprestano bila misao da svi mrze Heathcliffa i žele mu činiti zlo zato što ga on voli. To je bilo na dječakovu štetu, jer ljubazniji među nama nisu željeli ljutiti gospodara, pa su se trudili udovoljiti Heathcliffovoj samovolji, a to je udovoljavanje podgrijavalo dječakovu oholost i zloćudnost. Ali se to moralo činiti radi gospodara; dva ili tri puta Hindlevjevo je izražavanje prijezira prema Heathcliffu u prisutnosti njegova oca dovelo starog do bjesnila, tako te je šćepao batinu da ga udari i drhtao je od gnjeva jer to nije mogao učiniti.

Najposlije je naš župnik savjetovao (mi smo tada imali župnika koji se uzdržavao uglavnom od privatnog podučavanja malih Lintona i Earnshavva i od obrađivanja svoga malog imanja) da se Hindlev pošalje u koledž; Earnshaw je pristao, iako bez oduševljenja jer je rekao - Hindlev nije ni za što i neće uspjeti ma kamo išao.

Nadala sam se svim srcem da ćemo sada imati mira. Bolest me što gospodar pati zbog dobrog djela koje je učinio. Mislila sam da staračko nezadovoljstvo i bolest potječu iz njegova neslaganja s obitelji, kao što je i sam tvrdio, ali uistinu, gospodine, oni su potjecali iz njegove sve veće nemoći. ^Pak, naš je život mogao biti prilično snošljiv da nije bilo dviju osoba, gospođice Cathy i sluge Josepha. Sigurno ste ga ^idjeli kad ste bili ondje. On je bio, a vjerojatno je i sada,

najdosadniji samoljubivi farizej koji je ikad pretraživao Bibliju da bi pronašao obećanje za sebe i bacao prokletstvo na svoje bližnje. Svojim vještim propovijedima i držanjem moralnih prodika uspio je ostaviti sjajan dojam na gospodina Earnshawa, i što je gospodar postajao slabiji, to je on imao veći utjecaj na nj. Nemilosrdno se trudio da se starac zabrine za svoju dušu i vječito mu je govorio da treba što strože upravljati djecom. Poticao ga je da na Hindlevja gleda kao na izgubljenoga grešnika, i svake je večeri redovito ogorčeno nizao priče protiv Heathcliffa i Catherine, ali je uvijek vodio brigu o tome da laska Earnshawovoj slabosti i da teže krivice svaljuje na Catherinu.

Istina, ona se ponašala drukčije od sve djece koju sam ikad poznavala; zbog nje smo gubili strpljenje više od pedeset puta na dan; od trenutka kad side pa sve do časa kad pođe gore na spavanje. Ni minutu nismo bili sigurni da neće učiniti neki nestašluk koji ne bi trebala učiniti. Bila je nemirna i vesela duha, jezik joj je neprekidno radio; uvijek je pjevala, smijala se i zadirkivala one koji nisu htjeli raditi to isto. Bila je divlja, nestašna djevojčica - ali je imala najljepše oko, najsladši osmijeh i najlakši hod u župi, i vjerujem da njeni nestašluci nisu bili iz zle namjere, jer kad bi vas jednom ozbiljno rasplakala, malokad se dogodilo da ne ostane uz vas dok se ne umirite i ne oprostite joj. Jako je voljela Heathcliffa. Najveća kazna koju smo mogli izmisliti za nju bila je da je odvojimo od Heathcliffa, premda ju je otac zbog nje ga više korio nego ikoga od nas. U igri je osobito voljela izigravati gospodaricu, čuškat i zapovijedati svim igračima; to je pokušala i sa mnom, ali ja nisam htjela trpjeti njene čuške i naredbe, pa sam joj to i rekla.

Gospodin Earnshavv nije primao s razumijevanjem šale svoje djece; uvijek je bio s njima strog i ozbiljan, a Catherine nije mogla razumjeti zašto je njen otac ljući i manje trpeljiv u svom staračkom bolesnom stanju nego što je bio prijašnjih godina. Njegovi mrzovoljni prijekori budili su u njoj nestašnu želju da ga izaziva; nikad nije bila tako sretna kao kad smo je svi korili, a ona nam prkosila svojim odvažnim, joganastim izrazom lica i riječima koje je sipala kao iz rukava; ismijavala je Josephova vjerska proklinjanja, zadirkivala mene i radila sve ono što je njen otac najviše mrzio; pokazi-

vala mu je da njena tobožnja objest, koju je on smatrao stvarnom, ima veću moć nad Heathcliffom nego njegova ljubaznost, da je dečko spreman slušati *nju* u svemu, a *njega* samo u onome što odgovara njegovoj sklonosti. Nakon što bi se ponašala što je moguće gore cio dan, ponekad bi, da bi to popravila, došla uvečer umiljavati se. - Ne, Cathy - rekao bi starac - ne mogu te voljeti; ti si gora od svoga brata. Idi, odčitaj svoju molitvu i moli Boga da ti oprost. Bojim se da ćemo se ja i tvoja majka morati kajati što smo te rodili! - U početku je plakala što joj on tako govori, ali kako je uvijek bila odbijena, postala je neosjetljiva, smijala se kad sam joj govorila da kaže da se kaje za svoje pogreške i da moli za oproštaj.

Ali je najposlije došao čas koji je prekratio muke gospodina Earnshavva na ovom svijetu. Umro je tiho i mirno jedne listopadske večeri sjedeći na naslonjaču kraj kamina. Jak vjetar puhao je oko kuće i hućao u dimnjaku; hujao je ludo i burno, ali nije bilo hladno. Bili su svi zajedno - ja sam sjedila malo podalje od kamina i plela, Joseph je čitao Sveto pismo blizu stola (u to vrijeme i posluga je sjedila u toj sobi poslije svršenog posla). Gospodica Cathy se nije dobro osjećala, pa je bila mirna; sjedila je na podu naslonjena na očevo koljeno, a Heathcliff je ležao na podu s glavom u njezinu krilu. Sjećam se da je gospodar prije nego što je zadrijemao, milovao njenu lijepu kosu - jako se radovao kad god je ona bila nježna - i rekao joj: - Zašto ne možeš uvijek biti dobra djevojčica, Cathy? - Ona podiže svoje lice prema njegovu, nasmija se i odgovori: - Zašto vi ne možete biti uvijek dobar čovjek, oče? - Ali čim vidje da se on naljutio, poljubi ga u ruku i reče da će mu pjevati dok ga ne uspava. Pjevušila je vrlo tiho dok mu prsti nisu skliznuli s njenih i glava mu pala na prsa. Onda sam joj rekla da ušuti i da se ne miče da ga ne bi probudila. Svi smo bili mirni kao miševi čitavih pola sata, i nastavili bismo tako da Joseph, nakon što je pročitao određeno poglavlje, ne usta i ne reče da mora probuditi gospodara da odčita molitvu prije nego što ode u postelju. Priđe mu, pozva ga po imenu i dodirnu mu rame, ali se gospodar nije micao, te Joseph uze svijeću i zagleda se u nj. Učini^{mi} se da nešto nije u redu, jer Joseph ispusti svijeću na stol, "ze djecu za ruke i šapnu im: - Idite gore i nemojte bučiti - možete se i sami moliti večeras - ja imam nešto za obaviti.

- Najprije da kažem ocu laku noć - reče Catherina i zagrlila ga oko vrata prije nego što smo je mogli zaustaviti. Sirote dijete odmah je osjetilo gubitak. Vrisnula je: - Ah, on je mrtav, Heathcliffe! On je mrtav! - Oboje zaplakaše tako bolno kao da im se srce cijepalo.

I ja počeh glasno i gorko naričati s njima, ali nas Joseph upita što nam je te naričemo za svecem koji je na nebu. Reče mi da odjenem kaput i otrčim u Gimmerton po liječnika i župnika. Nisam shvaćala za što su potrebni i jedan i drugi u tom trenutku, ali sam ipak odjurila kroz vjetar i kišu i dovela liječnika; župnik je rekao da će doći ujutro. Ostavih Josepha da mu objasni što se dogodilo i odjurih u dječju sobu. Vrata su bila poluotvorena; vidjela sam da uopće nisu legli u postelju, iako je bila prošla ponoć, ali su bili mirni i nije ih trebalo tješiti. Te mlade duše tješile su jedna drugu boljim mislima nego što bi meni pale na pamet; nijedan župnik na svijetu nije tako lijepo oslikao nebo kao što su to oni radili u svom nedužnom razgovoru; i dok sam jecala i slušala ih, nisam mogla ne pomisliti: kamo sreće da smo već svi ondje!

Šesto poglavlje

GOSPODIN Hindlev stigao je kući na dan pogreba. Svi smo se zapanjili kad smo vidjeli da je doveo ženu sa sobom; susjedi su odmah počeli nadugačko i naširoko ogovarati taj brak. Što je ona bila i gdje je rođena, nikad nam nije rekao: vjerojatno ni njeno bogatstvo ni njeno ime nisu bili za preporučiti, jer inače on ne bi krio brak od svog oca.

Ona nije bila takve prirode da uznemiruje ukućane svojim prohtjevima. Čim je prešla kućni prag, svaki predmet koji je vidjela kao da joj je pričinjao zadovoljstvo i radost, a također i sve što se zbivalo oko nje, osim pripreme za pogreb i osoba u crnini. Zbog ponašanja za tih priprema pomislila sam da je malo luckasta. Otrčala je u svoju sobu i natjerala me da pođem s njom iako sam morala odijevati djecu. Sjedila je u sobi, drhtala, lomila ruke i neprestano me pitala: Zar nisu još otišli? Zatim mi je u histeričnom uzbuđenju počela opisivati kakav dojam crnina ostavlja na nju; uplašeno se trzala, drhtala i, najposlije, udarila u plač. Upitala sam je što joj je - odgovorila je da ne zna, ali da se jako boji smrti! Činilo mi se da je bila isto tako daleko od smrti kao i ja. Bila je prilično mršava, ali mlada i svježija, oči su joj sjale kao dijamanti. Opazila sam, doduše, da se jako zadiše dok se penje stubama, da se trza kad čuje i najmanju iznenadnu buku i da ponekad jako kašlje, ali nisam znala što ti simptomi znače, a i nisam bila sklona suosjećati s njome. Mi ovdje obično ne volimo strance, gospodine Lockwoode, dok oni najprije ne zavole nas.

Mladi Earnshaw dosta se bio izmijenio za svoje trogodišnje odsutnosti od kuće. Omršavio je, izgubio boju, govorio je i odijevao se sasvim drukčije; već prvi dan kad je došao rekao je Josephu i meni da ćemo odsad sjediti u stražnjoj kuhinji, a kuću da ostavimo njima. Čak je htio jednu manju sobu pretvoriti u salon, nabaviti sagove za nju i pokriti joj zi-

dove tapetama, ali su se njegovoj ženi tako sviđali bijeli pod i golemi kamin, kositreteni pladnjevi i ormar s porculanskim posuđem, štenara, prostranost sobe u kojoj su obično sjedili, te on uvidje da je salon nepotreban za njenu udobnost, i odusta od te svoje namjere.

Gospoda se također radovala što je našla novu šurjakinju među svojim novim znancima, pa je blebetala s Catherinom, ljubila je, trčala amo-tamo s njom i davala joj u početku mnoge poklone. Ali njena ljubav uskoro ohladnje, pa kad je postala mrzovoljna, Hindlev se počeo vladati nasilnički. Nekoliko njenih riječi, koje su pokazale da ona ne voli Heathcliffa, bilo je dovoljno da mu probudi svu njegovu staru mržnju prema tome mladiću. Otjerao ga je iz njihova društva među sluge, lišio ga župnikova poučavanja, zahtijevao da radi u polju i tjerao ga da radi kao i bilo koji drugi momak na farmi.

Heathcliff je u početku podnosio svoje poniženje prilično dobro, jer ga je Cathy učila onome što bi ona naučila od župnika, i radila je ili se igrala zajedno s njim u polju. Činilo se da će oboje odrasti grubi kao divljaci; mladom je gospodaru bilo svejedno kako se oni vladaju i što rade, samo da mu nisu pred očima. On se čak ne bi brinuo idu li oni nedjeljom u crkvu da mu Joseph i župnik nisu zamjerali zbog njegova nehata kad bi primijetili da ih nema u crkvi; to bi ga podsjetilo da naredi da Heathcliffa išibaju, a Catherinu da kazni time što bi je ostavio bez objeda ili večere. Jedan od njihovih najvećih užitaka bio je da ujutro odu u pustaru i ostanu ondje cio dan, a kazna koja je slijedila s vremenom im je postala sitnica kojoj su se smijali. Župnik je mogao zadati Catherini koliko je htio poglavlja da nauči napamet, a Joseph je mogao tući Heathcliffa dok ga ne zaboli ruka; oni su sve to zaboravljali čim bi se opet našli zajedno ili, barem, čim bi skovali neki nevaljali osvetnički plan. Često sam potajno plakala gledajući kako iz dana u dan postaju sve bezobrazniji i odvažniji, a nisam smjela kazati ni riječi, iz straha da ne izgubim ono malo utjecaja što sam još imala na ta dva stvorenja koja su bila bez prijatelja. Jedne nedjelje uvečer istjerani su iz gostinske sobe zato što su ili stvarali buku ili učinili neki drugi sličan mali prekršaj, i kad sam otišla zovnuti ih na večeru, nigdje ih nije bilo. Pretražili smo kuću od

vrha do dna, dvorište i staje, ali ih nismo pronašli; najposlije nam Hindlev u gnjevu naredi da zaključamo vrata i zaprijeti da ih nitko te noći ne smije pustiti unutra. Svi su ukućani otišli spavati, a ja, odveć zabrinuta da bih mogla spavati, otvorim prozorsko krilo i, da bih osluškivala, promolim glavu van iako je padala kiša; bila sam odlučila da ih usprkos zabrani pustim unutra ako se vrate. Poslije kraćeg vremena začuh korake koji su dolazili putom, i svjetlo fenjera zasja pored vrata. Prebacih šal preko glave i otrčah im kazati neka ne kucaju da ne probude gospodina Earnshawa. Sretah Heathcliffa samog i pretrnuh od straha.

- Gdje je Catherina? - upitah brzo. - Nije se dogodila nikakva nesreća, nadam se? - U Thrushcross Grangeu - odgovori on. - I ja bih bio ondje da su bili pristojni pa me pozvali da ostanem. - Bogami, lijepo ćeš se provesti! - rekoh mu. - Ti se nećeš smiriti dok te ne otjeraju. Što vas je, za ime svijeta, navelo da odlutate čak do Thrushcross Grangea? - Pusti me da se presvučem u suho odijelo, pa ću ti sve ispričati, Nelly - odgovori on. Rekoh mu neka pazi da ne probudi gospodara; i dok se presvlačio, a ja čekala da ugasim svijeću, pričao je: - Cathy i ja pobjegli smo iz praonice da prošetamo u slobodi, i kad smo opazili svjetlo u Grangeu, odlučismo otići i vidjeti provode li Lintoni nedjeljnu večer stojeći i drhteći po kutovima dok im otac i majka sjede i jedu, piju, pjevaju, smiju se i griju pored vatre. Misliš li da oni to rade? Ili čitaju propovijedi, dobivaju pouke iz katekizma od svoga sluga i moraju učiti napamet čitav stupac biblijskih imena ako ne odgovore točno? - Vjerojatno ne - odgovorih. - Oni su, bez dvojbe, dobra djeca, i ne zaslužuju kazne kakve ti dobivaš zbog lošeg vladanja. - Nemoj držati prodi-ke, Nelly - reče on - gluposti! Trčali smo od vrha Visova do parka bez zaustavljanja - Catherine je pobijedena u utrci, jer je bila bosa. Morat ćeš sutra potražiti njene cipele u močvari. Provukli smo se kroz jednu rupu u ogradi od živice, tumarali po mraku i najposlije se našli na cvjetnoj lijehi ispod salonskog prozora. Otuda je dopiralo svjetlo; nisu bili zatvorili kapke, a i zavjese su bile samo napola navučene. Oboje smo mogli gledati unutra stojeći na zidu i držeći se za Prozorsku izbočinu, i vidjeli smo - ah! - bilo je to lijepo divno mjesto; na podu su bili ćilimi zagasitocrvene boje, stolci

i stolovi pokriveni zagasitocrvenim suknom, čisti bijeli strop obrubljen zlatnom prugom, sa sredine stropa visjeli su srebrni lanci s mnogobrojnim staklenim kuglama iz kojih su svjetlucale svjećice. Stari gospodin i gospoda Linton nisu bili tu; Edgar i njegova sestra bili su sami u salonu. Nisu li trebali biti sretni? Da smo bili na njihovu mjestu, smatrali bismo da smo u raj! A eto, pogodi što su ta tvoja dobra djeca radila? Isabella - mislim da ima jedanaest godina, jednu manje od Cathy - ležala je i derala se na jednom kraju sobe i vriskala kao da su je vještice bole užarenim iglama. Edgar je stajao kraj ognjišta i tiho plakao, a na sredini stola čučalo je malo pseto, treslo šapom i lajalo; to pseto, kao što smo razumjeli iz njihova uzajamnog okrivljavanja, oni umalo nisu rastrgali napola. Idioti! To je bilo njihovo uživanje! Da se svađaju tko će od njih držati u rukama gomilu tople dlake, a zatim su udarili u plač jer su ga poslije svađe i jedno i drugo odbili uzeti. Glasno smo se nasmijali tim mazama; prezirali smo ih! Kad si ti mene uhvatila da želim imati ono što je htjela Catherina? Ili nas zatekla same kako nalazimo zabavu u dernjavi, jecanju i valjanju po podu, svako na svom kraju sobe? Ja ne bih ni za tisuću života mijenjao svoj položaj ovdje s položajem Edgar a Lintona u Thrushcross Gran-geu, čak ni onda kad bih dobio pravo da bacim Josepha s najvišeg sljemena i da obojim kućnu fasadu Hindlevjevom krvlju!

- Šuti, šuti! - prekori ga. - Još mi nisi rekao, Heathcliffe, kako se dogodilo da je Catherina ostala ondje?

- Rekao sam ti da smo se nasmijali - odgovori on. - Lintonovi su nas čuli i pojurili kao strijele; nastala je kratka šutnja, a zatim su povikali: - Oh, mama, mama! Oh, tata! Oh, mama, dodite ovamo. Oh, tata, oh! - Zaista su vikali tako nešto. Mi smo dizali strahovitu buku da bismo ih još više uplašili, a zatim smo skočili sa zida, jer smo čuli kako netko otključava vrata, i dali se u bijeg. Držao sam Cathy za ruku i požurivao je; odjednom ona pade. - Bježi, Heathcliffe, bježi! - šapnu mi. - Oni su odvezali buldoga i on me je uhvatio! - Taj ju je đavo bio šćepao za gležanj, Nelly; čuo sam njegovo prokletu dahtanje. Ona nije ni jaukula - nije! Ona to ne bi učinila ni kad bi bila nabodena na rogove bijesne krave. Ali ja počeh vikati; psovao sam dovoljno da uništim

bilo koju kršćansku neman; nadoh kamen, zabih ga psu među vilice i pokušah mu ga svom snagom ugurati u grlo. Najposlije se pojavi jedan prokleti sluga s fenjerom i viknu: - Drž' dobro, Skulkeru, drž' dobro! - Ali promijeni ton kad vidje Skulkerovu lovinu. Pas je otjeran; njegov golemi crveni jezik visio mu je iz gubice za pola stope, a s opuštenih labrnja curila je krvava slina. Sluga podiže Cathy; bila se onesvijestila, ne zbog straha, siguran sam, nego od bola. Unese je unutra, a ja uđem za njim mrmljajući grdnje i prijetnje. - Kakva lovina, Roberte? - doviknu Linton s ulaza. - Skulker je uhvatio jednu djevojčicu - odgovori on - a ovdje je i jedan dječak - doda i šćepa me za ruku - izgleda kao pravi đavo! Najvjerojatnije su ih razbojnici namjeravali progurati kroz prozor, pa da oni, nakon što svi zaspimo, otvore vrata bandi da nas nesmetano poubija. Jezik za zube, lupežu! Visjet ćeš na vješalama za ovo. Gospodine Lintone, gospodaru, nemojte ostavljati pušku. - Neću, neću, Roberte - odgovori stara budala. - Nevaljalci su znali da sam jučer primio novac od zakupca, pa su smislili da me tako vješto opljačkaju. Uđite; spremiću im doček. Slušajte, Johne, zakvačite lanac. Dajte Skulkeru malo vode, Jenny. Da nasamare suca u njegovu domu, i to u nedjelju! Gdje je kraj njihovoj drskosti? Ah, draga moja Mary, pogledaj! Ne boj se, još je dječak - pa ipak, njegovo mrgodno lice odaje budućeg razbojnika; zar ne bi bilo uvidavno prema okolini da ga odmah objesimo, prije nego što pokaže svoju narav ne samo u crtama lica nego i u djelima? - On me povuče prema svijećnjaku, a gospoda Linton stavi na nos naočale i u užasu podiže ruke uvis. Kukavička djeca također se primaknuše bliže i Isabella reče: - Strašno stvorenje! Zatvorite ga u podrum, tata. Jako je sličan gatarevu sinu koji je ukrao moga pitomog fazana. Zar ne, Edgare?

- Dok su me proučavali, Cathy se osvijesti, ču posljednje riječi i nasmija se. Edgar Linton pogleda je ispitivački, pribra se i pozna je. Vidali su nas u crkvi, znaš, iako ih malo kad srećemo drugdje. - To je gospođica Earnshavv! - šapnu on svojoj majci. - Pogledajte kako ju je Skulker ugrizao, kako joj noga krvari!

- Gospođica Earnshaw? Gluposti! - povika dama. - Gospođica Earnshaw da luta po okolici s Ciganinom? Pa ipak,

dragi moj, dijete je u crnini - to je sigurno ona - i može ostati hroma za cijeli život?

- Nebriga njezina brata zaslužuje prijekor - uzviknu gospodin Linton okrećući se od mene Catherini. - Doznao sam od Shieldersa - (to je bilo župnikovo ime, gospodine) - da ju je on pustio da odraste u potpunom neznaboštvu. Ali tko je ovo? Gdje je našla ovog suputnika? Aha! To je ono čudno siroče kojega je pokojni susjed donio sa svoga puta u Liverpool - mali Indijac ili američki ili španjolski brodolamac.

- Nevaljao dječak, u svakom slučaju - reče stara dama - komu nije mjesto u poštenoj obitelji! Jesi li čuo njegove psovke, Lintone? Neugodno mi je što su ih moja djeca čula.

- Ponovno počeh psovati - nemojte se ljutiti, Nelly - te Robertu bi naređeno da me odvede odanle. Odbijao sam ići bez Cathy, ali me on odvuče u vrt, gurnu mi fenjer u ruku, reče mi da će gospodin Earnshavv neizostavno biti obaviješten o mom vladanju, naredi mi da se gonim i ponovno zaključa vrata. Zavjese još nisu bile navučene, te zauzeh svoje staro mjesto za vrebanje, jer sam namjeravao porazbijati njihove velike prozore u milijun komadića ako se Catherina zaželi vratiti, a oni je ne htjednu pustiti. Sjedila je mirno na divanu. Gospoda Linton skinula je s nje mljekaričin sivi ogrtač koji smo bili posudili za naš izlet, kimala glavom i blago je prekoravala. Mislim da su se drukčije odnosili prema njoj nego prema meni zato što je ona mlada gospođica. Zatim služavka donese zdjelu tople vode i oprala joj nogu, gospodin Linton pruži joj šalicu čaja s rumom, Isabella joj stavi u krilo pun tanjur kolača, a Edgar je stajao podalje i zurio u nju. Zatim su joj osušili i počešljali lijepu kosu, stavili joj na noge velike papuče i u naslonjaču je prenijeli do ognjišta; ostavio sam je veselu, kako samo ona zna biti, dok je dijelila svoju hranu između malog psa i Skulkera, čiju je njušku uštipnula dok je jeo. Zapalila je iskru veselosti u praznim plavim Lintonovim očima - to je bio samo slab odsjaj s njezina čarobnog lica. Vidio sam da su bili puni glupe udivljenosti; ona je neizmjerne bolja od njih - od svakog na zemlji, zar ne, Nelly?

- Više će zla iz toga proizaći nego što ti misliš - odgovorih mu pokrivajući ga i gaseći svjetlo. - Ti si nepopravljiv,

Heathcliff, i gospodin Hindley morat će upotrijebiti krajnje mjere, vidjet ćeš. - Moje su se riječi pokazale istinitijima no što sam željela. Zbog te nesretne pustolovine Earnshavv je pobjesnio. Sutradan nam je Linton došao u posjet da objasni što se dogodio i očitao mlado m gospodaru

takvu bukvicu o putu kojim on vodi svoju obitelj, te se ovaj osjetio po-nukanim da shvati događaj vrlo ozbiljno. » i t Heathcliff nije dobio batina, ali mu je rečeno da će nakon prve riječi koju uputi gospodici Catherini biti otpušten, a gospoda Earnshavv preuze na sebe da svoju šurjakinju, kad se vrati kući, zadrži u granicama lijepog ponašanja; ne silom nego umješ-nošću; sila joj ne bi ništa pomogla.

Sedmo poglavlje

CATHY je ostala u Thrushcross Grangeu pet tjedana; do Božića. Gležanj joj je bio potpuno izliječen, a i njezino je vladanje postalo mnogo bolje. Gospodarica ju je za to vrijeme često posjećivala i bila je otpočela svoj plan popravljanja pokušajem da probudi u nje samopoštovanje lijepim haljinama i laskanjem, koje je Cathy primala vrlo spremno, pa je tako, umjesto neobuzdane, gologlave male divljakinje, koja bi utrčala u kuću i jurnula da nas sve izgrli te bismo ostali bez daha, stigla na lijepom, crnom konjiću vrlo dostojanstvena osoba, sa zagasitim uvojcima koji su joj padali ispod oboda šešira od dabrovine, ukrašenog perjem, u dugačkom suknenom ogrtaču koji je morala držati objema rukama. Hindley je skine s konja i radosno uzviknu: - Cathy, ti si, bogami, ljepotica! Jedva sam te poznao; sad izgledaš kao prava dama. Isabella Linton ne može se ni usporediti s njom, zar ne, Frances? - Isabella nema njene prirodne odlike - odgovori njegova žena - ali ona mora paziti da opet ovdje ne podivlja. Ellen, pomozite gospođici Catherini skinuti šešir i ogrtač. - Čekaj, draga, pokvarit ćeš svoje uvojke, ja ću ti skinuti šešir.

Svukoh joj ogrtač i ona zablista u divnom kariranom svilenom kaputiću, bijelim hlačicama i lakiranim cipelama; i premda su joj oči radosno svjetlucale dok su psi trčali i skakali oko nje, nije ih smjela milovati da joj ne bi zaprljali divnu odjeću. Nježno me je poljubila; sva sam bila bijela od brašna jer sam mijesila božićni kolač, pa me nije mogla zagrliti; a zatim je pogledala uokolo tražeći Heathcliffa. Gospodin i gospoda Earnshaw pozorno su čekali da vide kakav će biti njihov susret, jer su smatrali da će po njemu moći donekle procijeniti koliko je opravdana njihova nada da će uspjeli razdvojiti to dvoje prijatelja.

Heathcliffa je isprva bilo teško pronaći. Ako je prije Catherinine odsutnosti bio nemaran i zapušten, sada je to bio

deset puta više. Nitko osim mene nije mu ukazivao ni tu ljubaznost da ga nazove prljavim derištem i da mu kaže neka se opere jedanput tjedno; a djeca njegove dobi malokad nalaze prirodno zadovoljstvo u sapunu i vodi. Stoga, da i ne spominjem njegovo odijelo, koje je već dugo bilo u službi blata i prašine, i njegovu gustu, nepočešljanu kosu, njegovo lice i ruke bili su potpuno potamnjeni. Nije čudo što se bio sakrio iza klupe kad je ugledao tako blistavu, otmjenu gospođicu umjesto svoga čupavog dvojnika, kao što je očekivao. - Zar Heathcliff nije ovdje? - upita ona skidajući rukavice; prsti su joj bili divno pobijeljeli jer dugo nije ništa radila ni izlazila iz kuće.

- Heathcliff, možeš doći ovamo - viknu gospodin Hindley uživajući što je dječak zbunjen i što ostavlja dojam ne privlačne, mlade ništarije. - Možeš doći i poželjeti gospođici Catherini dobrodošlicu, kao i ostala posluga.

Cathy primijeti svog prijatelja u njegovu skrovištu i poletje da ga pozdravi; poljubi ga sedam-osam puta u obraz u tili čas, zatim koraknu natrag, udari u smijeh i uzviknu: - Ah, kako si crn i mrgodan! - i - Alaj si, alaj si smiješan i mrgodan! Ali to je zato što sam se navikla na Edgara i Isabellu Linton. Pa, Heathcliffe, jesi li me zaboravio?

Imala je razloga da mu postavi to pitanje jer su stid i oholost bili udvostručili mrak na njegovu licu i držali ga nepokretnim.

- Rukuj se, Heathcliffe - reče milostivo gospodin Earnshaw - u osobitim prilikama to je dopušteno.

- Neću - progovori najposlije dečko - neću da mi se itko podruguje. Neću to trpjeti!

Htjede otići, ali ga gospođica Cathy uhvati za ruku.

- Nisam ti se mislila podrugivati - reče - ali nisam mogla suspregnuti smijeh; Heathcliffe, rukuj se bar sa mnom! Zašto si ljut? Nasmijala sam se samo zato što izgledaš tako čudno. Ako umiješ lice i počešljaš kosu, sve će biti u redu; ali ti si tako zaprljan!

Ona zabrinuto pogleda crne prste koje je držala među svojima, i svoju haljinu koja se očito nije uljepšala tim dodirrom.

- Ne moraš me držati za ruku! - odgovori on prateći njen pogled i trgnu svoju ruku iz njene. - Bit ću zaprljan ko liko me volja; volim biti zaprljan i bit ću zaprljan.

Zatim je pognute glave izjurio iz sobe, što je proizvelo veseo smijeh u gospodara i gospodarice, a ozbiljnu uznemirenost u Catherine koja nije mogla razumjeti zašto su ga nje-ne riječi tako oneraspoložile.

Nakon što sam obavila svoju ulogu sobarice prema Catherini, stavila kolače u peć i razveselila kuću i kuhinju velikim vatrama, kao što dolikuje Badnjoj večeri, sjela sam i, kako bih se zabavila, pjevala božične pjesme, usprkos Josephovoj izjavi da su one zbog svoje veselosti gotovo bezbožne. On se povukao u svoju sobu da se sam moli Bogu, a gospodin i gospoda Earnshaw zabavljali su gospođicu pokazujući joj različite lijepe stvarčice koje su kupili za nju da ih ona pokloni malim Lintonima u znak zahvalnosti za njihovu ljubaznost. Oni su ih pozvali da provedu sutrašnji dan na Orkanskim visovima, i poziv je prihvaćen pod jednim uvjetom: gospoda Linton je zamolila da se pazi kako njena mila djeca ne bi došla ni u kakav dodir s - nevaljalim derištem koje psuje.

Ostadoh sama. Uživala sam u divnom mirisu toplih začina, divila se svijetlom kuhinjskom posudu, ulaštenom satu okićenom zimzelenom, srebrnim peharima poredanim na pladnju u koje će se ulijevati toplo pivo za večerom i, iznad svega, savršenoj čistoći predmeta moje posebne brige - opranom i dobro očišćenom podu. U sebi sam odavala zasluženo priznanje svakom predmetu, a zatim sam se sjetila kako je stari Earnshaw običavao doći, nakon što bi sve bilo spremljeno, da me nazove vrijednom djevojkom i da mi tutne u ruku šiling, kao božični dar; onda sam mislila o njegovoj ljubavi prema Heathcliffu i o njegovu strahovanju da će dečko biti zanemaren nakon njegove smrti, i to me je, prirodno, navelo da razmišljam o sadašnjem stanju jadnog dečka, te da s pjevanja prijeđem u plač. Ali mi uskoro pade na pamet da bi bolje bilo da mu nekako pomognem, umjesto da ronim suze zbog njega. Ustadoh i odoh u dvorište da ga nađem. Nije bio daleko; našla sam ga u staji gdje timari sjajnu dlaku novog konjića, nakon što je po običaju prije nahranio druge životinje.

- Požuri, Heathcliffe, kuhinja je jako ugodna a Joseph je gore; požuri da te lijepo odjenem prije nego što dođe gospođica Cathy, pa onda možete sjediti zajedno sami pored ognjišta i čavrljati sve dok ne dođe vrijeme za spavanje.

Nastavio je sa svojim poslom i nije me ni pogledao.

- Hajde, dođi! Ondje ima po kolačić za svakoga od vas, a i trebat će pola sata da te lijepo odjenem i spremim!

Čekala sam pet minuta, ali kako nisam dobila nikakav odgovor, ostavih ga. Catherina je večerala s bratom i šurjakinjom, Joseph i ja imali smo mrzovoljnu večeru, začinjenu prijekorima s jedne strane i jetkim odgovorima s druge. Heathcliffov kolač i sir ostali su na stolu cijelu noć da bi ih pojedle vile. Uspio je razvući posao sve do devet sati, a onda je, nijem i mrk, otišao u svoju sobu. Cathy je legla kasno, jer je imala mnogo toga za narediti za doček svojih novih prijatelja; jednom je ušla u kuhinju razgovarati sa svojim starim prijateljem, ali on bijaše otišao; ostala je samo toliko da upita što je s njim, pa je odmah otišla. Ujutro je ustao rano i, kako je bio praznik, odnio je svoje loše raspoloženje u pustaru; nije se vratio dok obitelj nije otišla u crkvu. Gladovanje i razmišljanje, čini se, doveli su ga u bolje raspoloženje. Ostao je neko vrijeme u mojoj blizini i, nakon što je skupio hrabrost, odjednom rekao:

- Nelly, uljudi me, želim biti dobar.

- Već je krajnje vrijeme, Heathcliffe - reko; žalostio si Catherinu; sigurna sam da joj je žao što se uopće vratila kući! Čini se kao da joj zavidiš što joj pridaju veću važnost nego tebi.

Ideja da *zavidi* Catherini bila mu je neshvatljiva, ali da ju je žalostio, shvatio je dovoljno jasno.

- Je li ona kazala da je razalošćena? - upita, vrlo ozbiljno na lica.

- Plakala je kad sam joj kazala da si jutros otišao.

- Pa i *ja* sam noćas plakao - odgovori on - i imao sam više razloga za plač nego ona.

- Jest, tvoj razlog je valjda bio što si otišao na spavanje ohola srca i prazna želuca. Oholi ljudi stvaraju sebi gorke žalosti. Ali ako se stidiš svoje pretjerane osjetljivosti, moraš je moliti da ti oprost kad se vrati. Moraš joj prići i ponuditi da je poljubiš, i reći - sam znaš najbolje što da joj rekneš; samo učini to srdačno, a ne kao da misliš da se ona pretvorila u tudinku zato što se otmjeno odjenula. Iako moram spravljati ručak, ukrast ću sat vremena da te uredim tako da će Edgar Linton izgledati pored tebe kao lutka; a on tako i

izgleda. Ti si mladi, pa ipak sam sigurna da si viši i dvaput širi u ramenima od njega; ti bi ga mogao oboriti na zemlju u tren oka. Zar ne misliš da bi mogao?

Heathcliffovo lice zablista na tren; zatim se opet smrknu i on uzdahnu:

- Ali, Nelly, i kad bih ga oborio dvadeset puta, to ga ne bi učinilo manje lijepim ni mene ljepšim. Želio bih imati plavu kosu i bijelu kožu, biti odjeven i vladati se kao on i imati mogućnosti da postanem bogat kao što će on biti!

- I svaki čas plakati za mamom, i drhtati ako kakav seljačić podigne na tebe šaku, i ostati u kući cio dan zbog povodnja. Ah, Heathcliffe, ti pokazuješ malodušnost! Pridi ogledalu pa ću ti pokazati što trebaš željeti. Vidiš li te dvije crte između svojih očiju; i te guste obrve koje se, umjesto da se podižu u luku, spuštaju u sredini, i taj par crnih đavola koji nikad ne otvaraju odvažno svoje prozore, nego svjetlu cajući iza njih vrebaju kao uhode? Trebaš željeti naučiti kako ćeš odstraniti te bore, iskreno podići svoje očne kapke i promijeniti te đavole u povjerljive, nedužne anđele koji ne dvoje i ne sumnjaju ništa i koji uvijek vide prijatelje ondje gdje nisu sigurni da se nalaze neprijatelji. Ne trebaš imati izraz zla psa koji je svjestan da zaslužuje udarce što ih dobiva, a ipak zbog onoga što trpi mrzi cio svijet i svoga mučitelja.

- Drugim riječima, trebam željeti velike plave oči Edgara Lintona i njegovo glatko čelo - odgovori on. - Ja to i činim, ali to mi ne pomaže da ih dobijem.

- Dobro srce pomoći će ti da imaš lijepo lice, moj mladiću - nastavih - čak i da si pravi crnac; a zlo srce pretvorit će i najljepše lice u nešto užasnije od ružnoga. I sada, nakon što smo završili s umivanjem, češljanjem i mrgođenjem - kažim ti, zar ne misliš da si prilično lijep? Reći ću ti da mislim da jesi. Ti bi mogao biti prerušeni princ. Tko zna, možda je tvoj otac bio kineski car, a tvoja majka indijska kraljica, i možda je svako od njih kadar kupiti svojim tjednim prihodom i Orkanske visove i Thrushcross Grange? Tebe su možda ukrali nevaljali mornari i doveli u Englesku. Da sam ja na tvome mjestu, imala bih visoko mišljenje o svom podrijetlu; i misao o tome što jesam dala bi mi hrabrosti i dostojanstva i potaknula me da mirno snosim ugnjetavanje od

jednog beznačajnog zemljoposjednika.

Nastavila sam u tom smislu; Heathcliffovo se čelo pre-
stade mrštiti i on poprimi sasvim ugodan izraz, kad odjed-
nom naš razgovor prekinu tutnjava konjskih kola koja su
prošla putom i ušla u dvorište. On pritrča prozoru, a ja vra-
tima, upravo na vrijeme da vidimo dvoje Lintona kako izla-
ze iz obiteljske kočije, umotani u kapute i krzna, i Earnsha-
we kako silaze sa svojih konja. Oni su zimi često odlazili u
crkvu na konjima. Catherina uze za ruku oboje djece, uvede
ih u kuću i smjesti uz vatru koja brzo vrati boju njihovim
blijedim licima.

Rekla sam Heathcliffu neka požuri i neka bude ljubazan;
on me rado poslušao; na nesreću, dok je otvarao kuhinjska
vrata, Hindlev ih je otvarao s druge strane. Sreli su se, i go-
spodar, ljut što ga vidi čista i raspoložena, ili možda u želji da
održi svoje obećanje gospodi Linton, gurnu ga natrag iz-
nenadnim udarcem i ljutito zapovjedi Josephu: - Pazi da ne
ude u sobu - pošalji ga u potkrovlje dok ne prođe objed, jer
bi inače gurno prste u kolač i krao voće ako bi bio ostavljen
i minutu sam s njima.

- Ne, gospodar - nisam mogla ne reći - ništa on neće
dirnuti, a smatram da i on treba dobiti svoj dio kolača kao
i svi mi.

- Imat će on svoj dio moje šake ako ga večeras uhvatim
dolje! - viknu Hindlev. - Odlazi, skitnice! Što! Pokušavaš
biti kicoš, je li? Čekaj dok dohvatim te otmjene uvojke - vi
djet ćeš neću li ih izvuci da budu još dulji!

- Oni su već dovoljno dugački - reče mladi Linton vireći
kroz vrata - čudim se da ga ne boli glava od njih. Ima cijelu
ždrebastu grivu nad očima!

Dao je tu opasku bez namjere da uvrijedi; ali Heathcli-
ffova plahovita narav nije bila voljna trpjeti išta što bi bilo
nalik na bezobraštinu od onoga koga je, čini se, još mrzio
kao suparnika. On ščepa zdjelu s toplim kompotom od ja-
buka (prvu stvar koja mu je došla pod ruku) i izlije je na go-
vornikovo lice i vrat. Ovaj smjesti počeo kukati: Isabella i
Catherina dotrčaše vidjeti što je. Gospodin Earnshaw zgrabi
krivca i odvuče ga u svoju sobu, gdje je, bez sumnje, upo-
trijebio grubo sredstvo da rashladi taj nastup strasti, jer se
vratio crven i zadihan. Uzela sam ubrus za brisanje tanjura
i prilično prkosno trljala njime Edgarov nos i usta. Rekla

sam mu da je to i zaslužio zato što se upletao. Njegova sestra
poče također plakati i zahtijevati da idu kući, a Cathy je
stajala zbunjena i crvenjela se zbog drugih.

- Nisi mu trebao ništa govoriti! - korila je mladog Lin-
tona. - On je bio loše raspoložen i sad si ti pokvario taj pos-
jet, a on će dobiti batine; ne volim da ga tuku! Ne mogu da
nas objedovati. Zašto si razgovarao s njim, Edgare?

- Nisam s njim - reče dečko plačljivo, otrgnu se iz mojih
ruku i dovrši čišćenje svojom batistenom maramicom. -
Obećao sam mami da neću progovoriti ni riječi s njim, i do
ista nisam progovorio.

- Pa nemoj plakati - prezirno odgovori Catherina - nije
te nitko ubio. Nemoj izazvati još koju nezgodu; moj brat
dolazi; umiri se! Šuti! Isabella! Tebe barem nitko nije dirao!

- Umirite se, djeco - idite i sjednite na svoja mjesta! -
povika Hindlev ulazeći. - Ta životinja od dječaka prilično
me je zagrijala. Drugi put, Edgare, brani svoje pravo vlasti
tim šakama - to će ti otvoriti apetit!

Mlado društvo povratu raspoloženje kad vidje mirisna jela.
Bili su glasni poslije vožnje i lako su se utješili jer im nikakvo
zlo zapravo nije ni bilo učinjeno. Gospodin Earnshaw
odsjekao je svakom povelik komad pečenja, a gospoda ih je
zabavljala veselim čavrljanjem. Stajala sam iza njene stolice
i zaboljelo me kad sam vidjela kako Catherina, suhих očiju i
ravnodušna, počinje sjeći guščje krilo u svom tanjuru.
"Bezosjećajno dijete" - pomislih - "kako olako zaboravlja
nezgode svoga starog prijatelja za igru. Ne bih mislila da je
tako sebična." Ona prinese zalogaj ustima, ali ga vrati u
tanjur; obrazi joj se zacrvenješe, a suze navriješe na oči;
gurnu svoju vilicu na pod i brzo se sagnu ispod stolnjaka da
bi sakrila svoje uzbuđenje. Nisam je više smatrala bezosje-
ćajnom, jer sam opazila da je bila na mukama cijeli dan i da
je čeznula za prilikom da bude sama ili da ode do Heathcli-
ffa kojega je gospodar bio zaključao. To sam otkrila kad
sam mu pokušala odnijeti hranu.

Uvečer smo imali ples. Cathy je molila da Heathcliff bu-
de pušten jer Isabella Linton nije imala partnera za ples; ali
njene su molbe bile uzaludne i meni je naredeno da nado-
knadim taj nedostatak. Za plesa smo zaboravili sve neugod-
nosti; naše je veselje još više poraslo kad je stigao gimmer-

tonski orkestar koji je imao petnaest članova; osim pjevača, u njemu su bili svirači u malu trubu, veliku trubu, klarinete, fagote, lovačke rogove i violončelo. Oni svakog Božića posjećuju sve ugledne domove i dobivaju darove i novac. Slušali smo ih s velikim uživanjem. Nakon što su otpjevali božićne pjesme, rekli smo im neka pjevaju i druge. Gospoda Earnshaw je voljela glazbu, pa su nam oni dugo svirali i pjevali.

Catherina je također voljela glazbu, ali je rekla da se ona najljepše čuje s vrha stuba, pa je otišla gore u mrak, a ja za njom. Zatvorili su kućna vrata dolje i ne primjećujući našu odsutnost, tako je mnogo ljudi bilo. Ona se nije ni zaustavljala na vrhu stuba nego se popela do potkrovlja gdje je Heathcliff bio zatvoren i zazvala ga imenom. On je uporno šutio i nije joj neko vrijeme odgovarao; ali ona ga je i dalje zvala. Napokon ga je nagovorila da s njom razgovara kroz daske. Ostavila sam jednu djecu da nesmetano razgovaraju dok mi se nije učinilo da će pjesma i svirka uskoro prestati i svirači dobiti nešto da popiju i pojeduju; onda se popeh uz ljestve da je opomenem. Ali umjesto da je nađem pred vratima potkrovlja, začuh njen glas iznutra. Ona se kao majmun bila provukla kroz prozorčić na krovu, zatim otišla preko krova i uvukla se kroz prozorčić drugog svjetlarnika; jedva sam je namolila da iziđe. Kad je napokon izišla, i Heathcliff je došao s njom, zahtijevala je da ga odvedem u kuhinju. Joseph je bio otišao u susjedstvo da ne bi slušao naše "davolsko bogoslužje" - kako je on nazvao pjesme i svirku orkestra. Rekla sam im da nemam namjere pomagati ih u njihovim opsjenama; ali kako zatvorenik nije ništa jeo od jučer u podne, ovaj ću put previdjeti njegovo podvaljivanje gospodinu Hindlevju. Sišao je; namjestih mu stolić pored vatre i ponudih ga ukusnim jelima, ali se on nije dobro osjećao, pa je jeo samo malo. Moji pokušaji da ga oraspoložim bili su uzaludni. Sjedio je podlakćen i nijemo razmišljao. Na moje pitanje o čemu misli, odgovorio je ozbiljno.

- Pokušavam misliti kako da se osvetim Hindlevju. Sve jedno mi je koliko ću čekati, samo da to jednog dana učini. Nadam se da neću umrijeti prije nego što mu se osvetim!

- Srami se, Heatcliffe! - rekoh. - Na Bogu je da kažnja va nevaljale ljude; mi se trebamo učiti opraštanju.

- Ne, Bogu to ne bi bilo takvo uživanje kao meni - odgovori on. - Kad bih samo znao najbolji način! Pusti me sama i ja ću smisliti neki plan; kad mislim o tome, ne osjećam nikakav bol!

- Ali, gospodine Lockwoode, zaboravila sam da vas ove priče ne mogu zanimati. Žao mi je što sam toliko brbljala; vaša se kaša ohladila, a i vi ste počeli drijemati! Mogla sam vam ispričati Heathcliffovu povijest, sve što bi vam bilo potrebno čuti, u nekoliko riječi. - Tako domaćica prekinu pričanje, usta i odloži svelo na stranu; ali ja sam se osjećao ne sposobnim napustiti ognjište, a i nije mi se nimalo drijemalo. - Samo sjedite, gospodo Dean - rekoh - sjedite još pola sata! Ja volim taj način; trebate mi ispričati sve do kraja u tom istom stilu. Zanima me više-manje svaka osoba koju ste spomenuli.

- Sat će sada otkucati jedanaest, gospodine.

- Svejedno, nisam navikao rano lijegati. Leći ću u jedan ili dva sata, dovoljno rano za onoga koji spava do deset.

- Ne trebate ležati do deset. Najbolji dio jutra prođe prije toga. Onaj koji ne svrši polovinu svoga dnevnog rada do deset sati, izlaže se opasnosti da ostavi onu drugu polovinu neobavljenu.

- Ipak, gospodo Dean, sjedite, jer sutra kanim produljiti noć do poslije podne. Predviđam da ću imati jaku hunjavicu, ako ne i što god gore.

- Nadam se da nećete, gospodine. Međutim, morate mi dopustiti da preskočim otprilike tri godine; u tom razdoblju gospoda Earnshaw...

- Ne, ne, to vam nikako ne mogu dopustiti! Je li vam poznato raspoloženje u kojem biste vi, ako sjedite sami, a mačka liže svoje mačice na prostiraču pred vama, promatrali tu radnju tako pažljivo da biste se ozbiljno oneraspoložili ako bi mačka propustila jedno uho?

- Rekla bih da je to neko lijeno raspoloženje.

- Naprotiv, vrlo aktivno. U takvom sam ja raspoloženju sada; i stoga nastavite pričati potanko. Kao što za zatvore nika pauk u zatvoru ima veću vrijednost nego pauk u kući za ukućane, tako i ljudi u ovim krajevima imaju veću vrijednost u očima susjeda nego što je imaju ljudi u gradovima; a ova dublja privlačnost ne potječe potpuno iz promatra-

čeva stanja. Opazio sam da stanovnici ovih krajeva *doista* žive ozbiljnije, povučenije u sebe, manje površno, da manje trče za promjenom i neozbiljnim izvanjskim tričarijama. Mogao bih zamisliti da je ljubav za cio život ovdje gotovo moguća, a bio sam nepokolebljivo uvjeren da nijedna ljubav ne traje više od godinu dana. Jedno je stanje nalik na ono kad gladnom čovjeku ponudite jedno jelo, pa on cio svoj apetit koncentrira na njega i jede ga svojski, a drugo na ono kad ga postavite za stol pun jela koji su spravili francuski kuhari; on onda možda postigne jednak užitak u cjelini, ali svaki dio posebice samo je atom u njegovu osjećanju i sjećanju.

- Ah, mi smo isti kao i ljudi u ma kojem drugom mjestu; kad nas upoznate, vidjet ćete da je tako - reče gospoda Dean, donekle zbunjena mojim riječima.

- Oprostite - odgovorih - vi ste, moja dobra prijateljice, očit dokaz protiv takve tvrdnje. Osim nekoliko provincijalizama male važnosti, u vas nema ni traga od manira koje sam navikao smatrati tipičnima za vaš stalež. Siguran sam da ste razmišljali mnogo više no što je običaj u posluge. Bili ste prisiljeni razviti svoje umne sposobnosti u nedostatku prilika da potratite svoj život u glupim sitnicama.

Gospoda Dean se nasmija.

- Smatram se zaista uravnoteženom, razumnom osobom - reče ona - ali to ne dolazi otuda što sam živjela u brdima i iz godine u godinu viđala ista lica i ista zbivanja, nego i što sam prošla kroz oštru stegu koja me naučila mudrosti; a osim toga, pročitala sam više nego što biste vi mislili, gospodine Lockwoode. Ne biste mogli otvoriti nijednu knjigu u ovoj biblioteci u koju ja nisam pogledala i iz koje nisam ne što naučila. Osim ako to ne bi bila neka iz ovog reda grčkih i latinskih knjiga i onoga francuskih; pa i njih razlikujem jednu od druge; više ne biste mogli ni očekivati od kćeri siromašna čovjeka. Ali ako želite da vam pričam opširno i kako treba, onda je bolje da nastavim odmah; i umjesto da preskočim tri godine, zadovoljit ću se da prijedem na godinu 1778. - otada je prošlo blizu dvadeset i tri ljeta.

Osmo poglavlje

JEDNOG divnog lipanjskog jutra rođeno je lijepo malo dječce, posljednji izdanak stare loze Earnshawa. Skupljali smo sijeno daleko u polju kad se djevojka, koja nam je obično donosila doručak, pojavi čitav sat ranije trčeći preko livade i dozivajući me imenom. - Ah, kakvo lijepo dijete! - zadihano reče. - Najljepši dečko koji je ikad rođen! Liječnik tvrdi da gospoda neće ostati na životu; kaže da ima tuberkulozu već više mjeseci. Čula sam kad je rekao gospodinu Hindlevju da će ona, kako je nema više što držati, umrijeti prije zime. Morate odmah doći kući. Nelly, trebate ga podizati, hraniti ga šećerom i mlijekom i brinuti se o njemu i danju i noću; željela bih da sam na vašemu mjestu, jer će on sav biti vaš kad više ne bude gospode!

- Ali, je li ona vrlo bolesna? - upitah bacajući vile i vežući maramu.

- Mislim da jest; ali se ipak čini hrabra - odgovori djevojka - i govori kao da vjeruje kako će doživjeti da ga vidi kao odrasla čovjeka. Izgubila je glavu od radosti, dijete je tako lijepo! Da sam ona, sigurna sam da ne bih umrla; oporavila bih se gledajući ga, usprkos liječniku Kennethu. Bijah bijesna na njega. Gospoda Archer je donijela anđelka dolje gospodaru u kuću; i lice mu se baš počeo vedriti, kad zlogu ki starac dođe i reče mu: - Earnshawe, sreća je što je vaša žena ostala dovoljno dugo u životu da vam rodi ovog sina. Kad je došla, bio sam uvjeren da neće dugo živjeti; i sada vam moram reći da će vjerojatno umrijeti tijekom zime. Ne mojte to odveć primiti k srcu, jer tome nema pomoći. A i trebali ste bolje birati, a ne izabrati takvu bolehljivu djevojkicu.

- A što je gospodar odgovorio? - zapitah.

- Mislim da je opsovao, ali nisam obraćala pažnju na njega, trudila sam se da što bolje pogledam dijete - i ona ga

opet započne ushićeno opisivati. Ja, isto toliko oduševljena koliko i ona, požurih kući da mu se divim; iako sam bila vrlo tužna zbog Hindlevja. On je u svom srcu imao mjesto samo za dva idola - za svoju ženu i za sebe; volio je oboje, a obožavao jedno, i nisam mogla zamisliti kako će podnijeti taj gubitak.

Kad smo stigle do Orkanskih visova, gospodar je stajao na prednjim vratima; ulazeći u kuću, upitah ga: „-*. Kako je djetetu?

- Još malo pa će moći trčkarati naokolo, Nelly! - odgovori on s vedrim osmijehom.

- A gospodarica? - usudih se upitati. - Liječnik kaže da je ona... - Dodavola s liječnikom! - prekinu me pocrvenjvši. - Frances nije ništa; bit će potpuno zdrava za tjedan dana. Hoćeš li gore? Kaži joj da ću doći ako obeća da će šu tjeti. Ostavio sam je zato što nije htjela šutjeti; a ona mora - kaži joj da je gospodin Kenneth rekao da mora biti mirna.

Prenijela sam tu poruku gospodi Earnshaw; bila je u lakomislenom raspoloženju te veselo odgovori.

- Jedva da sam rekla i jednu riječ, Nelly, i on je dvaput izašao plačući. Dobro, recite mu da sam obećala da neću govoriti; ali to me ne obvezuje da mu se ne smijem!

Jadna žena! Do tjedan dana pred smrt bila je, kao i obično, vesela srca; i njen muž je uporno, pa čak i prkosno, tvrdio da se njeno zdravlje svaki dan poboljšava. Kad mu je Kenneth rekao da su njegovi lijekovi beskorisni na tom stupnju bolesti, te da stoga nema potrebe da ga dalje izlaže troškovima liječeći je, on odgovori:

- Znam da nema potrebe - njoj je dobro - više joj nije potrebna liječnička njega! Ona nikad nije ni bila tuberkulozna. To je bila groznica i prestala je; puls joj je sada isto tako miran kao i moj, a obrazi isto tako hladni.

Rekao je to i svojoj ženi, i ona mu je, čini se, vjerovala; ali jedne noći, dok je bila oslonjena na njegovo rame i govorila mu da misli kako će sutra moći ustati, spopade je kašalj - vrlo malen - on je podiže u naručje, ona ga zagrlila oko vrata, lice joj se izmijenilo i ona izdahnu.

Kao što je ona djevojka predviđala, dojenče Hareton potpuno je ostavljeno meni. Što se tiče djeteta, gospodin Earnshaw je bio zadovoljan ako je bilo zdravo i nije plaka-

lo. Ali je on sam bio očajan; njegova je žalost bila one vrste koja ne jadikuje. Nije ni plakao ni čitao molitve, psovao je i prkosio, proklinjao i Boga i čovjeka, i odao se bezobzirnom rasipništvu i razuzdanosti. Posluga nije mogla dugo podnositi njegovo despotsko i loše ponašanje; Joseph i ja jedini smo ostali i dalje. Nisam imala srca napustiti malog Haretona, a, osim toga, bila sam gospodareva sestra po mlijeku, pa sam bila sklona oprostiti mu njegovo ponašanje prije nego što bi to učinio stranac. Joseph je ostao da bi tiranizirao zakupce i poljske radnike, a i zato što je volio biti ondje gdje ima dovoljno mana za osuđivanje i proklinjanje.

Gospodarevo loše ponašanje i loše društvo pružali su loš primjer Catherini i Heathcliffu. Njegov postupak s Heathcliffom bio je takav da bi i sveca mogao pretvoriti u vraga. I doista, činilo se kao da je dječak u to vrijeme i *bio* obuzet nečim đavolskim. Uživao je gledati kako Hindlev propada tako da mu više nije bilo spasa; i svakog je dana postajao mračniji, zlovoljniji i ljući. U našoj kući bilo je kao u paklu. Župnik nas je prestao posjećivati, i nitko čestit nije nam dolazio ni blizu; osim ako su se posjeti Edgara Lintona gospođici Cathy mogli smatrati iznimkom. Kad joj je bilo petnaest godina, bila je kraljica cijeloga ovog kraja; nijedna se nije mogla usporediti s njom; postala je ohola i tvrdoglava. Priznajem da je nisam voljela poslije njezina ranog djetinjstva; često sam je ljutila svojim pokušajima da ponizim njenu oholost; doduše, ona me zbog toga nije zamrzila. Bila je postojana u svojim osjećajima; čak je i Heathcliffov utjecaj na njene osjećaje ostao nepromijenjen; i mladom Lintonu, usprkos njegovoj superiornosti, bilo je teško ostaviti dubok dojam. On je bio moj posljednji gospodar; to je njegov portret iznad kamina. Taj je portret visio na jednoj strani, a portret njegove žene na drugoj; ali njezin je odnesen; da nije, mogli biste vidjeti kakva je bila. Kako vam se čini ovaj?

Gospoda Dean podiže lojanicu i ja ugledah lice nježnih crta, vrlo slično mladoj dami s Orkanskih visova, samo zamišljenijeg i ljubaznijeg izraza. Cio je dojam bio vrlo ugodan. Dugačka plava kosa kovrčala se pomalo na sljepoočicama; oči su bile velike i ozbiljne; stas gotovo odveć nježan. Nisam se čudio kako je Catherina Earnshaw mogla zaboraviti svoga prvog prijatelja zbog ovakvog čovjeka, nego sam

se čudio kako se njemu, s umom koji je odgovarao njegovu izgledu, mogla dopasti Catherina Earnshaw kakvu sam je zamišljao.

- Vrlo zgodan portret - rekoš domaćici. - Je li mu sličan?

- Jest - odgovori ona - ali je bolje izgledao kad je bio veseo ili uzbuđen; to je bio njegov svakidašnji izraz; obično je bio turoban.

Catherina je održavala poznanstvo s Lintonima i poslije svoga petotjednog boravka kod njih, a kako nije bila u iskušenju da pokaže svoju okrutniju stranu u njihovu društvu, i kako je imala dovoljno razumijevanja da se stidi biti nepristojna ondje gdje je uvijek dočekivana pristojno, ona je i nehotice pridobila staru gospodu i gospodina svojom srdač-nošću, stekla Isabellino divljenje i osvojila srce i dušu njezina brata. Ti su joj uspjesi laskali od samog početka jer je bila puna ambicija; to ju je i navelo na dvoličnost, bez sasvim j svjesne namjere da ikoga zavara. U mjestu gdje je slušala da Heathcliffa zovu "neodgojenim mladim prostakom" i "gorim od životinje", trudila se ne ponašati se poput njega; ali u svojoj kući nije bila nimalo sklona paziti na ugladenost, koja bi samo izazivala podsmijeh, i savladivati svoju neobuzdanu narav ondje gdje joj to ne bi donijelo ni ugleda ni pohvale.

Gospodin Edgar bio je malokad dovoljno odvažan da posjeti Orkanske visove. Bojao se Earnshavvova zla glasa i izbjegavao je susresti se s njim, premda smo ga uvijek primali trudeći se biti što srdačniji prema njemu; i sam je gospodar izbjegavao uvrijediti ga jer je znao zašto dolazi, pa kad nije bio kadar biti pristojan, sklanjao se da se ne bi vidio s njim. Sklona sam misliti da njegovi posjeti nisu bili dragi ni Catherini; ona nije bila lukava, nikad nije izigravala koketu i očigledno nije voljela da se njena dva prijatelja uopće sastaju; jer kad bi Heathcliff izrazio svoj prijezir prema Lintonu u njegovoj prisutnosti, nije se mogla donekle suglasiti s tim, kao što je činila u njegovoj odsutnosti, a kada je Linton pokazivao prijezir i antipatiju prema Heathcliffu, ona nije smjela biti ravnodušna prema tim osjećajima, kao da joj to podcjenjivanje njezina prijatelja u igri nije ništa značilo. Često sam se smijala njenoj zbuđenosti i njenim ne-

spretnostima koje je uzaludno pokušavala sakriti od moga podsmijeha. To ostavlja dojam kao da sam zle naravi, ali ona je bila tako ohola da je doista bilo nemoguće sažalijeva-ti je u njenim teškoćama, dokle god je one nisu prisilile da bude poniznija. Najposlije mi se morala povjeriti i ispovjediti jer nije bilo nikoga drugog tko bi joj mogao poslužiti kao savjetnik.

Gospodin Hindlev je jednog popodneva otišao od kuće; Heathcliff je iskoristio priliku da taj dan pretvori u praznik. Mislim da je tada imao šesnaest godina i, iako nije imao loše crte, niti je oskudijevao u inteligenciji, ostavljao je dojam odbojnosti i svojom nutrinom i svojom vanjštinom. Njegov sadašnji izgled ostavlja posve drukčiji dojam. Prije svega, on je u to vrijeme već bio izgubio sve koristi svoga ranog odgoja; neprekidan teški rad, koji je započinjao rano ujutro a završavao kasno uvečer, ugasio je svaku radoznalost koju je prije imao za stjecanje znanja i ugušio svaku ljubav za knjige i učenje. Njegov osjećaj nadmoći, koji mu je još u ranom djetinjstvu bio usadio stari gospodin Earnshaw, odavno je iščeznuo. Dugo se borio. Dugo se trudio održati korak s Catherinom u njenim studijama, ali je na kraju napustio taj trud uz veliko, iako nijemo žaljenje, i napustio ga je potpu-no; bilo je nemoguće nagovoriti ga da poduzme ijedan korak naprijed, jer je vidio da je neminovno morao podbaciti u usporedbi sa svojim prijašnjim napredovanjem. Njegova vanjština počela je odgovarati njegovu umnom zaostajanju; stekao je trom hod i neplemenit, prostački izgled; njegova prirodna povučенost pretvorila se u gotovo idiotski pretjeranu nedruštvenu mrzovolju. Činilo se kao da nalazi neko mračno zadovoljstvo da u ono malo svojih poznanika izaziva prema sebi mržnju a ne poštovanje.

Catherina i on još su bili stalni prijatelji u trenucima kad nije radio; ali je prestao riječima izražavati svoju odanost prema njoj i uzmicao je s gnjevnom sumnjom od njezina djevojačkog milovanja, kao da je mislio da ona ne može naći nikakva zadovoljstva u tome što njega obasipa tim znacima ljubavi. Spomenutog popodneva ušao je u kuću da ispuni svoju namjeru - da tog dana ne radi ništa; ja sam pomagala gospođici Cathy da dotjera svoju haljinu. Nije očekivala da će njemu pasti na pamet da tog dana ne radi, pa je, misleći

se čudio kako se njemu, s umom koji je odgovarao njegovu izgledu, mogla dopasti Catherina Earnshaw kakvu sam je zamišljao.

- Vrlo zgodan portret - rekoh domaćici. - Je li mu sličan?

- Jest - odgovori ona - ali je bolje izgledao kad je bio veseo ili uzbuđen; to je bio njegov svakidašnji izraz; obično je bio turoban.

Catherina je održavala poznanstvo s Lintonima i poslije svoga petotjednog boravka kod njih, a kako nije bila u iskušenju da pokaže svoju okrutniju stranu u njihovu društvu, i kako je imala dovoljno razumijevanja da se stidi biti nepristojna ondje gdje je uvijek dočekivana pristojno, ona je i nehotice pridobila staru gospodu i gospodina svojom srdačnošću, stekla Isabellino divljenje i osvojila srce i dušu njezina brata. Ti su joj uspjesi laskali od samog početka jer je bila puna ambicija; to ju je i navelo na dvoličnost, bez sasvim svjesne namjere da ikoga zavara. U mjestu gdje je slušala da Heathcliffa zovu "neodgojenim mladim prostakom" i "gorim od životinje", trudila se ne ponašati se poput njega; ali u svojoj kući nije bila nimalo sklona paziti na ugladenost, koja bi samo izazivala podsmijeh, i savlađivati svoju neobuzdanu narav ondje gdje joj to ne bi donijelo ni ugleda ni pohvale.

Gospodin Edgar bio je malokad dovoljno odvažan da posjeti Orkanske visove. Bojao se Earnshawova zla glasa i izbjegavao je susresti se s njim, premda smo ga uvijek primali trudeći se biti što srdačniji prema njemu; i sam je gospodar izbjegavao uvrijediti ga jer je znao zašto dolazi, pa kad nije bio kadar biti pristojan, sklanjao se da se ne bi vidio s njim. Sklona sam misliti da njegovi posjeti nisu bili dragi ni Catherini; ona nije bila lukava, nikad nije izigravala koketu i očigledno nije voljela da se njena dva prijatelja uopće sastaju; jer kad bi Heathcliff izrazio svoj prijezir prema Lintonu u njegovoj prisutnosti, nije se mogla donekle suglasiti s tim, kao što je činila u njegovoj odsutnosti, a kada je Linton pokazivao prijezir i antipatiju prema Heathcliffu, ona nije smjela biti ravnodušna prema tim osjećajima, kao da joj to podcjenjivanje njezina prijatelja u igri nije ništa značilo. Često sam se smijala njenoj zbuđenosti i njenim ne-

spretnostima koje je uzaludno pokušavala sakriti od moga podsmijeha. To ostavlja dojam kao da sam zle naravi, ali ona je bila tako ohola da je doista bilo nemoguće sažalijevati je u njenim teškoćama, dokle god je one nisu prisilile da bude poniznija. Najposlije mi se morala povjeriti i ispovjediti jer nije bilo nikoga drugog tko bi joj mogao poslužiti kao savjetnik.

Gospodin Hindlev je jednog popodneva otišao od kuće; Heathcliff je iskoristio priliku da taj dan pretvori u praznik. Mislim da je tada imao šesnaest godina i, iako nije imao loše crte, niti je oskudijevao u inteligenciji, ostavljao je dojam odbojnosti i svojom nutrinom i svojom vanjštinom. Njegov sadašnji izgled ostavlja posve drukčiji dojam. Prije svega, on je u to vrijeme već bio izgubio sve koristi svoga ranog odgoja; neprekidan teški rad, koji je započinjao rano ujutro a završavao kasno uvečer, ugasio je svaku radoznalost koju je prije imao za stjecanje znanja i ugušio svaku ljubav za knjige i učenje. Njegov osjećaj nadmoći, koji mu je još u ranom djetinjstvu bio usadio stari gospodin Earnshaw, odavno je iščeznuo. Dugo se borio. Dugo se trudio održati korak s Catherinom u njenim studijama, ali je na kraju napustio taj trud uz veliko, iako nijemo žaljenje, i napustio ga je potpuno; bilo je nemoguće nagovoriti ga da poduzme ijedan korak naprijed, jer je vidio da je neminovno morao podbaciti u usporedbi sa svojim prijašnjim napredovanjem. Njegova vanjština počela je odgovarati njegovu umnom zaostajanju; stekao je trom hod i neplemenit, prostački izgled; njegova prirodna povučенost pretvorila se u gotovo idiotski pretjeranu nedruštvenu mrzovolju. Činilo se kao da nalazi neko mračno zadovoljstvo da u ono malo svojih poznanika izaziva prema sebi mržnju a ne poštovanje.

Catherina i on još su bili stalni prijatelji u trenucima kad nije radio; ali je prestao riječima izražavati svoju odanost prema njoj i uzmicao je s gnjevnom sumnjom od njezina djevojačkog milovanja, kao da je mislio da ona ne može naći nikakva zadovoljstva u tome što njega obasipa tim znacima ljubavi. Spomenutog popodneva ušao je u kuću da ispuni svoju namjeru - da tog dana ne radi ništa; ja sam pomagala gospođici Cathv da dotjera svoju haljinu. Nije očekivala da^{ce} njemu pasti na pamet da tog dana ne radi, pa je, misleći

da će biti sama u kući, izvijestila nekako gospodina Edgara o odsutnosti svoga brata i spremala se dočekati ga.

- Cathy, jesi li zauzeta ovo popodne? - upita Heathcliff.
- Namjeravaš li nekamo ići?

- Ne kanim, kiša pada - odgovori ona.
- Zašto si onda obukla tu svilenu haljinu? - upita on. - Nadam se da nitko ne dolazi ovamo?

- Koliko je meni poznato, ne - promuća gospođica - ali ti bi trebao sada biti u polju, Heathcliffe. Prošao je čitav sat od objeda; mislila sam da si već otišao.

- Hindlev nas tako rijetko oslobađa svoje proklete prisutnosti! - reče dječak. - Danas više neću ništa raditi, ostat ću s tobom.

- Ah, ali Joseph će odati - reče ona - bolje da ideš!
- Joseph tovari vapno s onu stranu Penistonskoga grebena; neće se moći vratiti prije mraka, pa neće ništa ni znati.

Nakon što je to rekao, polako je prišao ognjištu i sjeo. Catherina se za trenutak zamisli i nabra obrve - osjećala je da ga mora pripremiti za ono što će se dogoditi. - Isabella i Edgar Linton rekli su da će doći poslije podne - reče ona nakon jednodominutne šutnje. - Ali, kako pada kiša, ne očekujem ih sa sigurnošću; ipak, možda će doći, a ako dođu, izlažeš se da te prekore bez ikakve potrebe.

- Naredi Nelly neka im kaže da si zauzeta, Cathy - predloži on uporno. - Nemoj me slati van zbog svojih jadnih, glupih prijatelja! Ponekad mi dođe da se žalim da oni - ali neću...

- Da oni što? - povika Catherina gledajući ga netremice s uznemirenim izrazom lica. - Oh, Nelly! - doda zlovoljno i trgnu glavu iz svojih ruku. - Pokvarila si mi sve uvojke češljajući me! Dosta, ostavi me! Na što se imaš žaliti, Heathcliffe?

- Ni na što - samo pogledaj kalendar na zidu - pokaza on na kalendar blizu prozora i nastavi - križevi označavaju večeri koje si provela s Lintonima, a točke večeri koje si provela sa mnom. Vidiš li? Obilježio sam svaki dan.

- Da, vrlo glupo; kao da ja vodim brigu o tome! - odgovori Catherina neraspoloženo. - I čemu to?

- Da bih pokazao da ja vodim brigu o tome - odgovori Heathcliff.

- Trebam li uvijek biti s tobom? - upita ona još ljuća. - Od kakve mi je to koristi? O čemu ti govoriš? Mogao bi biti nijem, ili djetesce, po onome što mi kažeš da bi me zabavio ili po onome što činiš za mene!

- Nikad mi prije nisi rekla da govorim premalo, ni da ne voliš moje društvo, Cathy! - reče Heathcliff vrlo uzbuđen.

- To i nije društvo kad netko ne zna ništa i ne kaže ništa - promrmlja ona.

Njen prijatelj usta, ali nije imao vremena izraziti svoje osjećaje jer se začuše kopita kako odjekuju na kamenim pločama, i nakon što polako zakuca, mladi Linton ude, lica ozarena radošću zbog neočekivana poziva koji je bio dobio. Catherina je, bez sumnje, opazila razliku između svojih prijatelja dok je jedan ulazio, a drugi izlazio. Taj je kontrast podsjećao na razliku između hladnog i pustog, brdovitog rudarskog predjela i lijepe, plodne ravnice. Lintonov glas i pozdrav odgovarali su njegovoj vanjštini. Govorio je ugodnim, dubokim tonom, i izgovarajući riječi kao vi, milozvučnije i nježnije nego što se obično govori u ovom kraju.

- Zar sam stigao prerano? - upita on bacajući pogled na mene; bila sam počela brisati posude koje je stajalo u donjim pregradama ormara.

- Niste - odgovori Catherina. - Što ti radiš ondje, Nelly?
- Radim svoj posao, gospođice - odgovorih. (Gospodin Hindley mi je rekao da uvijek budem prisutna za vrijeme Lintonovih posjeta kad on nije kod kuće.)

Prišla mi je i ljutito prošaptala: - Nestani i ti i tvoje krpe za brisanje; kad su gosti u kući, posluga ne počinje čistiti i brisati u sobi u kojoj se oni nalaze!

- Sad je zgodna prilika za to kad gospodar nije ovdje - glasno odgovorim - on mrzi da radim te poslove u njegovoj prisutnosti. Sigurna sam da će mi gospodin Edgar oprostiti.

- Ja mrzim kad to radiš u mojoj prisutnosti - zapovjednički uzviknu mlada gospođica ne dajući vremena svome gostu da išta kaže; nije bila uspjela povratiti svoju hladnokrvnost poslije one male raspre s Heathcliffom.

- To mi je žao, gospođice Catherino - odgovorih i brižno nastavih sa svojim poslom.

Misleći da to Edgar neće primijetiti, ona mi istrgnu krpu iz ruke i uštipnu me za mišicu jako i dugo. Rekla sam vam

da je nisam voljela i uživala sam ponekad poniziti njenu taštinu; a i zaboljelo me njeno štipanje, te se podigoh na koljena i uzviknuh: - Ah, gospođice, to je ružno od vas! Nemate me prava štipati; ja to neću trpjeti.

- Nisam te ni taknula, lažljivice! - viknu ona, a prsti su je svrbjeli da to opet učini i uši joj bjehu crvene od gnjeva.

Nikada nije bila kadra sakriti svoje uzbuđenje jer joj je uvijek u trenucima gnjeva cijelo lice bilo u plamenu.

- Što je ovo, onda? - upitah pokazujući modricu da bih je nagnala na laž.

Lupila je nogom o pod, dvoumila se trenutak, a zatim me, vodena neodoljivim nagonom svoga zlog duha, čušnula po obrazu; čuška je bila tako jaka da su mi oči zasuzile.

- Catherino, ljubavi! Catherino! - uplete se Linton, za panjen dvostrukim grijehom, laganjem i nasiljem koje je nje gov idol učinio.

- Idite iz sobe, Nelly! - ponovi ona sva trepereći.

Mali Hareton, koji je uvijek išao za mnom, sjedio je na podu pored mene, a kad je vidio moje suze, i sam je počeo plakati i žaliti se, jecajući, na - nevaljalu tetu Cathy; to ju je navelo da iskali gnjev na nesretnom djetetu; zgrabila ga je za ramena i počela tresti dok nije poplavio; Edgar je nepromišljeno zgrabi za ruke da bi obranio dijete. Za tren oka ona oslobodi svoju ruku i iznenađeni mladić je osjeti preko svog rođenog uha, i to tako da se to nije moglo nikako shvatiti kao šala. On prestrašen ustuknu. Podigoh Haretona u naručje i odnesoh ga u kuhinju, a ostavih vrata odškrinuta jer sam bila radoznala da vidim što će se dogoditi poslije toga. Uvrijeđeni gost, blijed i drhtavih usana, pride mjestu gdje je bio ostavio svoj šešir.

"To je dobro!" - rekoh u sebi. "Shvatite to kao opomenu i idite! Ljubazno je od nas što vam dajemo priliku da vidite njenu pravu narav."

- Kamo ćeš? - upita Catherina približavajući se vratima.

On skrenu u stranu i pokuša proći.

- Ne smiješ ići! - energično uzviknu ona.

- Moram i hoću! - odgovori on prigušenim glasom.

- Ne - reče ona uporno i zgrabi kvaku - još ne, Edgare Lintone, sjedni; nećeš me ostaviti u ovom raspoloženju. Bila bih nesretna svu noć, a ne želim biti nesretna zbog tebe!

- Kako mogu ostati poslije tvoje čuške? - upita Linton. Catherina je šutjela.

- Ti si kriva što te se bojim i što te se stidim - nastavi on - i više neću doći ovamo!

Oči joj zasjaše, a trepavice zatreptaše.

- I namjerno si rekla neistinu! - reče on.

- Nisam! - uzviknu ona povrativši dar govora. - Ništa nisam učinila namjerno. Pa idi, ako hoćeš, idi! A ja ću sad plakati... plakat ću dok mi ne pozli!

Ona klekne kraj stolca i poče neutješno plakati. Edgar je ostao pri svojoj odluci sve dok se nije našao u dvorištu gdje je počeo oklijevati. Odlučih ga ohrabriti.

- Gospođica je strašno svojeglava, gospodine - doviknuh mu. - Ona je kao kakvo razmaženo dijete; najbolje je da uzjašete svog konja i da pođete kući, jer će inače plakati dok joj ne pozli, samo da bi nam zadala brige.

Taj mekušac pogleda natrag u prozor; imao je isto toliko snage da ode koliko i mačka da ostavi napola ubijenog miša ili napola pojedenu pticu. Ah, pomislih, nema mu spasa! Njegova je sudbina zapečaćena, on leti k njoj! Tako je i bilo; on se odjednom okrenu, požuri u kuću i zatvori vrata za sobom. I kad sam nakon nekog vremena ušla da ih izvijestim da se Earnshavv vratio kući mrtav pijan, spreman napraviti nered po kući i da nasrće na ukućane (uvijek je bio takvog raspoloženja kad je bio pijan), vidjela sam da je svađa samo dovela do veće bliskosti - srušila je vanjske ograde mladenačke bojažljivosti i potaknula ih da skinu veo prijateljstva i izjave jedno drugome ljubav.

Na vijest da se gospodin Hindlev vratio, Linton je odmah otišao na svom konju, a Catherina se povukla u svoju sobu. Ja odoh sakriti malog Haretona i izvaditi metak iz Earnshavv-ove lovačke puške kojom se volio igrati u svome ludom uzbuđenju, što je ugrožavalo život svakoga tko bi ga tada izazvao ili odveć privukao njegovu pažnju. Stoga sam došla na ideju da izvadim metak iz puške kako bi učinio manje zla ako bi otišao tako daleko da pokuša pucati.

Deveto poglavlje

ON UDE psujući glasno i strašno, i zateče me gdje skrivam njegovu sina u kuhinjski ormar. U Haretonu je bio usađen opravdani strah i od očeve ljubavi, koja je bila nalik na ljubav divlje zvijeri, i od očeva luđackoga gnjeva, jer ga je u trenucima ljubavi mogao ugušiti svojim zagrljajima, a u trenucima gnjeva baciti u vatru ili mu razbiti glavu, te je jadni dečko ostajao potpuno miran ma gdje da ga sakrijem.

- Napokon sam te uhvatio! - povika Hindlev, uhvati me za šiju kao psa i povuče natrag. - Neba mi i pakla, ti si se zaklela ubiti to dijete! To znam i po tome što ga neprekidno uklanjaš da ga ne vidim. Ali uz pomoć sotone natjerat ću te, Nelly, da progutaš veliki nož. Nemoj se smijati; maloprije sam bacio Kennetha naglavce u močvaru Blackhorse; a ubiti dvoje isto je što i ubiti jedno... i ja ću morati ubiti neke od vas; neću imati mira dok to ne učinim!

- Ali ja ne volim nož, gospodine Hindlev - odgovorih - njime su rezane suhe haringe. Voljela bih da me ubijete iz puške, ako hoćete.

- Volio bih da budeš prokleta! - reče on. - Pa i bit ćeš. Nijedan zakon u Engleskoj ne može spriječiti čovjeka da održava svoju kuću čestitom, a moja je odvratna! Otvori usta.

Držao je nož u ruci i gurao mi njegov vrh među zube; ali ja se nikad nisam odveć bojala njegovih čudnih čudljivih postupaka. Pljunula sam i rekla mu da je okus noža gadan i da ga ne bih mogla progutati ni za što.

- Aha! - uzviknu on i pusti me. - Vidim da taj odvratni °iali nevaljalac nije Hareton; oprost mi, Nelly. Ako je to on, °nda zaslužuje biti živ oderan što ne trči da me dočeka i što vñsti kao da sam vampir. Neprirodni stvore, dođi ovamo! Naučit ću te kako da se vladaš prema dobrom roditelju. Zar ne misliš, Nelly, da bi dečko bolje izgledao bez ušiju? To čini P^sa ljućim i bješnjim, a ja volim nešto bijesno... daj mi ška-

rice... nešto bijesno i kratkouho! Osim toga, to je pakleno izmotavanje... đavolja uobraženost uzgajati svoja ušesa... dovoljno smo veliki magarci i bez njih. Šuti, dijete, šuti! Pa dobro onda, ovo je moje milo čedo! Šuti, obrisi suze... radosti moja; poljubi me! Što! Neće? Poljubi me, Haretone! Proklet da si, poljubi me! Tako mi Boga, ovo čudovište nije moj porod! Tako mi života, slomit ću vrat ovom derištu.

Jadni Hareton derao se i otimao iz očeva naručja; i udvostručio je svoju ciku i vrisku kad ga je on odnio uza stube i nadnio preko ograde. Viknuh da će se dijete onesvijestiti od straha i potrčah ga spasiti. Kad sam mu se približila, Hindley se sagnu da bi bolje čuo šum koji je dolazio odozdo i gotovo zaboravio što ima u rukama. - Tko je to? - upita čuvši da se netko približava podnožju stuba. I ja se nagnuh naprijed da bih dala znak Heathcliffu, čiji sam korak poznala, da ne prilazi bliže; baš u trenutku kad je moj pogled bio napustio Haretona, on se odjednom istrgnu iz naručja i pade.

Jedva smo imali vremena osjetiti užas, kad vidjesmo da je mali nesretnik spašen. Heathcliff stiže baš u kritičnom trenutku i impulzivno dočeka dijete na ruke, postavi ga na noge i pogleda gore da vidi krivca za taj slučaj koji je mogao biti nesretan. Škrtac koji bi prodao svoju srećku za pet šilinga i sutradan saznao da je time izgubio sto tisuća, ne bi pokazao razočaranije lice nego što je on učinio kad je spazio gore gospodina Earnshawa. Njegovo je lice izražavalo jasnije od riječi najveći bol što je nehotice bio sredstvo koje je spriječilo vlastitu osvetu. Da je bio mrak, on bi, bez sumnje, pokušao popraviti pogrešku time što bi razbio Haretonovu lubanju o stube; ali mi smo vidjeli da je dečko spašen. Brzo otrčah dolje i pritisnuh svoga milog šticećenika na grudi. Hindley polako side, otriježnjen i postiden.

- To je tvoja krivnja, Nelly - reče on. - Trebala si ga skloniti da ga ne vidim; trebala si ga uzeti od mene! Je li igdje ozlijeđen?

- Ozlijeđen! - uzviknuh ljutito. - Ako ne umre, bit će idiot! Ah! Čudim se što njegova majka ne ustane iz groba da vidi kako postupate s njim. Gori ste od bezbožnika... kad postupate tako sa svojom rođenom krvlju!

Pokušao je dodirnuti dijete koje se, vidjevši da je u mom naručju, jecanjem brzo oslobodilo straha; ali čim ga je otac

prstom dodirnuo, počelo je plakati glasnije nego prije i trzati se kao da će dobiti grčeve.

- Ostavite ga na miru! - nastavih. - On vas mrzi... svi vas mrze... to je istina! Sretnu obitelj vi imate; i u lijepo ste stanje dospjeli!

- Dospjet ću i u ljepše, Nelly - nasmija se izgubljeni čovjek vraćajući svoju okrutnu tvrdoću. - Zasad mi se sklonite s očiju, i ti i dijete. I, slušaj ti, Heathcliffe! Skloni se da te ne čujem i ne vidim. Ne želim te noćas ubiti osim, možda, ako zapalim kuću; a to će ovisiti o mom raspoloženju.

Dok je to govorio, uze bocu brandyja i počeo nalijevati u čašu.

- Ne, ne! - molila sam. - Gospodine Hindley, pazite što radite. Smilujte se ovom nesretnom dečku, ako se već ne brite za sebe!

- Svaki će mu drugi biti korisniji od mene - odgovori on.

- Smilujte se svojoj duši! - rekoh pokušavajući mu istrgnuti čašu iz ruke.

- Ne ja! Naprotiv, bit će mi veliko zadovoljstvo da je pošaljem u propast da bih kaznio njenog tvorca - uzviknu bogohulnik. - Evo, pijem za njeno prokletstvo!

On ispi brandy i nestrpljivo nam naredi da odemo; svoju je zapovijed završio psovka, odveć užasnim da bi ih čovjek ponovio ili pamtio.

- Šteta što ne može ubiti sebe pićem - reče Heathcliff i gundajući poput jeke odgovori mu psovka poput njegovih nakon što je za sobom zatvorio vrata. - On se trudi što bolje može to učiniti, ali mu njegova jaka tjelesna grada prkosi. Gospodin Kenneth kaže da bi se kladio u svoju kobilu da će on nadživjeti sve svoje vršnjake s ovu stranu Gimmertona i da će otići u grob tek nakon što sam osijedi od velike starosti; osim ako mu se ne dogodi nešto nepredviđeno.

Oдох u kuhinju i sjedoh da uspavam svoje janješce. Za Heathcliffa sam mislila da je prošao kroz kuhinju i otišao u staju. Ali poslije se pokazalo da je bio otišao samo u dalji kut kuhinje, ispružio se na klupu podalje od vatre i mirno ležao.

Ljuljala sam Haretona na krilu i pjevušila pjesmu koja Počinje:

U tamnoj noći jauk djece
Majku u grobu iz sna budi,

kad gospođica Cathy, koja je **slušala galamu iz svoje sobe**, proviri i šapnu:

- Jesi li sama, Nelly?

- Jesam, gospođice - odgovorih.

Ona ude i približi se ognjištu. Misleći da će nešto reći, podigoh glavu i pogledah je u lice. Izraz lica bio joj je uznemiren i zabrinut. Usne su joj bile poluotvorene kao da je htjela govoriti; ona udahnu zrak, ali on iziđe u uzdah umjesto u rečenici. Nastavih pjevati jer nisam bila zaboravila njeno nedavno ponašanje.

- Gdje je Heathcliff? - upita ona prekidajući me.

- Radi svoj posao u staji - glasio je moj odgovor.

Nije mi proturječio; možda je bio zadrijemao. Nastade druga dugačka stanka za koje sam opazila kako su dvije-tri suze kanule s Catherininih obraza na kamenu pod. Kaje li se za svoje loše ponašanje? - pitala sam se. To bi bilo nešto posve novo; ali neka prijede na tu stvar kako zna... neću joj pomoći! Ne, ona se uglavnom brine samo za svoje interese.

- Ah! - reče ona napokon. - Vrlo sam nesretna!

- Šteta - odgovorih joj. - Teško je vama ugoditi; imate tako mnogo prijatelja, a tako malo briga, pa ne možete ni biti zadovoljni!

- Nelly, hoćeš li čuvati jednu moju tajnu? - nastavi ona, kleknu kraj mene i diže svoje ljupke oči prema mom licu, s onim pogledom koji je bio kadar pridobiti vas i kad ste imali potpuno pravo da budete ljuti na nju.

- Vrijedi li je čuvati? - upitah je manje ljutita.

- Jest, ona me muči, pa ti je moram reći! Želim znati što da radim. Danas me je Edgar Linton pitao hoću li se udati za njega i ja sam mu odgovorila. Ali prije nego što ti kažem jesam li pristala ili odbila, reci mi što sam od toga trebala učiniti?

- Pa, gospođice Catherino, kako bih ja mogla znati? - odgovorih. - Zaista, uzevši u obzir ono što ste danas učinili u njegovoj prisutnosti, mogla bih reći da bi bilo mudro od biti ga; budući da vas je on pitao nakon toga, on je sigurno ili beskrajno glup ili odveć odvažna budala.

- Ako tako govoriš, neću ti reći ništa više - odgovori ona ljutito i usta. - Pristala sam, Nelly. Brzo mi reci jesam li pogriješila!

- Pristali ste! Pa što onda vrijedi raspravljati o tome? Da li ste svoju riječ i ne možete je povući.

- Ali reci jesam li trebala tako učiniti... reci! - uzviknu ona ljutito lomeći ruke i mrsteći se.

- Mnogo toga trebalo bi razmotriti prije nego što bi se na to pitanje ispravno odgovorilo - odvratih mudro. - Po najprije, volite li vi gospodina Lintona?

- Tko bi mogao ne voljeti ga? Dakako, volim ga - odgovori ona.

Zatim joj postavih ova pitanja, što za djevojku od dvadeset godina nije bilo besmisleno:

- Zašto ga volite, gospođice Cathy?

- Glupost, volim ga... i to je dovoljno.

- Morate reći zašto.

- Pa, zato što je lijep i zato što je ugodno **biti s njim**.

- Loše! - glasio je moj komentar.

- I zato što je mlad i veseo.

- Opet loše.

- I zato što on mene voli.

- Ni dobro ni loše.

- I bit će bogat i bit će mi drago da budem prva žena u okolici i ponosit ću se što imam takva supruga.

- Najgore od svega. A sad mi recite kako ga volite?

- Kao što se svatko voli... Ti si šašava, Nelly.

- Ni najmanje... odgovorite.

- Volim zemlju po kojoj gazi, i zrak iznad njegove glave, i sve što dodirne i svaku riječ koju kaže. Volim ga u različitim raspoloženjima, volim sve njegove postupke i njega cijelog. Eto ti.

- A zašto?

- Ti zbijaš šalu s tim; to nije lijepo od tebe! Za mene to ni) e šala! - reče mlada gospođica, namršti se i okrenu lice vatri.

- Daleko sam od toga da se šalim, gospođice Catherino. Vi volite gospodina Edgara zato što je lijep, mlad, veseo, bogat i zato što on vas voli. Ali ovaj posljednji razlog ne znači ništa; vi biste ga voljeli i bez njega, vjerojatno; a i s tim raz-

logom ne biste kad on ne bi imao prve četiri privlačne osobe.

- Ne, sigurno ne bih; samo bih ga sažalijevala... mrzila ga, možda, ako bi bio ružan i prostak.

- Ali ima dosta i drugih lijepih, bogatih mladića u svijetu; ljepših, možda, i bogatijih od njega. Što bi vas ometalo da volite njih?

- Ako ih ima, ja ih ne poznajem; nisam vidjela nikoga tko je kao Edgar.

- Možda ćete vidjeti neke; a i on neće uvijek biti lijep i mlad, i može se dogoditi da ne bude uvijek bogat.

- Sad jest; a mene se tiče samo sadašnjost. Željela bih da govoriš pametno.

- Dobro, to rješava stvar; ako vas se tiče samo sadašnja stvar, udajte se za gospodina Lintona.

- Nije mi potrebno tvoje dopuštenje za to... ja ću se udati za njega; ali ti mi nisi rekla imam li pravo što to činim?

- Imate potpuno pravo; ako ljudi imaju pravo kad sklapaju brak samo radi sadašnjosti. A sada, da čujem zašto ste nesretni. Vaš će brat biti zadovoljan; stara gospoda i gospodin Linton, mislim, neće biti protiv toga; vi ćete pobjeći iz zapuštene kuće u bogatu i uglednu; i vi volite Edgara i on vas voli. Sve se čini glatko i lako, gdje je prepreka?

- Ovdje! Ovdje! - odgovori Catherina lupnuvši se jednom rukom po čelu, a drugom po grudima. - Na onome mjestu gdje duša živi. U svojoj duši i u svome srcu uvjerena sam da griješim!

- To je vrlo čudno! Ne razumijem vas.

- To je moja tajna. Ali ako mi se nećeš podrugivati, objasniću ti je; ne mogu to jasno izraziti, ali ću ti opisati svoj osjećaj.

Opet sjede kraj mene, lice joj postade tužnije i ozbiljnije, a sklopljene su joj ruke drhtale.

- Nelly, sanjaš li ti ikad čudne snove? - odjednom me zapita nakon nekoliko minuta razmišljanja.

- Da, s vremena na vrijeme - odgovorih.

- I ja. Sanjala sam u svom životu snove koji su mi zauvijek ostali u pameti i izmijenili moje misli; oni su proželi cijelo moje biće, kao vino vodu, i izmijenili boju moje duše. I ovo je jedan od tih snova... ispričat ću ga... ali pazi da se ne nasmiješ ni na jedan njegov dio.

- Ah, nemojte, gospođice Catherino! - uzviknuh. - Dovoljno smo žalosni i bez prizivanja duhova i vizija što nas zbunjuju. Ali priberite se i budite veseli! Pogledajte malog Haretona! On ne sanja ništa tužno. Kako se ljupko smiješ u svome snu!

- Da; i kako slatko njegov otac psuje u svojoj samoći! Ti ga se sigurno sjećaš kad je bio isti takav kao taj bucmasti, mali stvor; gotovo isto tako mlad i nevin. Ali, Nelly, morat ćeš me saslušati. Neće biti dugo, a i ja ne mogu biti večeras vesela.

- Ne želim čuti taj san, ne želim ga čuti! - brzo sam ponavljala.

Bila sam tada praznovjerna u pogledu snova, a i sada sam; a Catherina je bila tako neobično tužna da sam se bojala nečega što bi mi omogućilo da proreknem i predvidim neku katastrofu. Naljutila se što je ne želim slušati, pa je zašutjela. Nakon nekog vremena počeo govoriti naoko o nečem drugom.

- Da sam ja u raju, Nelly, bila bih vrlo nesretna.

- Jer niste dostojni da idete tamo - odgovorih. - Svi grešnici osjećali bi se nesretni u raju.

- Ali ne zbog toga. Sanjala sam jednom da sam bila ondje.

- Rekla sam vam da neću slušati vaše snove, gospođice Catherino! Idem na spavanje - opet je prekinuh.

Ona se nasmija i zadržala me da ne ustanem, jer sam bila učinila pokret kao da ću ustati sa stolca.

- Ovo nije ništa - reče ona - htjela sam ti samo reći kako raj nije izgledao kao dom za mene; toliko sam plakala da se vratim na zemlju da mi se srce cijepalo; i anđeli su bili toliko ljuti da su me bacili nasred pustare, na vrh Orkanskih visova, gdje sam se probudila jecajući od radosti. To je dovoljno da ti objasnim svoju tajnu. Nemam više razloga da se udam za Edgara Lintona nego što ih imam da budem u raju; i da onaj nevaljali čovjek nije upropastio Heathcliffa, ne bih ni kada ni pomislila na to. Ponizilo bi me da se udam za Heathcliffa; i tako on nikada neće znati koliko ga volim; i to ne zato što je lijep, Nelly, nego zato što je on više ja nego ja sarcia. Bilo od čega da su naše duše sazdate, njegova i moja su jednake; a Lintonova je toliko različita koliko zraka mjesecine od munje, ili mraz od vatre.

Prije no što je ovaj razgovor završen, postala sam svjesna Heathcliffove prisutnosti. Nakon što sam primijetila mali pokret, okrenuh glavu i spazih kako je on ustao i bešumno se iskrao. Slušao je dok nije čuo kad je Catherina rekla da bi je ponizilo da se uda za njega; nakon toga nije ostao slušati ništa više. Catherina, kako je sjedila na podu, nije mogla od naslona klupe spaziti njegovu prisutnost ni njegov odlazak; ali ja sam se trgnula i rekla joj da šuti.

- Zašto? - upita ona i nervozno pogleda unaokolo.

- Joseph je ovdje - odgovorih čuvši baš tada kotače njegova automobila - a i Heathcliff će doći s njim. Nisam si gurna nije li bio na vratima ovog trenutka.

- Oh, ne bi me mogao čuti s vrata! - reče ona.

- Daj mi Haretona dok spravljaš večeru, pa kad bude gotovo, večerat ću s vama. Želim obmanuti svoju savjest i uvjeriti sebe da Heathcliff nema ni pojma o tim stvarima. Nema, zar ne? On ne zna što je to biti zaljubljen?

- Ne vidim razloga zašto ne bi znao, isto kao i vi - odgovorih - i ako je izabrao vas, on će biti najnesretniji stvor koji je ikad rođen! Čim postanete gospoda Linton, on će izgubiti prijateljicu, ljubav i sve! Jeste li mislili o tome kako ćete izdržati kad budete odvojeni od njega i kako će njemu biti da bude sasvim sam na svijetu? Jer, gospođice Catherino...

- On da bude sam! Mi da budemo razdvojeni! - uzviknu ona bijesno. - Tko bi nas mogao razdvojiti, molim? Taj bi doživio sudbinu Milona! Dokle god budem živa, neću dopustiti da se to dogodi, Nelly, ni zbog jednog smrtnika na svijetu. Svi Lintonovi na ovom svijetu mogli bi iščeznuti prije nego što bih pristala napustiti Heathcliffa. Ah, ja to ne namjeravam, ne mislim to! Ne bih bila gospoda Linton kad bi se ta cijena tražila od mene! On će za mene biti sve ono što mi je i bio cijelog mog života. Edgar se mora osloboditi svoje antipatije i mora ga barem podnositi ako ništa drugo. On će to i činiti kada dozna moje prave osjećaje prema Heathcliffu. Nelly, sad vidim da me smatraš za sebičnu bijednicu; ali zar nikada nisi pomislila da bismo ja i Heathcliff, ako bismo se uzeli, bili siromašni poput prosjaka? A ako se udam za Lintona, moći ću pomoći Heathcliffu da se podigne i osloboditi ga utjecaja svoga brata.

I svog muža, gospođice Catherino? - upitah. - Naći ćete da on nije tako savitljiv kao što računate; iako možda nisam dobar sudac za te stvari, mislim da vam je to najgore od svega što ste nabrojili kao razloge zbog kojih ćete biti žena mladog Lintona.

- Nije - odgovori ona - to je najbolji! Drugi su zadovoljenje mojih hirova, i radi Edgara također, da bih ga zadovoljila. A ovaj je radi onoga kojega samog volim koliko Edgara i sebe zajedno. Ne mogu to izraziti, ali sigurno i ti, kao i svatko drugi, imaš nejasnu predodžbu o tome da postoji ili da treba postojati tvoje bivstvovanje i izvan tebe. Što bi mi vrijedilo stvarati ako bih bila sva potpuno sadržana ovdje? Moje velike patnje na ovom svijetu bile su Heathcliffove patnje, i ja sam osjećala i sebe i njega od početka. On je moja velika misao u životu. Kad bi sve drugo umrlo, a on ostao, ja bih još uvijek postojala; a kad bi sve drugo ostalo a on bio uništen, svemir bi se pretvorio u golemog stranca, čijem bi mi se da nisam dio njega. Moja je ljubav prema Lintonu kao lišće u šumi; vrijeme će je promijeniti... toga sam potpuno svjesna... kao što se zimi mijenja drveće. Moja ljubav prema Heathcliffu nalik je na vječite stijene ispod površine; iako je ona izvor male vidljive radosti, ona mi je prije ko potrebna. Nelly, *ja sam* Heathcliff! On mi je uvijek, uvijek u mislima, ne kao zadovoljstvo, baš kao što i ja nisam uvijek zadovoljstvo sama sebi, nego kao moje vlastito biće. Zato mi više nemoj govoriti o našem rastavljanju; to je neizvedivo; i...

Zastala je i sakrila lice u moj ogrtač; ali ja sam ga brzo povukla od nje. Nisam imala strpljenja za njenu ludost!

- Ako uopće mogu izvući neki smisao iz vaših besmislica^{ca}) gospođice - rekoh - to je uvjerenje da ili vi niste svjesni dužnosti koje preuzimate na sebe svojom udajom, ili da ste Uvaljala, nesavjesna djevojka. I nemojte mi više dosađivati^{sy} svojim tajnama; neću vam obećati da ću ih čuvati.

- Ovu ćeš čuvati?

- Ne, ne obećavam.

Zahtijevala bi to od mene da Josephov ulazak nije prekid^uo naš razgovor. Catherina je premjestila svoj stolac i dr^{al}a Haretona dok spremim večeru. Nakon što je večera bila 8^otova, ja i Joseph stadosmo se svađati tko treba nositi ve-

ceru gospodinu Hindlevju, i nismo riješili to pitanje sve dok se jelo gotovo nije ohladilo, a onda smo se složili da pustimo gospodina Hindlevja neka sam traži večeru ako mu treba, jer smo se posebice bojali ići k njemu kad bi dulje bio sam.

- Kako to da ta ništarija još nije došla iz polja? Što li radi? Sigurno ljenčari! - reče starac tražeći pogledom Heathcliffa.

- Zvat ću ga - rekoh. - Sigurno je u staji.

Izišla sam i zvala ga, ali odgovora nije bilo. Vratih se i šapnuh Catherini da sam sigurna kako je on čuo veliki dio onoga što je rekla, i da sam ga vidjela kad je izišao iz kuhinje baš u trenutku kad se ona žalila na ponašanje svoga brata prema njemu. Ona skoči jako uplašena, položi Haretona na klupu i istrča tražeći svoga prijatelja, ne zaustavljajući se ni trenutak da razmisli o tome zašto je tako uzrujana ni kakav su utjecaj mogle imati njene riječi na Heathcliffa. Kako dugo nije dolazila, Joseph predloži da je i ne čekamo. On je lukavo pretpostavljao da oni ne dolaze kako bi izbjegli njegovu dugu molitvu za večernjim stolom. Oni su spremni za svaku nepodopštinu - tvrdio je. Zbog njih je te večeri dodao još jednu molitvu uobičajenoj molitvi od četvrt sata prije večere, i dodao bi još jednu na kraju da se njegova mlada gospodarica ne pojavi i ne naredi mu da brzo otrči niz put i nađe Heathcliffa gdje god da je odlutao, i da ga odmah dovede natrag!

- *Želim i moram* razgovarati s njim prije nego što odem gore u sobu - reče ona. - Vrata su otvorena; on je negdje izvan dosega glasa, jer mi se nije odazvao iako sam ga dozivala iz svega glasa iz tora.

Joseph se u početku protivio, ali je ona bila odveć ozbiljna da bi dopustila neposluh, te on najposlije stavi šešir na glavu i iziđe gundajući. U međuvremenu Catherina je hodala gore-dolje po sobi i govorila.

- Gdje li je... gdje li *može* biti! Što sam ja rekla, Nelly? Zaboravila sam. Je li bio ljut zbog moje neraspoloženosti da nas poslije podne? O, Bože! Reci mi što sam rekla što bi ga moglo razalostiti? Željela bih da dođe. Ah, zašto ga nema!

- Zašto tolika buka ni zbog čega! - povikah, iako sam se i sama osjećala nelagodno. - Uplašili ste se zbog sitnice!

Jsfije nikakav razlog za uzbunu što je Heathcliff otišao u pu-staru šetati po mjesecini, ili što se možda povukao u sjenik, odveć ljut da bi s nama razgovarao. Kladim se da se ondje krije. Vidjet ćete da ću ga naći!

Izidoh ga tražiti, ali rezultat je bio razočaravajući, a i Josephovo je traganje završilo s istim uspjehom.

- Taj mladić postaje sve gori i gori! - reče on ulazeći. - Ostavio je vrata širom otvorena pa je konjić gospođice izgazio žito i otkasao čak u livadu! Gospodar će Heathcliffa su-tra namrtvo isprebijati; imat će i pravo. On je otjelovljeno strpljenje prema takvim nehatnim, strašnim stvorovima... otjelovljeno strpljenje! Ali on to neće uvijek biti... vidjet ćete svi vi! Ne možete ga uvijek tek tako dovoditi do bjesnila!

- Jesi li našao Heathcliffa, magarče? - prekinu ga Catherina. - Jesi li ga tražio onako kako sam naredila?

- Bolje bi bilo da sam tražio konja - odgovori on. - To bi bilo pametnije. Ali nije moguće naći ni konja ni čovjeka po ovakvoj noći... crnoj kao dimnjak! A i Heathcliff nije čovjek koji bi došao na zvižduk... možda će biti manje gluh ako ga vi zovete!

Bila je vrlo mračna večer za ljetno doba, oblaci kao da su bili puni gromova; rekla sam da je bolje ako svi sjednemo unutra, jer će ga kiša, čim počne padati, natjerati da se vrati i bez našeg truda. Ali Catherinu je bilo nemoguće nagovoriti da se umiri. Hodala je amo-tamo, od vrata do dveri, tako uzrujana da nije mogla mirovati. Najposlije se zaustavila na jednome mjestu uza zid blizu puta odakle je, ne obazirući se na moje pozive niti na grmljavinu i krupne kapljice koje su počele padati, dozivala Heathcliffa, a potom osluškivala i glasno plakala. U strasnom plakanju nadmašivala je i Haretona i svako drugo dijete.

Oko ponoći, dok smo još sjedili i čekali, strahovita se oluja razbjesni nad Visovima. Puhao je jak vjetar. Začu se udarac groma. Jedno ili drugo slomilo je drvo na uglu zgrade; golema grana pade na krov i obori dio istočnog dimnjaka, a gomila kamenja i čađe prospe se na kuhinjsku vatru. Mislili smo da je grom udario među nas; Joseph pade na koljena moleći Boga da se sjeti patrijarha Noe i Lota i, kao i nekad, poštedi pravedne, a pogodi bezbožne. I ja sam imala °sjećaj da je došao čas da nam se sudi. Jona je, po mome mi-

šljenju, bio gospodin Earnshavv, te sam prodrmla kvaku na vratima njegove sobe da vidim je li još živ. On odgovori dovoljno glasno, i to na način koji potaknu mog druga da počne još glasnije moliti Boga neka dobro razlikuje svece kakav je on od grešnika kakav je njegov gazda. Ali huka prođe nakon dvadeset minuta, i mi ostadosmo netaknuti, osim Cathy koja je bila pokisla do kože jer je tvrdoglavo odbijala ući i stajala je i dalje bez šešira i šala na kiši koja joj je smočila svu kosu i odjeću. Ušla je i legla na klupu, posve prokisla; lice je okrenula zidu i pokrila rukama.

- Gospođice - uzviknuh i dodirnuh joj rame - niste valja odlučili umrijeti? Znate li koliko je sati? Pola jedan. Brzo, brzo u krevet! Ne vrijedi dalje čekati toga ludog dečka; on je vjerojatno otišao u Gimmerton i noćas će ostati ondje. On i ne misli da ga mi čekamo tako kasno; ili možda misli da će samo gospodin Hindlev biti budan, pa želi izbjeći da mu go spodar otvori vrata.

- Ne, ne, on nije u Gimmertonu - reče Joseph. - Ne bih se čudio da je na dnu močvare. Ova bura nije poslana tek onako; opominjem vas da pazite, gospođice... sad mora doći red na vas. Hvala nebesima na svemu! Sve je za dobro onih koji su izabrani i izdvojeni od otpadnika! Vi znate što kaže Sveto pismo. - I poče citirati nekoliko tekstova navođeći glave i stihove da bismo ih mogli naći.

Nakon što sam uzalud molila samovoljnu djevojku da ustane i svuče mokre haljine, ostavih Josepha da propovijeda, a nju da drhti, pa odoh u krevet s malim Haretonom koji je spavao mirno kao da svi oko njega spavaju. Još sam neko vrijeme čula Josepha gdje propovijeda; zatim sam čula njegove lagane korake na ljestvama i tada sam zaspala.

Kad sam sišla, nešto kasnije nego obično, primijetih, zahvaljujući sunčevim zrakama koje su prodirale kroz pukotine na prozorskim kopcima, da gospođica Catherina još sjedi pored ognjišta. Vrata na kući bila su odškrinuta; svjetlo je ulazilo kroz nezatvorene kapke. Hindlev je bio izišao iz kuće i stajao kraj kuhinjskog ognjišta, iscrpljen i snen.

- Što ti je, Cathy? - upitao ju je kad sam ušla. - Izgledaš žalosna kao pokisla štene. Zašto si tako mokra i blijeda, dijete?

- Pokisla sam - odgovori ona nevoljko - i hladno mi je, to je sve.

- Ah, ona je neposlušna! - povikah kad vidjeh da je go spodar prilično trijezan. - Potpuno je prokisla na sinoćnjem pljusku, tu je sjedila cijelu noć, nisam je mogla nagovoriti da ide spavati.

Gospodin Earnshavv nas začuđeno pogleda. - Cijelu noć - ponovi. - Zašto je ostala budna? Sigurno ne iz straha od grmljavine? Grmljavina je odavno prošla.

Ni ja ni ona nismo željele spomenuti Heathcliffovu odsutnost dokle god smo je mogle kriti, pa odgovorih da nisam znala zašto je sebi utuvala u glavu da ne ide na spavanje; a ona ne reče ništa. Jutro je bilo svježije; otvorih prozorske kapke i soba se ubrzo ispuni ugodnim mirisima iz vrta, ali mi Catherina neraspoloženo doviknu: - Elleno, zatvori prozor! Hladno mi je! - Zubi joj zacvokotaše i ona se sklopča bliže vatri koja se bila gotovo ugasila.

- Bolesna je - reče Hindlev prihvaćajući je za ručni zglob - to je vjerojatno razlog što nije htjela otići spavati. Do sto đavola! Ne želim imati još i bolesti u kući. Što te je natjeralo da ideš po kiši?

- Trčanje za mladićima, kao i obično! - zakriješta Joseph iskorištavajući našu šutnju da kaže nešto pakosno. - Da sam na vašemu mjestu, gospodaru, nikoga ne bih puštao u kuću, ni one otmjene ni one priproste! Nikad ne prođe dan kad niste ovdje a da se onaj mačak Linton ne prikrađe ova mo; a gospođica Nellv, ona je fina djevojka! - ona sjedi u kuhinji i pazi kad ćete vi doći; i čim vi uđete na jedna vrata, mladi Linton iziđe iz kuće na druga! A zatim naša mlada gospođica iziđe iz kuće i ljubaka se vani! Lijepo vladanje, kriti se po poljima poslije ponoći s onim nevaljalim, đavolskim Ciganinom Heathcliffom! Oni misle da sam ja slijep, ali ni sam, ni najmanje!... Ja vidim i kad dođe i kad ode mladi Linton, a vidim i vas (pokazujući na mene), vas, lijena vještice, kako letite u kuću čim čujete po putu kopita gospodara reva konja.

- Umukni, prislušivaču! - povika Catherina. - Nemoj Preda mnoom otkrivati svoj bezobrazluk! Edgar Linton je slučajno došao jučer, Hindlev; i ja sam mu rekla neka ide jer sam znala da se ti ne bi htio s njim susresti u onakvom stanju.

- Lažeš, Cathy, nema sumnje - odgovori njen brat - i ti si prokleta prostakuša! Ali ostavimo zasad Lintona; kaži mi,

zar nisi bila noćas s Heathcliffom? Reci istinu. Ne boj se da ćeš mu time nanijeti neko zlo; premda ga mrzim kao i uvijek, on mi je nedavno učinio jedno dobro djelo, te mi savjest ne bi dopustila da mu zavrnem šijom. Uostalom, da ne bi do toga došlo, otjerat ću ga još danas; i nakon što on ode, savjetujem vam da svi pazite, jer ću onda moći obratiti veću pažnju na vas.

- Nisam noćas vidjela Heathcliffa - odgovori Catherina i gorko zajeca - a ako ga otjeraš iz kuće, i ja ću otići s njim. Ali, možda ti se neće ukazati prilika; možda je on već otišao - reče ona i brižnu u neobuzdan plač, te se dalje više nije razumjelo što govori.

Hindlev je obasu bujicom prezrivyh prijekora, naredi joj da odmah ode u svoju sobu ili će joj inače pružiti priliku za plakanje! Nagovorih je da poslušā, i nikada neću zaboraviti scenu koju je napravila kad smo ušle u njenu sobu; to mi je izazvalo veliki strah. Pomislila sam da će poludjeti, te zamolih Josepha da otrči po liječnika. Pokazalo se da je to bio početak grozničavog bunila; čim ju je vidio, gospodin Kenneth je izjavio da je opasno bolesna; imala je groznicu. Pustio joj je krv, rekao mi da joj dajem samo sirutku i prežganu juhu i da pazim da ne skoči kroz prozor; zatim je otišao jer je imao dovoljno posla u selu gdje je prosječna udaljenost između kuća iznosila četiri do pet kilometara.

Premda ne mogu reći da sam bila nježna njegovateljica, a ni Joseph i gospodar nisu bili ništa bolji od mene, premda je naša bolesnica bila nesnosna i tvrdoglava, kako samo takva bolesnica može biti, ipak je prebrodila krizu. Stara gospoda Linton posjećivala nas je ponekad, dovodila stvari u red, korila nas i svima nam naređivala; i kad se Cathy počela oporavljati, odvezla ju je u Thrushcross Grange. Na tom oslobođenju svi smo joj bili zahvalni. Ali jedna je gospoda imala razloga da se pokaje za svoju ljubaznost; i ona i njen muz dobili su groznicu i umrli u razmaku od nekoliko dana.

Naša mlada gospođica vratila nam se prkosnija, strastvenija i oholija no ikad. O Heathcliffu nitko nije ništa čuo od one burne noći; i jednog dana, kad me bila jako izazvala, prevarih se i okrivih je za njegov nestanak; uostalom, i sama je znala da je to njena krivica. Tada je na nekoliko mjeseci prestala sa mnom razgovarati, osim kao sa sluškinjom. J^o"

eoh je također pao kod nje u nemilost; on je govorio što misli i držao joj propovijedi kao da je ona još djevojčica; a ona je sebe smatrala zreloom ženom i našom gospodaricom, i mislila je da joj nedavna bolest daje pravo zahtijevati da se svi vladaju prema njoj s osobitom pažnjom. Liječnik je rekao da joj se ne treba mnogo protiviti i da joj treba činiti po volji te u njenim očima nije bilo ništa manje od ubojstva ako se netko usudio proturječiti joj. Držala se po strani od gospodina Earnshavva i njegova društva; zbog uputa koje je dobio od liječnika Kennetha i zbog njezina običaja da dobije napad kad se razbjesni, njezin joj je brat dopuštao sve što joj je padalo na pamet da zahtijeva i trudio se ne izazivati njenu eksplozivnu narav. Bio je *odveć* popustljiv prema njenim hirovima; ne iz ljubavi, nego iz ponosa; ozbiljno je želio da ona počasti obitelj svojom udajom za Lintona, i dokle god je njega ostavljala na miru, mogla nas je, što se njega tiče, gaziti kao robove! Edgar Linton bio je, kao što su bili mnogi prije njega i kao što će biti mnogi nakon njega, zaljubljen do ušiju; i smatrao je sebe najsretnijim živim čovjekom onog dana kad je Cathy odveo u gimmertonsku kape-lu, tri godine nakon smrti svoga oca.

Protiv svoje volje morala sam napustiti Orkanske visove i otići s njom. Malom Haretonu bilo je blizu pet godina i baš sam ga tada počela učiti čitanju. Nije nam se rastajalo, ali su Catherinine suze bile moćnije od naših. Kad sam odbila ići i kad je vidjela da su joj molbe uzaludne, otišla je i žalila se svome mužu i bratu. Prvi mi je ponudio veliku plaću, a drugi mi je naredio da se pakiram; rekao mi je da mu ne trebaju u kući žene sad kad više nema gospodarice; a što se Haretona tiče, župnik će ga uzeti u svoje ruke kad za to dođe vrijeme. I tako mi je bio ostavljen samo jedan izbor: da radim kako mi je naređeno. Rekla sam gospodaru da se on udaljio od svih čestitih ljudi samo da bi se što brže upropastio; poljubila sam Haretona i rekla mu zbogom; otad je on za mene postao potpuni stranac; čudno mi je kad pomislim da je sigurno posve zaboravio sve o Elleni Dean, a da joj je nekad značio više od cijelog svijeta, a i ona njemu!

Na ovome mjestu svoje priče slučajno je pogledala na sat •znad kamina i zapanjila se kad je vidjela da kazaljka poka-
Zu" je pola dva. Nije htjela ni čuti da ostane i sekundu dulje;

doduše, i sam sam bio sklon odgoditi nastavak njene priče. I sada, nakon što je ona otišla odmoriti se a ja sam razmišljao još sat ili dva, skupljam hrabrost da i ja odem i legnem usprkos osjećaju nevoljkosti i bolova u glavi i udovima.

Deseto poglavlje

DIVAN početak osamljeničkog života! Četiri tjedna muka, prevrtanja po postelji i bolesti. Oh, ovi hladni vjetrovi i namršteno sjeverno nebo, i neprohodni putovi i ti spori seoski ranarnici! I, oh, ova oskudica ljudskih lica! I, gore od svega, Kennethova izjava kako ne treba očekivati da ću moći izlaziti iz kuće prije proljeća!

Gospodin Heathcliff učinio mi je maloprije čast svojim posjetom. Prije sedam dana poslao mi je par tetrijeba... posljednjih ove sezone. Nevaljalac! Ova moja bolest nije posve bez njegove krivice; namjeravao sam mu to kazati. Ali, kako sam mogao uvrijediti čovjeka koji je bio tako ljubazan da sjedi pored moje postelje čitav sat i da mi govori o nečem drugom, a ne o tabletama, lijekovima i pijavicama? Nastalo je sasvim lagodno razdoblje u mojoj bolesti. Odveć sam slab da čitam, ali ipak osjećam da bih mogao uživati u nečem zanimljivom. Zašto ne bih pozvao gore gospodu Dean da završi svoju priču? Sjećam se glavnih događaja donde dokle je došla. Da, sjećam se da je junak otišao i da se ništa nije čulo o njemu tri godine; i da se junakinja udala. Zvonit ću po nju, obradovat će se kad vidi da mogu veselo razgovarati. Gospoda Dean dođe.

- Ima još dvadeset minuta, gospodine, do vremena kada trebate uzeti lijek - poče ona.

- Ne treba mi, ne treba mi lijek! - odgovorih. - Želim da...

- Liječnik kaže da morate prestati s uzimanjem prašaka.

- S najvećim zadovoljstvom! Ne prekidajte me. Dodite i sjednite ovdje. Ne dirajte tu gorku falangu boca. Izvadite svoje pletivo iz džepa... tako... a sada nastavite priču o gospodinu Heathcliffu odande gdje ste stali pa do današnjeg dana - Je li on završio svoje školovanje na Kontinentu i vratio se kao obrazovani gospodin? Ili je postao stipendist u kole-

džu, ili pobjegao u Ameriku, ili zadobio slavu prolijevanjem krvi svoje pomajke zemlje, ili stekao bogatstvo bržim putem po engleskim cestama?

- Možda se bavio svim tim pomalo, gospodine Lockwoode, ali nisam sigurna. Rekla sam vam već da nisam zna la kako je došao do novca; niti znam sredstva pomoću kojih je izdignuo svoj um iz divljačkog neznanja u koje je bio za pao; ali ću s vašim dopuštanjem nastaviti priču na svoj na čin, ako mislite da će vas to zabaviti i da vas neće umoriti. Osjećate li se bolje od jutros?

- Mnogo bolje.

- To je dobra vijest.

- Otišla sam s gospodom Catherinom u Thrushcross Grange i, na moje ugodno iznenađenje, ona se ponašala mnogo bolje nego što sam se usuđivala očekivati. Činilo se kao da je gotovo odveć voljela gospodina Lintona; pa je čak i prema njegovoj sestri pokazivala veliku ljubav. Oni su, za ista, oboje mnogo pazili na njenu udobnost. Nije se trn savi jao oko cvijeta, nego je cvijet grlio trn. Tu nije bilo uzajam nog popuštanja; ona je stajala nepokolebljiva, a ostali su po puštali; a tko i može biti pakostan i zovoljan kad ne nailazi ni na opiranje ni na ravnodušnost? Opazila sam da je u go spodina Edgara postojao duboko ukorijenjen strah od izazi vanja njezina gnjeva. On ga je krio od nje; ali kad god bi me čuo da joj oštro odgovaram ili vidio da se bilo tko od poslu ge mrgodi zbog njene hirovite zapovijedi, pokazao bi svoju neraspoloženost mrštenjem, a to nikad nije činio zbog sebe. Često mi je oštro govorio o mojoj drskosti; tvrdio je da mu ubod noža ne bi mogao zadati veći bol od onoga koji osjeća kad vidi da se njegova gospoda ljuti. Da ne bih žalostila lju baznoga gospodara, navikla sam biti manje osjetljiva, i za pola godine barut je ležao bezopasno kao pijesak, jer u blizi ni nije bilo vatre. Catherina je ponekad imala razdoblja mračne neraspoloženosti i hirovitosti; njen muž je nijemo suosjećao s njima; pripisivao ih je promjenama u njezinu or ganizmu, proizvedenim njenom opakom bolešću; jer prije te boljetice ona nikada nije patila od takve potištenosti. Na povratak njene veselosti odgovarao je veselošću. Mogu reći, mislim, da je njihova sreća bila duboka i da je postajala sve veća.

Tome je došao kraj. Svaki čovjek mora misliti na sebe, na kraju krajeva; blagi i nježni samo su pravednije sebični od grubih i oholih. Njihova je sreća prestala kad su im okolnosti otkrile da interes jednoga nije najvažniji u mislima drugoga. Jedne blage rujanske večeri dolazila sam iz vrta s teškom košarom jabuka koje sam tada brala. Bio je polumrak, mjesec je sjao preko visokog zida oko dvorišta i bacao neodređene sjene po kutovima mnogobrojnih izbočenih dijelova kuće. Spustila sam svoj tovar na kuhinjske stube da bih se odmorila i još malo udisala blagi, slatki zrak; oči su mi bile uperene prema mjesecu, a leđa okrenuta ulazu, kad začuh glas iza sebe:

- Nelly, jesi li to ti?

Bio je to dubok glas, stran po tonu; ali u načinu na koji je izgovoreno moje ime bilo je nečega što mi se učinilo poznatim. Okrenuh se sa strahom da vidim tko govori, jer su vrata bila zatvorena i nisam vidjela nikoga kad sam prišla stubama. Nešto se pomaknu ispod trijema i, kad mi se približi, vidjeh čovjeka tamna lica i kose, odjevenog u tamno odijelo. On se nagnu i stavi ruku na kvaku, kao da je namjeravao sam otvoriti vrata. "Tko li je to" - pomislih. - "Gospodin Earnshaw? Ah, ne! Glas nije sličan njegovu."

- Čekao sam ovdje čitav sat - nastavi on dok sam ga ne tremice motrila - i sve to vrijeme sve unaokolo bilo je mirno i tiho kao smrt. Nisam se usudio ući. Ne poznaješ me? Po gledaj, nisam stranac!

Zraka mu pade na lice; obrazi su mu bili bljedožuti i napola zarasli u bradu, obrve spuštene, oči duboko usađene i neobične. Poznavala sam te oči.

- Što! - povikah i podigoh ruke u čudu. - Što! Vratili ste se? Jeste li to zaista vi? Jeste li?

- Da, Heathcliff - odgovori on, i pogled mu prijede s mene na prozore u kojima se ogledalo mnoštvo sjajnih mje sečevih likova, ali kroz koje se nije vidjelo nikakvo svjetlo iznutra.

- Jesu li oni kod kuće? Gdje je ona? Nelly, ti se ne raduješ! Ne trebaš biti tako uznemirena. Je li ona tu? Govori! Želim progovoriti jednu riječ s njom... tvojom gospodari com. Idi i reci joj da je neka osoba iz Gimmertona želi vidje ti.

- Kako će ona to primiti? - uzviknuh. - Što će raditi? Iz nenađenja me zbunjuje... a nju će zapanjiti. Vi jeste Heathcliff! Ali izmijenjen! Ne, to se ne može razumjeti! Jeste li bili u vojsci?

- Idi i prenesi joj moju poruku - nestrpljivo me prekinu. - U paklu sam dok to ne učiniš!

On otvori vrata i ja uđem; ali kad sam se približila salonu gdje su bili gospodin i gospoda Linton, počeh oklijevati. Najposlije odlučih ući pod izgovorom da ih upitam žele li da zapalim svijeće i otvorim vrata.

Sjedili su zajedno uz prozor na kojem je kapak bio širom otvoren i kroz koji se vidjela iza drveća u vrtu i divljeg zelenog parka gimmertonska dolina, s dugačkim trakom magle koja je krivudala sve do nadomak njezina gornjeg kraja (jer se odmah iza kapele, kao što ste možda primijetili, potocić koji teče od močvare ulijeva u potok koji ide iznad srebrnaste doline). Orkanski visovi dizali su se iznad srebrnaste pare, ali se naša stara kuća nije vidjela; ona je nešto na drugoj strani. I soba i oni u njoj, a i predio koji su promatrali činili su se neobično mirni. Oklijevala sam izvršiti nalog koji mi je dan i već sam bila krenula izaći nakon što sam ih pitala o svijećama, kad me osjećaj da je ludo tako postupati natjera da se vratim i promucam: - Jedan čovjek iz Gimmertona želi vas vidjeti, gospodo.

- Što hoće? - upita gospoda Linton.

- Nisam ga pitala - odgovorili.

- Dobro, navuci zavjese, Nelly - reče ona - i donesi čaj. Odmah ću se vratiti.

Izišla je iz salona. Gospodin Edgar nehajno me upita tko je to.

- Netko koga gospoda ne očekuje - odgovorih. - Onaj Heathcliff... sjećate li ga se, gospodine... koji je živio kod gospodina Earnshawa.

- Što! Ciganin... poljski radnik? - povika on. - Zašto to niste rekli Catherini?

- Pst! Ne smijete ga zvati tim imenom, gospodine - reko. - Bilo bi joj vrlo žao kad bi vas čula. Umalo joj nije srce puklo od žalosti kad je otišao. Mislim da će je njegov povratak jako obradovati. Gospodin Linton priđe prozoru na drugoj strani sobe, koji je gledao u dvorište. Otvori ga i na-

se napolje. Vjerojatno su oni bili dolje jer on odmah viknu: - Nemoj stajati ondje, ljubavi! Uvedi tu osobu unutra ko je to netko važan. - Uskoro začuh škljocanje kvake i Catherina uletje zadihana i uzbuđena, odveć uzbuđena da bi pokazala radost; zaista, po njezinu bi licu prije pomislio da joj se dogodila neka velika nesreća.

- Ah, Edgare, Edgare! - reče zadihano i zagrla ga oko vrata. - Ah, Edgare, dragi moj! Heathcliff se vratio... on je! - reče i zagrla ga još jače.

- Dobro, dobro - ljutito povika njen muž - nemoj me ugušiti zbog toga! On mi se nikad nije činio tako dragocjen. Nema razloga da se uzrujavamo zbog toga!

- Znam da ga nisi volio - odgovori ona prigušujući jači nu svoga radosnog ushita. - Ali zbog mene se moraš sprijeti teljiti s njim. Da mu kažem da dođe ovamo?

- Ovamo? - reče on. - U salon?

- Pa gdje drugdje? - upita ona.

Činio se ljut i predložio je kuhinju kao pogodnije mjesto za njega. Gospoda Linton pogleda ga s čudnim osmijehom... kao da se i ljutila i rugala zbog njegove oholosti.

- Ne - reče nakon kratke šutnje - ne mogu sjediti u kuhinji. Postavi dva stola ovdje, Nelly; jedan za tvoga gospodara i gospođicu Isabellu, jer oni su gospoda; a jedan za Heathcliffa i mene, jer pripadamo nižem staležu. Hoće li te to zadovoljiti, dragi? Ili moram narediti da se naloži drugdje? Ako je tako, onda izdaj naredbu. Ja ću otrčati dolje da dovedem svoga gosta. Bojim se da je radost prevelika da bi bila stvarna!

Htjede odjuriti, ali je Edgar zaustavi.

- Reci mu da dođe gore - reče obraćajući se meni - a ti, Catherino, pokušaj biti radosna, a ne biti nerazumna! Cijela kuća ne mora vidjeti da dočekuješ odbjeglog slugu kao da ti je rođeni brat.

Sidoh i nadoh Heathcliffa gdje čeka pod trijemom, očito očekujući da bude pozvan unutra. Išao je za mnom ne troseći riječi; odvela sam ga gospodaru i gospodarici čiji su zapurenjeni obrazi pokazivali znake oštrog razgovora. Ali se gospođini obrazi ozariše jednim drugim osjećajem kad se njen prijatelj pojavi na vratima; ona mu pritrča, uze ga za obje ruke i odvede Lintonu, a zatim zgrabi Lintonove opu-

štene prste i gurnu ih u Heathcliffovu ruku. Zapanjila sam se više nego ikad kad sam pri svjetlu vatre i svijeća vidjela koliko se Heathcliff izmijenio. Postao je visok i atletski razvijen; kraj njega se moj gospodar činio posve sitan i dječaćki. Njegovo uspravno držanje ostavljalo je dojam kao da je bio u vojsci. Crte lica bile su mu mnogo starije i odlučnije od Lintonovih; lice mu je bilo inteligentno i nije zadržalo ni traga nekadašnje prostote i zapušenosti. Polucivilizirana divljina krila se još uvijek u spuštenim obrvama i očima punim vatre, ali je bila potisnuta; držanje mu je bilo čak dostojanstveno, posve lišeno grubosti, iako odveć strogo da bi bilo otmjeno. Moj se gospodar iznenadio koliko i ja, a možda i više; za trenutak nije znao kako osloviti toga poljskog rad-, nika, kako ga je bio nazvao. Heathcliff pusti njegovu malu] ruku; stajao je i gledao ga hladnokrvno čekajući da on prvi! progovori.

- Sjednite, gospodine - reče Linton napokon. - Gospoda Linton, sjećajući se starih vremena, želi da vas srdačno primim, i, naravno, meni je drago kad god se dogodi nešto što je raduje.

- I meni - odgovori Heathcliff - osobito ako je to nešto u čemu i ja imam udjela. Rado ću ostati sat-dva.

Sjeo je nasuprot Catherini koja ga je gledala netremice, pogledom kao da se boji da će iščeznuti ako ga skrene s njege. Njegove oči nisu često gledale u njezine; brz pogled s vremena na vrijeme bio mu je dovoljan, ali pri svakom pogledu u njegovim se očima sve pouzdanije odražavao neskriiveni ushit koji je zračio iz njenih očiju. Bili su odveć obuzeti uzajamnom radošću da bi osjetili ikakvu nelagodu. Drukčije je bilo s gospodinom Edgarom; bilo mu je tako neugodno da je probljedio; osjećaj nelagode dosegaio je vrhunac kad je njegova gospoda ustala, prešla preko saga, uzela opet Heathcliffa za ruke i smijala se kao da je izvan sebe.

- Sutra ću misliti da je ovo samo san! - uzviknu ona. - Neću moći vjerovati da sam te opet vidjela i dodirivala i da sam razgovarala s tobom. A ipak, okrutni Heathcliffe! Ti ne zaslužuješ ovakvu dobrodošlicu. Tri godine bio si odsutan, nisi mi se javljao, niti si na mene mislio.

- Malo više nego što si ti mislila na mene - promrmlja on. - Čuo sam o tvojoj udaji, Cathy, prije kratkog vremena;

i dok sam čekao dolje u dvorištu, smišljao sam ovaj plan... <ja vidim još jednom tvoje lice; ti ćeš, možda, pogledati iznenađeno i pretvarati se da si se obradovala; zatim da poravnaj svoj račun s Hindlevjem; a onda da osujetim ruku zakona time što ću sam izvršiti osudu nad sobom. Tvoj doček izbio mi je te misli iz glave; ali čuvaj se da me ne dočekaš drukčijeg raspoloženja idući put! Ne, nećeš me opet otjerati! Jesi li zaista žalila za mnom? Pa bilo je i razloga. Borio sam se mučno otkad sam posljednji put čuo tvoj glas; i moraš mi oprostiti, jer sam se borio samo radi tebe!

- Catherino, ako nećeš dopustiti da nam se ohladi čaj, molim te pridi stolu - prekinu ih Linton pokušavajući sačuvati svoj uobičajeni ton i prikladnu uljudnost. - Gospodina Heathcliffa čeka još dug put, gdje god mislio prenoćiti; a i ja sam žedan.

Zauzela je svoje mjesto uz čajnik; došla je i gospođica Isabella koju su dozvali zvonom. Nakon što sam im namjestila stolce oko stola, napustih sobu. Čaj je trajao jedva deset minuta. Catherina nije čaj ni ulila u svoju šalicu, nije mogla ni jesti ni piti. Edgar je prolio nešto čaja u tanjurić i jedva da je popio gutljaj. Njihov gost nije ostao te večeri dulje od sata. Kad je odlazio, upitah ga hoće li u Gimmerton.

- Ne, u Orkanske visove - odgovori on. - Gospodin Earnshaw pozvao me je u goste kad sam ga jutros posjetio.

Gospodin Earnshaw je *nje*ga pozvao u goste! I *on* je posjetio gospodina Earnshawa! Duboko sam razmišljala o tim riječima nakon što je otišao. Je li on dvoličan i je li došao u naš kraj da čini zlo pod krinkom? Mislila sam o tome i u dubini svoga srca osjećala da bi bilo najbolje da se nije ni vraćao.

Oko pola noći gospoda Linton me probudi iz prvog sna; tiho je ušla u moju sobu, sjela na moj krevet i povukla me za kosu kako bi me posve razbudila.

- Ne mogu spavati, Elleno - reče ispričavajući se. - A htjela bih da mi neko živo biće pravi društvo u mojoj sreći! Edgar je neraspoložen jer sam radosna zbog nečega što nje ga ne zanima; neće ni usta otvoriti, osim da mi drži zlovoljne) glupe prodike, rekao mi je da sam okrutna i sebična jer želim razgovarati kad se on ne osjeća dobro i kad mu se spava. On uvijek izmisli da mu nije dobro čim se dogodi ma i

sitnica koja mu se ne sviđa! Rekla sam nekoliko riječi u pohvalu Heathcliffu, a on je ili zbog glavobolje ili zbog bola koji mu je zadala zavist počeo plakati, te sam ustala i ostavila ga.

- Što vrijedi hvaliti Heathcliffa pred njim - odgovorih. - Još kao dječaci nisu se voljeli, i Heathcliffu bi bilo isto toliko odbojno da vas čuje kako hvalite Lintona; to je ljudska na rav. Ostavite gospodina Lintona na miru što se tiče Heathcliffa, osim ako ne želite izazvati svađu među njima.

- Ali zar to ne pokazuje veliku slabost? - nastavi ona. - Ja nisam zavidna; ja se nikad ne osjećam pogođenom zbog sjaja Isabelline žute kose, bjeline njezina vrata, njene dražesne otmjnosti i ljubavi koju joj pruža cijela kuća. Čak i ti, Nelly, kad se ja i Isabella ponekad porječamo, uvijek si na njenoj strani; i ja popustim kao kakva ludo zaljubljena majka, nazivam je dragim srcem i laskam joj dok je ne oraspoložim. Njezinu je bratu drago vidjeti nas u srdačnim odnosima, a i meni to godi. Ali oni su vrlo slični; oni su razmaže na djeca, zamišljaju da je svijet stvoren radi njihove udobnosti; premda im ugađam, ipak mislim da bi ih određena ka zna možda popravila.

- Griješite, gospodo Linton - rekoh. - Oni ugađaju va ma; znam što bi sve bilo da to ne čine. Vi tako udovoljavate njihovim prolaznim raspoloženjima dokle god je njihova glavna briga da ispunjaju sve vaše želje. Ali može se dogoditi da se posvađate zbog nečega što je podjednako važno za obje strane; i onda ćete vidjeti da su oni koje nazivate slabi ma kadri biti jednako tvrdoglavi kao i vi.

- I onda ćemo se boriti na život i smrt, zar ne, Nelly? - reče ona smijući se. - Ne! Kažem ti, ja imam takvo povjerenje u Lintonovu ljubav, te vjerujem da bih ga mogla ubiti a da on i ne poželi osvetiti mi se.

Savjetovala sam je da ga cijeni još više zbog te njegove ljubavi.

- Cijenim ga - odgovori ona - ali on ne treba cmizdriti zbog svake sitnice. To je djetinjasto; i umjesto što roni suze zato što sam rekla da je Heathcliff sada dostojan svačije pažnje, i da bi bila čast za prvog džentlmena u našem kraju da bude njegov prijatelj... on je to trebao reći umjesto mene i biti ushićen osjećajem simpatije. On se mora naviknuti na

niega? Pa ^{zašto} g^a onda ne bi i zavolio. S **obzirom na svoj** razlog da bude protiv Edgara, smatram da se **Heathcliff divno** ponašao!

- Što mislite o tome što je otišao u Orkanske visove? - upitah. - On se očividno preobrazio u svakom pogledu; postao je pravi kršćanin; pruža ruku pomirenja svim svojim neprijateljima!

- On mi je to objašnjavao - odgovori ona. - Čudim se tome jednako koliko i ti. Rekao je da je svratio kako bi od tebe dobio obavijesti o meni, jer je mislio da još živiš ondje; Joseph je rekao svome gospodaru da je Heathcliff došao, te je Hindlev izišao i ispitivao ga što je sve radio i kako je živio, i napokon ga pozvao da ude. Nekoliko ljudi sjedilo je i kartalo se; Heathcliff im se pridružio. Odnio je nešto novca mo me bratu, ali mu je on, nakon što je vidio da je Heathcliff dobro potkožen, rekao neka dođe opet uvečer, na što je Heathcliff pristao. Hindlev je odveć nesmotren u biranju svojih gostiju; i ne trudi se promisliti o razlozima zbog kojih ne bi trebao imati povjerenja u čovjeka kojemu je onako podlo bio naudio. A što se Heathcliffa tiče, on tvrdi da je njegov glavni razlog što je obnovio vezu sa svojim starim mučiteljem želja da se nastani u mjestu odakle se može došetati do Grangea, ljubav prema kući u kojoj smo živjeli zajedno, i nada da ću imati više mogućnosti da ga vidam ondje nego što bih imala ako bi se nastanio u Gimmertonu. On namje rava ponuditi pristojnu sumu za dopuštenje da stanuje u Vi sovima; bez sumnje će pohlepa navesti moga brata da prihvati te uvjete; on je uvijek bio pohlepan, iako, što uzme jednom rukom, odbaci drugom.

- To mjesto nije prikladno da u njemu stanuje mladi čovjek! - rekoh. - Zar se ne bojite posljedica, gospodo Linton?

- Ne bojim se za svog prijatelja - odgovori ona - njegova odlučnost čuvat će ga od opasnosti; bojim se pomalo za Hindlevja, ali on ne može biti moralno gori nego što jest; a Ja stojim između njega i fizičkog napada. Večerašnji događaj Pomirio me je s Bogom i s ljudima! Bila sam ustala u gnjevnoj pobuni protiv providnosti. Oh, trpjela sam vrlo, vrlo gorak jad, Nelly! Da taj stvor zna koliko je gorak bio moj jad, bi se stidio zamračivati mi prestanak toga bola svojom tastom hirovitošću. Iz ljubaznosti prema njemu sve sam sa-

ma trpjela; da sam izražavala bol koju sam često osjećala, on bi se naučio žudjeti za olakšanjem od nje, isto tako žarko kao i ja. Ali to je prošlo, i neću se osvećivati njegovoj ludosti; odsad ću moći sve podnositi! I da me najniže živo biće udari po obrazu, ne samo da bih mu okrenula i drugi, nego bih ga molila da mi oprostí što sam izazvala tu ćušku; i kako bih to dokazala, idem se odmah pomiriti s Edgarom. Laku noć! Ja sam anđeo!

Otišla je s tim samozadovoljnim uvjerenjem; sutradan je uspjeh njene odluke bio očevidan. Gospodin Linton ne samo da se udobrovoljio (iako je još uvijek bio pomalo neveseo zbog Catherinine pretjerane živahnosti): nije se protivio ni njezinu prijedlogu da to poslijepodne ode s Isabellom u Orkanske visove; ona ga je za to nagradila tako prisnom ljupkošću i ljubavlju, da je kuća pretvorena u raj na nekoliko dana; sunce njezina raspoloženja grijalo je i gospodara i slugu.

Heathcliff... odsad ga valja zvati gospodin Heathcliff... u početku je oprezno iskorištavao slobodu da dolazi u Thrushcross Grange. Kao da je ispitivao dokad će domaćin kuće podnositi njegovo dolaženje. Catherina je također smatrala mudrim da obuzda svoje izraze zadovoljstva kad je dolazio. I on je postupno razvio kod njih naviku da ga očekuju. Zadržao je svoju rezerviranost, koja bijaše njegova značajna osobina još u dječaštvu, i koja mu je omogućavala da obuzda svoje pretjerano pokazivanje osjećaja. Iščeznula je nelagodna moga gospodara, a i neke nove okolnosti okrenule su je u jedan novi smjer.

Lintonov novi izvor brige bilo je to što je Isabella Linton neočekivano počela pokazivati neodoljivu naklonost prema njihovoj gostu. Ona je u to doba bila ljupka mlada dama od osamnaest godina, djetinjasta ponašanja - iako je bila osjetljiva - i britke inteligencije, ali i oštre naravi kad bi se ljutila. Njezina brata, koji ju je nježno volio, zapanjila je i uplašila ta fantastična ljubav. Bez obzira na poniženje koje bi donio njen brak s bezimnim čovjekom, i na mogućnost da njegova imovina, ako ne bude imao muških nasljednika, prijeđe u ruke takve osobe, bio je dovoljno mudar da razumije Heathcliff ove sklonosti; da uvidi kako je njegov duh, premda mu se promijenila vanjšina, nepromijenjen i nepromje-

njiv. Bojao se toga duha prema kojemu je osjećao prijezir i, kao da je naslućivao neko zlo, strahovao je i od same pomisli da Isabellu njemu povjeri. Užasavao bi se toga još da je znao da je njena ljubav ponikla netražena i da je usmjerena onamo gdje nije pobuđivala odgovarajuće osjećaje; ali on to nije znao, jer čim je otkrio njeno postojanje, okrivio je Heathcliffa za smišljen plan.

Svi smo već dulje primjećivali da je gospođica Linton zabrinuta i da zbog nečega pati. Postala je razdražljiva i nesnosna; neprestano je zadirivala Catherinu, tako da je postojala opasnost da će iscrpiti njeno ograničeno strpljenje. Opravdavali smo je donekle njenim zdravljem; kopnjela je i venula pred našim očima. Ali jednog dana, kad je bila osobito svojehlava, odbila je doručak, žalila se kako poslugi ne čini što joj ona kaže, kako gospodarica ne dopušta da i ona bude imalo važna u kući, kako je Edgar zanemaruje, kako se prehladila zato što se vrata ostavljaju otvorena i kako smo namjerno ostavili vatru da se ugasi da bismo je naljutili; i navela još stotinu neozbiljnih optužbi. Gospoda Linton odlučno joj je naredila da ode u postelju, i nakon što ju je dobro izgrdila, zaprijeti joj da će poslati po liječnika. Čim je čula Kennethovo ime, odmah je izjavila da je posve zdrava i da je nesretna samo zbog Catherinine grubosti.

- Kako možeš reći da sam gruba, ti nevaljala mazo? - uzviknu gospodarica, iznenađena tom neočekivanom tvrdnjom.
- Ti kao da si izgubila pamet. Kada sam bila gruba, reci mi?
- Jučer - zajeca Isabella - i sada!
- Jučer! - reče njena šurjakinja. - Kojom zgodom?
- Za šetnje po pustari; rekla si mi da idem kamo hoću dok si ti otišla s gospodinom Heathcliffom.

- I ti to smatraš grubošću? - reče Catherina smijući se. - Nisam htjela time reći da je tvoje društvo suvišno; bilo nam je svejedno hoćeš li ostati s nama ili ne; samo sam mislila da u Heathcliffovu pričanju neće za tebe biti ništa zanimljivo.

- Oh, ne - plačući je rekla mlada dama - ti si željela da odem jer si znala da sam htjela biti s vama!

- Je li ona pri zdravoj pameti? - upita gospoda Linton obraćajući se meni. - Ponovit ću razgovor, riječ po riječ, Isabella, a ti mi kaži ako u njemu ima išta što bi moglo tebe zanimati.

- Svejedno mi je što ste razgovarali - odgovori ona - željela sam biti s...

- S kim? - ponovi Catherina primijetivši da ona oklijeva dovršiti rečenicu.

- S njim; i ne želim da me uvijek tjeraš iz njegova društva! - produlji ona planuvši. - Ti ne daš drugome čak ni ono što sama ne možeš imati, Cathy, i želiš samo da ti budeš voljena!

- Ti si bezobrazno majmunče! - iznenađeno uzviknu go spoda Linton. - Ali, ne želim vjerovati u taj idiotizam! Ne moguće je da se ti želiš svidjeti Heathcliffu... da ga smatraš ugodnom osobom. Nadam se da sam te pogrešno razumjela, Isabello?

- Ne, nisi - reče zaljubljena djevojka. - Volim ga više nego što si ti ikad voljela Edgara; a i on bi mene volio kad bi mu ti dopustila!

- Onda ne bih željela da sam na tvome mjestu ni za cijelu kraljevinu! - emfatično izjavi Catherina; a činilo se da govori iskreno. - Nelly, pomoz mi da je uvjerim u njenu ludost. Reci joj tko je Heathcliff; izgubljeni stvor čija narav nikad nije prošla proces uljudivanja i oplemenjivanja; on je neplodna pustara od drača i kamena. Kao što ne bih stavila to ga malog kanarinca u park hladnoga zimskog dana, tako ti ne bih preporučila da njemu daš svoje srce! Samo žalosno nepoznavanje njegova značaja, dijete, i ništa više, navelo te da taj san uvrtiš u glavu. Molim te, nemoj zamišljati da on skriva dubine dobrote i osjećaja pod strogom vanjštinom! On nije neizbrušen dijamant... školjka u kojoj se nalazi biser; on je divalj, nemilosrdan, čovjek-vuk. Ja mu nikada ne kažem: "Ostavi ovog ili onog neprijatelja na miru jer bi bilo podlo ili okrutno učiniti mu zlo" - nego mu kažem: "Ostavi ga na miru, jer ja ne bih htjela da mu se učini ikakva nepravda." - On bi te smrvio kao vrapčje jaje, Isabello, ako bi smatrao da si mu na teret. Znam da on ne bi mogao voljeti niko ga iz obitelji Linton; pa ipak bi bio kadar oženiti se tobom zbog tvoga sadašnjega i budućeg bogatstva; njega sve više obuzima pohlepa. To je moja predodžba o njemu, a ja sam mu prijatelj, i to tako velik da bih možda štjela i pustila te da upadneš u njegovu zamku da te je on ozbiljno namjerao uhvatiti.

Gospodica Linton gnjevno pogleda svoju šurjakinju.

- Stidi se! Stidi se! - bijesno je ponavljala. - Ti si gora od dvadeset neprijatelja, ti otrovni prijatelju!

- Ah, ti mi, dakle, ne vjeruješ? - upita Catherina. - Ti misliš da govorim zbog sebičnosti?

- Sigurna sam u to - odvrati Isabella - i grozim te se!

- Dobro! - povika Catherina. - Pokušaj, pa ćeš vidjeti, ako tako misliš. Ja sam svoje učinila, a ti ćeš vidjeti kamo će te tvoja tvrdoglavost odvesti.

- A ja moram patiti zbog njezina egoizma! - zajeca Isabella nakon što gospoda Linton iziđe iz sobe. - Sve, sve je protiv mene; ona je srušila moju jedinu utjehu. Ali ona je lažljiva, zar ne? Gospodin Heathcliff nije zao duh; on ima častnu i vjernu dušu, jer kako bi se inače nje sjećao?

- Odagnajte ga iz svojih misli, gospođice - rekoše. - On donosi zlo sa sobom; on nije muž za vas. Gospoda Linton je govorila oštro, ali joj ipak ne mogu proturječiti. Ona bolje poznaje njegovo srce nego ja, ili bilo tko drugi; i ona ga ne bi nikad prikazala gorim nego što jest. Pošteni ljudi ne kriju svoja djela. Kako je živio? Kako se obogatio? Zašto stanuje u Orkanskim visovima, u kući čovjeka kojega smrtno mrzi? Pričaju da je gospodin Earnshavv sve gori i gori otkako je on došao. Oni neprestano sjede po cijelu noć zajedno, i Hindley je počeo posuđivati novac na svoju zemlju; ne radi ništa nego se samo karta i pije. Prije tjedan dana sreća sam Josepha u Gimmertonu i on mi je rekao: - Nelly, može se dogoditi da uskoro pošalju u našu kuću komisiju za pregled mrtvaca. Jedan od njih umalo nije odsjekao sebi prst držeći drugoga da se ne zakolje. To je gospodar, znate, on se ne boji porote. On se uopće ne plaši sudaca, ni Pavla, ni Petra, ni Ivana, ni Matije, ni ikoga od njih, ne on! Kao da im se želi drsko suprotstaviti! A i onaj đavo Heathcliff, teško da mu ima premca. Gotovo uživa u svakoj sotonskoj šali. Kada dođe u Grange, govori li kako lijepo živi u Visovima? Evo kako... od sunčeva zalaska pa do podne idućeg dana kapci su zatvoreni i svijeeće gore, a oni se kockaju i piju, a zatim budala odlazi u svoju sobu uz takve psovke da se čestiti stide slušati ih; a nitkov izbroji dobivene pare, jede, spava i onda odlazi do svog susjeda. Naravno, on ne priča gospodi Catherini kako zlato njezina oca prelazi u njegov džep, i kako sin njezina oca srlja u propast u koju ga on gura. - Eto, gospođice

Linton, Joseph je stara hulja, ali nije lažac, i ako je njegov opis Heathcliffova ponašanja istinit, onda neka vam nikada ne padne na pamet da zaželite takvog muža, nije li tako?

- I ti si u dosluhu s drugima, Elleno! - odgovori ona. - Neću slušati tvoje klevete. Zacijelo si vrlo pakosna kad me želiš uvjeriti da nema sreće u svijetu!

Možda bi se ona oslobodila tih misli i tih osjećaja da je bila ostavljena samoj sebi, a možda bi ih gajila u sebi neprestance, ne mogu reći, ali nije imala mnogo vremena za razmišljanje. Sutradan se sastajala porota u obližnjem gradu i moj gospodar joj je morao prisustvovati, a gospodin Heathcliff, znajući da neće biti kod kuće, dođe ranije nego obično. Catherina i Isabella sjedile su u biblioteci, ljutite jedna na drugu, ali su šutjele. Isabella se osjećala nelagodno zbog svoje jučerašnje nepromišljenosti, zbog toga što je u prolaznom nastupu strasti otkrila svoje tajne osjećaje; Catherina se nakon zrelog razmišljanja osjećala uistinu uvrijeđenom; pa iako se opet smijala njenoj drskosti, bila je sklona urediti da to za nju ne bude smiješno. Nasmija se kad vidje Heathcliffa gdje prolazi pored prozora. Čistila sam ognjište i primijetila objestan osmijeh na njenim usnama. Isabella je bila zauzeta svojim razmišljanjima ili čitanjem knjige, te je tako ostala dok se vrata nisu otvorila, a onda je bilo prekasno da pokuša pobjeći, što bi ona rado učinila da je bilo izvedivo.

- Udi! Udi! - veselo povika gospodarica primičući stolac vatri. - Ovdje su dvije osobe kojima je vrlo potrebna treća da bi otopila led među njima; i ti si baš ta osoba koju bismo obje izabrale. Heathcliffe, ponosim se što ti mogu napokon pokazati nekoga tko je tobom još više zaluđen nego ja. Oče kujem da se osjetiš polaskanim. Ne, to nije Nelly; nemoj gle dati u nju! Mojoj jednoj šurjakinji srce jače zakuca kad sa mo pomisli o tvojoj fizičkoj i moralnoj ljepoti. O tebi ovisi hoćeš li biti Edgarov zet! Ne, ne, Isabello, nećeš pobjeći - nastavi ona zaustavljajući s hinjenom veselošću zbunjenu djevojku koja je ljutito ustala. - Svađale smo se kao mačke zbog tebe, Heathcliffe, i ona me je u izrazima odanosti i divljenja posvema pobijedila; i, štoviše, priopćeno mi je, kad bih se samo držala po strani, da bi moja suparnica, što ona želi biti, poslala strijelu u tvoje srce, koja bi te zauvijek pr¹kovala i odaslala moju sliku u vječiti zaborav!

_ Catherino! - uzviknu Isabella prizivajući svoje dostojanstvo i smatrajući nedostojnim da se bori kako bi se otela Catherini koja ju je čvrsto držala. - Bila bih ti zahvalna da držiš istine i da me ne klevećeš, čak ni u šali! Gospodine Heathcliffe, budite tako ljubazni da kažete ovoj vašoj prijateljici neka me pusti; ona zaboravlja da ja i vi nismo intimni poznanici; a ono što nju zabavlja, za mene je tako bolno te nemam riječi kojima bih to izrazila.

Kad gost ništa ne odgovori, nego sjede potpuno ravnodušan prema tome kakve osjećaje ona gaji prema njemu, ona se okrenu svojoj mučiteljici i šapatom je preklinjaše da je pusti.

- Nikako! - odgovori gospoda Linton. - Neću da mi se opet kaže kako sam pas koji ne glođe kost, ali ni drugima ne daje. *Moraš* ostati ovdje; a sad, Heathcliffe, zašto ne pokažeš zadovoljstvo zbog te ugodne vijesti. Isabella se kune da Edgarova ljubav prema meni nije ništa prema ljubavi koju ona osjeća prema tebi. Sigurna sam da je rekla nešto u tom smislu; zar ne, Elleno? I gladije još od prekjčerašnje šetnje zbog žalosti i gnjeva što sam je poslala iz našeg društva mi sleći da joj ono neće biti ugodno.

- Mislim da je ti klevećeš - reče Heathcliff i okrenu stolac da bi sjeo njima nasuprot. - Ona sad svakako želi otići iz mog društva.

Ukočeno je gledao u predmet razgovora, kao što bi čovjek promatrao čudnu, odvratnu životinju, stonogu iz Indije, na primjer, koju gleda iz radoznalosti usprkos odvratnosti. Jadna djevojka nije to mogla podnijeti, čas je blijedjela čas crvenjela, i dok su suze izbijale kao biseri na njenim trepavicama, upotrijebila je svu snagu svojih malih prstiju da se otme od Catherine koja ju je čvrsto držala; ali kad vidje da, kad podigne jedan prst sa svoje ruke, drugi se stegne oko ¹Je, pa da ih se ne može svih osloboditi odjedanput, počeo upotrebljavati svoje nokte; njihova oštrina uskoro je uresila Catherinine prste crvenim polumjesecima.

- Tigrice! - uzviknu gospoda Linton, pusti je i počeo mahati svojom rukom od bola. - Odlazi, za ime Boga, i sakrij ^{sv}oje pakosno lice! Vrlo je glupo što si pred *njim* pokazala ^{te}kandže. Zar ne možeš zamisliti kakve će on zaključke iz ^{to}ga izvući? Pogledaj, Heathcliffe! Njeni nokti su oruđa koja ^{ta}će izvršiti što ona naumi... moraš čuvati svoje oči.

- Ja bih ih iščupao iz njenih prstiju ako bi mi oni ikad za prijetili - brutalno odgovori on nakon što se vrata zatvoriše za njom. - Ali što si htjela time što si zadirivala to stvore nje, Cathy? Nisi valjda govorila istinu?

- Uvjeravam te da jesam - odgovori ona. - Čezne za to bom već nekoliko tjedana; bulaznila je o tebi jutros i obasula me bujicom prijekora zato što sam joj prikazala tvoje mane i nedostatke u jasnom svjetlu kako bih umanjila njeno obožavanje. Ali ne treba obraćati pažnju na to; željela sam kazniti njezinu oholost, to je sve. Odveć je volim, dragi moj Heathcliffe, a da bih dopustila da ju ščepaš i progutaš.

- A ja ju volim premalo da bih to pokušao - reče on - osim na vrlo demonski način. Ti bi čula čudne stvari kad bih ja živio s tim otužnim voštanim licem; najobičnija bi bila što bih po njenoj bjelini naslikao boje i što bih svakih dan-dva njene plave oči pretvarao u crne: one su odvratno slične Lintonovima.

- Ne odvratno, već ljupko! - reče Catherina. - One su golubinje oči - anđeoske!

- Ona je nasljednica svoga brata, zar ne? - upita on na kon kratke šutnje.

- Na žalost, ja ne mislim tako - odgovori ona. - Ako ne bo bude htjelo, mnoštvo nećaka osporit će joj to pravo. Ne moj više misliti o tom predmetu; odveć si sklon žudjeti za dobrima svojih susjeda; ne zaboravi da je imanje *ovog* susje da moje.

- Kad bi to imanje bilo moje, ne bi time bilo ništa manje tvoje - reče Heathcliff. - Ali iako Isabella Linton može biti glupa, vjerojatno nije luda; kratko rečeno, postupit ćemo po tvom savjetu i o tome više nećemo govoriti.

Zaista se nisu više bavili tim predmetom, a Catherina ga je, vjerojatno, odagnala i iz svojih misli. Ali se Heathcliff, bila sam sigurna, često u toku večeri u mislima sjećao tog predmeta. Opazila sam da se smješka - ili, točnije, kesi - kad god bi gospoda Linton izišla iz biblioteke.

Odlučih pratiti njegovo vladanje. Moje je srce bilo na gospodarevoj strani više nego na Catherininjoj; smatrala sam da je bilo razloga za to, jer on je bio ljubazan, povjerljiv i častan; a ona - ne bih mogla reći za nju da je bila opreka tome, ali je ipak prisvajala sebi toliku slobodu da sam imala

malo povjerenja u njena načela, a još manje simpatije za nje ne osjećaje. Željela sam da se dogodi nešto što bi tiho oslobodilo i Orkanske visove i Grange gospodina Heathcliffa, pa da bude onako kao prije njegova dolaska. Zbog njegovih posjeta neprestano sam strahovala, a vjerojatno i moj gospodar. Njegov boravak u Visovima mučio me poput more. Osjećala sam da je Bog prepustio zabludjelu ovcu njenim grešnim lutanjima i da jedna zla zvijer vreba između nje i tora čekajući zgodan trenutak da skoči na nju i da je uništi.

Jedanaesto poglavlje

PONEKAD bih, razmišljajući o svemu tome u samoći, ustala u iznenadnoj jezi, stavila šešir na glavu i otišla vidjeti što se sve događa na farmi. Uvjerila sam svoju savjest kako mi je dužnost opomenuti ga i reći mu što ljudi pričaju o njegovu načinu života, ali bih se onda sjetila njegovih ukorijenjenih loših navika, i bez nade da bih mu mogla koristiti odustala bih od ulaženja u tu tužnu kuću, sumnjajući da bi mi on povjerovao.

Jednom, kad sam išla u Gimmerton, skrenuh sa svog puta i prodoh pored starih vrata. To je bilo otprilike u doba do kojega je stigla moja priča. Dogodilo se to jednoga vedrog, studenog popodneva, zemlja je bila gola, a cesta tvrda i suha. Došla sam do kamena gdje se glavni put grana lijevo u pustaru; na sjevernoj strani toga hrapavog stupa od pješčanika urezana su slova O. V., na istočnoj G., na jugoistočnoj T. G. On služi kao putokaz za Grange, Orkanske visove i selo. Zlatno sunčevo svjetlo obasjalo je njegov vrh i podsjećalo me na ljeto; ne znam zašto, ali odjednom mi bujica djetinjih osjećaja ispuni srce. Prije dvadeset godina to je bilo Hindlevjevo i moje omiljeno mjesto. Dugo sam promatrala stup što ga je vrijeme nagrizlo; sagnuh se i u njegovu podnožju spazih sačuvanu hrpu puževih kućica i kamenčića koje smo imali običaj ostavljati tu zajedno s ostalim koještarijama; i jasno kao dan učini mi se da vidim svoga malog prijatelja u igri kako sjedi na uvenuloj travi; njegova tamna, četvrtasta glava bila je nagnuta naprijed, a njegova mala ruka zgrtala je zemlju komadićem škrljca. - Siromah Hindlev! - uzviknuh nehotice. Trgoh se; moje su me tjelesne oči prevarile, pa mi se trenutno učini da dijete podiže svoje lice i pogleda ravno u moje! Slika je iščeznula za tren; ali sam odmah osjetila neodoljivu želju da budem u Visovima. Praznovjerje me je tjeralo da poslušam taj impuls; možda je mrtav!

- pomislih, ili će možda uskoro umrijeti! - Možda je to znak smrti! Što sam se više približavala kući, bila sam sve uznemireniya; i kad sam je ugledala, zadrhtala sam cijelim tijelom. Priviđenje me je preteklo, stajalo je i gledalo kroz vrata. To je bila moja prva pomisao kad sam spazila čupavog, tamnookog dječaka koji je bio prislonio svoje rumeno lice na rešetke vrata. Daljnje razmišljanje reklo mi je da to mora biti Hareton, *moj* Hareton, ne mnogo izmijenjen otkad sam ga ostavila prije deset mjeseci.

- Bog te blagoslovio, mili moj! - povikah zaboravivši odmah svoja luda strahovanja. - Haretone, ja sam, Nelly! Nelly, tvoja dadilja.

On ustuknu korak-dva i uze poveći kamen. - Došla sam vidjeti tvog oca, Haretone - dodah pogađajući po njegovu postupku da on svoju Nelly, ako je ona uopće još bila u njegovu sjećanju, nije poistovjetio sa mnom.

On podiže kamen da ga baci na mene; počeh mu govoriti blago, ali mu nisam mogla zaustaviti ruku; kamen me udari u šešir, a zatim iz tepavih usta malog dečka poteče bujica psovki, koje je, razumio ih on ili ne, izgovorio izvježbanim naglaskom, dok mu pritom njegove djetinje crte zadobiše izraz zloradosti. Možete biti sigurni da me je to više ražalostilo nego naljutilo. Spremna zaplakati, izvadih naranču iz džepa i ponudih mu je da bih ga udobrovoljila. On je oklijevao, a zatim mi ju ščepa iz ruke; kao da je mislio da sam ga samo namjeravala iskušati i razočarati. Pokazah mu još jednu veću držeći je izvan njegova dohvata.

- Tko te je naučio te lijepe riječi, dijete moje? - upitah ga. - Župnik?

- Dodavola sa župnikom i s tobom! Daj mi to - odgovori on.

- Kaži mi tko ti daje lekcije, pa ćeš je dobiti - kazah. - Tko je tvoj učitelj?

- Moj đavolji otac - glasio je odgovor.

- Što učiš od oca? - nastavih.

On skoči za narančom, ali je ja podigoh još više. - Čemu te on uči? - upitah.

- Ničemu - odgovori on - osim da mu ne izlazim pred oči. Tata me ne trpi jer ga psujem.

- Ah! I đavo te uči da psuješ oca?

_ Da... ne - procijedi on kroza zube.

_ Tko onda?

_ Heathcliff.

Upitah ga voli li gospodina Heathcliffa.

-Da!

Željela sam saznati zbog čega voli Heathcliffa, i uspjeh od njega dobiti ove rečenice. - Ne znam; on vraća tati ono što tata meni radi - on psuje tatu jer tata mene psuje. On kaže da mogu raditi što hoću.

- A zar te župnik ne uči čitati i pisati? - nastavih.

- Ne, rečeno mi je da će župniku njuška biti puna zuba ako prekorači prag - Heathcliff je to obećao!

Stavih mu naranču u ruku i naredih mu neka kaže svom ocu da žena po imenu Nelly Dean čeka pored vrtnih vrata i da želi razgovarati s njim. Otišao je i ušao u kuću; ali umjesto Hindleyja, na vratima se pojavi Heathcliff. Odmah se okrenuh i otrčah niz put što sam brže mogla, pretrnuvši od straha kao da sam vidjela vampira. Zaustavila sam se tek nakon što sam stigla do putokaza. Ovo nema mnogo veze sa slučajem gospođice Isabelle, osim što me je potaknulo da što budnije pazim i činim sve što mogu da bih spriječila širenje takva lošeg utjecaja i u Grangeu, pa makar izazvala domaću buru osujećujući zadovoljstvo gospode Linton.

Idući put kad je došao Heathcliff, moja mlada gospođica hranila je golubove u dvorištu. Posljednja tri dana nije progovorila ni riječ sa svojom šurjakinjom; ali je bila prestala i sa svojim mrzovoljnim pritužbama, te nam je svima laknulo. Znala sam da Heathcliff nije imao običaj upućivati i jednu nepotrebnu ljubaznost gospođici Linton. Ali sada, čim je vidje, njegova prva mjera opreza bila je da baci brz pogled preko cijeloga kućnog pročelja. Stajala sam pored kuhinjskog prozora, ali se brzo sklonih da me ne vidi. Heathcliff prijede popločeno dvorište, priđe Isabelli i nešto joj reče. Ona se, činilo se, zbuni i htjede otići; da bi to spriječio, on je uhvati za ruku. Ona odvratila lice od njega; vjerojatno joj je bio postavio neko pitanje na koje nije htjela odgovoriti. Još jednom je brzo pogledao u kuću i, misleći da ga nitko ne gleda, taj je nitkov imao drskosti zagrliti je.

- Judo! Izdajnice! - promrmljah. - Ti si dvoličnjak! Po dla varalica.

- Tko je, Nelly? - začu se Catherinin glas iza mene; tako sam pažljivo promatrala onaj par vani da nisam ni primije tila njen ulazak.

- Vaš podli prijatelj! - ljutito odgovorih. - Onaj podmu kli nevaljalac ondje. Ah, spazio nas je... dolazi ovamo! Hoće li imati hrabrosti da nade prikladan izgovor što se udvara gospodici iako vam je rekao da je mrzi?

Gospoda Linton je vidjela kad se Isabella istrгла iz njegovih ruku i otrčala u vrt; minutu poslije Heathcliff je otvorio vrata. Htjela sam izraziti svoj pravedni gnjev, ali mi Catherina ljutito reče neka šutim i zaprijeti da će mi narediti da izidem iz kuhinje ako budem toliko drska te se umiješam svojim bezobraznim jezikom.

- Da te netko čuje, mislio bi da si ti gospodarica! - reče ona. - Treba ti pokazati tvoje pravo mjesto! Heathcliffe, za što stvaraš tu zbrku? Rekla sam ti da moraš ostaviti Isabellu na miru!... Molim te da to učiniš, osim ako ti je dosadilo da budeš priman ovdje i ako ne želiš da ti Linton zaključa vrata.

- Ne daj Bože da to pokuša! - odgovori crni nitkov. U tom sam ga trenutku mrzila. - Neka ga Bog očuva blagog i strpljivog! Svaki dan sve više žudim za tim da ga pošaljem na onaj svijet!

- Pst! - reče Catherina zatvarajući unutarinja vrata. - Nemoj me ljutiti. Zašto si prezreo moju želju? Je li ti ona prišla smišljeno?

- Što se to tebe tiče? - promrmlja on. - Imam pravo po ljubiti je ako ona to hoće; i ti nemaš pravo zamjeriti mi zbog toga. Ja nisam tvoj muž, *ti* ne trebaš biti ljubomorna na mene! - Nisam ljubomorna *na* tebe - odgovori gospodarica - nego sam zabrinuta zbog tebe. Razvedri svoje lice; ne smiješ se na mene ljutiti! Ako ti se Isabella sviđa, oženit ćeš se njo me. Ali, sviđa li ti se? Reci istinu, Heathcliffe! Eto, nećeš odgovoriti. Sigurna sam da je ne voliš!

- A bi li gospodin Linton odobrio da se njegova sestra uda za tog čovjeka? - upitah.

- Gospodin Linton bi odobrio - odlučno odgovori moja gospodarica.

- Ne bi se morao truditi - reče Heathcliff - mogao bih to učiniti i bez njegova odobrenja. A što se tiče tebe, Catherino, spreman sam ti kazati nekoliko riječi sada kad već go-

vorimo o tome. Želim da budeš svjesna toga kako *znam* da si postupala sa mnom pakleno... pakleno! Čuješ li? I ako laskaš sebi da ja to ne opažam, ti si budala; i ako misliš da se mogu utješiti slatkim riječima, ti si idiot; i ako zamišljaš da ću ja to trpjeti bez osvete, uvjerit ću te u suprotno, i to vrlo skoro! U međuvremenu, hvala ti što si mi otkrila tajnu svoje šurjakinje; kunem se da ću je iskoristiti do krajnje granice. A ti se nemoj miješati.

- Kakva je ovo nova faza njegova karaktera? - uzviknu zapanjeno gospoda Linton. - Postupila sam s tobom pakleno... i ti ćeš se osvetiti! Kako, nezahvalni stvore? Kako sam ja postupila s tobom pakleno?

- Ne osvećujem se tebi - odgovori Heathcliff s manje žestine. - To nije moj plan. Tiranin tlači svoje robove, ali se oni ne okreću protiv njega, oni mrve one ispod sebe. Možeš me mučiti koliko hoćeš radi svoje zabave, samo mi dopusti da se i ja malo zabavljam na isti način i uzdrži se od vrijeđanja koliko možeš. Nakon što si srušila moj dvorac, nemoj mi podizati kolibu i samozadovoljno se diviti svome milosrđu što si mi ju pružila kao dom. Kada bih mislio da ti zaista želiš da se oženim Isabellom, prezeo bih si grkljan!

- Ah, zlo je u tome što *nisam* ljubomorna, je li? - uzviknu Catherina. - Dobro, neću ti opet nuditi ženu, to je isto što i nuditi sotoni izgublenu dušu. Tvoje blaženstvo, kao i njegovo, leži u tome da zadaješ bol i jad. To si dokazao. Edgara je napustilo loše raspoloženje zbog tvojeg povratka; ja sam se počela osjećati sigurnom i mirnom; a ti, nezadovoljan što vidiš da živimo u miru, čini se, odlučio si izazvati svađu. Posvađaj se s Edgarom ako hoćeš, Heathcliffe, i prevari njegovu sestru; to je najbolji način da se osvetiš meni.

Razgovor prestade. Gospoda Linton sjede uz vatru ljuta i neraspoložena. Duh koji ju je služio postajao je neposlušan i neobuzdan; nije ga mogla ni stišati ni obuzdati. On je stajao kraj ognjišta prekrizanih ruku, obuzet svojim zlim mislima; ostavih ih u tom položaju i potražih gospodara koji se čudio što se Catherina zadržala dolje tako dugo.

- Elleno - reče on kad sam ušla - jesi li vidjela svoju gospodaricu?

- Jesam, u kuhinji je, gospodine - odgovorih. - Uznearena je zbog Heathcliffova vladanja, zaista i sama mislim da

je vrijeme da se na njegove posjete drukčije gleda. Ne valja biti odveć popustljiv; eto; sad je došlo do toga. - I ispričah mu scenu u dvorištu i, onoliko vjerno koliko sam smjela, cio spor koji je nastao. Mislila sam da to neće biti nezgodno za gospodu ako ona to sama ne učini nezgodnim braneći svoga gosta. Edgar Linton jedva me je saslušao do kraja. Njegove prve riječi pokazale su da on smatra kako krivicu snosi i njegova žena.

- To je nepodnošljivo! - uzviknu. - Sramota je što ga ona smatra prijateljem i što mi nameće njegovo društvo! Elleno, zovni mi dva čovjeka. Catherina se više neće prepri rati s tim nitkovom... dovoljno sam joj popuštao.

On side, reče slugama neka čekaju u hodniku i ude u kuhinju. Ja udoh za njim. Ono dvoje ponovno su započeli svoju žustru prepirku. Gospoda Linton ga je korila, a on je pognute glave stajao kraj prozora; činilo se kao da je bio donekle zastrašen njenim žestokim prijekorima. On prvi ugleda gospodara i brzo joj dade znak da ušuti; ona odmah zašuti kad vidje što bješe razlog njegova miga.

- Što to znači? - reče Linton, obraćajući se njoj. - Kakvu imaš predodžbu o pristojnosti kad ostaješ ovdje nakon riječi koje ti je uputio taj nitkov? Valjda zato što je to njegov uo bičajeni način izražavanja, ti to ne shvaćaš ozbiljno; ti si na vikla na njegovu podlost i možda se nadaš da ću se i ja na viknuti na nju!

- Da nisi prisluškivao iza vrata, Edgare? - upita gospo darica glasom smišljenim da ga izazove, jer se u njemu nazirala ravnodušnost i prijezir prema njegovu bijesu. Dok je Linton govorio, Heathcliff je podigao glavu; nakon Catherinine opomene on se podrugljivo nasmija; namjerno, čini se, da bi skrenuo Lintonovu pažnju na sebe. Uspio je, ali ga Edgar nije namjeravao počastiti galamom i uzrujanošću.

- Dosad sam vas podnosio, gospodine - reče mirno - ne zato što nisam poznavao vaš bijedni, podli karakter, nego jer sam osjećao da ste vi samo djelomice odgovorni za to; a i kako je Catherina željela održavati poznanstvo s vama, p^o pustio sam... nerazumno. Vaša je prisutnost moralni otrov koji bi okužio i najčestitijega; zbog toga, i da bi se spriječile gore posljedice, odsad vam ne dopuštam da dolazite u ovu kuću i savjetujem vam da odmah odete, jer ako ostanete još tri minute, bit ćete sramno izbačeni i protiv svoje volje.

Heathcliff izmjeri visinu i širinu govornika pogledom punim podrugljivosti.

- Cathy, ovo tvoje janje prijete kao bik! - reče on. - Iz-že se opasnosti da razbije svoju lubanju o moje šake. Tako • Boga, gospodine Lintone, neizmerno mi je žao što niste vrijedni jednog dobrog udarca!

Ujvtoj gospodar pogleda prema hodniku i dade mi znak da dovedem ljude; nije namjeravao izložiti se opasnosti osobne borbe s njim. Poslušah njegov mig; ali gospoda Linton, shvaćajući da se nešto sprema, pode za mnom i, kad sam ih pokušala zovnuti, ona me povuče natrag, zalupi vrata i zaključa ih.

- Samo poštena sredstva u borbi! - reče ona kao odgovor na mužev pogled, pun ljutitog iznenađenja. - Ako ne maš hrabrosti napasti ga, ispričaj se, ili dopusti da te izmlati. To će te naučiti da se ne pretvaraš hrabriji nego što uistinu jesi. Ne, radije ću progutati ključ nego dopustiti da ga ti do biješ! Lijepo sam nagrađena za svoju ljubaznost prema vama dvojici! Nakon vječite popustljivosti slaboj prirodi jed noga i zloj naravi drugoga, obojica mi pružate prijezirnu nezahvalnost; glupu do besmislenosti! Edgare, branila sam te be, i tvoje, ali želim da te Heathcliff tuče dok ti ne pozli jer si se usudio pomisliti išta zlo o meni!

Nisu bile potrebne batine da bi se stvorio takav dojam u gospodara. On pokuša istrgnuti ključ iz Catherinine ruke, ali ga ona baci u sam žar vatre; nato gospodina Edgara spopade nervozno drhtanje, a lice mu postade samrtnički blijedo. Ni za živu glavu nije mogao potisnuti to prekomjerno uzbuđenje; duševni bol i poniženje potpuno su ga savladali. Nasloni se na naslon stolca i pokri lice rukama.

- Oh, nebesa! U staro doba to bi priskrbilo viteštvo! - viknu gospoda Linton. - Pobijedeni smo! Pobijedeni smo! Heathcliff je isto tako spreman dignuti prst na tebe koliko i alj povesti svoju vojsku protiv miševa. Ne boj se! Neće ti ista! Taj tip nije janje, već je zečić.

~ Zelini ti sreću s tom kukavicom u čijoj je krvi mlijeko, thy! - reče Heathcliff. - Čestitam ti na ukusu. I to je taj Psi, drhtavi stvor koji ti se više sviđa od mene! Ne bih ga ario šakom, ali bih ga s velikim zadovoljstvom udario no-^m- Plače li, ili će se možda onesvijestiti od straha?

Heathcliff pride i gurnu stolicu na kojoj se Linton odmarao. Bolje da se nije približio, jer moj gospodar brzo usta i udari ga u grlo tako snažno da bi ga to oborilo na zemlju da je bio manji čovjek. Na trenutak Heathcliff nije mogao doći do daha; i dok se gušio, Linton iziđe na stražnja vrata u dvorište, a odatle se uputi ka prednjem ulazu.

- Eto! Gotovo je s tvojim dolaženjem - povika Catherina. - Odlazi; on će se vratiti s dva pištolja i gomilom pomoćnika. Ako je čuo naš razgovor, on ti, naravno, neće ni kad oprostiti. Učinio si mi medvjedu uslugu, Heathcliffe. Ali idi... požuri! Radije bih vidjela u opasnosti Edgara nego tebe.

- Misliš li da ću tek tako otići iako mi od njegova udara gori grlo? - zagrmje on. - Pakla mi, neću! Smrvit ću mu rebra kao truo lješnjak prije nego što prijedem prag! Ako ga sada ne prebijem, ubit ću ga prvom prilikom; i ako ti je njegov život mio, pusti me da ga izdevetam!

- On neće doći ovamo - slagah mu. - Ali ondje su kočijaš i dva vrtlara; nećete valjda čekati da vas oni izbace na put! Svi imaju po toljagu; i gospodar će, najvjerojatnije, promatrati sa salonskog prozora kako izvršavaju njegovu naredbu.

Vrtlari i kočijaš zaista su bili ondje! Ali je i Linton bio s njima. Već su bili ušli u dvorište. Heathcliff se predomisli i odluči izbjeći borbu s trojicom slugu; ščepa žarač, razbi bravu unutarnjih vrata i pobježe baš kad su oni ulazili.

Gospoda Linton bila je vrlo uzbuđena. Naredi mi da je ispratim gore na kat. Ona nije znala za moj udio u onome što se zbilo, a i ja sam željela da ona to ne dozna.

- Poludjet ću, Nelly! - uzviknu ona i baci se na divan. - Kao da mi tisuću kovačkih čekića udara u glavi! Kaži Isabelli neka me se kloni; sav je taj metež zbog nje; i ako ona ili bilo tko drugi poveća moj gnjev, pobjesnjet ću. I, Nelly, kaži Edgaru, ako ga opet vidiš večeras, da postoji opasnost da se ozbiljno razbolim. Željela bih da se to i obistini. Uplašio me i zadao mi velik bol! Želim ga uplašiti. A i izbjeći da me dođe koriti i žaliti mi se, jer mu sigurno u tom slučaju ne bih ostala dužna, i Bog zna kako bi se onda sve to svršilo! Hoćeš li to učiniti, moja dobra Nelly? Ti shvaćaš da ja nisam uopće kriva u ovoj stvari. Što mu je bilo da prisluškuje? He-

athcliff je govorio strašne stvari nakon što si nas ostavila, ali ja bih ga brzo uspjela odvratiti od Isabelle, a sve ostalo nije važno. A sad se preokrenulo kako ne treba; i to zbog lude ljudske želje da čuje zlo o samom sebi, koja kao demon mori svijet! Da Edgar nije nikad čuo naš razgovor, on mu ne bi ništa ni audio. Zaista, kad me je oslovio onim tonom neopravdanog negodovanja, nakon što sam *njega* radi promukla grdeći Heathcliffa, gotovo mi bijaše svejedno što će oni učiniti jedan drugome; pogotovu jer sam osjećala da ćemo svi mi, ma kako se završila ta scena, biti razdvojeni jedni od drugih tko zna koliko dugo! Pa dobro, ako ne mogu imati Heathcliffa za prijatelja, ako Edgar i dalje bude pakostan i ljubomorani, pokušat ću im zdrobiti srce time što ću slomiti svoje. To će biti brz način da se sve svrši kad budem stjerana u kut! Ali taj način treba sačuvati za slučaj krajnjeg ocaja. Ne bih htjela njime iznenaditi Lintona. Dosad je Linton pazio da me ne izazove; moraš ga upozoriti na opasnost napuštanja te politike i podsjetiti ga na moj strastveni temperament koji, kad se zapali, graniči s bezumljem. Željela bih da s tvog lica iščezne ta ravnodušnost i da izgledaš zabrinutija za mene.

Ravnodušnost kojom sam primila njene upute bila je, bez sumnje, prilično izazovna, jer ih je ona izdala potpuno iskreno; ali ja sam vjerovala da osoba, koja može unaprijed stvarati plan kako da iskoristi svoje nastupe strasti, može ih također upotrebljavajući svoju volju i dovoljno obuzdati, čak i u trenucima kad je pod njihovim utjecajem, a i nisam željela "uplašiti" njezina muža, kako se već ona izrazila, i povećati njegovu uznemirenost zbog njene sebičnosti. Stoga nisam rekla ništa kad sam sreća gospodara koji je išao u salon, ali sam bila toliko slobodna da se vratim i čujem hoće li oni nastaviti svoju svađu. On prvi progovori.

- Ostani gdje jesi, Catherino - reče on bez imalo ljutnje u glasu, a s mnogo tužne utučenosti. - Neću se dugo zadržavati. Nisam se došao ni prepirati ni miriti, samo želim znati namjeravaš li ti nakon večerašnjih događaja nastaviti svoje prijateljstvo s...

- Oh, za ime Boga - prekinu ga gospodarica lupnuvši nogom o pod - za ime Božje, pusti me da ne slušam više o tome! Tvoja hladna krv ne zna što je vrućica, tvoje su vene

pune ledene vode; ali u mojima ključa, i ta tvoja hladnokrvnost prisiljava ih da drhte.

- Da bi me se otarasila, odgovori na moje pitanje - nastavi gospodin Linton. - Ti mi *moraš* odgovoriti, tvoja me razdraženost ne uzrujava. Shvatio sam da možeš biti isto ta ko hladnokrvna kao i svatko drugi, kad to želiš. Hoćeš li se od danas odreći Heathcliffa ili ćeš se odreći mene? Nemoguće je da budeš istodobno i moj i njegov prijatelj, i ja izričito želim saznati kakav je tvoj odgovor.

- Zahtijevam da me ostaviš na miru! - bijesno povika Catherina. - Ja to zahtijevam! Zar ne vidiš da jedva stojim? Edgare, ti... ostavi me!

Zvonila je zvonom dok se nije potrgalo; udoh bez žurbe. Njen besmislen, neopravdani bijes razgnjevio bi i sveca! Ležala je i udarala glavom o naslon divana i škrgutala zubima kao da će ih izlomiti! Gospodin Linton je stajao i promatrao je obuzet iznenadnim kajanjem i strahom. Reče mi da donesem vode. Izgubila je dah i nije mogla govoriti. Donesoh čašu vode; ali kako nije htjela piti, poprskah joj lice. Poslije nekoliko sekundi ona se opruzi, ukoči oči i prevrnu ih, a obrazi joj probljedješe. Bila je kao mrtvac. Linton se užasnu.

- Ništa joj nije - šapnuh. Nisam htjela da on popusti, iako ni sama nisam mogla ne osjetiti strah u svom srcu.

- Ima krvi na usnama! - reče on dršćući.

- Nije to ništa - odgovorih kiselo. I ispričah mu kako je ona prije nego što je došao odlučila dobiti napad bjesnila. Bila sam neoprezna, pa sam govorila glasno; ona me je čula i skočila... kosa joj je bila razbarušena preko ramena, oči su joj sijevale, mišići po vratu i rukama neprirodno nabrekli. Očekivala sam da će mi u najmanju ruku slomiti kosti, ali je ona samo na tren razrogačenim očima pogledala oko sebe i odjurila iz sobe. Gospodar mi zapovjedi da idem za njom; išla sam za njom do vrata njene spavaće sobe, ali ona zaključa vrata kako bi me spriječila da uđem.

Sutradan ujutro nije sišla na doručak, pa odoh i upitah je želi li da joj ga donesem. - Ne! - odlučno odgovori ona. Isto joj je pitanje postavljeno o objedu i za čaja, pa je ponovljeno i drugih dana, ali ona je davala isti odgovor. Gospodin Linton provodio je svoje vrijeme u biblioteci i nije se raspitivao što radi njegova žena. Isabella i on imali su jednosatni raz-

govor za kojega je on pokušavao dobiti od nje neki iskaz gnušanja prema Heathcliffovu udvaranju, ali mu je ona davala neodređene odgovore, te je bio prisiljen završiti i to ispitivanje bez ikakva zadovoljavajućeg rezultata; na kraju ju je ozbiljno opomenuo da će biti prekinute sve rodbinske veze između nje i njega ako bude tako luda da ohrabri tako nedostojnog prosca.

Dvanaesto poglavlje

DOK SE gospođica Linton tužno vukla po parku ili vrtu, uvijek šutljiva i gotovo uvijek uplakana; dok se njen brat zatvarao u biblioteku među knjige koje nije otvarao - obuzet, mislim, neprekidnim neodređenim očekivanjem da će se Catherina pokajati za svoje vladanje i dobrovoljno doći tražiti oprost i pomirenje - i dok je ona tvrdoglavo gladovala, vjerojatno misleći da se Edgar za svakog objeda guši u suzama što ona nije prisutna i da ga samo ponos sprečava da dotrči do nje i klekne pred nju, ja sam radila svoje redovite kućanske poslove, uvjeren da u Grangeu postoji samo jedna pametna duša i da ona obitava u mom tijelu. Nisam trošila nikakve utješne riječi na gospođicu, ni ikakve prijekore na moju gospodaricu, a nisam obraćala ni mnogo pažnje na uzdahe svoga gospodara koji je žudio čuti ime svoje gospode kad joj već nije mogao čuti glas. Odlučila sam pustiti, što se mene tiče, da se pomire kako hoće i kad hoće; ali je sve to postalo dosadno dugo, te sam se obradovala onome što mi se učinilo kao prvi nagovještaj pomirenja.

Trećega dana gospoda Linton otključa vrata svoje sobe i, kako je bila upotrijebila svu svoju vodu iz vrča i boce, zatraži da joj donesem vode i zdjelu kaše, jer je vjerovala da će uskoro umrijeti. Smatrala sam da je priča o umiranju namijenjena Edgarovim ušima, pa joj nisam vjerovala i zadržah je za sebe, a odnesoh joj čak i dvopek. Jela je i pila pohlepno, a zatim se zavalila na jastuk, stisnu šake i počela cmizdriti. - Ah, umrijet ću - uzviknu - jer nitko nije nimalo zabrinut za mene. Kajem se što sam jela. - Zatim, nakon podulje šutnje, promrmlja: - Ne, neću umrijeti... on bi se radovao... on me nimalo ne voli... nikada ne bi zažalio za mnom!

- Želite li štogod, gospodo? - upitah zadržavajući i dalje miran izraz lica usprkos njezinu strašnu bljedilu i čudnu, uznemirenu ponašanju.

- Što radi ono ravnodušno biće? - upita ona sklanjajući guste zamršene pramenove kose sa svoga ispijenog lica. Je li pao u letargiju, ili je možda mrtav?

- Ni jedno ni drugo - odgovorili - ako mislite na gospodina Lintona. On je prilično dobro, iako čita više nego što bi trebalo; neprestano je među svojim knjigama otkad nema drugog društva.

Ne bih tako govorila da sam znala njeno pravo stanje, ali se nisam mogla osloboditi misli da ona bar djelomice glumi.

- Među svojim knjigama! - zaprepašteno povika. - A ja umirem! Ja na rubu groba! Bože moj! Zna li on koliko sam se promijenila? - nastavi promatrajući sebe u zrcalu koje je visjelo na suprotnom zidu. - Je li to Catherina Linton? On zamišlja da sam se samo uzoholila, ili da glumim, možda. Zar ga ne možeš izvijestiti da je moje stanje vrlo ozbiljno? Nelly, ako ne bude prekasno, čim doznam kako se on osjeća, izabrat ću jedno od ovog dvoga: ili da umrem od gladi - što ne bi bila nikakva kazna za njega, osim ako bi imao srca - ili da ozdravim i napustim ovaj kraj. Govoriš li ti meni istinu o njemu? Pazi! Je li on zaista tako ravnodušan prema mom životu?

- Pa, gospodo, gospodar i ne sanja da je vaše stanje opasno; i, naravno, ne strahuje da ćete se umoriti glađu.

- Tako. Zar mu ne možeš reći da hoću? - reče ona. - Uvjeri ga! Reci mu svoje mišljenje; reci da si sigurna da hoću!

- Ne, vi zaboravljate, gospodo Linton, da ste večeras sa zadovoljstvom pojeli nešto hrane, i sutra ćete već opaziti da vam je to koristilo.

- Kad bih samo bila sigurna da bi ga to ubilo - prekinu me ona - odmah bih se ubila! Ove tri strašne noći ni na tren nisam sklopila oči... i, oh, bila sam na mukama! Nelly, javljala su mi se priviđenja! Ali počinjem misliti da me ti ne voliš. Kako čudno! Vjerovala sam da me svi moraju voljeti, iako se međusobno mrze i preziru. A, eto, svi su se za nekoli ko sati pretvorili u moje neprijatelje; sigurna sam; svi koji su *ovdje*. Kako je tužno umrijeti okružen njihovim hladnim licima! Isabella, uplašena, ne bi se usudila ući u sobu; bilo bi tako strašno gledati Catherinu kako umire! A Edgar bi ozbiljno i svečano stajao uz moju postelju i čekao da vidi moj

kraj; a zatim bi se pomolio Bogu u znak zahvalnosti što je vraćen mir njegovu domu, i onda bi se vratio svojim *knjigama*. U ime svega što osjeća, što će s *knjigama* kad ja umirem!

Nije mogla podnijeti misao koju sam joj ja usadila u glavu o filozofskoj rezigniranosti gospodina Lintona. Prevrćući se po postelji, povećala je svoju grozničavu uznemirenost do ludila i počela trgati jastuk zubima; a zatim je sjela sva u vrućici i zahtijevala da otvorim prozor. Bila je sredina zime, puhao je jak sjeveroistočniak, odbih to učiniti. Izraz njezina lica, koji se svaki čas mijenjao, i promjene u njezinu raspoloženju ozbiljno su me bili zabrinuli i podsjetili na njenu raniju bolest i liječničku naredbu da joj se ne treba protiviti. Minutu ranije bila je gotovo bijesna, a sada se oslonila na jednu ruku, i ne obraćajući pažnju na moje odbijanje da je poslušam, nalazila djetinjastu zabavu u tome da vadi perje kroz poderotine koje je maloprije napravila na svom jastuku i da ih prema njihovoj vrsti niže po plahti; njen je duh već bio odlutao nekim drugim mislima.

- Ovo je puranovo - mrmljala je za sebe - a ovo divlje patke; ovo je golubinje. Ah, oni su stavili golubinje perje u jastuke., nije čudo što nisam mogla umrijeti... Moram paziti da ga bacim na pod kad opet legnem. A ovo je divlje kokoši; a ovo... prepoznala bih ga među tisuću drugih... ovo je vivkovo pero. Lijepa ptica; kružila nam je iznad glave usred pustare. Htjela je otići u svoje gnijezdo jer su oblaci dođirivali vrhove bregova, pa je osjećala da će skoro kiša. Ovo je pero uzeto s pustare; taj vivak nije ubijen; vidjeli smo mu gnijezdo za vrijeme zime, puno malih kostura. Heathcliff je bio namjestio zamku iznad gnijezda, pa se stare ptice nisu više usudile doći. Natjerala sam ga poslije toga da mi obeća kako više nikada neće pucati na vivka, i to više nije radio. Ali, evo još vivkovih pera! Je li on pucao na moje vivke, Ne-%? Ima li koje pero crvene boje? Daj da vidim.

- Prestanite s tim djetinjarijama! - prekinuh je, uzeh jastuk od nje i okrenuh poderanu stranu prema perini, jer je ona počela vaditi šake perja. - Ležite i zatvorite oči; vi buncate. Eto, što ste napravili! Perje leti svuda po sobi poput snježnih pahuljica.

Počeh ga skupljati.

- Vidim u tebi, Nelly - nastavi ona sanjivo - staricu; imaš sijedu kosu i pogrbljena leđa. Ova je postelja vilinska pećina ispod Penistone Graga i ti skupljaš oštro kremenje za svoju strijelu da gađaš naše junice, a pretvaraš se dok sam ja u blizini da su oni samo pramenovi vune. Eto, takva ćeš ti biti za pedeset godina; znam da nisi takva sada. Ne buncam; ti griješiš jer bih inače vjerovala da si ti *zaista* ta stara vještica i da ja *jesam* pod Penistone Gragom; svjesna sam da je noć i da su dvije svijeće na stolu i da od njihova svjetla crni ormar sja kao crni jantar.

- Crni ormar? Gdje je? - upitah. - Vi govorite u bunilu!

- Eto ga pokraj zida, on je uvijek tu - odgovori ona. - Zaista je čudno... vidim lice u njemu.

- Nema ormara u ovoj sobi i nikad ga nije ni bilo - reko, sjedoh i podigoh zavjesu da bih joj promatrala lice.

- Zar ti ne vidiš to lice? - upita ona gledajući ozbiljno u zrcalo.

Usprkos svem naporu nisam je uspjela uvjeriti da je to njeno lice, te ustadoh i pokrih zrcalo šalom.

- Ono je još ondje, iza šala! - zabrinuto nastavi ona. - Pokrenulo se. Tko je to? Nadam se da neće izaći kad ti odeš! Oh, Nelly, u ovoj se sobi pojavljuju duhovi! Bojim se ostati sama!

Uzeh njenu ruku u svoju i kazah joj neka se umiri, jer joj se cijelo tijelo trzalo u drhtajima dok je ukočeno gledala prema zrcalu.

- Nema ovdje nikoga! - nastavih. - To ste bili *vi*, gospo do Linton; i sami ste to znali prije nekoliko minuta.

- To sam bila ja! - reče iznenađeno. - I sat otkucava dvanaest! Istina je onda, to je strašno!

Prsti joj grčevito stegnuše plahtu i ona prekri oči. Pokušah se odšuljati do vrata da bih pozvala njezina muža, ali me trgnu natrag uplašeni vrisak - šal je bio skliznuo sa zrcala.

- Što je, što vam je? - povikah. - Tko je sada kukavica? Priberite se! To je zrcalo, gospo do Linton; i vi vidite u njemu sebe, i ondje sam i ja pored vas.

Drhtala je uplašeno i držala me čvrsto; strah se postupno gubio s njezina lica; njegovo bljedilo zamijenilo rumenilo stida.

- Ah, mislila sam da sam kod kuće - uzdahnu ona. - Mislila sam da ležim u svojoj sobi u Orkanskim visovima.

Zbog slabosti, mozak mi se pomutio, pa sam nesvjesno vrisnula- Nemoj reći ništa, ali ostani uz mene. Bojim se spavati; moji me snovi plaše.

- Dobar san činio bi vam dobro, gospo do - odgovorih - i nadam se da poslije ovoliko patnje nećete opet pokušati gladovati.

- Oh, da mi je samo biti u svojoj postelji u staroj kući! - tužno nastavi lomeći ruke. - I taj vjetar što šumi u jelama kraj prozorskih kapaka! Pusti me da ga osjetim... on dolazi ravno s pustare... pusti me da ga udahnem!

Da bih je umirila, napola otvorih prozor na nekoliko sekundi. Hladan vjetar jurnu unutra; zatvorih prozor i vratih se svome mjestu pored nje. Ležala je mirno, niz lice su joj tekle suze. Klonulost tijela potpuno je zagospodarila njenim duhom, naša bojažljiva Catherina bila je nalik plačljivoj djetetu.

Ali odjednom oživje i upita me: - Koliko je prošlo otkad sam se zatvorila ovdje?

- Zatvorili ste se u ponedjeljak uvečer - odgovorih - a sada je četvrtak uvečer, ili, točnije, već je petak ujutro.

- Što! Isti tjedan? - uzviknu ona. - Samo to kratko vrijeme?

- Dovoljno dugo kad se živi samo o hladnoj vodi i lošem raspoloženju - rekoh.

- Čini mi se da je proteklo mnogo mučnih sati - promrmlja ona sumnjičavo. - Sigurno je to dulje trajalo. Sjećam se da sam otišla u salon nakon što su se posvađali, da me je Edgar okrutno izazivao i da sam u očajanju dotrčala u ovu sobu. Čim sam zaključala vrata, nastao je potpun mrak oko mene i pala sam na pod. Nisam mogla Edgaru objasniti kako sam predosjećala da ću neminovno dobiti napadaj ili se razbjesniti do ludila ako me nastavi ljutiti! Nisam više vladala svojim jezikom, ni svojim mozgom, a on, možda, nije shvatio moju bol; jedva mi je bilo ostalo dovoljno razuma da pobjegnem od njega i njegova glasa. Prije nego što sam se dovoljno osvijestila da čujem i vidim, svitala je zora; i, Nelly, reći ću ti o čemu sam mislila i što mi je neprestano dolazilo u glavu, tako da sam se bila počela bojati za svoj razum. Dok sam ležala ondje, s glavom naslonjenom na nogu tog stola, i dok su mi oči jedva nazirale sivi kvadrat prozo-

ra, mislila sam da ležim u postelji u onoj pregradi od hras-
tovih dasaka kod kuće; i srce me je boljelo od neke velike tu-
ge koje se odmah nakon buđenja nisam mogla sjetiti. Raz-
mišljala sam i mučila se da pronađem što bi to moglo biti i,
za divno čudo, svih posljednjih sedam godina moga života
pretvorilo se u prazninu! Nisam se sjećala da su uopće po-
stojale. Bila sam dijete; moj je otac tek bio pokopan; a moja
je tuga potjecala otuda što je Hindlev naredio da se ja i He-
athcliff više ne smijemo družiti. Prvi sam put ležala sama u
sobi; i budeći se iz sumornog drijemeža nakon cijele noći
plakanja, podigoh ruku da otvorim hrastovu pregradu, ali
ruka udari o vrh stola! Prijedoh rukom po sagu i odjednom
mi se vrati pamćenje, moja se tuga pretvori u crni očaj. Ne
znam zašto sam se osjetila tako beskrajno nesretnom; zacije-
lo je to bio privremeni umni poremećaj, jer inače nije bilo
pravih razloga za to. Ali kad pomislim u sebi da sam u svo-
joj dvanaestoj godini otrgnuta od Visova, i svih svojih ranih
veza, i onoga koji mi je bio sve na svijetu - kao što mi je He-
athcliff bio u to vrijeme - a zatim da sam odjednom postala
gospoda Linton, gospodarica Thrushcross Grangea i žena
nepoznata čovjeka, izbačena i prognana zauvijek iz onoga
što je bio moj svijet, onda ćeš moći zamisliti u kakvu sam
ponoru bila! Odmahuj glavom koliko hoćeš, Nelly, i *ti* si
pridonijela da mi se mozak pomuti! Trebala si govoriti Ed-
garu... zaista si trebala... i nagovoriti ga da me ostavi na mi-
ru! Ah, sva gorim! Željela bih da sam vani! Željela bih da
sam opet djevojčica, poludivlja, snažna i slobodna; da se
opet smijem nezgodama, a ne da gubim pamet zbog njih!
Zašto sam se tako promijenila? Zašto moja krv uzavre zbog
nekoliko riječi? Sigurna sam da bih došla k sebi i bila ono
što sam prije bila kad bih se samo još jednom našla među
vrijesovima na onim brdima. Otvori prozor širom, i neka
ostane otvoren! Brzo, zašto se ne mičeš?

- Zato jer ne želim da se razbolite i umrete od prehlade
- odgovorih.

- Ne želiš da živim, hoćeš reći - mrzovoljno će ona. - Ali
još nisam bespomoćna; sama ću ga otvoriti.

Skliznula je s kreveta prije nego što sam je mogla zausta-
viti, prešla preko sobe, hodajući vrlo nesigurno, otvorila
prozor i nagnula se van ne obazirući se na ledeni zrak koji

je oštro kao nož sjekao oko njenih ramena. Molila sam je da
se vrati u postelju i najposlije je pokušala silom odvući od
prozora. Ali sam uskoro uvidjela da je njena grozničava sna-
ea umnogome premašila moju (bila je u grozničavu zanosu;
u to su me uvjerali njeni daljnji postupci i buncanje). Nije bilo
mjesečine i dolje je sve bilo obavijeno maglovitom pomr-
činom. Ni u jednoj kući, bližoj i daljoj, nije svjetlucalo nijedno
svjetlo - sva su bila odavno pogašena; a ona u Orkanskim
visovima nikada se i nisu vidjela odavde - ali je ona ipak
tvrdila da vidi njihovo svjetlucanje.

- Gle! - povika ona radosno. - Ono je moja soba, svije-
ća gori u njoj, a drveće se njiše ispred nje; a ono je druga svi-
jeća u Josephovu potkrovlju. Joseph ne liježe do kasno u
noć. On čeka da ja dođem kući kako bi zaključao vrata. Pa,
čekat će još malo. Put je izrovan, a i teško je ići njime žalos-
na srca; taj put vodi kraj gimmertonskoga groblja! Često
smo zajedno prkosili njegovim duhovima i izazivali jedno
drugo da stane među grobove i da ih zaziva da dođu. Ali,
Heathcliffe, ako te sada budem izazivala, hoćeš li se opet
usuditi? Ako to učiniš, zadržat ću te. Ne želim ležati tamo
sama; mogu me pokopati dvanaest stopa duboko i podići
crkvu iznad mene, ali ja neću imati mira dok ti ne budeš sa
mnom!

Ona zašuti, a zatim nastavi s čudnim osmijehom. - On
razmišlja o tome... draže bi mu bilo da ja dođem k njemu!
Nadi put onda! Ne kroz crkveno groblje! Ti si spor! Budi za-
dovoljan, ti si uvijek išao za mnom!

Uvidjevši da je uzalud boriti se razlozima protiv njezina
ludila, razmišljala sam kako da dohvatim nešto čime bih je
ogrнула, a da je ne ispuštam iz ruku (nisam je smjela ostaviti
samo uz visok, otvoreni prozor), kad na moje veliko izne-
nađenje začuh škripu kvake na vratima i gospodin Linton
ude. Tek je tada bio izišao iz biblioteke i, prolazeći kroz
hodnik, čuo je da razgovaramo, pa je iz radoznalosti, ili
straha, došao vidjeti što znači taj razgovor tako kasno noću.

- Ah, gospodine! - povikah zaustavljajući mu na usna
ma uzvik iznenađenja koji mu izazva prizor što ga je ugle-
dao i hladno pusto ozračje sobe. - Moja je jadna gospodari-
ca bolesna, ali je jača od mene, te ne mogu vladati njome;
molim vas, dođite i nagovorite je da ode u postelju. Zabora-

vite svoj gnjev jer je nju teško voditi ijednim drugim putem, osim njenim vlastitim.

- Catherina bolesna? - reče on prišavši nam brzo. - Za tvori prozor, Elleno! Catherino! Zašto...

Zašutio je. Izmučeno i omršavjelo lice gospode Linton oduzelo mu je moć govora i užasnut je gledao čas u nju čas u mene.

- Ona se ovdje grizla od bijesa - nastavih - i nije jela go tovo ništa niti se ikome žalila; nije puštala unutra nikoga od nas sve do večeras, te vas nismo mogli obavijestiti o njezinu stanju jer ni nama nije bilo poznato; ali to nije ništa.

Osjetila sam da je moje objašnjenje neuvjerljivo; gospodar se namršti. - Nije to ništa, je li, Elleno Dean? - strogo reče. - Morat ćeš mi jasnije objasniti zašto me nisi izvijestila o ovome! - On zagrlj svoju ženu i pogleda je s tugom u očima.

U početku ga nije prepoznala; bio je nevidljiv njezinu zanesenu pogledu. Ali bunilo nije dugo trajalo; nakon što je odvojila oči od vanjskog mraka, postupno je usredotočila pažnju na njega i postala svjesna tko je drži.

- Ah! Došao si, je li, Edgare Lintone? - reče ona planuvši. - Ti si jedan od stvorenja koja se uvijek nadu kad su naj manje potrebna, a kad su potrebna, nikad! Pretpostavljam da ćemo sada čuti dosta jadanja... vidim da hoćemo... ali to me neće spriječiti da odem u svoj grob, u svoje odmorište gdje ću se sigurno naći prije nego što mine proljeće! Eno ga ondje, zapamti, ne među Lintonima, pod krovom kapele, nego na otvorenom prostoru, s nadgrobnim kamenom; a te bi ostavljam na volju da odeš njima ili da dođeš k meni!

- Catherino, što si učinila? - reče gospodar. - Zar ti ja više ništa ne značim? Voliš li ti onog nesretnog Heath...

- Šuti! - povika gospoda Linton. - Zašuti, ovaj tren! Spomeneš li to ime, odmah ću sve okončati tako što ću sko čiti kroz prozor! Ono što sada dodiruješ, možeš imati, ali će moja duša biti na vrhu onoga brijega prije no što opet staviš ruku na mene. Ne trebaš mi, Edgare; ne trebaš mi više. Vrati se svojim knjigama. Drago mi je što imaš utjehe, jer sve što si imao u meni, iščeznulo je.

- Njen razum bludi, gospodine - rekoh mu. - Govorila je besmislice cijelu večer; ali dajte joj mira i dobru njegu i

ona će se oporaviti. Odsad moramo paziti da je ne naljutimo.

- Ne želim više nikakav savjet od tebe - odgovori gospo din Linton. - Ti si poznavala prirodu svoje gospodarice, pa si me ipak poticala da je mučim; i nisi mi dala nikakvu oba vijest o tome kako joj je bilo ova tri dana! To je okrutno od tebe! Mjeseci bolovanja ne bi mogli prouzročiti takvu promjenu!

Počeh se braniti jer sam smatrala nepravednim da budem okrivljena zbog nerazumne nastranosti drugoga. - Znala sam da gospoda Linton ima tvrdoglavu i nabusitu narav - povikah - ali nisam znala da ste vi željeli popuštati njejoj hirovitoj naravi! Nisam znala da se trebam, kako bih ugodila njoj, pretvarati kao da ne vidim što radi gospodin Heathcliff. Izvršila sam dužnost vjernog sluga a dobila nagradu nevjernog sluga! Dobro, to će me naučiti da idući put budem oprezna. Idući put dođite do istine kako god znate!

- Prvi put kad mi dođeš s kakvom pričom, morat ćeš na pustiti službu kod mene, Elleno Dean - odgovori on.

- Znači da radije ne čujete ništa o tome, gospodine Lintone? - nastavih. - Heathcliff ima vaše dopuštenje da se ud vara gospođici i da dolazi u kuću kad god mu vaša odsutnost pruži priliku, s namjerom da bi trovao gospodaricu protiv vas?

Iako je Catherina bila smetena, odmah je shvatila naš razgovor.

- Ah! Nelly je igrala ulogu izdajice - uzbuđeno povika ona. - Nelly je moj tajni neprijatelj. Vještice! Dakle ti zaista tražiš vilinske strijele od kremena da bi nam zadala rane! Pusti me da je natjeram da se pokaje i da oplače svoje pokanje!

Ludačko bjesnilo sijevalo joj je iz očiju, očajnički se borila da se otme iz Lintonovih ruku. Nisam osjetila nikakvu sklonost da to dočekam, i odlučivši da na svoju odgovornost odem po liječnika, izađoh iz sobe.

Prolazeći kroz vrt da bih izišla na put, na mjestu gdje je Jedna alka za vezivanje uzda učvršćena na zid, primijetih kako se nešto bijelo miče, očito nezavisno od vjetra. Usprkos žurbi zaustavih se da to bolje promotrim kako ne bi zauvijek poslije ostao u mojoj mašti dojam da je to bilo stvore-

nje s onoga svijeta. Jako sam se iznenadila i začudila kad sam otkrila, više dodirom nego vidom, da je to Isabellin pas, Fanny, koji je visio obješen o maramicu i bio gotovo na umoru. Brzo oslobodili životinju i prebacih je u vrt. Bila sam ga vidjela kako je otišao uz stube za svojom gospodaricom koja je išla na spavanje, pa sam se čudila kako je dospio tu i koja je nevaljala osoba mogla tako s njim postupiti. Dok sam odvezivala čvor oko alke, učini mi se nekoliko puta da čujem brz topot konjskih kopita na stanovitoj udaljenosti, ali sam morala misliti o tako mnogim stvarima da nisam ni obraćala pažnju na to, iako je bilo neobično čuti takav zvuk na tome mjestu u dva sata ujutro.

Srećom, gospodin Kenneth je baš izlazio iz kuće da bi posjetio nekog bolesnika u selu kad sam ja naišla; moj opis bolesti Catherine Linton nagna ga da odmah pode sa mnom. On je bio jednostran, sirov čovjek, nije se ustručavao izraziti svoju sumnju da će ona preživjeti taj drugi napadaj, osim ako bude poslušnije slijedila njegove upute nego što je to dosad činila.

- Nelly Dean - reče on - ne mogu a da ne vjerujem kako postoji neki osobit uzrok tome. Što se dogodilo u Grangeu? Čuli smo čudne stvari ovdje. Hrabra i srčana žena kao što je Catherina ne razboli se zbog sitnice; a to bi trebalo vrijeđati i za sve u ovim brdima. Mučan je posao spašavati od groznice i sličnih bolesti. Kako je počelo?

- Gospodar će vam sve reći - odgovorili. - Poznata vam je hirovita narav Earnshavva, a gospoda Linton sve ih nadmašuje u tome. Mogu vam reći da je to počelo u svađi. U buri uzbuđenja dobila je neku vrstu napada. To je barem njeno objašnjenje. Kad je bura bila na vrhuncu, otrčala je gore u svoju sobu i zaključala se. Poslije toga nije htjela jesti, a sada čas bunca, a čas se nalazi u polusnu; poznaje one oko sebe, ali joj je duh ispunjen svakojakim čudnim mislima i tlapnjama.

- Gospodinu Lintonu će biti žao? - upitno reče Kenneth.

- Žao? Pući će mu srce ako se išta dogodi! - odgovorih.

- Nemojte ga zabrinjavati više nego što je potrebno.

- Pa, kazao sam mu da bude pažljiv - reče on - i on mora snositi posljedice što je zanemario moju opomenu! Nije li on u posljednje vrijeme bio blizak s gospodinom Heathcliffom?

- Heathcliff često dolazi u Grange u posjet - odgovorih - ali više zbog toga što ga je gospodarica poznavala kao dječaka, nego što gospodar voli njegovo društvo. Zasad je oslobođen napora da nas posjećuje jer se usudio pokušati udvarati gospođici Linton. Ne mislim da će ponovno biti primljen u kuću.

- A je li gospođica Linton ravnodušna i hladna prema njemu? - glasilo je liječnikovo pitanje.

- Ona mi se ne povjerava - odgovorih ne želeći nastaviti razgovor o tom predmetu.

- Ne, ona je lukava - reče on i zavrtje glavom. - Ona svoje namjere skriva! Ali ona je naivna mlada budala. Doznao sam iz pouzdanog izvora da su prošle noći (lijepa mi je to noć bila!) ona i Heathcliff šetali po njivi iza vaše kuće više od dva sata; i on ju je nagovarao da se ne vraća unutra, nego da uzjaše njegova konja i ode s njim! Moj obavještač mi je rekao da je ona uspjela to odgoditi zahvaljujući samo tome što je dala časnju riječ da će biti spremna učiniti to pri njihovom idućem sastanku; a kada će to biti, on nije čuo, ali vi recite gospodinu Lintonu neka bude na oprezu.

Ta me je vijest ispunila novim strahom; pretekla sam Kennetha i trčala veći dio puta do kuće. Mali je pas još lajao u vrtu. Izgubila sam minutu otvarajući mu vrata, ali je on, umjesto da ode ka kućnim vratima, trčao amo-tamo njuškajući travu i pobjegao bi na put da ga nisam uhvatila i odnijela sa sobom. Kad sam ušla u Isabellinu sobu, moje su slutnje bile potvrđene; bila je prazna. Da sam stigla nekoliko sati ranije, bolest gospode Linton možda bi je zaustavila da učini taj nepromišljeni korak. Ali što se moglo sada učiniti? Ako bismo odmah krenuli u potjeru, možda bismo ih mogli sustići. Ali ja nisam mogla ići u potjeru za njima, a nisam smjela uzbuđivati ukućane unoseći u kuću pometnju; još manje otkriti cijeli događaj gospodaru koji je sav bio obuzet svojom sadašnjom nesrećom, tako da u njegovu srcu ne bi bilo mjesta za još jednu bol! Ništa mi drugo nije preostalo nego da šutim i pustim da sve ide svojim tokom; kako je Kenneth tada stigao, odoh uznemirena lica najaviti njegov dolazak. Catherina je ležala u nemirnu snu, njen je muž bio uspio malo umiriti njeno bjesnilo i sada je, nagnut nad njenim uzglavljem, promatrao svaku sjenu i svaku promjenu na njenim izrazito bolnim crtama.

Nakon što je ispitao slučaj, liječnik je odlučno rekao gospodinu Lintonu da će bolest sretno završiti ako samo uspimo održavati oko nje potpun i stalan mir. A meni je rekao da njoj više prijete trajno ludilo nego smrt.

Oka nisam sklopila te noći, a ni gospodin Linton; zapravo nismo ni išli na spavanje; pa i posluga je ustala mnogo ranije nego obično i kretala se po kući laganim korakom i šaputala između sebe obavljajući svoje poslove. Svi su bili na nogama, osim gospođice Isabelle, pa je posluga počela govoriti kako ona tvrdo spava; njen je brat također pitao je li ustala i doimao se nestrpljivim jer je nema, pa i uvrijedim jer ona pokazuje tako malo brige za svoju šurjakinju. Drhtala sam od straha neće li me poslati da je zovem, ali sam bila pošteđena muke da budem prvi vjesnik njezina bijega. Jedna sluškinja, priglupa djevojka, koja je bila otišla nekim poslom u Gimmerton, dotrčala je gore i sva zadihana i otvorenih usta uletjela u sobu vičući:

- Oh Bože, Bože! Što li će nam se još sve dogoditi? Gospodaru, gospodaru, naša mlada gospođica...

- Ne galami! - brzo viknuh, ljuta zbog njezina bučnog ponašanja.

- Govori tiše, Mary. - Što se dogodilo? - upita gospodin Linton. - Što je tvojoj mladoj gospođici?

- Otišla je. Otišla je! Onaj je Heathcliff pobjegao s njom! - zadihano odgovori djevojka.

- To nije istina! - uzviknu Linton ustajući uzbuđeno. - To nije moguće; kako ti je ta misao došla u glavu? Elleno Dean, idi i potraži je. To je nevjerojatno, to ne može biti.

Govoreći tako, odveo je djevojku do vrata i ponovno je upitao što ju je navelo da tvrdi tako nešto.

- Pa, eto, srela sam na putu mladića koji dolazi po mlijeko ovamo - promuća ona - i on me upitao nije li nam se dogodila kakva nezgoda u Grangeu. Pomislila sam da se to odnosi na gospodaričinu bolest, pa sam odgovorila da se dogodila. A on mi nato reče: - Vjerojatno je netko otišao u potjeru za njima? - Ja se začudih. On primijeti da ne znam ništa o tome, pa mi ispriča kako su se jedan gospodin i jedna dama odmah nakon ponoći zaustavili kraj kovačnice na trećem kilometru od Gimmertona da bi kovač pričvrstio jednu potkovu. I kako je kovačeva kći ustala da bi vidjela tko su,

odmah ih je oboje prepoznala. I primijetila je kad je čovjek - to je bio Heathcliff, bila je sigurna; svatko bi ga poznao - stavio u ruku njezina oca zlatnik kao nagradu za njegov trud. Dama je imala kapuljaču preko lica, ali je tražila vode, i dok je pila, kapuljača joj je pala unazad, te joj je sasvim dobro vidjela lice. Heathcliff je držao obje uzde; kad su krenuli, okrenuli su leđa selu i odjahali što su brže mogli po izrovanom putu. Kovačeva kći nije kazala ništa svome ocu, ali je ujutro sve ispričala cijelom Gimmertonu.

Otrčah i forme radi zavirih u Isabellinu sobu. Nakon povratka potvrdih istinitost služavkine priče. Gospodin Linton bio se vratio svom sjedalu kraj postelje; kad sam ušla u sobu, on podiže oči, protumači značenje moga tužnog lica i spusti oči, ne izdajući nikakvu zapovijed niti rekavši ijednu riječ.

- Trebamo li poduzeti nešto da je stignemo i dovedemo je natrag? - upitah. - Što da radimo?

- Otišla je svojom voljom - odgovori gospodar. - Imala je pravo otići ako želi. Nemoj mi više dosađivati s njom. Od sad je ona moja sestra samo po imenu; ne zato što se ja odričem nje, nego zato što se ona odrekla mene.

To je sve što je kazao o tome; više se nije za nju raspitivao niti ju je spominjao, osim što mi je rekao da njene stvari pošaljem u njen novi dom, ma gdje bio, čim doznam gdje se nalazi.

Trinaesto poglavlje

DVA SU mjeseca bjegunci bili odsutni; za to vrijeme gospođa Linton je imala i prebrodila najveću krizu onoga što se zove upalom mozga. Ni majka ne bi mogla odanije njegovati svoju jedinicu nego što je Edgar njegovao nju. Danju i noću bdio je i strpljivo podnosio sva uznemiravanja prouzročena razdražljivim živcima i pomućenim razumom svoje žene; i premda mu je Kenneth rekao da će ga ono što spasi od groba nagrditi za njegovu brigu time što će postati izvorom trajne buduće brige - da on, uistinu, žrtvuje svoje zdravlje i snagu da bi sačuvao ruševine ljudskog bića - njegova zahvalnost i radost nisu imale granice kad mu je rečeno da je Catherina izvan životne opasnosti; satima je sjedio uz nju, promatrao njeno postupno vraćanje tjelesnom zdravlju i hrabrio svoja nadanja iluzijom da će se i njen razum vratiti svojoj pravoj ravnoteži i da će ona uskoro opet biti ono što je bila.

Prvi put je napustila svoju sobu na početku ožujka. Gospodin Linton bio je tog jutra stavio na njen jastuk stručak šafranovih cvjetova; njene oči, koje odavno nisu vidjele ništa radosno, spazile su ih kad se probudila i zablistale od radosti dok ih je željno skupljala.

- Ovo je najranije cvijeće na Visovima - uzviknula je. - Ono me sjeća na blage vjetrove, toplo sunce i tek otopljen snijeg. Edgare, puše li jugo i je li snijeg okopnio?

- Snijeg se sasvim otopio ovdje dolje, draga - odgovori njen muž - a na humcima vidimo samo dva bijela mjesta; ne bo je modro, ševe pjevaju, a potočići i potoci nabujali su. Catherino, prošlog proljeća u ovo doba žudio sam imati te pod ovim krovom, a sada želim da si milju ili dvije daleko od kuće, u brdima; zrak je ondje blag, osjećam da bi te to izliječilo.

- Više nikada neću otići tamo, osim jednom - reče bolesnica - a onda ćeš me ostaviti i ja ću ondje ostati zauvijek.

Idućeg proljeća opet ćeš željeti da me imaš pod ovim krovom i sjetit ćeš se prošlosti i mislit ćeš da si danas bio sretan.

Linton ju je nježno milovao i pokušavao je oraspoložiti opojnim ljubavnim riječima, ali je ona rastreseno promatrala cvijeće, a suze su joj orosile trepavice i klizile naglo niz obraze. Znali smo da joj je zaista bolje i stoga smo zaključili da njezin neprekidni boravak u istoj sobi uvelike pridonosi njenoj melankoliji pa će je promjena okoline možda djelomično otkloniti. Gospodar mi naredi da naložim vatru u salonu koji nije bio upotrebljavan već nekoliko tjedana, i da stavim jedan naslonjač na sunce ispred prozora, a zatim ju je doveo dolje; ona je dugo sjedila uživajući u ugodnoj toploti vatre i, kao što smo i očekivali, oživjela je promatrajući predmete oko sebe koji, iako poznati, nisu imali one tužne veze s predmetima u njenoj sumornoj, bolesničkoj sobi. Uvečer se doimala jako zamorenom, ali je ipak nikakvi razlozi nisu mogli natjerati da se vrati u svoju sobu, te sam morala pripremiti salonski divan da joj služi kao postelja dok ne bude spremljena jedna druga. Da se ne bi zamerala idući uz i niz stube, namjestili smo joj ovu sobu u kojoj vi sad ležite i koja je na istom katu gdje i salon; uskoro je postala dovoljno jaka da ide iz sobe u salon i natrag oslanjajući se na Edgarovu ruku. Mislila sam da će se možda sasvim oporaviti zahvaljujući njezi koju je imala. A postojao je dvostruk razlog da se to želi, jer je o njezinu životu ovisio život jednoga drugog bića; gajili smo nadu da će rođenje nasljednika uskoro obradovati srce gospodina Lintona, a njegov posjed osigurati od pohlepe stranaca.

Valja spomenuti da je Isabella otprilike šest tjedana nakon svog odlaska poslala svom bratu kratko pismo u kojem mu je javila o svom vjenčanju s Heathcliffom. Pismo je bilo formalno i hladno, ali je na dnu bila olovkom napisana nejasna isprika i molba da je se prijateljski sjeća i da joj oprost ako ga je uvrijedilo njeno djelo koje ona u svoje vrijeme nije mogla ne učiniti i koje sada, nakon što je već učinjeno, nije mogla promijeniti. Mislim da Linton nije odgovorio na to pismo; dva tjedna nakon toga dobila sam dugačko pismo koje sam smatrala čudnim jer ga je pisalo pero mladenke odmah nakon medenog mjeseca. Pročitat ću vam ga jer ga

još čuvam. Svaka je uspomena na mrtve dragocjena ako smo ih cijenili za života.

Draga Elleno!

Stigla sam sinoć u Orkanske visove i tada prvi put čula da je Catherina bila i da je još uvijek jako bolesna. Mislim da joj ne smijem pisati, a i moj je brat ili odveć ljut ili odveć potišten da bi mi odgovorio na pismo koje sam mu poslala. Ali, ipak, moram nekom pisati, i jedino si mi ti preostala.

Reci Edgaru da bih dala cio svijet samo da opet vidim njegovo lice - da se moje srce vratilo u Thrushcross Grange dvadeset i četiri sata nakon što sam ga napustila, i da je ondje i ovog trenutka, puno toplih osjećaja za njega i Catherinu! *Ali ja ne mogu doći za njim* (ove su riječi podvučene), neka me ne očekuju, a iz toga mogu zaključiti što žele, samo neka paze da ne krive za to moju slabu volju ni moju nepostojanu ljubav prema njima.

Ostali dio pisma je za tebe. Želim ti postaviti dva pitanja: prvo, kako si uspjela sačuvati ljudskost dok si stanovala ovdje? U ovih koji me okružuju nisam još primijetila nikakav ljudski osjećaj.

Drugo pitanje, koje me jako zanima, jest ovo: je li gospodin Heathcliff čovjek? Ako jest, je li on lud? A ako nije, je li on đavo? Neću ti reći razloge zbog kojih te to pitam, ali te molim da mi objasniš, ako možeš, za koga sam se udala, i to kada me budeš došla vidjeti; a moraš doći, Elleno, što prije. Nemoj pisati, nego dođi i donesi mi nešto od Edgara.

Sad ću ti opisati kako sam primljena u svom novom domu - rečeno mi je da će Visovi biti naš dom. Ako pišem o oskudnim predmetima koji tvore vanjsku udobnost, to je samo da bih se zabavila, jer o njima nikad i ne mislim, osim u trenutku kad mi zatrebaju. Smijala bih se i plesala od radosi kad bi ta oskudica bila sav moj jad, a kad bi ostalo bilo samo grozan san!

Sunce je zašlo za Grange kad smo skrenuli preko pustare; po tome sam zaključila da je bilo šest sati; moj se suputnik ustavio pola sata da pregleda park, vrt i, vjerojatno, i samo mjesto, te se već bilo smrknilo kad smo sjahali na popločeno kućno dvorište; i tvoj stari prijatelj Joseph izišao je s fenjerom da nas dočeka. On je to učinio na njemu svojstven način.

Njegov prvi čin bio je da podigne fenjer do mog lica, da me zlrado pogleda, da naškubi svoju donju usnu i da mi okrene leđa. Zatim je uzeo oba konja i odveo ih u staju, a onda izišao zaključati vrata kao da smo u nekom starom dvorcu.

Heathcliff je ostao razgovarati s njim, a ja udoh u kuhinju - prljavo zapušteno mjesto - ti je sigurno ne bi prepoznala jer je sasvim drukčija otkako se ti ne brineš o njoj. Pored vatre je stajalo jedno dijete divljeg izgleda, snažnih udova, prljava odijela; oči i usta nalik su Catherininim.

- To je Edgarov nećak - pomislih - pa i moj; moram se rukovati s njim, i - da - moram ga poljubiti. Dobro je odmah početi s lijepim odnosima.

Pridoh mu i, pokušavajući uzeti njegovu debeljuškastu šaku, upitah ga:

- Kako si, dragi?

On odgovori žargonom koji nisam razumjela.

- Hoćemo li ti i ja biti prijatelji, Haretone? - bio je moj ponovni pokušaj da otpočnem razgovor.

Psovka i prijetnja da će nahuškati Trottlera na mene ako se ne izgubim odatle, nagradili su moju ustrajnost.

- Hej, Trottleru, ovamo! - šapnu mali nesretnik dozivajući buldoga s njegova ležaja u uglu kuhinje. - Hoćeš li se tornjati odavde? - upita me on zapovjednički.

Iz ljubavi prema svom životu morala sam se pokoriti; prijedoh preko praga da pričekam dok dođu drugi. Gospodina Heathcliffa nigdje nije bilo, a Joseph, kojega sam našla u staji i zamolila da pode sa mnom u kuću, izbeći se na mene; promrmlja nešto za sebe, podiže nos i odgovori:

- Mm! Mm! Je li ikad kršćanski stvor čuo tako nešto? Mrmljanje i brbljanje! Kako mogu razumjeti što govorite?

- Kažem vam da želim da podete sa mnom u kuću? - povikah misleći da je gluhi, a i već sam se bila naljutila zbog bezobrazluka.

- Ja ne! Ja imam drugog posla - odgovori on i nastavi svoj posao žvačući svojim krezubim vilicama i prezrivo promatrajući moju odjeću i lice (prva je bila odveć lijepa, ali drugo, sigurna sam, bilo je tako žalosno kako je on samo mogao poželjeti).

Obidoh oko dvorišta, prodoh kroz jedna vratašca i stigoh do drugih vrata; usudih se zakucati na njih u nadi da će

se možda pojaviti kakav pristojniji sluga. Nakon kraćeg čekanja vrata je otvorio visok, mršav čovjek, bez ovratnika, a i inače vrlo neuredno odjeven; crte lica nisu mu se vidjele od čupave kose koja mu je padala do ramena; i njegove su oči također bile nalik Catherininim, ali je sva ljepota u njima bila uništena.

- Što vi ovdje radite? - upita osorno. - Tko ste vi?

- Zvala sam se Isabella Linton - odgovorih. - Vidjeli ste me već, gospodine. Nedavno sam se udala za gospodina Heathcliffa i on me je doveo ovamo... s vašim dopuštanjem, mislim.

- On se, dakle, vratio? - upita pustinjač i izbulji oči kao gladan vuk.

- Jest, baš sad smo stigli - odgovorih; ali me je on ostavio pred kuhinjskim vratima, a kad sam htjela ući, vaš mali dečko preuzeo je na sebe ulogu čuvara mjesta, uplašio me i otjerao buldogom.

- Dobro je što je taj lopov održao riječ! - promumlja moj budući domaćin buljeći u mrak iza mene u nadi da će ugledati Heathcliffa, a zatim se upusti u monolog, ispunjen psovkama i prijetnjama, o tome što bi učinio da ga je taj đavo prevario.

Pokajah se što sam pokušala ući na taj drugi ulaz i pomislih otići prije no što on završi sa psovanjem, ali prije nego što sam mogla ostvariti tu namjeru, on mi naredi da uđem, zatvori vrata i zaključa ih. Unutra je gorjela velika vatra; to je bilo jedino svjetlo u toj velikoj prostoriji s posve sivim podom; i nekoć sjajno kositreno posude, koje je privlačilo moj pogled kada sam bila djevojčica, također je bilo potamnijelo od prljavštine i prašine. Upitah ga bih li mogla dozvati djevojku da me odvede u spavaonicu. Gospodin Earnshaw mi ne odgovori. Šetao je gore-dolje, s rukama u džepovima; očevidno je bio zaboravio na moju nazočnost; bio je tako duboko zamišljen i lice mu je izgledalo tako čovjekomrzački, da se nisam usudila opet ga uznemiriti svojim pitanjem.

Nećeš se iznenaditi, Ellen, što me je obuzela velika tuga dok sam sjedila pored toga negostoljubivog ognjišta u položaju gore od osamljenosti i sjećala se da se samo šest kilometara odatle nalazi moj mili dom u kojem žive oni koje jedino volim na ovom svijetu; a, međutim, kao da nas razdva-

ja Atlantski ocean, a ne tih šest kilometara, jer nisam kadra prijeći ih! Pitala sam se - gdje da tražim utjehe? i - nemoj reći Edgaru i Catherini - iznad svih drugih žalosti najteži mi je očaj što ne mogu naći nikoga tko bi mi mogao ili htio biti saveznik protiv Heathcliffa! Tražila sam utočište u Orkanskim visovima gotovo radosno, da ne bih morala živjeti sama s njim, ali je on znao ljude među koje dolazimo i nije se bojao njihova miješanja.

Dugo sam sjedila i tužno razmišljala; sat je otkucao osam, pa devet, a on je i dalje koračao amo-tamo, pognute glave i u potpunoj šutnji, osim što bi ponekad teško uzdahnuo ili ogorčeno uzviknuo. Osluškivala sam ne bih li čula kakav ženski glas u kući, i prepustila sam se gorkom kajanju i tužnim slutnjama koje su najzad glasno progovorile u nezadrživim uzdasima i plakanju. Nisam bila svjesna da sam glasno jadikovala dok se Earnshaw u svojoj odmjerenoj šetnji po sobi nije odjednom zaustavio preda mnom i pogledao me iznenađeno i začuđeno. Iskoristih povratak njegove pažnje i uzviknuh: - Umorna sam od puta i željela bih ići u postelju! Gdje je sluškinja? Uputite me kako da je nađem kad ona ne želi doći k meni!

- Nemamo postelju! Gdje - odgovori on. - Morate se poslužiti sami!

- Gdje onda da spavam? - upitah jecajući; umor i tuga toliko su me pritiskali da se nisam obazirala na osjećaj po nosa.

- Joseph će vam pokazati Heathcliffovu sobu - reče on. - Otvorite ta vrata... on je ondje.

Htjedoh ga poslušati, ali me on odjednom zaustavi i dođa neobičnim glasom:

- Budite tako dobri pa zaključavajte vrata i povucite za sun... nemojte to zaboraviti!

- Dobro - rekoh. - Ali zašto, gospodine Earnshavve? - Nije mi se sviđala ideja da se namjerno zaključavam s Heathcliffom.

- Pogledajte ovo! - odgovori on vadeći iz svoga prsluka kuburu čudne konstrukcije, uz čiju je cijev bio pričvršćen nož s dvjema oštricama koji se zatvarao i otvarao. - To je veliko iskušenje za očajna čovjeka, zar ne? Ne mogu se sa vladati da svake noći ne odem s ovim oružjem pred njegova

vrata. Ako ih jednom nađem otvorena, gotovo je s njim! Ja to radim redovito čak i kad se minutu prije toga sjetim stotine razloga zbog kojih bih se trebao savladati; to me neki đavo goni da tim umorstvom osujetim njegove planove. Borio sam se protiv tog iskušenja dok sam mogao, ali uzalud; kada dođe vrijeme, ni svi anđeli na nebu neće spasiti Heathcliffa!

Radoznalo sam promatrala to oružje. Pade mi na pamet ogavna ideja: kako bih moćna bila kad bih imala jedno takvo oružje! Uzeh ga iz njegove ruke i dodirnuh oštricu. On se doimao iznenađenim izrazom koji se za trenutak pojavio na mom licu; to nije bio izraz užasa, nego pohlepe. Ljubomorno mi istrgnu revolver iz ruke, zatvori nož i sakri ga natrag u prsluk.

- Svejedno mi je ako mu kažete - reče on. - Opomenite ga da bude na oprezu, a i vi pazite na njega. Vidim da znate u kakvim smo odnosima ja i on, jer se ne čudite opasnosti koja mu prijete.

- Što vam je Heathcliff skrivio? - upitah. - Kakvu vam je nepravdu učinio koja bi opravdala tu vašu strahovitu mržnju? Zar ne bi bilo mudrije da mu naredite neka napusti ovu kuću?

- Ne! - zagrmje Earnshavv - ako pokuša otići, bit će mrtav; nagovorite ga da to pokuša i bit ćete ubojica! Zar da iz gubim sve bez ikakve mogućnosti da povratim gubitke? Zar da Hareton bude prosjak? Oh, prokletstvo! Povratit ću sve; i njegovu zlato ću uzeti, a zatim i njegovu krv; pakao će dobiti njegovu dušu, i s tom pridošlicom bit će deset puta crniji no što je ikada bio!

Upoznala si me, Elleno, s navadama svoga staroga gospodara. Jasno je da je on na rubu ludila; barem je tako bilo prošle noći. Drhtala sam u njegovoj prisutnosti i mislila sam da je u usporedbi s njegovim ponašanjem slugina gruba mrzovolja ugodna. Opet je počeo svoju šutljivu šetnju po sobi, a ja otvorih vrata i pobjegoh iz kuhinje. Joseph, nagnut nad vatrom, zurio je u veliki kotao koji je visio nad vratima, a kraj njega na klupi bila je drvena zdjela puna zobenog brašna; voda je počela ključati i on se okrenu da gurne ruku u zdjelu; mislila sam da on to vjerojatno sprema našu večeru. Pa kako sam bila gladna, odlučih da večera bude takva da

se može jesti, pa oštro viknuh: - Ja ću skuhati kašu! - Uklo-
nih zdjelu izvan njegova domašaja i, skidajući šešir i jahaću
odjeću, rekoh mu: - Gospodin Earnshaw mi je rekao da se
sama služim; i hoću. Ne želim izigravati damu među vama jer
bih mogla gladovati.

- Gospode Bože! - promrmlja on, sjede i poče gladiti
svoje rebraste čarape od koljena do gležnja. - Ako ovdje bu-
de novih naredbi - baš kad sam se navikao na dvojicu go-
spodara - ako moram imati i *gospodaricu* nad svojom gla-
vom, onda je vrijeme da odem odavde. *Nikad* nisam mislio
da će doći dan kad ću morati napustiti ovo staro mjesto -
ali sad vidim da je taj čas blizu!

Nisam se osvrtna na to jadikovanje nego sam se brzo dala
na posao, i uzdišući sjećala se vremena kad bi sve to bilo
samo vesela zabava; ali sam ubrzo morala otjerati to sjećanje
iz svojih misli; mučila me misao na prošlu sreću, i, što je njena
vizija postajala jasnija, to je kuhača sve brže miješala i
pregršti zobenog brašna sve brže su padale u vodu. Joseph je
promatrao moj način kuhanja sa sve većim negodovanjem.

- Eto! - uzviknu on. - Haretone, ti nećeš večerati svoju
kašu; bit će sva u grumenima velikim kao moja šaka. Eto
opet! Da sam na vašemu mjestu, ja bih bacio u kotao zdjelu
i sve... bum, bum. Čudno da dno nije probušeno!

Priznajem da je kaša loše izgledala kad sam je usula u
zdjele; bile su Četiri, a iz mljekare su donijeli veliki vrč svje-
žeg mlijeka. Hareton ga ščepa i poče piti iz njega tako da mu
je mlijeko curilo iz usta natrag u vrč. Protestirala sam i rekla
da mora odliti sebi mlijeko u posudu, jer inače neću moći ni
okusiti piće s kojim se tako postupa. Stari cinik nade za po-
trebno da se duboko uvrijedi tom osjetljivošću; nekoliko mi
je puta ponovio da je dječak isto tako dobar kao ja, i isto ta-
ko zdrav, i čudio se kako mogu biti tako uobražena. U me-
đuvremenu je mali prostak nastavio piti gledajući me izazi-
vački dok su mu sline curile u vrč. - Ja ću večerati u drugoj
sobi - izjavih. - Nemate li sobu koja se zove salon?

- *Salon* - podrugljivo ponovi on. - *Saloni* Ne, nemamo
salona. Ako vam se ne sviđa naše društvo, ondje je gospo-
dar, a ako vam se ne sviđa njegovo, tu smo mi.

- Onda ću otići gore - odgovorih. - Pokažite mi neku
sobu.

Stavih svoju zdjelu na poslužavnik i odoh donijeti još
mlijeka. Uz veliko gundanje Joseph usta i pode ispred mene
uza stube: popeli smo se do potkrovlja; otvarao je vrata i
gledao u sobe pored kojih smo prolazili.

- Evo sobe - reče on napokon i gurnu natrag škripavu
dasku na šarkama. - Dovoljno je dobra da se u njoj pojede
malo kaše. Tu su vreće žita u kutu, prilično čiste; ako se bo-
jite da ćete zaprljati svoju finu odjeću, prostrite svoju mara-
micu na jednu od njih.

Soba je bila neka vrsta ostave i jako je zaudarala na slad
i žito; raznovrsne vreće te robe bile su nagomilane naokolo
ostavljajući širok prazan prostor u sredini.

- Slušajte, čovječe! - viknuh ljutito. - Ovo nije mjesto za
spavanje. Želim vidjeti svoju spavaću sobu.

- *Spavaću sobu* - podrugljivo ponovi. - Vidjeli ste sve
spavaće sobe koje imamo... ona ondje je moja.

Pokazao je rukom na drugu sobu u potkrovlju koja se
razlikovala od prve po tome što je imala golije zidove i u
jednom kutu velik, nizak krevet bez zavjesa, s ljubičastim
pokrivačem.

- Što će mi vaša soba? - odgovorih. - Mislim da gospo-
din Heathcliff ne stanuje u potkrovlju kuće?

- Oh! Tražite sobu gospodara *Heathcliff at* - povika on
kao da je došao do nekog otkrića. - Zar niste to mogli od-
mah reći? I onda bih vam kazao prije sveg ovog truda da je
ona baš ta koju ne možete vidjeti... on je uvijek drži zaklju-
čanu i nitko ne ulazi u nju osim njega.

- Lijepu kuću imate, Josephe - nisam mogla izdržati da
ne kažem - i ugodne ukućane; mislim da se srž sve ludosti u
svijetu bila nastanila u mom mozgu onoga dana kad sam ve-
zala svoju sudbinu uz njihovu! Ali, sad nije riječ o tome...
mora biti i drugih soba. - Za ime Boga, požurite i pustite da
se negdje smjestim!

On ne odgovori na ovo preklinjanje. Samo je polako i
mrzovoljno silazio drvenim stubama; napokon je zastao
pred jednom odajom za koju sam zbog toga zastajanja i nje-
zina pogodnijeg položaja mislila da je najbolja. U njoj su se
nalazili jedan dobar sag, čija se šara nije vidjela od prašine;
°gnjište zaklonjeno šarenim papirom koji se raspadao; lije-
Pa hrastova postelja s crvenim zavjesama od prilično skupa

materijala i moderne izvedbe. Očigledno se s njima grubo rukovalo; posteljne zavjese visjele su u naborima, ponegdje skliznule sa svojih kvačica, a željezna šipka što ih je držala bila je savijena u luku tako da je draperija padala na pod. Stolci su također bili oštećeni, neki od njih jako, a duboki urezi kvarili su daske kojima su zidovi bili obloženi. Kolebala sam se da li da uđem i da se smjestim, tu, kad moj budalasti voda izjavi: - Ova ovdje je gospodareva. - Moja se večera bila ohladila, a i glad me je bila prošla, i strpljenje izdalo. Zahtijevala sam da mi se odmah pokaže soba u koju ću se moći povući i odmoriti.

- Gdje da je nađem, dodavola? - počeo religiozni starac. - Neka nas Bog blagoslovi! Neka nam Bog oprost! Gdje biste, pakla vam, htjeli spavati? Vi razmaženo, dosadno stvo renje! Vidjeli ste sve, osim Haretonove male sobe. U cijeloj kući nema više ni jednog mjesta gdje bi se moglo leći!

Toliko sam se naljutila da sam bacila poslužavnik i sve na njemu na pod, a zatim sjela navrh stuba, pokrila lice rukama i zaplakala.

- Eh! Eh! - uzviknu Joseph. - Bravo, gospođice Isabello. Bravo, gospođice Isabello! Gospodar će pasti preko tog razbijenog posuda i onda ćemo čuti nešto; vidjet ćemo što će biti. Vi ste pomahnitala budala koja nije ni za što; zaslužujete gladovati odsad pa do Božića zato što u svojem grješnom bijesu bacate pod noge dragocjene Božje darove! Kladam se da nećete dugo pokazivati tu svoju naprasnu narav. Mislite li da će Heathcliff trpjeti takvo lijepo ponašanje? Ne bih želio da vas zatekne u tom raspoloženju. Ne bih želio.

Otišao je gundajući u svoju jazbinu i odnio svijeću, a ja sam ostala u mraku. Razdoblje razmišljanja koje je slijedilo za ovim glupim činom natjeralo me da priznam kako je potrebno prigušiti svoj ponos i savladati svoj gnjev, i požuriti se ukloniti njegove posljedice. Neočekivana pomoć došla mi je u obliku Throttlera za kojega sam se sada sjetila da je sin našega starog psa Sculkera; znala sam ga dok je bio štene u Grangeu; moj otac ga je dao gospodinu Hindlevju. Zacijelo me je prepoznao; dodirnuo me je njuškom po nosu u znak pozdrava, a zatim požurio pojesti kašu dok sam ja polako silazila stubama skupljajući razbijeno posude i brišući svojom maramicom proliveno mlijeko sa stubišnog rukohvata.

Svoj smo posao bili tek završili, kad se začu Earnshawov korak u hodniku; moj pomoćnik podvi rep i priljubi se uza zid, a ja se sakrih u najbliža vrata. Throttlеров pokušaj da izbjegne svoga gospodara bio je neuspješan, što sam zaključila po kotrljanju niza stube i dugom žalosnom skvičanju. Ja sam bila bolje sreće; prošao me je, ušao u svoju sobu i zatvorio vrata. Odmah zatim Joseph je došao s Haretonom da ga stavi spavati. Bila sam se sklonila u Haretonovu sobu, i starac, kad me vidje, reče:

- Sad ima dovoljno mjesta i za vas i za vašu oholost u sobi dolje. Ona je prazna; možete je imati cijelu za sebe i za Onoga koji je uvijek treći u tako lošem društvu!

Radosno sam se poslužila tom njegovom obaviješću; i iste minute kad sam klonula u naslonjač pored vatre, sagnula sam glavu i zaspala. Moj je san bio dubok i ugodan, ali nije dugo trajao. Gospodin Heathcliff me je probudio; tek što je ušao, pitao me na svoj ljubazni način što ovdje radim. Rekla sam mu da je uzrok što još nisam legla, iako je kasno, to što je ključ naše sobe u njegovu džepu. Pridjev *naše* smrtno ga uvrijedi. Poče vikati i psovati da ona nikad nije bila i nikad neće biti moja; i da će on... - Ali neću ponavljati njegove izraze, ni opisivati njegovo uobičajeno vladanje; on je dovrtljiv i neumoran u izazivanju gnušanja u meni prema njemu! Ponekad mu se tako jako čudim, da to umrtvi moj strah; a eto, uvjeravam te da ni tigar ni zmija otrovnica ne bi mogli pobuditi u meni ovoliki užas kao on. Obavijestio me da je Catherina bolesna i okrivio za to moga brata obećavši da će mučiti mene umjesto Edgara, sve dok se ne dočepa njega.

Mrzim ga - nesretna sam - bila sam luda! Pazi da ne kažeš nijednu riječ o ovome onima u Grangeu. Očekivat ću te svaki dan - nemoj me razočarati.

Isabella.

Četrnaesto poglavlje

ČIM SAM pročitala ovo pismo, odoh gospodaru i izvijestih ga da mu je sestra stigla u Visove i da mi je poslala pismo u kojem izražava žalost zbog stanja gospode Linton i želju da ga vidi, a također i nadu da će joj po meni poslati, čim bude moguće, neki znak oprosta.

- Oprosta! - reče Linton. - Nemam joj što oprostiti, Elleno. Možeš otići u Orkanske visove danas poslije podne ako želiš i reći joj da nisam *ljut* nego da mi je *žao* što sam je izgubio, utoliko više što ne mislim da će ikad biti sretna. Da je odem vidjeti, ne dolazi u obzir; mi smo se zauvijek razdvojili. A ako mi zaista želi učiniti uslugu, neka nagovori ništariju za koju se udala da napusti ovaj kraj.

- A zar joj nećete bar neku ceduljicu napisati, gospo dine? - molećivo ga upitah.

- Neću - odgovori. - Nije potrebno. Moje veze s Heathcliffovom obitelji bit će jednakomjerne kao i njegove s mojom. Neće postojati!

Bila sam vrlo potištena zbog te Edgarove hladnoće; cijelim putem od Grangea mučila sam svoj mozak mišlju kako da unesem više srca u ono što je rekao, kad to budem pričala, i kako da ublažim njegovo odbijanje da napiše bar nekoliko redaka da bi utješio Isabellu. Ona me je vjerojatno očekivala još od jutra; vidjela sam je kako gleda kroz prozor kad sam išla vrtnom stazom; kimnuh joj glavom, ali se ona povuče s prozora, kao da se bojala da je ne primijete. Udoh bez kucanja. Nikad nisam vidjela tako žalosnu sliku zapuštenosti kao što ju je pružala ta nekad svijetla i radosna kuća! Moram priznati da bih ja, da sam bila na mjestu mlade dame, barem očistila ognjište i obrisala krpom stolove. Ali nju je već bio obuzeo duh zapuštenosti koji ju je okruživao. Njeno lijepo lice bilo je blijedo, ravnodušno i beživotno; kosa joj je bila nenakovrčana, neki su pramenovi visjeli, a neke

je nemarno oplela oko glave. Vjerojatno nije ni dotaknula svoje haljine od sinoć. Hindlev nije bio tu. Gospodin Heathcliff sjedio je za stolom i pregledavao nešto u svojoj bilježnici, ali usta kad sam se pojavila, sasvim me prijateljski upita kako sam i ponudi mi stolac. On je bio ondje jedini stvor koji je izgledao uljudno; i pomislila sam da nikad nije bolje izgledao. Toliko su okolnosti promijenile njihov položaj, da bi ga stranac zasigurno smatrao džentlmenom po rođenju i odgoju, a njegovu ženu prljavom prostakinjom! Ona radosno priđe da me pozdravi i pruži ruku da uzme očekivano pismo. Odmahnuh glavom. Ali ona ne shvati taj znak, te pode za mnom do ormara kamo sam otišla odložiti svoj šešir i zamoli me šapatom da joj odmah dam ono što sam donijela. Heathcliff se sjeti što znači njen pokret i reče:

- Ako imaš štogod za Isabellu (sigurno imaš, Nelly), daj joj. Nema potrebe od toga stvarati tajnu. Među nama ne postoje nikakve tajne.

- Oh, nema ništa - odgovorih smatrajući da je najbolje da odmah kažem istinu. - Moj mi je gospodar rekao da kažem njegovoj sestri neka zasad ne očekuje od njega ni pismo ni posjet. On vam šalje svoj pozdrav, gospodo, i želim da budete sretni, te oprost za tugu koju ste mu prouzročili; ali on misli da odsad njegova kuća i ova ovdje trebaju prekinuti svaku vezu, jer ništa dobro ne može proizići iz toga.

Gospodi Heathcliff počeo podrhtavati usna i ona se vrati svom sjedalu pored prozora. Njen muž stade uz ognjište i počeo mi postavljati pitanja o Catherini. Rekla sam mu o njevoj bolesti onoliko koliko sam smatrala potrebnim, ali je on unakrsnim pitanjima izvukao od mene gotovo sve o uzroku bolesti. Krivila sam Catherinu, kao što je i zaslužila, što je nanijela sebi ono što ju je snašlo, i završila izražavajući nadu da će on slijediti primjer gospodina Lintona i ubuduće, pa i u dobru i zlu izbjegavati dodir s njegovom obitelji.

- Gospoda Linton upravo se počela oporavljati - reko - ona neće nikad biti kao što je bila, ali joj je život pošteđen; i ako zaista išta osjećate prema njoj, nećete joj se više pojaviti pred očima, nego ćete zauvijek otići iz ovog kraja; i da vam ne bi bilo žao, mogu vam reći da je Catherina Linton toliko drukčija sada od vaše negdanje prijateljice Catherine Earnshaw, koliko je ta mlada dama drukčija od mene. Nje-

na se vanjština jako promijenila, a njen karakter još i više; i onaj koji je nuždom prisiljen biti njen prijatelj, održavat će svoju ljubav odsad samo sjećanjem na ono što je ona nekad bila, općom čovječnošću i osjećajem dužnosti!

- To je sve moguće - reče Heathcliff prisiljavajući se da izgleda miran - sasvim je moguće da tvoj gospodar nema druge mogućnosti do opće čovječnosti i osjećaja dužnosti. Ali misliš li ti da ću ja ostaviti Catherinu njegovoj *dužnosti* i njegovoj *čovječnosti*? Kako možeš usporediti moj osjećaj prema Catherini s njegovim? Prije nego što napustiš ovu kuću, moram dobiti od tebe obećanje da ćeš mi omogućiti je dan sastanak s njom; pristala ti ili odbila, ja ću je vidjeti! Što kažeš?

- Kažem, gospodine Heathcliff - odgovorih mu - da je ne smijete vidjeti i da nikad nećete to učiniti mojom pomoću. Još jedan susret između vas i gospodara dotukao bi je.

- Uz tvoju pomoć to se može izbjeći - nastavi on - a ako bi postojala opasnost od takvog događaja, ako bi Linton bio uzrok koji bi joj donio još ijednu nevolju u životu, onda mislim da bih imao pravo otići u krajnost! Želio bih da budeš dovoljno iskrena da mi kažeš bi li Catherina mnogo patila kad bi ga izgubila; strah od toga prijeći me. Po tome možeš procijeniti razliku između naših osjećaja; da sam ja na nje govju mjestu, a on na mome, pa makar ga mrzio mržnjom koja moj život pretvara u žuč, nikada ne bih digao ruku na njega. Možeš sumnjati u to ako hoćeš! Nikad ga ne bih otjerao iz njezina društva dokle god ona želi njegovo. Ali onog trenutka kad njena naklonost prestane, iščupao bih mu srce i pio krv! Ali, dotad - ako mi ne vjeruješ, ne poznaješ me - do tog trenutka umirao bih u najvećim mukama prije nego što bih dodirnuo ijednu vlas na njegovoj glavi!

- A ipak - prekinuh ga - ne ustručavate se sasvim srušiti sve nade u njeno potpuno ozdravljenje time što ćete se nametnuti njezinu sjećanju sad kad vas je gotovo zaboravila, i tako je uvući u nov sudar nesklada i bola.

- Misliš da me je skoro zaboravila? - reče on. - Oh, Nelly, ti znaš da nije! Znaš isto tako dobro kao i ja da na svaku misao koju ona potroši na Lintona, potroši tisuću na mene! Za najnesretnijeg razdoblja moga života bio sam počeo mi sliti da me je ona zaboravila; ta me je misao mučila i kad

sam se prošlog ljeta vraćao ovamo; ali sad bi samo Catherine izričito uvjerenje moglo ponovno probuditi u meni tu strašnu misao. A onda Linton ne bi bio ništa, ni Hindlev, ni svi snovi koje sam ikad sanjao. Dvije bi riječi sadržavale moju budućnost: *smrt* i *pakao*; život bi, nakon što bih izgubio Catherine, bio pakao. Ipak sam bio lud što sam i na trenutak pomislio da ona cijeni ljubav Edgara Lintona više nego moju. Kad bi on volio svim snagama svoga slabačkog bića, ne bi mogao voljeti u osamdeset godina toliko koliko ja u jednom danu. A Catherine ima srce ponosno poput mojega; more bi moglo stati u onu ondje konjsku kopanju isto tako kao što bi on mogao privući cijelu njenu ljubav. Koješta! On joj je jedva malo draži od njezina psa, ili njezina konja. Nje se ne može voljeti kao mene; kako ona može voljeti u njemu ono čega on nema?

- Nema para koji se voli više od Catherine i Edgara - reče Isabella iznenadno živahno. - Nitko nema pravo tako govoriti, i neću šutjeti slušajući kako moga brata podcjenjuju!

- Tvoj brat također neobično voli tebe, je li? - prezrivo reče Heathcliff. - Spreman je pustiti te da se potucaš po svi jetu.

- On ne zna koliko patim - odgovori ona. - Nisam mu to rekla.

- A nešto si mu, dakle, rekla; pisala si mu, je li?

- Pisala sam mu samo da sam se udala... vidio si pisamce.

- I otad više ništa?

- Ništa.

- Moja mlada gospoda izgleda mnogo lošije otkad se udala - primijetih. - Nečija ljubav, očividno, nedostaje; či ja, mogu pogoditi; ali možda ne bih trebala reći.

- Rekao bih njena vlastita - reče Heathcliff. - Pretvara se u običnu prljavicu! Neobično joj je brzo dosadilo da me pokuša zadovoljiti. Teško ćeš vjerovati, ali već sutradan poslije našeg vjenčanja plakala je želeći ići kući. Ali, i bolje je da nije odveć fina; ovako je bolje za ovu kuću, a ja ću se pobrinuti da me ne osramoti skitanjem unaokolo.

- Da, gospodine - odgovorih mu - nadam se, imat ćete na umu da je gospoda Heathcliff naviknuta na ljubaznost, a i na poslugu; da je odgojena kao jedinica koju su svi rado

služili- Morate joj dopustiti da ima služavku koja će joj pomagati i držati stvari u redu, i morate s njome ljubazno postupati. Što god mislili o gospodinu Edgaru, ne možete sumnjati u njenu sposobnost za snažnu ljubav i odanost, jer da je nema, ne bi napustila otmjenost, udobnost i rođake u svom prijašnjem domu da bi se zadovoljno nastanila s vama u pustinji kao što je ova.

- Ona ih je napustila u samoobrani - odgovori on. - Zamisljala me je kao junaka u romanu i očekivala neograničene ljubaznosti od moje viteške odanosti. Jedva je mogu smatrati razumnim bićem jer se tako uporno držala svoje fantastične ideje o mom karakteru i postupala vodena pogrešnim dojmovima i mišljenjima što ih je njegovala. Ali, napokon, mislim da me upoznaje, više ne opažam glupe osmijehe i grimase koji su me ljutili u početku, ni nerazumnu nesposobnost uviđanja da sam ozbiljno govorio kad sam joj kazao svoje mišljenje o njoj i njenoj zaslijepljenosti. Bio je potreban veliki napor pronicljivosti dok je shvatila da je ne volim. Neko sam vrijeme mislio kako joj nikakve lekcije ne mogu pomoći da to shvati! I još to nije dobro shvatila jer mi je ujutro priopćila kao neku strašnu novost da sam postigao da me mrzi. To je bio pravi herkulski zadatak, uvjeravam te! Ako je postignut, imam razloga da budem zahvalan. Mogu li vjerovati tvojoj tvrdnji, Isabello? Jesi li sigurna da me mrziš? Ako te ostavim samo pola dana, zar mi nećeš opet doći uzdišući i umiljavajući se? Ona bi možda više voljela da se pred tobom sav pretvorim u nježnost; njenu taštinu vrijeđa što otkrivam istinu. Ali baš me briga i ako cio svijet sazna da je strast postojala samo na jednoj strani; ja joj nikad nisam izustio nijednu laž o tome. Ne može me okriviti da sam joj pokazao imalo prijetvorne nježnosti. Prvo što je vidjela da činim kad smo izišli iz Grangea, bilo je da vješam njeno malo pseto; a kad je molila za nj, prve riječi koje sam rekao bile su kako želim da mi se ukaže prilika da povješam sva bića koja pripadaju Grangeu, osim jednoga; ona je vjerojatno mislila da se ta iznimka odnosi na nju. Nikakva okrutnost ne rada u nje gnušanje; mislim da ona osjeća urođeno divljenje prema okrutnosti, samo ako je njena dragocjena osoba pošteđena! Eto, zar to nije bila najdublja besmislenost... pravi idiotizam, da ta bijedna, ropska kuja niska du-

ha i sanja da bih je ja mogao voljeti? Kaži svome gospodaru, Nelly, da nikad u životu nisam naišao na tako nisko stvorenje kao što je ona. Ona čak sramoti ime Linton; ponekad sam popuštao, zato što me je izdavala dosjetljivost u iskušavanju što sve ona može podnijeti, a da mi usprkos svemu opet bestidno dolazi! Ali, reci mu i to - da se njegovo očinsko i sudačko srce ne bi brinulo - da se strogo držim granica zakona. Dosad sam se uzdržavao pružiti joj i najmanje pravo na traženje rastave; štoviše, ona ne bi bila zahvalna onome tko bi nas razdvojio. Kad bi željela otići, mogla bi; njena je prisutnost neugodnija od zadovoljstva koje imam dok je mučim!

- Gospodine Heathcliffe - uzviknuh - to je govor luda čovjeka; vaša je žena vjerojatno uvjerena da ste ludi, zbog toga vas je dosad podnosila; ali sada kad kažete da može ići, ona će bez sumnje iskoristiti to dopuštenje. Vi niste, valjda, toliko očarani, gospodo, da ostanete s njim svojevrijedno?

- Pazi, Nelly - odgovori Isabella bijesno sijejavajući oči ma; po njihovu izrazu nije moglo biti sumnje u potpun uspjeh nastojanja njezina muža da joj postane ogavan. - Ne moj vjerovati nijednu riječ koju on kaže. On je lažljivi đavo! Čudovište, a ne ljudsko biće! I prije mi je rekao da ga mogu ostaviti; pokušala sam, ali taj pokušaj ne smijem ponoviti! Samo, Elenno, obećaj mi da nećeš reći nijedno slovo ovoga sramotnog razgovora mome bratu i Catherini. Ma kako se pretvarao, on želi moga brata dovesti do očajja; on kaže da se namjerno mnome oženio kako bi stekao moć nad njim; ali on je neće steći... prije će umrijeti! Nadam se i molim Boga da on zaboravi svoj sotonski oprez pa da me ubije! Jedi no zadovoljstvo koje mogu zamisliti jest da umrem, ili da njega vidim mrtva.

- Eto... zasad je to dosta! - reče Heathcliff. - Ako budeš pozvana na sud, sjetit ćeš se njenih riječi, Nelly! I dobro gledaj to lice; još malo pa će biti onakvo kakvo mi je najdraže. Ne, ti nisi sposobna biti vlastiti čuvar, Isabello, a kako sam ja tvoj zakoniti zaštitnik, moram te zadržati pod svojom zaštitom, ma kako bila odvratna ta obveza. Idi gore, imam ne što kazati Elleni Dean nasamo. Ne tamo, gore, kažem ti! Ovo je put za gornji kat, dijete!

Zgrabi je, gurnu iz sobe i vrati se mrmljavajući:

- Nemam samilosti! Nemam samilosti! Što se više crvi grče, sve ih jače želim smrviti! To je moralno nicanje zuba; što je bol veća, to jače ja pritisnem.

- Razumijete li vi što znači riječ samilost? - upitah žureći se uzeti svoj šešir. - Jeste li ikad osjetili i najmanju samilost u svom životu?

- Ostavi to! - prekinu me on kad vidje da uzimam šešir da bih otišla. - Nećeš još ići. Dođi ovamo, Nelly. Moram te ili nagovoriti ili natjerati da mi pomogneš ostvariti moju odluku da vidim Catherinu, i to bez odgađanja. Kunem se da ne smišljam nekakvo zlo; ne želim prouzročiti nikakvu uznemirenost, ni naljutiti ili uvrijediti gospodina Lintona; samo želim čuti od nje kako joj je i zašto se razboljela, i pitati je bih li joj mogao biti u čemu na usluzi. Prošle noći bio sam šest sati u vrtu Grangea, i vratit ću se onamo noćas; i svake ću noći obilaziti to mjesto, i svakoga dana dok mi se ne ukaže prilika da uđem. Ako me Edgar Linton sretne, neću se usrezati da ga udarcem oborim na zemlju, i to tako snažno da će mirno ležati dok se ja budem nalazio unutra. Ako mi se suprotstave njegove sluge, poplašit ću ih ovim revolverom. Ali zar ne bi bilo bolje spriječiti da dođem u dodir s njima ili s njihovim gospodarom? A ti bi to mogla učiniti vrlo lako. Dao bih ti znak kada dođem, i onda bi me mogla pustiti unutra, da nitko ne vidi, čim ona bude sama, i mogla bi paziti dok ja ne odem, potpuno mirne savjesti, jer bi sprečavala zlo.

Protestirala sam protiv prijedloga da obavljam izdajničku ulogu u domu svoga gospodara i, osim toga, posebice mu naglasila kako bi od njega bilo okrutno i sebično da radi svoga zadovoljstva naruši mir gospode Linton. - Najobičajniji događaj bolno je uznemiri - odgovorila sam mu. - Ona je slabih živaca, i sigurna sam da ne bi mogla podnijeti to iznenađenje. Odustanite od toga, gospodine, ili ću inače biti prisiljena izvijestiti svoga gospodara o vašim namjerama, pa će on poduzeti mjere da osigura svoju kuću od svih takvih nedopuštenih upada!

- U tom slučaju ja ću poduzeti mjere da zadržim tebe, ženo! - povika Heathcliff. - Nećeš napustiti Orkanske visove do sutra ujutro. Glupo je tvrditi kao Catherina ne bi mogla podnijeti da me vidi: a što se tiče toga da ću je iznenaditi, pa

to ja i želim; moraš je pripremiti... pitaj je mogu li doći. Kažeš da ona nikad ne spominje moje ime i da me nikad ne spominju njoj. Komu bi ona mogla govoriti o meni ako sam ja zabranjena tema razgovora u toj kući? Ona smatra da je svi vi uhodite u korist njezina muža. Uvjeren sam da je njoj među vama kao u paklu! Po njenoj šutnji više nego po čemu drugom pogađam što ona osjeća. Kažeš da je često uznemirena i da se doima zabrinutom; je li to dokaz unutarnje mirnoće? Kažeš da joj je razum poremećen. Kako bi, dovraga, mogao biti drukčiji u njenoj strašnoj osamljenosti? I onaj odvratni pigmej brine se o njoj iz *dužnosti* i *milosrdal*. To što ona vjeruje da je može na tlu svojih plitkih osjećaja povratiti njenoj snazi, to je kao kad bi očekivao da će rasti hrast koji bi posadio u lonac za cvijeće! Hajdemo odlučiti odmah: hoćeš li ostati ovdje, a ja da prokrčim sebi put do Catherine preko Lintona i njegovih slugu, ili ćeš biti moja prijateljica, kao što si dosad bila, i učiniti ono što tražim? Odluči! Jer nema razloga da oklijevam i minutu ako nastaviš sa svojom tvrdoglavošću!

- Eto, gospodine Lockwoode, dokazivala sam i opirala se, i otvoreno odbila pedeset puta, ali me je najzad natjerao na sporazum. Preuzeh na sebe da odnesem njegovo pismo svojoj gospodarici, i ako ona pristane, obećah da ću ga izvijestiti kad prvi put Linton bude otišao od kuće, a on onda neka dođe i ude kako zna. Također sam mu rekla da ja neću biti ovdje i da mu ostala posluga neće biti na putu. Je li to bilo dobro ili pogrešno? Bojim se da je bilo pogrešno, iako mi se činilo kao zgodan izlaz. Mislila sam da sam svojim pristankom spriječila novu eksploziju, a i nadala sam se da će to možda dati povoljan obrat Catherininom bolesti; a onda sam se sjetila strogog prijekora gospodina Edgara jer prenosim glasove, pa da bih umirila svoju savjest, neprestano sam ponavljala u sebi da će ta izdaja povjerenja ako je moj čin zaslužio biti tako nazvan, biti posljednja. Ali usprkos tome moj je put kući bio žalosniji od moga puta od kuće, i jako sam se dvoumila prije no što sam napokon odlučila staviti to pismo u ruke gospodi Linton.

Ali, evo Kennetha. Idem dolje, kazat ću mu da vam je mnogo bolje. Moja se priča otegnula, pa će poslužiti da vas zabavi još jedno jutro.

Dugačka i tužna! - pomislih dok je ta čestita žena silazila stubama da primi liječnika; i nije baš od one vrste koju bih izabrao za zabavu. Ali nije važno! Iscijedit ću krepak lijek iz gorkih trava gospode Dean; i, prije, svega, moram biti na oprezu pred čarima koje se kriju u sjajnim očima Catherine Heathcliff. Bio bih u čudnom položaju ako bih predao svoje srce toj mladoj osobi, a poslije bi se pokazalo da je kći drugo izdanje majke!

petnaesto poglavlje

PROŠAO je još jedan tjedan - još se više približili zdravlju i proljeću! Čuo sam cijelu priču o svome susjedu tijekom nekoliko sjedjeljki kad je domaćica mogla odvojiti vrijeme nakon važnijih poslova. Nastavit ću priču njenim riječima, samo malo sažetije. Ona je, uglavnom, vrlo dobar pripovjedač i ne mislim da bih mogao popraviti njen stil.

- Uvečer - rekla je - onoga istog dana kad sam bila na Visovima, znala sam, kao da sam ga vidjela, da se Heathcliff krije negdje u blizini kuće, te nisam izlazila jer sam još nosila njegovo pismo u džepu. Nisam željela da mi i dalje prijete ili da me kori. Odlučila sam bila ne predati pismo dok moj gospodar nekamo ne ode, jer nisam bila sigurna kako će ono utjecati na Catherinu. Zato ga je dobila tek nakon tri dana. Četvrti dan bila je nedjelja, i nakon što su ukućani otišli u crkvu, odnesoh pismo u njenu sobu. Sa mnom je bio ostao jedan sluga da čuva kuću. Običavali smo držati vrata zaključanima dok traje služba; ali je tog dana vrijeme bilo toplo i ugodno, te ih širom otvorih, i, da bih ispunila svoje obećanje, znajući tko će doći, rekoh sluzi da se gospodarica zaželjela naranača, pa da on mora otrčati do sela i donijeti nekoliko, a da ćemo platiti sutra. On ode u selo, a ja odoh gore u gospodaričinu sobu.

Gospoda Linton je sjedila, kao i obično, kraj otvorena prozora u širokoj, bijeloj haljini, s lakim šalom preko ramena. Njena gusta, duga kosa, kratko podšišana u početku njene bolesti, sad je bila jednostavno počešljana i padala joj je u prirodnim uvojcima preko sljepoočica i vrata. U licu se bila jako promijenila, kao što sam rekla Heathcliffu; ali kad je bila duševno mirna, ta je promjena krila u sebi nadzemaljsku ljepotu. Sjaj njenih očiju bio je zamijenjen sanjalačkom¹ melankoličnom blagošću; one više nisu ostavljale dojam da gledaju predmete oko sebe nego kao da su gledale dalje, dalje, izvan ovog svijeta. Izmučeni izraz njezina mr-

šavog lica bio je iščeznuo nakon oporavka - ali neobičan izraz koji je potjecao od njezina duševnog stanja, iako je bolno podsjećao na svoje uzroke, pojačavao je dirljivu pažnju koju je ona budila; i - za mene, a mislim i za svakoga tko ju je vidio - osporavao je opipljive dokaze njezina oporavljanja i obilježavao je kao biće kojemu je suđeno umrijeti.

Otvorena knjiga stajala je kraj nje na prozorskoj dasci i jedva primjetan vjetar igrao se njenim listovima. Mislim da ju je Linton bio tu stavio, jer se ona nikad nije pokušavala razonoditi čitanjem, ili nekim drugim zanimanjem, a on je provodio mnoge sate trudeći se privući njenu pažnju na neki predmet koji joj je prije pružao zabavu. Ona je bila svjesna njegova cilja i, kad je bila bolje raspoložena, mirno je podnosila njegova nastojanja; njihovu je uzaludnost pokazivala samo prigušenim umornim uzdahom i naposljetku ga zaustavljala najžalosnijim osmijesima i poljupcima. Ponekad bi se hirovito okrenula i pokrila lice rukama ili bi ga čak ljutito gurnula; on bi onda odustajao od svojih pokušaja, jer bi vidio da joj to ne koristi.

Zvona gimmertonske kapele još su uvijek zvonila; i blago žuborenje nabujalog potoka u dolini godilo je uhu. Ono bijaše ugodna zamjena za šum ljetnog lišća koji, kad je drveće u listanju, guši tu muziku oko Grangea. U Orkanskim visovima to se žuborenje uvijek čulo za mirnih dana koji nastupaju nakon otapanja snijega ili poslije kišna vremena. A Catherina je baš mislila o Orkanskim visovima; to jest, ako je uopće mislila i slušala, jer je imala neodređen, odsutan pogled koji sam maloprije spomenula, koji nije izražavao nikakvo razaznavanje materijalnih stvari ni uhom ni okom.

- Ima pismo za vas, gospodo Linton - rekoj joj i polako joj ga stavih u ruku koja je počivala na koljenu. - Morate ga odmah pročitati jer traži odgovor. Da ga otpečatim? - Da - odgovori ona ne mijenjajući smjer svoga pogleda. Otvorih ga... bilo je vrlo kratko. - A sada - nastavih - pročitajte ga. - Ona povuče natrag ruku i pusti ga da padne. Stavih joj ga u krilo i ostadoh čekati dok joj se ne bude svidjelo da ga pogleda; ali, napokon, kako se ona nije micala, kazah joj:

- Da vam ga pročitam, gospodo? Od Heathcliffa je. Ona se trgnu, a na licu joj se pojavi izraz uznemirena sjećanja i napora da sredi svoje misli. Podiže pismo; činilo se

to da ga čita; kad je došla do potpisa, uzdahnula je, ali ipak nije bila shvatila njegovo značenje, jer kad sam je upitao za odgovor, samo je pokazala na ime i gledala me sa žalosnom i upitnom čežnjom.

- Želi vas vidjeti - rekoj joj pogađajući da joj je potrebno objašnjenje. - On je već u vrtu i nestrpljiv je da čuje kakav ću mu odgovor donijeti.

Dok sam govorila, spazih kako veliki pas koji je ležao dolje na suncu u travi podiže svoje uši kao da će zalajati, a onda ih spusti i mahanjem repa objavi da je došao netko tko nije nepoznat. Gospoda Linton se nagnu i zaustavljena daha počeo osluškivati. Minutu nakon toga začuše se koraci u hodniku. Otvorena kuća dovela ga je u takvo iskušenje da se nije mogao uzdržati da ne ude; vjerojatno je mislio da sam htjela izbjeći svoje obećanje te je odlučio pouzdati se u svoju smionost. S napetom pažnjom Catherina je gledala prema sobnim vratima. Nije odmah pogodio njenu sobu, te mi ona dade rukom znak da mu otvorim vrata, ali prije nego što sam ja i dospjela do njih, on ude, u dva koraka stiže do nje i zgrabi je u naručje.

Čitavih pet minuta niti je govorio niti ju je puštao iz zagrljaja. Za to vrijeme prosuo je više poljubaca, mislim, nego ikada prije u svome životu; doduše, moja ga je gospodarica prva poljubila, i jasno sam vidjela da ju je od velikog bola jedva mogao gledati u lice! Ošamutilo ga je isto uvjerenje kao i mene, onog trenutka kad ju je vidio, da nema nade u konačno ozdravljenje... da joj je suđeno umrijeti.

- Oh, Cathy! Ah, živote moj! Kako ću to podnijeti? - bile su prve riječi koje je izrekao glasom koji nije krio njegov očaj. Zatim je gledao u nju tako ozbiljno te sam mislila da ce mu i sama jačina njegova pogleda natjerati suze na oči; ali one su plamtjele od dubokog bola i nisu se topile.

- Što sad? - reče Catherina naginjući se unatrag i iznenađeno odgovarajući na njegov pogled natmurena čela. Njeno raspoloženje bilo je samo vjetrokaz njezina uvijek promjenjiva raspoloženja. - Ti i Edgar slomili ste mi srce, Heathcliffe! I obojica mi dolazite oplakivati to djelo, kao da ste vi¹¹ koje treba sažalijevati! Neću te sažalijevati, ne ja. Ti si me^ubio... i to ti, čini mi se, godi. Kako si snažan. Koliko godina^{na} misliš živjeti poslije moje smrti?

Heathcliff je bio kleknuo na jedno koljeno da bi je grlio; tada je pokušao ustati, ali ga ona uhvati za kosu i zadrži dolje.

- Željela bih da te mogu zadržati dok oboje ne umremo - gorko nastavi ona. Svejedno bi mi bilo koliko bi ti patio. Baš me briga za tvoje patnje. Zašto ti ne bi patio? Ja patim. Hoćeš li me zaboraviti? Hoćeš li biti sretan kad me zemlja sa krije? Hoćeš li reći poslije dvadeset godina: "To je grob Catherine Earnshaw. Nekoć sam je volio; bilo je to davno, i bio sam nesretan što sam je izgubio; ali to je prošlost. Mnoge sam volio otad; moja su mi djeca draža nego što mi je ona bila, i na samrti se neću radovati što idem k njoj, nego će mi biti žao što ostavljam njih!" - Hoćeš li tako govoriti, Heathcliffe?

- Ne muči me više, poludjet ću kao i ti - povika Heathcliff, istrgnu svoju glavu i zaškripi zubima.

Njih dvoje pružili su hladnokrvnom promatraču neobičan i stravičan prizor. Pravo je imala Catherina što je smatrala da bi nebo za nju bilo zemlja izgnanstva ako sa svojim smrtnim tijelom ne bi ostavila i svoj karakter. Divlja osveto-ljubivost izražavala se na njezinu blijedom obrazu, usna joj je bila beskrvna, oko joj je sijevalo; svojim stisnutim prstima držala je iščupani pramen Heathcliffove kose. Njen prijatelj, dok se dizao oslanjajući se na jednu ruku, prihvati je drugom za mišicu. Njegova nježnost nije odgovala Catherininu stanju: kad joj je pustio ruku, vidjela sam četiri modrice koje su njegovi prsti ostavili na njenoj bezbojnoj koži.

- Je li đavo ušao u tebe - nastavi on bijesno - da mi tako govoriš da umireš? Pomišljaš li ti na to da će se sve te riječi utisnuti u moju dušu i vječito je gristi nakon što me ostaviš? Znaš da lažeš kad kažeš da sam te ja ubio i, Catherino, do bro znaš da, ako mogu zaboraviti svoj život, mogu i tebe! Zar to nije dovoljno za tvoju paklenu sebičnost što ću se ja, dok ti budeš u miru, previjati u paklenskim mukama?

- Neću imati spokoja - žalosno i s naporom reče Catherina, osjećajući tjelesnu slabost zbog jakog, nejednakog lupanja svoga srca koje je zbog prekomjernog uzbuđenja kuvalo vidljivo i čujno. Nije rekla ništa više dok uzbuđenje nije prošlo, a zatim je nastavila ljubaznije:

- Ne želim ti veće muke od mojih, Heathcliffe. Ja samo želim da se nikada ne rastanemo; i ako bi ti neka moja riječ poslije zadavala bol, pomisli da i ja pod zemljom osjećam is-

bol i mene radi, oprosti mi! Dođi ovamo i opet klekni! Tsfikada mi nisi učinio nikakvo zlo u životu. Ne! Ako njegu-
« gnjev, to će biti gore za sjećanje od mojih surovih riječi! Zar nećeš opet prići ovamo? Dođi!

Heathcliff priđe naslonu njezina naslonjača i nagnu se preko njega, ali ne dovoljno da ona vidi njegovo lice koje je bilo blijedo od uzbuđenja. Ona se nagnu natrag da ga vidi; ali da bi to izbjegao, on se brzo okrenu i ode do kamina gdje je šuteći stajao leđima okrenut nama. Pogled gospode Linton sumnjičavo ga je pratio. Svaki njegov pokret budio je u njoj novi osjećaj. Nakon poduljeg nijemog promatranja ona mi se obrati tonom ljutitog razočaranja:

- Ah, vidiš, Nelly, on ne bi popustio ni milimetar da bi me spasio od groba! Eto kako me voli! Pa dobro, svejedno. To nije *moj* Heathcliff. Ja ću ipak svoga voljeti; i ponijet ću ga sa sobom; on je u mojoj duši - doda ona zamišljeno. - Ono što me najviše muči, to je ovaj luđački zatvor. Dosadilo mi je biti u njemu. Žudim da pobjegnem u onaj divni svijet i da budem uvijek ondje; da ga više ne gledam nejasno kroz suze i da više ne čeznem za njim bolna srca, nego da budem doista s njim i u njemu. Nelly, ti misliš da ti je bolje i da si sretnija od mene jer si zdrava i snažna; ti me žališ... uskoro će se to izmijeniti. Ja ću žaliti *tebe*. Ja ću biti beskrajno daleko i iznad svih vas. Čudim se što ne želi biti uz mene! - reče samoj sebi. - Mislila sam da on to želi. Heathcliffe, dragi! Ne trebaš sad biti natmuren. Dođi k meni, Heathcliffe.

U žarkoj žudnji ona se diže podupirući se o naslon stolice. Na taj čeznutljivi poziv on se okrenu njoj, posve očajan. Njegove oči, raširene i vlažne, gnjevno su sijevale na nju: grudi su mu se ubrzano dizale i spuštale. Na trenutak stajali su rastavljeni, a zatim su se sastavili, jedva sam primijetila kako. Catherina je skočila a on ju je uhvatio, i sjedinili su se u zagrljaj iz kojega sam mislila da moja gospodarica neće izići živa. Učinilo mi se da nije pri svijesti. On sjede na naj-lzije mjesto, i kako sam joj žurno prišla da vidim nije li se onesvijestila, zaškruta zubima, zapjeni se kao bijesan pas i Pnvinu je uza se s pohlepnom ljubomorom. Nisam osjećala a se nalazim u društvu stvora koji pripada ljudskom rodu; Uzalud sam mu govorila, činilo se da me ne razumije. Od- k h se i ostadoh tako stojeći bez riječi i zbunjena.

Malo mi je laknulo kad sam uskoro opazila Catherinin pokret; podigla je ruku da mu zagrlji vrat i priljubila svoj obraz uz njegov dok ju je on držao; a on je počeo mahnjivo milovati i gnjevno joj govoriti.

- Sad mi otkrivaš koliko si bila okrutna... okrutna i himbena. *Zašto* si me prezirala! *Zašto* si izdala vlastito srce, Cathy? Nemam nijedne riječi utjehe. Ti zavreduješ svoju sudbinu. Sama si se ubila. Da, možeš me ljubiti, plakati i izvlačiti mi poljupce i suze; oni će te ubiti, osuditi na vječne muke. Voljela si me... kakvo si onda imala *pravo* da me osuđuješ? Kakvo pravo, odgovori mi... zbog bijedne simpatije koju si osjetila prema Lintonu? Iako nas ni bijeda, ni poniženje, ni smrt, ni išta što bi Bog ili Sotona mogli poslati na nas, ne bi moglo rastaviti, ti, ti si to učinila svojevrijedno. Ja nisam slomio tvoje srce... ti si ga slomila; i slomivši ga, slomila si i moje. Utoliko gore za mene što sam jak. Želim li živi vjeti? Kakav će to život biti kad... Oh! Bože! Bi li ti željela živjeti kad ti je duša u grobu?

- Ostavi me. Ostavi me - zajeca Catherina. - Ako sam zgriješila, ja umirem zbog toga. To je dovoljno! I ti si mene napustio; ali neću te koriti! Opraštam ti. Oprosti mi!

- Teško je oprostiti a gledati te u oči i osjećati ove osušene ruke. Poljubi me opet; ali da ne vidim tvoje oči! Opraštam ti ono što si meni učinila. Volim *svog* ubojicu... ali kako mogu *tvog*!

Štjeli su... lica su im bila priljubljena jedno uz drugo i kupala su se u zajedničkim suzama. Mislim da su oboje plakali; kako se činilo, Heathcliff je mogao plakati u prilici kao što je bila ova.

Počela sam se osjećati vrlo neugodno, poslijepodne je brzo prolazilo, čovjek kojega sam bila poslala u selo vratio se, i opazila sam u svjetlu sunca na zalazu kako ljudi izlaze kroz vrata gimmertonske kapele.

- Bogoslužje je završeno - objavih. - Moj će gospodar stići za pola sata.

Heathcliff promrmlja neku psovku i privuče Catherinu još više uz se; ona se i ne maknu.

Uskoro opazih poslugu gdje dolazi putem koji je vodio u kuhinju. Gospodin Linton nije bio daleko iza njih; sam je otvorio vrata i polako se približavao, vjerojatno da bi uživao u lijepom popodnevu, blagom kao da je ljeto.

- Evo ga! - uzviknuh. - Za ime Božje, idite odmah! Ne ćete sresti nikoga na ulaznim stubama. Požurite i sakrijte se među drvećem dok on ne ude.

- Moram ići, Cathy - reče Heathcliff pokušavajući se osloboditi njezina zagrljaja. - Ali, ako budem živ, vidjet ću te opet prije nego zaspiš. Neću se udaljiti ni pet koraka od tvog prozora.

- Ne smiješ otići! - odgovori ona držeći ga čvrsto koliko joj je dopuštala njena snaga. - Nećeš, kažem ti.

- Za jedan sat - preklinjao je.

- Ni za minutu.

- Moram... Linton samo što nije stigao - reče uplašeni uljez.

Pokuša ustati da se na taj način oslobodi njenih prstiju - ali se ona čvrsto priljubi uz nj, dišući brzo; lice joj je izražavalo luđačku odlučnost.

- Ne! - vrisnu ona. - Oh, ne, ne idi! Edgar nam neće ništa. Ovo je posljednji put! Heathcliff, umrijet ću, umrijet ću!

- Kvrugu s tom budalom! Eto ga! - povika Heathcliff i klonu na stolicu. - Šuti, mila moja! Pst, pst, Catherina! Ostati ću. Ako me sad ubije, izdahnut ću s blagoslovom na usnama.

I opet se čvrsto zagriše. Čuh kako se gospodar uspinje stubama... hladne kapi znoja izbiše mi po čelu; obuze me užas.

- Zar ćete poslušati njeno buncanje? - uzbuđeno ga upitah. Ne zna što govori. Želite li biti uzrok njene propasti, za to što ona nema pameti da se brine o sebi? Ustanite! Mogli biste je se odmah osloboditi. Ovo je najdemonjskije djelo koje ste ikad učinili. Svi smo propali... gospodar, gospodarica i sluškinja.

Lomila sam ruke i vikala. Gospodin Linton ubrza korake zbog te buke. Usred svoga uzbuđenja iskreno se obradovah kad ugledah da su Catherinine ruke opuštene i da joj glava visi na njegovu ramenu.

- Onesvijestila se ili je mrtva - pomislih - utoliko bolje! Mnogo bolje da je mrtva nego da tavori i bude teret i uzrok nesreće za sve oko sebe.

Edgar priskoči svom nezvanom gostu, blijed od iznenađenja i gnjeva. Što je namjeravao učiniti, ne bih znala reći;

ali ga onaj drugi odjednom zaustavi stavljajući mu u ruke beživotno tijelo njegove žene.

- Pogledajte! - reče. - Ako niste đavo, prvo njoj pomozite... a onda ćete razgovarati sa mnom!

Heathcliff prijeđe u salon i ondje sjede. Gospodin Linton me pozva. S mnogo truda i nakon upotrebe različitih sredstava, uspjesmo je povratiti svijesti, ali je bila posve izbezumljena; uzdisala je, stenjala i nije nikoga prepoznavala. Edgar je u svojoj brizi oko nje bio zaboravio na njezina morskog mu prijatelja. Ja nisam. Čim mi se pružila prva prilika, odoh i zamolih ga da ode, tvrdeći da je Catherini bolje i da ću mu ujutro javiti kako je provela noć.

- Nemam ništa protiv da izidem iz kuće - odgovori - ali ću ostati u vrtu; i, Nelly, pazi da sutra održiš svoju riječ. Ja ću biti pod onim tisama. Pazi! Ili ću opet ući u kuću, bio Linton kod kuće ili ne.

Baci brz pogled kroz poluotvorena sobna vrata i, uvjerivši se da moje riječi očevidno odgovaraju istini, oslobodi kuću svoje zlokobne prisutnosti.

Šesnaesto poglavlje

TE NOĆI, oko ponoći, rodila se Catherina koju ste vidjeli u Orkanskim visovima; sićušno djeteta, rođeno u sedmome mjesecu. Dva sata nakon toga majka preminu ne osvijestivši se nijedanput da bi mogla zamijetiti Heathcliffovu odsutnost ili Edgarovu prisutnost. Očaj njezina muža odveć je bolan da bih se zadržala na njemu; koliko je bio dubok, vidjelo se poslije po njegovim posljedicama. Bijaše još znatno pojačan po mome mišljenju time što je ostao bez nasljednika. I mene je to žalostilo kad sam promatrala nejakom siročiću; i u sebi sam spočitavala starom Lintonu što je (iako je to bila samo prirodna pristranost) za takav slučaj osigurao imanje za svoju kćer, a ne za kćer svoga sina. Nitko se nije obradovao toj maloj siroti! U prvim satima svoga rođenja mogla je plakati tako dugo dok ne umre, a da nitko ne obrati pažnju na nju. Kasnije smo pažnjom iskupili tu svoju nebrigu, ali početak njezina života bio je lišen prijateljstva, kao što će vjerojatno biti i njegov kraj.

Sutradan je jutro - svijetlo i veselo - prodrlo prigušeno kroz zavjese tihe sobe i obasjalo odar i pokojnicu blagim, nježnim svjetlom. Edgar je bio naslonio glavu na jastuk i zatvorio oči. Njegovo mlado i lijepo lice bilo je gotovo isto tako mrtvo kao i u pokojnice koja je ležala pored njega, i gotovo isto tako ukočeno; ali u *njega* je to bila bolna ukočenost, u *nje* ukočenost savršenog mira. Čelo joj je glatko, očni kapci zatvoreni, na usnama osmijeh; nijedan anđeo na nebu ne bi mogao biti ljepši nego što je bila ona. Beskrajni mir^u kojemu je počivala dojmio me se; nikad nisam bila u po- božnijem raspoloženju nego u tom trenutku, pred tom spokojnom slikom božanskog mira. Instinktivno sam u sebi ponovila riječi koje je ona izrekla prije nekoliko sati: "Beskrajno daleko i iznad svih vas!" - Bilo da je još na zemlji ili već^a na nebu, njena se duša udomila kod Boga!

Ne znam je li to neka moja posebnost, ali ja se gotovo uvijek osjećam sretnom kad ostanem bdjeti u sobi mrtvaca, ako se tu ne nalazi i neko uciviljeno ili očajno lice na istom poslu sa mnom. Vidim mir koji ni zemlja ni pakao ne mogu narušiti i osjećam čvrstu vjeru u beskrajani i svijetao drugi svijet - vječnost u koju su napokon ušli - gdje je život neograničen u svom trajanju, ljubav u svojoj simpatiji, radost u svojoj punoći. Zamijetila sam tom prilikom koliko je mnogo sebičnosti čak i u ljubavi kao što je Lintonova, jer kako je mogao biti toliko tužan zbog Catherinina blaženog oslobođenja! Istina, moglo se sumnjati zbog njene nastranosti i nestrljivosti hoće li ona na kraju pronaći mirno utočište. U to se moglo sumnjati u trenucima hladna razmišljanja, ali ne sada uz njeno mrtvo tijelo. Ono je isticalo svoju mirnoću i time, čini se, jamčilo i za mir duše koja je u njemu obitavala.

Vjerujete li, gospodine, da su takvi ljudi zaista sretni na drugom svijetu? Ne znam što bih dala da to doznam.

Nisam odgovorio gospodi Dean na to pitanje koje mi se učinilo prilično bezbožnim. Ona nastavi:

- Ako se osvrnemo na cio tijek života Catherine Linton, bojim se, nemamo pravo misliti da je ona sretna na onom svijetu; ali, ostavimo je njezinu Stvoritelju.

Činilo mi se da je gospodar zaspao, te se usudih napustiti sobu odmah poslije sunčeva zalaska i iskrasti se na čist, svjež zrak. Posluga je mislila da sam izišla otresti se pospanosti poslije svoga dugog bdjenja. Moj glavni motiv bio je da vidim Heathcliffa. Ako je ostao među tisama cijelu noć, onda nije mogao primijetiti nikakvo kretanje u Grangeu, osim ako je možda čuo galopiranje konja teklića koji je poslan u Gimmerton. A ako se približio, onda je vjerojatno zaključio po svjetiljkama koje su nošene amo-tamo, po otvaranju i zatvaranju vanjskih vrata, da unutra nešto nije u redu. Željela sam ga pronaći, a i bojala sam se toga. Osjećala sam da mu se mora javiti strašna vijest, pa sam htjela što prije obaviti tu neugodnu dužnost; ali kako to učiniti, nisam znala. Ugledala sam ga nekoliko koraka udaljenog od ugovorenog mjesta - stajao je naslonjen na jedan stari jasen u parku. Bio je gologlav, a kosa mu je bila potpuno mokra od rose koja se skupljala na propupalom granju i kapala oko njega. Zacijelo je dugo stajao u tom položaju, jer sam vidje-

la P^{af} kosova koji je odlazio i vraćao se na tri koraka od njega zaposlen pravljjenjem gnijezda, ne bojeći se njegove blizine, kao da je i on kakvo drvo. Kad su me spazili, kosovi odletješe, a on podiže oči i reče:

- Umrla je! Nisam čekao na tebe da bih to doznao. Sklo ni svoju maramicu... ne slini preda mnom. Dodavola sa svi ma vama! Njoj ne trebaju vaše suze!

Oplakivala sam njega koliko i nju. Ponekad žalimo stvorenje koji sami nemaju taj osjećaj ni za sebe ni za druge. Čim sam mu prvi put ugledala lice, vidjela sam da zna za nesretni događaj; i zato što su mu se usne micale dok je gledao dolje u zemlju, opsjela me ona čudna misao da mu je srce slomljeno bolom i da se moli Bogu.

- Jest, umrla je! - odgovorih zaustavljajući jecaje i brišući lice. - Otišla je u raj, nadam se; i mi ćemo svi otići tamo k njoj ako se urazumimo i napustimo grješne putove kako bismo krenuli dobrima!

- Je li se ona urazumila? - upita Heathcliff pokušavajući biti podrugljiv. - Je li ona umrla kao svetica? Hajde, opisi mi vjerno taj događaj. Kako...

Pokuša izgovoriti njeno ime, ali nije mogao; stisnuo je usne u nijemoj borbi sa svojom unutrašnjom boli, a istodobno prkosio mome sažaljenju odlučnim i gnjevnim pogledom. - Kako je umrla? - izusti napokon. Iako je bio vrlo snažan, dobro mu je došlo da se nasloni na drvo, jer je poslije te borbe usprkos svojoj volji drhtao cijelim tijelom.

"Jadni bijednice!" - pomislih - "ti imaš srce i živce kao i svi drugi ljudi! Zašto se toliko trudiš sakriti ih? Tvoja oholost ne može zaslijepiti Boga! Ti ga dovodiš u iskušenje da ih muči dok te ne natjera da ponizno zajaučeš od bola!"

- Mirna kao janje! - odgovorih glasno. - Uzdahnula je, opružila se kao dijete koje se budi da bi opet nastavilo spavati. Pet minuta poslije toga osjetila sam jedan mali otkucaj njezina srca i ništa više!

- Je li me spomenula? - upita on oklijevajući, kao da se bojao da će odgovor sadržavati pojedinosti koje on neće imati snage slušati.

- Nije nikako dolazila svijesti, nije ni poznala nikoga ot kad ste je vi ostavili - odgovorih. - Ona leži s blagim osmi jehom na licu; njene posljednje misli vratile su se lijepim da-

nima djetinjstva. Njen se život završio nježnim snom... neka se isto tako ugodno probudi na drugom svijetu!

- Neka se probudi u mukama! - povika on sa strašnom žestinom, udari nogom o zemlju i zaječa u iznenadnom nastupu nesavladiva uzbuđenja. - Ostala je lažljivicom do kraja! Gdje je ona? Nije *ondje* - nije u raju - nije iščeznula - gdje je? Ah! Rekla si da te nije briga za moje patnje! I ja se molim samo jednom molitvom - ponavljam je dok mi se jezik ne ukoči - Catherino Earnshavv, ne nadi mira dokle god ja živim! Rekla si da sam te ja ubio - pojavljuje mi se onda kao duh! Ubijeni se, vjerujem, pojavljuju kao duhovi svojim ubojicama. Znam da duhovi umrlih lutaju zemljom. Budi uvijek sa mnom - uzmi na sebe kakav god hoćeš oblik, muči me do ludila! Samo me *nemoj* ostaviti u ovom ponoru gdje te ne mogu naći! Oh! Bože! To je neizdrživo! Ne mogu živjeti bez svog života! Ne mogu živjeti bez svoje duše!

Udario je glavom u kvrgavo stablo; i podigavši oči, zaja-uka, ne kao čovjek, nego kao divlja zvijer koju ubijaju noževima i kopljima. Zapazih nekoliko mrlja od krvi na kori drveta; a i ruke i čelo bili su mu krvavi; vjerojatno je scena koju sam vidjela bila samo ponavljanje sličnih scena odigranih tijekom noći. Ne mogu reći da je to probudilo neko sažaljenje u meni; prije će biti da me užasnulo. Ipak, nisam ga htjela ostaviti u takvu stanju. Ali čim se dovoljno pribrao da primijeti kako ga promatram, zagrmio je neka odlazim, i ja ga poslušah. Nisam imala snage da ga umirim ili utješim.

Pogreb gospode Linton bio je zakazan za petak. Do tog je dana njen lijes, zasut cvijećem i mirisavim lišćem, ostao otvoren u velikom salonu. Linton je ondje provodio dane i noći - vječno budan čuvar; i - okolnost koja je bila poznata samo meni - Heathcliff je provodio svoje noći, ako ne i dane, vani, također bez odmora. Nisam dolazila u dodir s njim; ali sam osjećala da on ima namjeru ući ako bude mogao. U utorak, odmah nakon što se smračilo, moj gospodar se, svladan umorom, povukao na sat-dva počinka. Dirnuta Heathcliffovom ustrajnošću htjela sam mu dati prilike da liku svoga iščezlog idola kaže posljednje zbogom. Ušla sam i otvorila prozor. On nije propustio iskoristiti tu priliku; oprezno i brzo, odveć oprezno da bi odao svoju prisutnost i najmanjim šumom. Doista, ni ja ne bih otkrila da je dolazio

da nisam primijetila kako je draperija oko pokojničina lica u neredu i da nisam opazila na podu uvojak plave kose, uvi-jen srebrnim koncem; kad sam ga bolje razgledala, poznala sam da je uzet iz medaljona koji je visio oko Catherinina vrata. Heathcliff je bio otvorio medaljon, izbacio iz njega Lintonov uvojak i stavio unutra uvojak svoje crne kose. Upleto ih jedan oko drugoga i stavih zajedno u medaljon.

Gospodin Earnshaw je, naravno, bio pozvan da prisustvuje pogrebu svoje sestre. Ali on niti se ispričao niti je došao, tako da su, osim njezina muža, u pratnji bili samo seljaci i posluga. Isabella nije bila pozvana.

Na iznenađenje seljana, mjesto gdje je Catherina pokopana nije bilo ni u crkvi ispod isklesanog spomenika Lintona, a ni izvan nje pored grobnica njenih rođaka. Njen je grob iskopan na zelenoj padini u uglu crkvenog dvorišta gdje je zid tako nizak da su vrijes i borovnice iz pustare rasli preko njega, a treset ga gotovo zatrpao. Njen muž sada počiva na istome mjestu. Njihovi su grobovi obilježeni jednostavnim nadgrobnim kamenjem iznad njihovih glava i običnim kamenjem kod nogu.

Sedamnaesto poglavlje

POSILIJE tog petka nismo imali lijepo vrijeme čitav mjesec. Vrijeme se uvečer promijenilo; nakon južnoga počeo je puhati sjeveroistočni vjetar koji je najprije donio kišu, a zatim susnježicu i snijeg. Sutradan ujutro jedva je čovjek mogao i zamisliti da smo tri tjedna imali gotovo ljetno vrijeme; jaglac i šafran prekrili su snježni smetovi; ševe su šutjele, mlado lišće ranog drveća smežuralo se i pocrnjelo je. Hladan, tmuran i tužan dan! Moj gospodar nije izlazio iz svoje sobe. Zauzela sam osamljeni mali salon i pretvorila ga u dječju sobu. Sjedila sam tu i držala na krilu majušno dojenče koje je plakalo. Njihala sam ga i promatrala kako se na prozoru bez zavjese gomilaju snježne pahuljice, kad se vrata otvoriše i neko uletje unutra glasno se smijući! Za trenutak je moja ljutnja bila veća od mog iznenađenja. Pomislih da je to jedna od sluškinja te povikah:

- Prestani! Kako se usuđuješ ovdje vladati vjetropirasto? Što bi kazao gospodin Linton kad bi te čuo?

- Oprosti mi! - odgovori mi dobro poznat glas. - Znam da je Edgar u postelji, ali se ne mogu suzdržati.

Osoba koja je to rekla priđe ognjištu sva zadihana i s rukama o bedrima.

- Trčala sam cijelim putem od Orkanskih visova! - na stavi ona poslije kratke šutnje. - Osim kad sam letjela. Ne bih mogla nabrojiti koliko sam puta pala! Oh! Cijelo me tijelo boli! Nemoj se uzbuđivati! Objasnit ću ti čim budem mogla. Molim te, samo budi dobra i naredi da se spremi kočija da me odveze u Gimmerton, i reci sluškinji neka uzme ormar i spakira nekoliko mojih haljina.

Bila je to gospoda Heathcliff. Ona je zaista bila u takvu stanju u kojem joj nije moglo biti do smijeha; njena kosa, s koje se slijevao snijeg i voda, padala joj je na ramena; bila je odjevena u svoju djevojačku haljinu - koju je često nosila i

koja se više slagala s njenim mladim godinama nego s njenim položajem - haljinu duboko izrezanu, s kratkim rukavima; osim toga bila je gologlava i golovrata. Haljina od lake svile i posve vlažna pripijala joj se uz tijelo; na nogama je imala samo tanke papuče. Dodajte tome duboku posjekotinu ispod jednog uha koju je samo hladnoća sprečavala da jako ne krvari, blijedo lice, izgrebano i u modricama, i tijelo koje se od umora jedva držalo na nogama, pa ćete razumjeti zašto se moj prvotni strah nije mnogo smanjio ni poslije pažljiva promatranja.

- Moja draga mlada gospodo - uzviknuh - neću se ma knuti niti ću išta slušati dok ne skinete sve što imate na sebi i ne preodjenete se u suho; nećete ići večeras u Gimmerton, te nema razloga da naručim kočiju.

- Zaista hoću - reče ona - pješice ili kočijom. Nemam ništa protiv toga da se pristojno odjenem. I - ah! Vidi kako mi krv curi sada niz vrat! Zbog topline, rana me strašno peče.

Nije dopuštala ni da je dotaknem dok ne ispunim njene zahtjeve; i tek nakon što je kočijašu naređeno da spremi kočiju i sluškinji da spakira nešto potrebne odjeće, pristala je da joj zavijem ranu i pomognem da se presvuče.

- A sad, Elleno - reče ona nakon što je moj zadatak bio izvršen a ona sjela u naslonjač pored ognjišta, sa šalicom čaja ispred sebe - sjedni uz mene, ali najprije ukloni siroto Catherinino djetesće; ne volim ga gledati! Ne smiješ misliti da zato što sam doletjela onako glupo ne mislim na Catherinu; i ja sam plakala, i to gorko... da, i nitko nije imao više razloga za plakanje od mene. Rastale smo se nepomirene, sjećaš li se, i ja to neću sebi oprostiti. Ali, usprkos svemu to me nisam htjela suosjećati s njim... s tom brutalnom životinjom! Oh! Daj mi žarač! Ovo je posljednja njegova stvar koju imam kod sebe. - Ona skinu zlatan prsten sa svoga srednjaka i baci ga na pod. - Smrvit ću ga! - nastavi udara jući po njemu s djetinjim prkosom. - Onda ću ga spaliti! - Podiže zlostavljani predmet i baci ga u vatru. - Tako! Neka kupi drugi ako me ponovno osvoji. On bi bio kadar doći me ovamo tražiti, samo da bi naljutio Edgara. Ne usuđujem se ostati jer ta misao može ući u njegovu pokvarenu glavu! A osim toga, ni Edgar nije bio dobar prema meni, zar ne? I ne-

'u S^a n^{10^} za pomoć, a i ne želim ga dovoditi u nove ne-ode. Nužda me je natjerala da tražim zaklona ovdje; i da nisam bila sigurna da ga neću sresti, zaustavila bih se u kuhinji, umila se, ogrijala, poslala nekoga da te zovne i, nakon što bi mi donijela što mi treba, otišla bih bilo kamo izvan dosega moga prokletog - utjelovljenog demona! Ah! Bijaše tako bijesan! Da me je uhvatio! Šteta što mu Earnshaw nije dorastao po snazi; ne bih bježala dok ga ne bih vidjela da je isprebijan namrtvo, samo da je Hindley bio kadar to učiniti!

- Nemojte govoriti tako brzo, gospodo - upadoh joj u riječ - pomaknut ćete maramicu koju sam vam svezala, pa će rana opet početi krvariti. Pijte svoj čaj, odahnite malo i prestanite se smijati; smijehu, na žalost, nema mjesta pod ovim krovom, i u vašem stanju!

- Nepobitna istina - odgovori ona. - Slušaj to dijete! Ono neprestano plače... odnesite ga nekamo odakle ga neću čuti barem jedan sat; neću ostati dulje.

Zazvonih i predah ga sluškinji na čuvanje. Zatim je upitah što ju je nagnalo da pobjegne iz Orkanskih visova pod takvim okolnostima i kamo namjerava ići kad već neće ostati s nama.

- Trebala bih, a i željela bih ostati - reče ona - da tješim Edgara i da se brinem o djetetu, na prvome mjestu, a i zato što je Grange moj pravi dom. Ali, kažem ti, Heathcliff me onda ne bi ostavio na miru! Zar misliš da bi on mogao trpjeti da me vidi kako se oporavljam i kako sam raspoložena... da bi mogao podnijeti misao da živimo mirno, a da ne odluči otrovati naš mir? Imam to zadovoljstvo da pouzdano znam kako me mrzi, i to toliko da se ozbiljno uzrujava kad god me čuje ili vidi; primijetila sam da mu se mišići na licu, kad god mu izidem pred oči, nehotice grče u izraz mržnje, koja djelomično potječe iz njegove spoznaje da ja imam razloga taj isti osjećaj gajiti prema njemu, a djelomično iz gnušanja koje je uvijek osjećao prema meni. Njegova je mržnja dovoljno jaka da sam potpuno sigurna kako neće juriti za mnom po Engleskoj ako uspijem pobjeći daleko; stoga moram otići što dalje. Oslobodila sam se svoje prve želje da me ubije; radije bih da ubije sebe! Sasvim je ugasio moju ljubav, tako da sam sad potpuno mirna. Još se mogu sjetiti koliko sam ga voljela; mogu čak i nejasno zamisliti da bih ga mogla

još voljeti kad bi... ne! Čak i da je sasvim zaluden ljubavlju za mene, đavolska narav otkrila bi se na neki način. Catherine je morala imati izopačen ukus kad ga je tako visoko cijenila iako ga je tako dobro poznavala. Čudovište! Željela bih da bude zbrisan i iz svijeta i iz mog pamćenja!

- Pst! Pst! I on je ljudsko biće. Budite milosrdniji; ima gorih ljudi od njega!

- On nije ljudsko biće i nema pravo na moje milosrđe. Dala sam mu svoje srce, on ga je uzeo, umorio mučenjem i bacio mi ga natrag. Ljudska bića osjećaju srcem, Ellen; i jer je on uništio moje, nisam više sposobna osjećati za njega. I ne bih, pa makar on stenjao u mukama od sada pa do svoga smrtnog časa, i krvave suze lio za Catherinom! Ne, zaista ne bih! - Isabella brižnu u plač, ali odmah obrisa suze sa svojih trepavica i produži: - Pitala si me što me je napokon naglano u bijeg? Bila sam prisiljena na to jer sam ga uspjela dovesti do bjesnila koje je nadmašilo granice njegove zloće. Razvlačiti nečije živce usijanim kliještima zahtijeva veću hladnokrvnost nego udariti nekoga po glavi. On je bio toliko razdražen da je bio zaboravio sotonsku razboritost kojom se hvalio i pribjegao je ubilačkom nasilju. Osjetila sam zadovoljstvo što sam ga uspjela razdražiti. Osjećaj zadovoljstva probudio je u meni nagon za samoodržanjem i uspjela sam pobjeći: I ako ikada dopustim da mu opet dopadnem šaka, neka mi se dobro osveti.

Jučer je, kao što znaš, gospodin Earnshaw trebao ići na pogreb. Nastojao je biti trijezan za taj dan... umjereno trijezan; nije otišao mahnit u postelju u šest sati izjutra da bi ustao mamuran u dvanaest. Rezultat toga bio je da je ustao vrlo potišten, s idejama o samoubojstvu, te nije bio ni za crkvu ni za ples; i umjesto da ode na pogreb, sjeo je pored ognjišta i ispijao velike čaše brandvja ili gina.

- Heathcliff - drščem kad ga spomenem! - nije boravio u kući od prošle nedjelje sve do danas. Jesu li ga hranili anđeli ili njegovi rođaci iz pakla, ne mogu reći; ali nije jeo kod kuće već tjedan dana. Dolazio je kući zorom i odlazio ravno u svoju sobu gdje se zaključavao - kao da bi itko i u snu mogao poželjeti njegovo društvo! Ondje se molio kao kakav metodist; ali božanstvo koje je prizivao bilo je beščutni prah i pepeo; a kad god bi se obraćao Bogu, čudno ga je mijesao

sa svojim ocem - crnim đavolom! Nakon što bi završio te svoje licemjerne molitve - a one su obično trajale dok ne nronukne i glas mu zamre u grlu - opet je odlazio; uvijek prema Grangeu. Začudena sam što Edgar nije pozvao policajca da ga uhiti. Što se mene tiče, iako bijah žalosna zbog Catherinine smrti, bilo mi je nemoguće da ne smatram to vrijeme oslobođenja od poniženja kao ugodan odmor.

Oporavila sam se da mogu slušati Josephove vječite propovijedi bez plakanja, i gotovo sam se prestala motati po kući korakom uplašenog kradljivca. Ti ne bi vjerovala da bih ja mogla plakati zbog bilo čega što Joseph kaže; ali i njegovo mi je i Haretonovo društvo odvratno. Radije sam sjedila s Hindlevjem i slušala njegove strašne riječi nego s "malim gospodarom" i njegovim vjernim pristalicom, tim odvratnim starcem! Kad je Heathcliff kod kuće, često sam prisiljena povući se u kuhinju u njihovo društvo, ili cvokotati u vlažnim, nenas-tanjenim sobama. Kad nije kod kuće, kao što je bio slučaj ovog tjedna, ja namjestim stol i stolac u kut uz ognjište i uopće ne obraćam pažnju na to čime se bavi gospodin Earnshaw; a i on se ne mijesha u ono što ja radim. Mirniji je ako ga nitko ne draži; zlovoljan je, potišteniji, ali manje bijesan. Joseph tvrdi da je on postao drugi čovjek, da je Gospod dirnuo njegovo srce i da je spašen "kao vatrom". Nisam mogla primijetiti te znakove promjene na bolje, ali to nije moj posao.

Sinoć sam sjedila u svom kutu i čitala gotovo do ponoći neke stare knjige. Bilo mi je jezovito otići gore - zbog snježne oluje koja je bjesnjela napolju i zbog mojih misli koje su se neprestano vraćale crkvenom dvorištu i tek iskopanom grobu! Jedva sam se usuđivala dignuti oči s otvorene knjige, jer bi se odmah pred mojim očima stvorila ta tužna slika. Hindlev mi je sjedio sučelice s glavom oslonjenom o ruku; možda su ga morile iste brige. Prestao je piti prije nego što je počeo gubiti svijest i nije se ni maknuo ni progovorio dva ili tri sata. Nikakva glasa nije bilo u kući do fijukanja vjetra koji je ponekad zatresao prozore, tihog pucketanja ugljena i zveketa mojih škarica kad sam s vremena na vrijeme skraćivala stijenj svijeće. Hareton i Joseph vjerojatno su već tvrdo spavali u svojim posteljama. Bilo je vrlo, vrlo tužno. Dok sam čitala, uzdisala sam, jer se činilo kao da je sva radost iščezla iz svijeta da se više nikada ne vrati.

Tužnu tišinu najposlije je prekinuo zvuk kvake na kuhinjskim vratima; Heathcliff se vratio sa svoga bdijenja ranije nego obično; vjerojatno zbog nenadane oluje. Ta su vrata bila zaključana, i mi ga čusmo kako je obišao da bi ušao na druga vrata. Ustadoh i iz usta mi se ote izraz koji otkri moje osjećaje. To navede Hindlevja, koji je netremice gledao prema vratima, da se okrene i pogleda me.

- Držat ću ga vani još pet minuta - uzviknu. - Nemate ništa protiv?

- Što se mene tiče - odgovorih - možete ga ostaviti vani cijelu noć. Hajdete! Zaključajte vrata.

Earnshaw to učini prije no što njegov gost stiže do prednjih vrata; zatim primakne svoju stolicu drugom kraju moga stola i nagnu se preko njega tražeći u mojim očima suosjećanje s vatrenom mržnjom koja je sijevala u njegovima; ali kako je on i izgledao i osjećao kao ubojica, nije u njima našao baš to; ali ono što je u njima opazio, bilo je dovoljno da ga ohrabri da kaže:

- Vi i ja, oboje, imamo raščistiti velike račune s ovim čovjekom vani! Kad nijedno od nas ne bi bilo kukavica, mogli bismo to svršiti zajedničkim snagama. Jeste li vi mekušac kao i vaš brat? Jeste li spremni trpjeti do kraja, a da nijedan put ne tražite naplatu?

- Već mi je dosadilo trpjeti - odgovorih mu - i obradovala bih se odmazdi koja mi se ne bi vratila. Ali izdaja i na silje mač su s dvije oštrice; oni više ranjavaju one koji im pribjegu nego njihove neprijatelje.

- Izdaja i nasilje pravedan su odgovor na izdaju i nasilje! - povika Hindlev. - Gospodo Heathcliff, zahtijevam od vas samo da sjedite mirno i da šutite. Možete li, recite? Uvjeren sam da bi vam pružilo jednako zadovoljstvo koliko i meni da vidite kraj toga zloduha; on će biti *vaša* smrt ako ne budete brži od njega; a *moja* propast. Dovraga s tim paklenim nitkovom! Lupa na vrata kao da je već ovdje gospodar! Obećajte mi da ćete šutjeti i prije nego što ta ura otkuca... sada je tri minute do jedan... vi ćete biti slobodna žena!

On izvadi iz njedara oružje koje sam ti opisala u svom pismu i htjede ugaziti svijeću. Ali ja mu je istrgnem i uhvatim ga za ruke.

- Neću šutjeti! Ne smijete ga dirnuti. Neka vrata ostanu zatvorena, a vi budite mirni!

- Ne! Ja sam donio odluku i, tako mi Boga, izvršit ću je! - povika taj očajnik. - I protiv vaše volje učinit ću vam uslugu, a Haretonu pravdu! I nećete imati potrebe razbijati glavu kako da *vat* spasite od kazne. Catherine više nema. Nitko živ ne bi žalio za mnom niti bi se crvenio zbog mene čak i kad bih ovog časa prezeo sebi grkljan... i vrijeme je da se ovo okonča!

Boriti se s njim bilo bi isto što i boriti se s medvjedom ili raspravljati s ludakom. Jedino mi je bilo ostalo da otrčim do prozorskog okna i upozorim njegovu buduću žrtvu na sudbinu koja ga čeka.

- Bolje će biti da potražiš sklonište na nekom drugom mjestu noćas! - povikah prilično pobjedonosno. - Gospodin Earnshaw namjerava te ubiti ako pokušaš ući.

- Bolje će biti da otvoriš vrata, ti... - odgovori on, nazičajući me nekim lijepim izrazom koji ne želim ponoviti.

- Neću se miješati u to - odgovorih mu. - Udi i budi ubijen ako hoćeš. Ja sam izvršila svoju dužnost.

Nakon toga zatvorih prozor i vratih se na svoje mjesto uz vrata. Nisam mogla biti licemjerna i pretvarati se da sam zabrinuta zbog opasnosti koja mu prijeti. Earnshaw me korio tvrdeći da još uvijek volim toga nitkova i nazivajući me svakojakim imenima zbog malodušnosti koju sam pokazala. A ja sam u dubini svoga srca (i savjest me nije zbog toga pekla) mislila da bi bilo pravo blaženstvo za *njega* kad bi ga Heathcliff oslobodio njegova jada, ali i da bi ne manje blaženstvo bilo za *mene* kad bi on poslao Heathcliffa onamo gdje mu je mjesto. Dok sam sjedila udubljena u te misli, prozorsko se okno od Heathcliffova udarca sruši uz tresak na pod i pomoli se njegovo crno lice. Razmak između prečki bijaše odveć malen da bi njegova ramena mogla proći, i ja se namiješih likujući u svojoj umišljenoj sigurnosti. Kosa i odijelo bili su mu bijeli od snijega, a njegovi oštri, ljudožderski zubi, iscereni zbog hladnoće i bijesa, blistali su u mraku.

- Isabello, pusti me unutra ili ćeš mi platiti za to! - promumlja on, kao što bi Joseph rekao.

- Ne želim sudjelovati u ubojstvu - odgovorih. - Gospodin Hindlev stoji i čeka s nožem i punim pištoljem.

- Pusti me kroz kuhinjska vrata!

- Hindlev bi stigao tamo prije mene - odgovorih. - *Jadna* je ta tvoja ljubav kad ne može podnijeti malo snijega! Os-

tavljao si nas na miru u svojim posteljama dokle god je ljetna mjesečina sjala, ali čim se vratio zimski vjetar, ti moraš trčati i tražiti zaklona! Heathcliffe, da sam ja na tvome mjestu, otišla bih, legla bih preko njezina groba i umrla kao vjerran pas. Svijet nema više vrijednosti za tebe da bi i dalje živio u njemu, zar ne? Ti si mi usadio u glavu da je Catherina bila sva radost tvoga života; ne mogu vjerovati da i pomišljaš preživjeti njenu smrt.

- On je ondje, je li? - uzviknu Hindlev i pojuri k otvoru.
- Ako budem mogao provući ruku, moći ću ga pogoditi!

Bojim se, Elleno, da ćeš me smatrati sasvim zlom, ali ti ne znaš sve, i zato se nemoj žuriti suditi. Ne bih pomogla ni potaknula ni za što na svijetu napad čak ni na *njegov* život. Ali poželjeti njegovu smrt, to sam morala. Stoga se strašno razočarah i uplaših zbog posljedica svojih izazivačkih riječi, kad se on baci na Earnshawovo oružje i istrgnu mu ga iz ruke.

Revolver okinu, a nož se pri zaklapanju zari u zapešće Hindlevjeve ruke. Heathcliff ga povuče svom snagom, te on duboko zasiječe u meso i spremi ga onako krvava u svoj džep. Zatim uze kamen, sruši pregradu u prozoru i skoči unutra. Njegov protivnik bio je pao onesviješten od velikog bola i gubitka krvi koja je tekla iz jedne arterije ili vene. Okrutni nitkov udari ga, nogom zgazi i poče mu udarati glavom o pod držeći me jednom rukom kako bi me spriječio da zovnem Josepha. Zahvaljujući nadljudskom samoodricanju, uspio se suzdržati da ga sasvim ne dotuče; napokon, sasvim zadihan, presta i odvuče naoko beživotno tijelo na klupu. Zatim otkinu rukav Earnshawova kaputa i previ ranu s brutalnom surovošću, pljujući i psujući isto onako energično kao i dok ga je udarao. Čim me je prestao držati, odjurila sam pronaći starog slugu koji, budući da je postupno shvaćao značenje moje brze priče, požuri niza stube, dašćući, jer je prelazio po dvije stube odjedanput.

- Što ćemo? Što ćemo sad?
- Evo što ćemo - zagrmje Heathcliff. - Tvoj je gospodar lud. Ako bude živio još jedan mjesec, poslat ću ga u ludnicu. I kako si, dodavola, došao na to da zaključavaš prije nego što se vratim, ti bezubi glupane? Ne stoj tu i ne mrmljaj. Dođi, neću ga ja njegovati. Obrisi sve to i pazi na svjetiljku... jer tu je više od pola brandvja.

- I tako ste ga vi ubili? - povika Joseph dižući ruke i oči od užasa. - Je li se ikad vidjelo tako nešto! Neka Gospod...

Heathcliff ga ćušnu, tako da on pade na koljena usred krvi, i dobaci mu ručnik; ali Joseph, umjesto da se počne brisati, prekrži ruke i započe neku molitvu koja me svojim čudnim jezikom natjera na smijeh. Bila sam u takvu duševnom raspoloženju da me ništa nije moglo užasnuti; bila sam uistinu neustrašiva, jednako kao što su to neki zločinci podno vješala.

- Oh! Tebe sam zaboravio - reče tiranin. - Ti ćeš to po čistiti. Na koljena! A ti kuješ zavjeru s njim protiv mene, je li, zmijo! Eto posla za tebe!

Drmusao me dok mi zubi ne zacvokotaše, a onda me gurnu kraj Josepha koji mirno završi svoju molitvu i ustade izjavljujući da odmah kreće u Grange. Gospodin Linton je sudac, pa da mu je umrlo i pedeset žena, on mora ovo ispitati. Bio je tako uporan u svojoj odluci da je Heathcliff smatrao korisnim prisiliti me da ukratko prikazem što se dogodilo. Stajao je nada mnom i napuhavao se od zlonamjernosti dok sam ja protiv volje davala svoj iskaz odgovarajući na njegova pitanja. Trebalo je dosta truda da se starac uvjeri kako Heathcliff nije bio napadač, pogotovu uz moje teško izvučene odgovore. Ali ga gospodin Earnshaw brzo uvjeri da je još živ. Joseph požuri dati mu malo brandvja, i, zahvaljujući tome, njegovu se gospodaru uskoro povrati svijest i moć kretanja. Heathcliff, vidjevši da njegov protivnik ne zna kako se postupalo s njim dok je bio u nesvijesti, reče mu da je bio mrtav pijan; da se on neće osvrutati na njegovo užasno ponašanje, ali mu savjetuje da ide u postelju. Na moju radost, on nas ostavi poslije toga svog savjeta, i Hindlev se ispruži uz ognjište. Ja odoh u svoju sobu, čudeći se da sam tako olako prošla.

Jutros, kad sam sišla oko pola dvanaest, gospodin Earnshaw je sjedio pored vatre i osjećao se vrlo loše. Njegov zao duh, gotovo isto tako mršav i samrtnički blijed, stajao je naslonjen na zid uz ognjište. Ni jednom se, čini se, nije jelo; i nakon što sam čekala dok se sve nije ohladilo na stolu, počeh sama jesti. Ništa me nije sprečavalo da jedem s tekom i, kad sam s vremena na vrijeme bacila pogled na svoje hirovite prijatelje, osjećala sam stanovito zadovoljstvo i superi-

ornost jer uživam blagodat mirne savjesti. Nakon što sam objedovala, usudih se mimo običaja prići bliže ognjištu, zaobidoh Earnshavvovo sjedalo i kleknuh u kut pored njega.

Heathcliff nije gledao u mom smjeru, pa sam podigla oči i promatrala njegove crte lica s takvim mirom i pouzdanošću kao da preda mnom stoji kip. Njegovo čelo, koje sam nekoć smatrala tako muškim, a koje sada smatram tako demonskim, bilo je zamračeno teškim oblakom; njegove strašne oči bile su gotovo usahle od nespavanja i, možda, suza, jer su mu trepavice bile još vlažne; njegove usne, s kojih je bio iščeznuo gnjevni podsmijeh, bile su stisnute, s izrazom neizrecive tuge. Da je to bio bilo tko drugi, pokrila bih svoje lice pred tolikom tugom. Ali u njegovu slučaju osjetila sam zadovoljstvo; i koliko god se činilo podlim vrijeđati palog neprijatelja, nisam mogla propustiti priliku da ga ranim strijelom. Njegova slabost pružila mi je priliku da okusim radost koja dolazi od vraćanja zla zlom!

- Pfuj, pfuj, gospodo! - upadoh joj u riječ. - Netko bi mogao pomisliti da nikada u svom životu niste otvorili Sveto pismo. Ako Bog zada bol vašim neprijateljima, to vam mora biti dovoljno. I nisko je i drsko svoje mučenje dodavati Božjem.

- Općenito govoreći, priznajem da je tako, Elleno. Ali kakva bi patnja nanescena Heathcliffu mogla mene zadovoljiti ako i ja nemam udjela u njezinu stvaranju? Radije bih da pati *manje*, ali da ja uzrokuje njegove patnje i da on to zna. Oh, dugujem mu tako mnogo! Samo pod jednim uvjetom mogla bih mu oprostiti; da mu uzmem oko za oko, zub za zub, da mu za svako mučenje vratim mučenjem i da ga dovedem u stanje u kojem sam ja. Budući da je on prvi uvrijedio, da ga natjeram da prvi i moli za oprost, a onda - pa onda, Elleno, mogla bih pokazati neku velikodušnost. Ali je posve nemoguće da ću se ikada osvetiti, i stoga je nemoguće da mu oprostim.

Hindlev zatraži malo vode. Pružih mu čašu i zapitah ga kako mu je.

- Nisam toliko bolestan koliko bih želio - odgovori on. - Ali, da i ne govorim o svojoj ruci, svaki me djelić tijela tako boli kao da sam se borio s legijom vragova!

- Nikakvo čudo - odgovorih mu. - Catherina je imala običaj hvaliti se kako ona stoji između vas i tjelesne povre-

de- mislila je time reći da vas stanovite osobe ne bi fizički napale iz straha da ne uvrijede nju. Dobro je što mrtvi *uistinu* ne ustaju iz svojih grobova, jer bi inače ona prošle noći vidjela jedan odvratan prizor. Nemate li modrice po tijelu i posjekotine preko prsa i ramena?

- Ne znam - odgovori on - ali što želite reći? Da se on nije usudio udariti me dok sam ležao na podu?

- Gazio vas je, udarao nogom i bubao o pod - prošaptah. - A na usta mu je išla slina od želje da vas rastrga zubima; jer on je samo polučovjek; čak ni toliko, a ostalo je demon.

Gospodin Earnshavv pogleda gore, kao i ja, u lice našeg zajedničkog neprijatelja koji, zauzet svojim bolom, čini se nije bio svjestan ničega što se oko njega događa; što je dulje stajao, to su njegova razmišljanja sve jasnije otkrivala svoj mrak u crtama njegova lica.

- Ah, samo kad bi mi Bog dao snage da ga udavim u posljednjem času svog života, otišao bih radosno u pakao - teško uzdahnu nemoćan čovjek i pokuša se dignuti, ali bez uspjeha. Obuze ga očaj jer je bio svjestan da nije dovoljno sposoban za tu borbu.

- Nemojte, dovoljno je što je ubio jednu osobu iz vaše obitelji - rekoh glasno. - U Grangeu svi znaju da bi vaša se stra bila i sada živa da nije bilo gospodina Heathcliffa. Na pokon, bolje je da vas on mrzi nego da vas voli. Kad se sje tim kako smo bili sretni... kako je Catherina bila sretna prije njegova dolaska... proklinjala bih taj dan.

Heathcliff je, vjerojatno, primijetio više istinitost tih riječi nego namjeru s kojom su izrečene. Vidjela sam da je njegova pažnja probuđena, jer su mu se suze kotrljale iz očiju u pepeo dok se gotovo gušio od jecaja. Pogledah ga u lice i prezrivo se nasmijan. Naoblačeni prozori pakla za trenutak sijevnuše prema meni, ali se demon, koji je obično vrebao iz njegovih očiju, doimao pritajenim i udaljenim, te se nisam bojala izložiti opasnosti da se još jednom podrugljivo nasmijem.

- Ustani i odlazi mi s očiju - reče ožalošćeni.

Učinilo mi se da je to rekao, jer mu je glas bio jedva razumljiv.

- Oprosti - progovorih. - Ali i ja sam voljela Catherinu; njezinu je bratu potrebna pažnja i njega, i ja ću mu je njoj

za ljubav pružiti. Budući da je ona mrtva, ja je vidim u Hindlevju. Hindlev ima iste oči kao i ona; to bi se još bolje vidjelo da ih nisi pokušao izvaditi i da ih nisi napravio crnima i crvenima, a njene...

- Ustaj, bijedni idiote, prije nego što te zgazim! -
povika

on učinivši pokret zbog kojega sam odmah ustala.

- Ali - nastavih, spremna pobjeći - da ti je jadna Catherine vjerovala pa da je uzela smiješnu, prezrivu, ponižavajuću titulu gospode Heathcliff, i ona bi ubrzo pružala istu sliku! *Ona* ne bi mirno podnosila tvoje odvratno ponašanje: njeno negodovanje i gnušanje moralo bi naći svoj izraz.

Naslon klupe i Earnshavvovo tijelo nalazili su se između mene i njega, te umjesto da me pokuša uhvatiti, on zgrabi nož sa stola i baci ga gađajući me u glavu. Nož me pogodi ispod uha i prekinu rečenicu koju sam započela. Izvadih ga, skočih do vrata i dobacih mu još nekoliko riječi koje su se, nadam se, žarile malo dublje od njegovog noža. On bijesno juru prema meni, ali ga zadržava zagrljaj njegova domaćina; i čvrsto držeći jedan drugoga, obojica padoše kraj ognjišta. To je bilo posljednje što sam vidjela. Bježeći kroz kuhinju rekla sam Josephu neka požuri svome gospodaru; prevrnuh Hare-ona koji je pored vrata vješao štenad o naslon stolca i sretna, kao duša pobjegla iz čistilišta, skakala sam, poskakivala i jurila niz strmi put. Napustih uskoro njegove krivine i udarih preko pustare valjajući se preko bedema i gazeći kroz močvare. Jurila sam kao bez duše prema svjetlu Grangea. Mnogo bih radije bila osuđena na vječno obitavanje u paklu nego da još jednom prenoćim pod krovom Orkanskih visova.

Isabella prestade govoriti, ispi gutljaj čaja, ustade i reče mi da joj namjestim šešir i veliki šal koji sam bila donijela. Ne slušajući moje molbe da ostane bar još jedan sat, pope se na stolac, poljubi Edgarov i Catherinin portret, zatim i mene, te ode kočijom, a s njom i Fanny koja je lajala sva radosna što joj se gospodarica vratila. Otišla je da se više nikada ne vrati u ovaj kraj. Ali poslije, nakon što su prilike postale sređenije, ona i moj gospodar redovito su se dopisivali. Mislim da je njeno novo boravište bilo negdje na jugu, blizu Londona. Ondje je rodila sina nekoliko mjeseci nakon svoga bijega. Na krštenju dano mu je ime Linton, i još od samog početka javljala je da je on boležljivo, zlovoljno stvorenje.

Jednog sam dana srela u selu gospodina Heathcliffa i on me upitao gdje ona živi. Odbila sam mu reći. On mi je na to rekao da to nije važno, ali da ona mora paziti da se ne vrati svome bratu; ne treba biti s njim, pa makar je on morao uzdržavati. Iako mu nisam dala nikakvu obavijest, on je doznao od nekog sluga i njezinu adresu i da je rodila sina. Ipak nije otišao uznemirivati Isabellu, što ona ima zahvaliti, mislim, njegovu osjećaju odvratnosti prema njoj. Gotovo uvijek, kad bi me vidio, pitao me je o djetetu, a kad je čuo njegovo ime, gnjevno se osmjehnuo i rekao:

- Žele da i njega mrzim, je li?

- Mislim da žele da ne znate za njega - odgovorih.

- Ali ja ću ga uzeti k sebi kad mi bude potrebno. Neka računaju s tim.

Srećom, majka mu je umrla prije no što je došlo to vrijeme, trinaest godina nakon Catherinine smrti, kad je Lintonu bilo dvanaest godina, ili nešto više.

Sutradan nakon Isabellina neočekivanog posjeta nisam imala prilike razgovarati sa svojim gospodarom. Izbjegavao je svaki razgovor i nije bio kadar razgovarati ni o čemu. Kad sam napokon postigla da me sasluša, vidjela sam da mu je drago što mu je sestra napustila muža, kojeg je mrzio snagom gotovo neshvatljivom za njegovu blagu prirodu. Osjećao je tako duboku odvratnost prema njemu da je izbjegavao ići ikamo gdje bi ga mogao vidjeti ili čuti o njemu. Bol i taj osjećaj pretvorili su ga u pravog pustinjaka. Napustio je svoj položaj suca, prestao čak ići u crkvu, izbjegavao selo u svim prilikama i vodio život potpune osamljenosti u granicama svoga parka i gospodarstva. Jedina promjena bijahu osamljene šetnje po pustari i posjeti grobu svoje žene, obično uvečer ili rano ujutro kad nije bilo drugih prolaznika. Bio je odveć dobar da bi mogao dugo biti potpuno nesretan. On se nije molio da mu se Catherinina duša javlja kao duh. Vrijeme je donijelo rezignaciju i sjetu sladu od obilne radosti. Mislio je na nju sa žarkom i nježnom ljubavlju i s čežnjom punom nade u onaj bolji svijet, kamo je vjerovao da je ona otišla.

A i u ovom svijetu bijaše za nj i utjehe i ljubavi. Rekla sam vam da nekoliko dana nije obraćao nikakvu pažnju mlađoj nasljednici preminule. Ta se hladnoća topila brzo kao

travanjski snijeg, i to malo stvorenje, prije nego što je moglo protepati ijednu riječ ili učiniti ijedan korak, već je tiranski zavladao njegovim srcem. Nazvali su je Catherina; ali on je nikada nije zvao punim imenom, kao što prvu Catherinu nikada nije oslovljavao skraćenim imenom, vjerojatno zato što je Heathcliff običavao to činiti. Malu je uvijek zvao Cathy, jer je to označivalo za njega i razliku od njene majke i vezu s njom, a njegova ljubav prema djetetu potjecala je mnogo više iz djetetova srodstva s majkom negoli iz toga što je bila i njegova kći.

Uspoređivala sam njega i Hindlevja Earnshawa i razmišljala kako bih objasnila zašto je njihovo ponašanje u sličnim okolnostima tako različito. Obojica su bili odani muževi i voljeli su svoju djecu; nisam mogla shvatiti zašto obojica nisu odabrali isti put, dobar ili loš. Ali, mislila sam u sebi, Hindlev se, iako je naoko imao jaču glavu, pokazao gorim i slabijim čovjekom. Kad se njegova lađa nasukala, kapetan je napustio svoje mjesto, a posada, umjesto da pokuša spasiti lađu, digla je bunu i u neredu je sasvim zaboravila svoj nesretni brod. Naprotiv, Linton je pokazao istinsku hrabrost odane i vjerne duše; uzdao se u Boga i Bog ga je utješio. Jedan se nadao, a drugi očajavao. Sami su izabrali svoje sudbine i pravedno su bili osuđeni da ih podnose. Ali vi sigurno ne želite slušati moje moraliziranje, gospodine Lockwoode, i sami možete prosuditi o svemu tome kao i ja, ili barem mislite da možete, a to je isto.

Earnshawov kraj bio je baš onakav kakav se mogao i očekivati; brzo je otišao za svojom sestrom. Jedva je proteklo šest mjeseci između njezine i njegove smrti. Mi u Grangeu nikada nismo dobili detaljan izvještaj o stanju koje je prethodilo njegovoj smrti; sve što sam doznala bilo je ono što sam čula kad sam otišla pomoći u pripremama za pogreb. Gospodin Kenneth došao je o tome izvijestiti moga gospodara.

- Nelly - rekao je on ulazeći jednog jutra na konju u dvorište tako rano da me je odmah uplašio predosjećajem da donosi loše vijesti - došao je red da i mi nosimo crninu. Tko nam je otišao sad, što mislite?

- Tko? - upitah uzbuđeno.

- Pa, pogodite! - odgovori on silazeći s konja i privezujući uzdu za alku pored vrata. - Prihvatite rub svoje pregače; siguran sam da će vam trebati.

- Nije valjda gospodin Heathcliff? - uzviknuh.

- Što, zar biste vi imali suza i za njega? - upita liječnik.

- Nije; Heathcliff je čvrst, mlad čovjek; danas je izgledao da ne može bolje. Maloprije sam ga vidio. Počeo se brzo oporavljati otkad ga je ostavila njegova bolja polovica.

- Tko je to onda, gospodine Kenneth? - nestrpljivo ga upitah.

- Hindlev Earnshaw! Vaš stari prijatelj Hindlev, i moj, iako je već odavno postao odveć neprikladan za moje društvo. Eto! Rekao sam da će biti suza. Ali, umirite se! On je umro kako dolikuje njegovu karakteru; mrtav pijan. Jadnik! I meni ga je žao. Uvijek se žali za starim prijateljem, iako je bio spreman na najgore podvale koje se mogu zamisliti, i premda me je mnogo puta grdno nasamario. Jedva mu je dvadeset i sedam godina; i vi ste tih godina; tko bi mislio da ste rođeni iste godine!

Priznajem da je to bio veći udarac nego smrt gospode Linton. Stare uspomene probudiše mi se u srcu. Sjela sam na trijem i plakala kao za rođakom; zamolila sam gospodina Kennetha da zovne nekoga drugog slugu da ga odvede gospodaru. Nisam mogla ne razmišljati o pitanju: "Je li umro prirodnom smrću?" - Što god da sam radila, ta me je misao neprestano mučila, te odlučih zamoliti za dopuštenje da odem u Orkanske visove i pomognem u posljednjim dužnostima prema pokojniku. Gospodin Linton bio je protiv toga. Ali ja sam rječito govorila o žalosnu izgledu pokojnika na odru oko kojega nema prijatelja, i rekla mu da moj stari gospodar i brat po mlijeku ima isto toliko prava na moje usluge koliko i on. Podsjetila sam ga također da je Hareton bratić njegove pokojne žene, te da bi mu on, kako dečko nema bližeg roda, morao biti skrbnik, i da treba i mora izvidjeti u kakvu je stanju pokojnikova imovina i kako je oporučena. Njegovo tadašnje psihološko stanje onemogućivalo mu je da se bavi takvim stvarima, ali mi reče neka govorim s njegovim advokatom; napokon me pusti da idem. Njegov advokat bio je i Earnshawov. Svratih u selo i pozvah ga da dođe sa mnom. On zavrtje glavom i reče mi da je najbolje ostaviti Heathcliffa na miru tvrdeći da bi, kad bi se saznala istina, izašlo na javu da je Hareton tek puki prosjak.

- Otac mu je umro prezadužen - reče on. - Sva mu je imovina založena, i sve što se može učiniti za prirodnog na-

sljednika jest to da mu se pruži neka prilika da probudi sa-
žaljenje u vjerovnikovu srcu kako bi se smilovao te postupio
popustljivo prema njemu.

Kad sam stigla u Visove, objasnih kako sam se došla po-
brinuti da se sve uredi kako valja. Joseph, koji se doimao
dosta potištenim, izrazi zadovoljstvo što sam došla. Gospo-
din Heathcliff reče da ne vidi zašto sam potrebna, ali da mo-
gu, ako želim, ostati i brinuti se o pripremama za pogreb.

- Ispravno bi bilo - napomenu on - da se tijelo te budale za-
kopa na raskrižju bez ikakva obreda. Dogodilo se da ga ostavim
deset minuta jučer poslije podne; on je iskoristio tu priliku i
zaključao oboja vrata da ja ne bih mogao ući, i proveo cijelu noć
pijući, s namjerom da se nasmrta opije. Jutros provalismo unutra,
jer smo čuli da frkće kao konj, i nađosmo ga opruženog na klupi;
ne bismo ga mogli probuditi da smo mu i kožu derali. Pošaljem
po Kennetha, i on dođe, ali tek nakon što se ta životinja pretvo-
rila u lešinu; bio je mrtav, hladan i ukočen. I tako, priznat češ,
bilo je uzaludno uznemirivati se i truditi se i dalje oko njega.

Stari sluga potvrdi tu izjavu, ali promrmlja:

- Volio bih da je on osobno otišao po liječnika! Ja bih
bolje pazio na gospodara nego on... nije bio mrtav kad sam
otišao, ne, nikako!

Zahtijevala sam da pogreb bude pristojan. Gospodin He-
athcliff mi reče da sve to udesim po svojoj volji; samo je želio
da ne zaboravim kako novac za to ide iz njegova džepa. Njegovo
držanje bilo je hladno i ravnodušno, nije pokazivalo
ni radost ni žalost, ako je išta pokazivalo, ono je izražavalo
zadovoljstvo čovjeka koji je uspješno obavio neki težak
posao. Jednom sam opazila nešto nalik likovanju u izrazu
njegova lica, to je bilo u trenutku kad su iznosili lijes iz kuće.
Bio je toliko dvoličan da se prikazivao ožalošćenim. I prije
nego što je pošao za lijesom s Haretonom, podigao je toga
nesretnog dečka na stol i promrmljao s osobitim uživanjem:

- Moj lijepi dečko, sad si *moji* I vidjet ćemo neće li jedno dr-
vo rasti isto tako krivo kao i drugo kad ga krivi isti vjetar!
- Naivnom dečku svidjele su se te riječi, pa se igrao s Heath-
cliffovim zaliscima i milovao ga po obrazu; ali ja sam razu-
mjela njihovo značenje i dobacih mu oštro: - Taj dečko, go-
spodine, mora poći sa mnom u Thrushcross Grange. Nema
na svijetu ničega što je manje vaše od njega!

_ Je li Linton tako rekao?

_ Naravno... naredio mi je da ga dovedem - odgovorih
mu.

- Dobro - odgovori taj nitkov - nećemo se sada upuštati
u raspravu o tom predmetu; ali želio bih pokušati odgojiti
jednog dečka, pa reci svom gospodaru, ako pokuša uzeti
ovoga, da ću onda njegovo mjesto morati popuniti svojim
rođenim. Ne kažem da ću pustiti da bez borbe odvedete Ha-
retona, ali ću se onda zasigurno pobrinuti da onaj drugi do-
đe k meni! Nemoj mu zaboraviti to reći.

Ova prijatna bila je dovoljna da nam veže ruke. Nakon
povratka prenesoh njen sadržaj; i Edgar Linton, koji se još
od samog početka nije želio u to miješati, nije više govorio
o tome. Ne mislim, uostalom, da bi išta postigao time pa i
da je bio ne znam koliko spreman na to.

Gost je sada bio gospodar Orkanskih visova. Njegovo
pravo vlasništva bilo je neosporno. Dokazao je odvjetniku -
a ovaj Lintonu - da je Earnshaw bio založio svaki metar ze-
mlje koju je imao kako bi došao do sredstava za zadovolje-
nje svoje kartaške strasti, i da je Heathcliff bio njegov vje-
rovnik. Tako je Hareton, koji je imao biti prvi gospodar u
ovom kraju, doveden u položaj potpune ovisnosti o okorje-
lom neprijatelju svog oca. On živi u vlastitoj kući kao sluga,
ali lišen plaće koja pripada slugama. Sasvim je nemoćan po-
praviti svoj položaj jer je bez prijatelja i ne zna da mu je uči-
njena nepravda.

Osamnaesto poglavlje

DVADESET godina - nastavi gospoda Dean - koje su uslijedile nakon toga tužnog razdoblja, bilo je najsretnije razdoblje u mom životu. Moje najveće brige u to doba bile su prozrokovane neznatnim bolestima naše male gospođice koje je ona morala proći kao i sva ostala djeca, bila bogata ili siromašna. Inače, nakon prvih šest mjeseci rasla je kao iz vode i počela je hodati i govoriti na svoj način prije nego što je vrijes drugi put procvjetao iznad praha gospode Linton. Ona je bila najprivlačniji stvor koji je ikada donio sunčevo svjetlo u jednu ožalošćenu kuću; bila je prava ljepotica. Imala je divne crne oči Earnshavva, bijelu put, nježne crte lica i zlatnu kovrčavu kosu Lintona. Duh joj je bio živ, ali ne grub, a srce osjetljivo i gotovo odveć spremno predano voljeti. Ta sposobnost za jaku ljubav podsjećala me na njenu majku. Ipak, ona nije bila nalik njoj, jer je mogla biti nježna i blaga kao golubica i imala je mio glas i zamišljen izraz; gnjev joj nikada nije bio pakostan, a ljubav nikada divlja već duboka i nježna. Ali, mora se priznati, uz te svoje lijepe osobine imala je i mana. Osobito sklonost da bude drska, na primjer, tvrdoglavost koja je česta u razmažene djece, bilo da su dobre ili zle naravi. Ako bi je netko od posluge naljutio, uvijek bi rekla: "Kazat ću tati!" - A ako bi je njen otac prekorio makar samo pogledom, pomislili biste da joj se zbog toga kida srce; ne mislim da joj je ikad rekao oštru riječ. On je bio potpuno preuzeo njen odgoj i obrazovanje i pretvorio ga u zabavu. Srećom, radoznalost i brzo shvaćanje učinili su je dobrom učenicom. Učila je brzo i rado, što je služilo na čast njegovoj vještini poučavanja.

Do svoje trinaeste godine nije nijedanput otišla sama izvan parka. U rijetkim bi je zgodama gospodin Linton poveo "šetnju na milju ili nešto više od parka, ali je nije povjeravao nikomu drugom. Gimmerton je za nju bio ime bez zna-

čenja, a crkva jedina zgrada u kojoj je bila osim svoga doma. Orkanski visovi i gospodin Heathcliff za nju nisu postojali. Bila je potpun osamljenik i, očevidno, potpuno sretna. Ponekad bi, doduše, promatrajući okolicu kroz prozor svoje dječje sobe, pitala:

- Elleno, koliko još vremena treba proći prije no što se budem mogla popeti na vrhove onih bregova? Što li je na drugoj strani... možda more?

- Nije, gospođice Cathy, nego opet bregovi, isti kao i ovi.

- A kako izgledaju one suncem pozlaćene stijene kad se stoji u podnožju? - upita me jednom.

Strmina Penistone Craggsa posebice je privlačila njenu pozornost; pogotovu kad je sunce na zalazu sijalo na njih i na okolne vrhove, a sav ostali predio unaokolo ležao u sjeni. Objasnih joj da su oni grebeni samo gola masa kamenja i da u svojim pukotinama jedva imaju dovoljno zemlje da hrane zakrčljalo drveće.

- A zašto se ti grebeni svijetle još tako dugo i nakon što se ovdje spusti mrak?

- Zato što su na mnogo većoj visini nego mi - odgovorih. - Vi se ne biste mogli popeti uz njih, odveć su visoki i strmi. Zimi se mraz uvijek pojavi prije ondje nego u nas; i usred ljeta nailazila sam na snijeg pod onom crnom šupljinom na sjeveroistočnoj strani.

- Oh! Ti si bila na njima! - uskliknu ona radosno. - On da i ja mogu ići onamo, kad budem žena. Je li tata bio ondje, Elleno?

- Tata bi vam rekao, gospođice - odgovorih brzo - da se ne vrijedi mučiti i uspinjati na njih. Pustara po kojoj vi šećete s njim mnogo je zgodnija; traškroski park je najljepše mjesto na svijetu.

- Ali park poznajem, a njih ne - promrmlja ona za sebe.

- A uživala bih gledati unaokolo s onoga najvišeg vrha; moj konjić Minny odnijet će me tamo jednog dana.

Jedna od služavki govorila je pred njom o Vilinskoj pećini, te ona uvrtje sebi u glavu da mora onamo otići. Vječito je spominjala gospodinu Lintonu tu svoju želju, pa joj on obeća da će ići onamo kad bude starija. Ali gospođica Cathy mjerila je svoje vrijeme mjesecima, i pitanje: - "Jesam li dovoljno odrasla da idem na Penistone Craggs?" - bilo je ne-

ekidno na njenim usnama. Put za njih skretao je blizu Orkanskih visova. Edgar nije želio prolaziti onuda, pa joj je neprekidno odgovarao: - Ne još, ljubavi, ne još.

Rekla sam vam da je gospoda Heathcliff živjela više od dvanaest godina nakon što je napustila svoga muža. Cijela njena obitelj bila je nježna tjelesna ustrojstva; ni ona ni Edgar nisu posjedovali ono jedro zdravlje koje obično vidate u ovim krajevima. Od čega je posljednji put болоvala, ne znam pouzdano. Mislim da su oboje umrli od iste bolesti, od neke vrste groznice koja je u početku spora, ali neizlječiva, i koja pri kraju brzo sagori život. Pisala je svome bratu izvještavajući ga da će vjerojatno uskoro umrijeti od bolesti od koje već četiri mjeseca boluje, i molila ga je da ju posjeti, ako može, jer je imala mnogo toga za srediti, reći mu posljednje zbogom i povjeriti mu Lintona. Nadala se da će Linton pripasti njemu, kao što je bio pripadao njoj. Zanosila se nadom da njegov otac ne želi preuzeti na sebe teret njegova uzdržavanja i odgoja. Moj gospodar nije oklijevao ni trenutka i ispuni joj tu molbu; iako nije bio voljan odlaziti od kuće na obične pozive, odmah je pohitao odazvati se. Rekao mi je da Catherinu povjerava mojoj najpažljivijoj brizi za svoje odsutnosti i nekoliko je puta ponovio naredbu da ona ne smije napuštati park, čak ni sa mnom; da bi ona mogla i sama izići, nije mu uopće ni na pamet padalo.

Bio je na putu tri tjedna. Prvih dan-dva moja je štíćenica sjedila u kutu biblioteke, odveć tužna da bi čitala ili se igrala. U tom mirovanju nije mi zadavala nikakvih briga. Ali je zatim nastupilo razdoblje nestrpljive, nervozne dosade. Kako sam bila odveć zaposlena i odveć stara da trčim gore-dolje kako bih je zabavila, pronadoh način da se sama zabavlja. Slala sam ju da šeće po imanju - katkad pješice, katkad na konjiću - pa kad bi se vratila, da bih joj ugodila, pažljivo bih slušala njene priče o svim njenim stvarnim i izmišljenim pustolovinama.

Bijaše početak ljeta. Ona je toliko zavoljela ta samotna 'utanja da je često ostajala vani od doručka do poslijepodnevnog čaja, a zatim je provodila večeri pričajući mi svoje fantastične priče. Nisam se bojala da će otići izvan dopuštene granice, jer su vrata obično bila zaključana, a i mislila sam da bi se ona sama teško usudila udaljiti, čak i kad bi

vrata bila širom otvorena. Na žalost, događaji su pokazali da moje povjerenje nije bilo opravdano. Jednog jutra u osam sati Catherina mi dođe i reče da će ona taj dan biti arapski trgovac koji namjerava prijeći pustinju sa svojom karavanom, i da joj moram dati dovoljno namirnica za nju i njenu stoku, konja i tri deve; ove posljednje zamjenjivali su veliki lovački pas i dva ptičara. Stavih različite stvarčice i slatkiše u košaricu koju objesih sa strane sedla. Ona skoči na konja, vesela kao ptica, zaštićena od srpanjskog sunca šešikom široka oboda i velom od gaze, i otkasa s veselim smijehom rugajući se mom brižnom savjetu da ne galopira i da se rano vrati. Nevaljalo, nestašno stvorenje nije se vratilo na čaj. Jedan od putnika, veliki lovački pas koji je bio star i volio udobnost, vratio se, ali ni Cathy, ni konjić, ni dva ptičara nisu bili nigdje na vidiku. Slala sam izvidnike ovom i onom stazom, i napokon je podoh i sama tražiti. Jedan radnik popravljao je ogradu oko gospodarstva. Upitah ga je li vidio našu mladu gospođicu.

- Vidio sam je jutros - odgovori on. - Tražila je da joj odsiječem ljeskov prut, a zatim je na svom galovejskom konjiću preskočila ogradu ondje gdje je najniža i odgalopirala u daljinu.

Možete zamisliti kako sam se osjećala kad sam čula tu vijest. Odmah mi je sinula misao da je morala otići u Penistone Craggs. - Što li će joj se dogoditi? - uzviknuh provlačeći se kroz otvor koji je popravljao taj čovjek. Odoh ravno na cestu; jurila sam kao za okladu, milju za miljom, dok nisam izbila na zavoj odakle su se vidjeli Visovi, ali Catherine nije nigdje bilo, ni blizu ni daleko. Penistone Craggs nalazi se oko dva kilometra iza kuće gospodina Heathcliffa koja je udaljena šest kilometara od Grangea, te sam se počela bojati da će pasti mrak prije no što stignem tamo. - A ako se okliznula pužući po njima - pomislih - i poginula ili nešto slomila? Ta mi je neizvjesnost zadavala veliki bol; i silno mi je laknulo kad sam, žureći se uz gospodarsku kuću, spazila Charlesa, najljućeg ptičara, gdje leži ispod prozora, otekla glave i uha koje je krvarilo. Otvorih vratašca, otrčah do vrata i snažno zakucah. Otvori mi žena koju sam poznavala i koja je prije živjela u Gimmertonu; došla je služiti u Visovima poslije smrti gospodina Earnshawa.

_ Ah - reče ona - došli ste tražiti svoju malu gospođicu! Kfe bojte se. Ona je ovdje; ali radujem se što nije došao gospodar.

_ Znači da on nije kod kuće? - upitah sva zadihana od žurnog pješčenja i uzbuđenja.

_ Ne, nije - odgovori ona - i on i Joseph otišli su i mislim da se neće vratiti još za sat. Uđite i odmorite se malo.

Udoh i ugledah svoje izgubljeno janje kako se pored ognjišta ljulja u malom stolcu koji je pripadao njenoj majci dok je bila dijete. Šešir joj je visio na zidu; ona se osjećala udobno kao kod svoje kuće, smijala se i u najboljem raspoloženju pričala nešto Haretonu - on je tada već bio velik, snažan mladić od osamnaest godina - koji ju je gledao s velikom radoznalošću i zaprepastenošću i razumio vrlo malo od brzih pitanja i napomena kojima ga je ona neprekidno obasipala.

- Vrlo lijepo, gospođice! - uzviknuh, krijući svoju radost ljutitim izrazom lica. - Ovo je vaše posljednje jahanje dok se tata ne vrati. Više vas neću pustiti ni preko praga, vi ne valjala, nevaljala djevojko!

- Elleno! - povika ona veselo, skoči i pritrča mi. - Ispričaj ću ti lijepu priču večeras. I tako si ti mene pronašla! Jesi li ikad prije u svom životu bila ovdje?

- Stavite svoj šešir na glavu pa odmah kući - kazah joj. - Strašno sam ljuta na vas, gospođice Cathy; učinili ste vrlo veliku pogrešku! Ne vrijedi se duriti i plakati, to mi neće na doknaditi napor koji sam podnijela jureći i tražeći vas po cijelom kraju. Kad pomislim da mi je gospodin Linton naredio da vas ne puštam izvan gospodarstva, a eto, vi ste se iskrali! To pokazuje da ste vi lukava mala lisica; nitko više ne će imati povjerenja u vas.

- Što sam učinila? - zajeca. - Tata mi nije ništa naredio; on me neće grditi, Elleno... on nikad nije ljut kao ti!

- Haj'te, haj'te! - kažem joj. - Ja ću vam zavezati vrpcu. Ne smijete biti jogunasti. Stidite se! Trinaest vam je godina, a vladate se kao beba.

Rekla sam to zato što je skinula šešir s glave i pobjegla od mene iza ognjišta.

s, - Nemojte biti tako strogi prema lijepoj djevojčici, goDean - reče služavka. - Mi smo je zaustavili, ona bi

inače odjahala dalje jer se bojala da vi ne budete u brizi. Hareton se ponudio da ide s njom, a i ja sam mislila da treba jer je put preko brda opasan.

Hareton je za toga razgovora stajao s rukama u džepovima, odveć zbunjen da bi išta rekao, iako se činilo da mu se ne sviđa moj dolazak i moje upletanje.

- Dokad ću čekati? - nastavih ne obazirući se na služavkino posredovanje. - Smračit će se za deset minuta. Gdje je konjić, gospođice Cathy? I gdje je Phoenix? Ostavit ću vas ako ne požurite; odlučite kako hoćete.

- Poni je u dvorištu - odgovori ona - a Phoenix je za tvoren ondje. Ugrizen je... a i Charles. Mislila sam vam pričati o tome; ali vi ste nerasploženi, pa ne zaslužujete da to čujete.

Podigoh šešir s poda i pridoh da joj ga namjestim. Vidjevši da su ukućani na njenoj strani, ona poče skakutati po sobi; pojurih za njom, ali je ona trčala kao miš preko, ispod i iza ognjišta, tako da je bilo besmisleno i smiješno juriti za njom. Hareton i sluškinja udariše u smijeh, a i ona im se pridruži i postade još drskija, te u velikoj ljutini viknuh.

- Dobro, gospođice Cathy, da znate čija je ovo kuća, po žurili biste se izići iz nje.

- Ona je vašeg oca, zar ne? - upita ona obraćajući se Haretonu.

- Nije - odgovori on, obori pogled i stidljivo pocrvenje.

Nije mogao izdržati dug pogled Catherininih očiju iako su bile jednake njegovima.

- Pa čija je onda... vašega gospodara?

On pocrvenje još više, ovaj put ne od stida, promrmlja neku psovku i okrenu se.

- Tko je njegov gospodar? - nastavi dosadna djevojka obraćajući se meni. - On je govorio o "našoj kući" i "našima". Mislila sam da je on vlasnikov sin. Nijednom me nije oslovio sa "gospođice"; trebao je to učiniti, zar ne, ako je sluga?

Hareton se namrgodi kao oblak zbog toga djetinjastoga govora. Ja je šutke prodrmah i najposlije je uspjeh spremiti za odlazak.

- A sad, dovedi mi konja - zapovjednički reče ona svo me neznanom rođaku, kao da je on jedan od konjušara u

Grangeu. - I ti možeš poći sa mnom. Želim vidjeti gdje se vampir-lovac pojavljuje u močvari i čuti o vilama; ali požuri! Što je? Dovedi mi konja, kažem ti!

- Idi ti dodavola, zar ja da budem tvoj sluga! - promrmlja mladić.

- Da idem do...? - začuđeno reče Catherina.

- Dodavola... ti drska vještice! - odgovori on.

- Eto, gospođice Cathy! Vidite da ste upali u lijepo društvo - umijedam se. - Prikladne riječi da budu upućene jednoj mladoj dami! Molim vas, nemojte se upuštati u prepirku s njim. Haj'te, hajd'mo sami potražiti Minny pa da krenemo.

- Ali, Elleno - povika ona razrogačenih očiju i ukočena od zaprepaštenja - kako se on usuđuje tako mi odgovarati? Zar on neće biti prisiljen učiniti ono što zahtijevam od nje ga? Ti nevaljali stvore, kazat ću tati što si rekao... A sad?

Hareton nije pokazivao da se boji te prijetnje, pa joj od gnjeva suze navriješe na oči. - Dovedi ti ponija - uzviknu ona okrenuvši se sluškinji - i odmah pusti moga psa!

- Polako, gospođice - odgovori oslovljena - ništa nećete izgubiti ako budete pristojni. Mladi gospodin Hareton nije gospodarov sin, on je vaš rođak, a i ja nisam uzeta u službu da bih vas služila.

- On je moj rođak! - povika Catherina i prezrivo se nasmiја.

- Jest, dakako - odgovori njena koriteljica.

- Ah, Elleno! Nemoj im dopustiti da tako govore - reče ona vrlo uzbuđena. - Tata je otišao dovesti moga rođaka iz Londona; moj je rođak gospodski sin. To moj... - ona zastade i brižnu u plač, uznemirena i samom pomišlju na srodstvo s takvom prostačinom.

- Pst, pst! - prošaptah. - Čovjek može imati mnogo rođaka, i to raznovrsnih, gospođice Cathy, a da ne budemo za to ništa gori; samo se ne moramo družiti s njima ako su neugodni i zli.

- On nije... on nije moj rođak, Elleno! - nastavi ona razalostivši se zbog te pomisli i baci mi se u naručje, kao da je tako htjela pobjeći od te misli.

Jako sam se naljutila i na nju i na sluškinju zbog njihovih uzajamnih otkrića, jer nisam sumnjala da će sluškinja obavijestiti gospodina Heathcliffa o Lintonovu skorom dolasku;

a isto sam tako bila sigurna da će Catherinina prva misao nakon povratka njezina oca biti da traži objašnjenje služavkine tvrdnje o njezinu neotesanom rođaku. Haretona je, nakon što se oporavio od srdžbe jer je smatran za slugu, čini se, kosnula njena tuga. Otišao je po ponija i doveo ga blizu vrata, zatim je, da bi udobrovoljio Catherinu, uzeo iz štenare jazavčarsko štene i, stavljajući joj ga u ruke, rekao joj neka više ne plače jer on nije mislio ništa zla. Ona zastade u svom plakanju, pogleda ga očima punim straha i užasa i brižnu u još jači plač.

Jedva sam se obuzdala da se ne nasmiješim na tu odvratnost prema sirotome mladiću koji je bio dobro razvijen, lijepih crta, snažan i zdrav, ali u odijelu koje je odgovaralo njegovim svakidašnjim poslovima na gospodarstvu i lutanju po pustari za zečevima i drugom divljači. Ipak mi se činilo da njegova fizionomija pokazuje duh obdaren boljim osobinama no što ih je njegov otac ikada imao. Dobro sjeme izgubljeno u korovu koji je svojom bujnošću gušio njegov zanemareni razvitak; ali tu se ipak jasno vidjelo bogato zemljište koje bi moglo dati obilne plodove pod drugim i povoljnijim okolnostima. Gospodin Heathcliff, mislim, nije postupao fizički loše prema njemu, zahvaljujući njegovoj neustrašivoj naravi koja nije dopuštala takav način ugnjetavanja; nije bio nimalo plašljiv zbog čega bi, po Heathcliffovu mišljenju, loše tjelesno postupanje prema njemu moglo biti zabavno. Heathcliff je, čini se, svoju zlonamjernost usredotočio na to da od njega načini životinju bez razuma; nitko ga nije učio čitati i pisati; nikada nije prekoravan za ikakvu lošu naviku koja nije smetala njegovu tutoru; nikada nije upućivan u tajne vrlina, niti ijednim savjetom čuvan od poroka. Prema onome što sam čula, i Joseph je dosta pridonio njegovu kvarenju svojom usko shvaćenom pristranošću koja ga je navodila da mu laska i da ga mazi zato što je bio posljednji izdanak stare obitelji. I kao što je imao običaj okrivljivati Catherinu Earnshavv i Heathcliffa kad su bili djeca, jer su izbacivali njegova gospodara iz takta i tjerali ga onim što je on nazivao njihovim "strašnim ponašanjem" da traži utjehu u piću, tako je sada cijelu krivicu za Haretonove pogreške i mane bacao na uzurpatora mladićeve imovine. Bilo da je mladić psovao ili se loše vladao, on ga nikada nije korio. Či-

nilo se da je Josephu zadovoljstvo promatrati kako dječak ide u najgore krajnosti; priznavao je da je mladić upropušten, da mu je duša zauvijek izgubljena, ali je za sve to okrivljavao Heathcliffa. Pomisao da će Heathcliff morati odgovarati i platiti za propast Haretonove duše pružala mu je golemu utjehu. Joseph je usadio u Haretona ponos zbog njegova imena i njegove loze. On bi, da je smio, potaknuo mr-Žnju između njega i sadašnjeg vlasnika Visova, ali je njegov strah od toga vlasnika graničio s praznovjermem, te je svoje osjećaje prema njemu i osude protiv njega izražavao mrmljanjem neizravnih napomena i tajnim molitvama Bogu da ga kazni. Nisam pobliže znala kako se u to vrijeme živjelo u Orkanskim visovima; govorim samo po čuvenju, jer sam vidjela malo. Seljaci su tvrdili da je Heathcliff škrtac i okrutan, surov gospodar prema svojim napoličarima; ali pod ženskom rukom kuća je iznutra povratila svoj stari ugodni izgled, i prizora nereda, uobičajenih u Hindlevjevo doba, nije više bilo među njenim zidovima. Gospodar je bio odveć natmuren za društvo, dobro ili loše; i još je takav.

Ali ja sam zastala sa svojom pričom. Gospođica Cathy odbi jazavčara, ponuđenog da bi se sklopio mir, i zatraži svoje pse, Charlesa i Phoenixa. Oni dođoše hramajući i pognutih glava, i mi podosmo kući neveseli. Nisam mogla saznati od svoje mlade gospođice kako je provela dan. Saznala sam samo da su cilj njezina puta bili, kao što sam i mislila, Penistone Craggs. Stigla je bez ikakva osobitog doživljaja do vrata gospodarske kuće; u tom trenutku izišao je Hareton s nekoliko pasa i oni su napali njenu pratnju. Nastala je žestoka borba između pasa prije no što su ih njihovi vlasnici uspjeli razdvojiti; tom su se prilikom upoznali. Catherina je rekla Haretonu tko je i kamo je krenula; zamolila ga je da joj pokaže put i napokon ga nagovorila da je prati. On joj je otkrio tajne Vilinske pećine i dvadesetak drugih neobičnih mjesta. Ali, kako sam bila u nemilosti, nije me htjela udostojati opisa interesantnih predmeta koje je vidjela. Ipak sam iz onoga što je rekla mogla zaključiti da je na vodiča gledala sa simpatijama, sve dok nije povrijedila njegove osjećaje nazvavši ga slugom, i dok Heathcliffova domaćica nije uvrijedila nju nazvavši ga njenim rođakom. Riječi koje joj je on uputio nagrizle su joj srce. Nju, koja je bila "ljubav", "mi-

la", "kraljica" i "andeo" za sve u Grangeu, da tako užasno uvrijedi jedan stranac! Nije to mogla razumjeti, i teškom sam je mukom nagovorila da mi obeća kako se neće zbog toga žaliti svom ocu. Objasnih joj da on nimalo ne voli stanovnike Visova i da bi mu bilo vrlo žao kad bi doznao da je bila ondje. A najviše sam isticala to da će on, ako mu ona otkrije moj nehat prema njegovim zapovijedima, možda biti toliko ljut da ću morati otići od njih. Za Cathy je to bila nepodnošljiva misao, pa je dala svoju riječ i održala je radi mene. Na kraju, ona je bila dobro djevojčice.

Devetnaesto poglavlje

PISMO s crnim rubom najavilo je dan povratka moga gospodarara. Isabella je umrla, i on mi je pisao neka nabavim crninu za njegovu kćer i spremim sobu i ostalo potrebno za njegova mladog nećaka. Catherina je skakala od radosti što joj se otac uskoro vraća i čvrsto je vjerovala da njen "pravi" rođak posjeduje bezbroj divnih osobina. Najzad je došla večer njihova toliko očekivanog dolaska. Još je od rana jutra bila zauzeta dovodenjem u red svojih sitnih stvari, i sad, odjevena u svoju novu crnu haljinu - siroto dijete! Smrt njene tete nije u nje prouzročila nikakvu određenu žalost - neprestanim me je navaljivanjem natjerala da odem s njom do ulaza na imanje kako bi ih dočekala.

- Linton je samo šest mjeseci mladi od mene - čavrljala je dok smo polako hodale u sjeni drveća preko valovitog zemljišta pokrivenog mahovinom. - Divno ćemo se igrati! Teta Isabella poslala je tati lijep pramen njegove kose; svjetlija je od moje - bijede plava, a isto tako fina. Pažljivo je čuvam u maloj staklenoj kutiji i često sam mislila kako bi bilo veliko zadovoljstvo vidjeti njezina vlasnika. Oh! Sretna sam - i tata, dragi, dragi tata! Elleno, haj'mo trčati! Haj'mo trčati!

Trčala je, vraćala se, i opet trčala mnogo puta prije no što sam ja svojim odmjerenim koracima stigla do vrata, a zatim je sjela na travu pored puta i pokušala strpljivo čekati. Ali to je bilo nemoguće; nije mogla mirovati ni tren.

- Zašto ih nema! - uzviknu. - Evo, vidim neku prašinu na putu... oni su! Ne, nisu! Kad će stići? Zar ne bismo mogle otići malo u susret... pola milje, Elleno; samo pola milje? Pristani, molim te; do onih breza kod zavoja!

Odlučno sam odbila. Napokon je došao kraj njezinu čekanju: putnička kočija bijaše na vidiku. Gospođica Cathy uzviknu i raširi ruke čim opazi svog oca kako gleda kroz

prozor. Izišao je iz kola gotovo isto tako radostan i nestrpljiv kao i ona; i prošlo je dosta vremena prije no što se sjetio ostalih oko sebe. Dok su se pozdravljali i grlili, provirih unutra da vidim Lintona. Spavao je u jednom kutu, omotan u topao, krznom podstavljen kaput, kao da je bila zima. Bio je blijed, slabunjav i mekušan dečko koji je bio toliko sličan mome gospodaru kao da mu je mladi brat; ali na njegovu licu bio je izraz boležljive razdražljivosti koji Edgar Linton nikada nije imao. Gospodar vidje da sam gledala unutra i, pošto se rukova, reče mi neka zatvorim vrata na kočiji da ga ne bismo uznemirili jer je umoran od puta. Cathy bi rado bila pogledala unutra, ali joj otac reče neka krene; i krenuli su polako kroz park, a ja se požurih naprijed pripremiti poslugu.

- Draga moja - reče gospodin Linton obraćajući se svojoj kćeri kad su zastali pri dnu ulaznih stuba - tvoj rođak nije tako jak ni tako veseo kao ti, i zapamti, izgubio je svoju majku prije vrlo kratka vremena; zato nemoj očekivati od njega da se odmah počne igrati i trčati s tobom. I nemoj ga zamarati mnogim pričanjem; pusti ga na miru bar večeras, hoćeš li?

- Hoću, tata, hoću - odgovori Catherina - ali žarko ga želim vidjeti, a on još nijedanput nije pogledao van.

Kočija se zaustavila. Spavača probudiše; ujak ga uze u ruke i spusti na zemlju.

- Ovo je tvoja rođakinja Cathy, Lintone - reče spajajući njihove male ruke. - Ona te već voli, pazi da je noćas ne ražalostiš plakanjem. Pokušaj biti veseo. Putovanje je svršeno i ti nemaš što raditi osim odmarati se i zabavljati kako te volja.

- Pustite me da idem u krevet - odgovori dečko uzmičući iz Catherininina zagrljaja. Suze mu navriješe i on obriše oči rukom.

- Hajde, budite dobro dijete - šapnuh mu uvodeći ga u kuću. - Rasplakat ćete i nju, vidite koliko je ona tužna zbog vas!

Ne znam da li iz žalosti zbog njega, ali na licu njegove rođakinje pojavi se isto tako tužan izraz kao i na njegovome, i ona se vrati ocu. Sve troje udoše i odoše gore u biblioteku gdje je čaj već bio serviran. Skinuh Lintonu kapu i ogrtač i posadih ga na stolac za stolom; ali tek što je sjeo, opet je počeo plakati. Gospodar ga upita što mu je.

_ Ne mogu sjediti na stolcu - reče Linton jecajući.

_ Idi onda na divan, i Ellen će ti donijeti čaja - strpljivo odgovori njegov ujak.

Bila sam sigurna da ga je njegov slabunjav, mrzovoljni štićenik morao podosta namučiti za putovanja. Linton se polako odvuče i legnu na divan. Cathy donese stolčić i svoju šalicu čaja te sjede kraj njega. U početku je sjedila šuteći, ali to nije dugo trajalo. Odlučila je svoga malog rođaka pretvoriti u svoga mezimca, pa ga je počela milovati po kosi, ljubiti u obraz i nuditi mu čaj na svom poslužavniku, kao da je mala beba; to mu se svidjelo jer je gotovo i bio samo beba. On obrisa oči i lice mu se ozari slabim osmijehom.

- Oni će se vrlo dobro slagati - reče mi gospodar nakon što ih je minutu promatrao. - Vrlo dobro... ako ga budemo mogli zadržati, Elleno. Druženje s djetetom njegova uzrasta brzo će usaditi nov duh u njega, i, želeći ojačati, on će ga i dobiti.

"Jest, ako ga budemo mogli zadržati" - pomislih; bijahu me obuzele žalosne slutnje da postoji krhka nada za to. Počeh misliti kako će taj slabić živjeti u Orkanskim visovima sa svojim ocem i Haretonom. Kakvi će prijatelji u igri i kakvi učitelji oni biti! Naše su se sumnje brzo obistinile... brže no što sam i očekivala. Odvela sam djecu gore poslije čaja, pričekala da Linton zaspi - nije me puštao da odem prije - i sišla; stajala sam pored stola u velikoj sobi paleći svijeću za spavaću sobu gospodina Edgara, kad jedna služavka dođe iz kuhinje i javi mi da je Joseph, sluga gospodina Heathcliffa, pred vratima i da želi razgovarati s gospodarom.

- Pitat ću ga najprije što želi - rekoh u velikoj zebnji. - Vrlo nezgodno vrijeme da ga uznemirujem, i to odmah na kon dugog puta. Ne mislim da će ga gospodar moći primiti.

Dok sam to govorila, Joseph, koji je bio prošao kroz kuhinju, pojavi se u kući. Bio je odjeven u svoje praznično odijelo, na licu je imao svoj najlicemjerniji i najkiseliji izraz i, držeći šešir u jednoj a štap u drugoj ruci, počeo otirati obuću o otirač.

- Dobra večer, Josephe - rekoh hladno. - Kakvim si poslom došao noćas?

- Moram razgovarati s gospodinom Lintonom - reče on prijezirno me isključujući.

- Gospodin Linton se sprema na spavanje; ako mu ne maš ništa posebno reći, sigurna sam da te sada neće primiti - nastavih. - Bit će bolje da sjedneš i meni ostaviš poruku.

- Koja je njegova soba? - upita on promatrajući niz za tvorenih vrata.

Vidjeh da odbija moje posredništvo te nerado odoh u biblioteku i izvijestih gospodara o tom posjetitelju koji je došao u nezgodan čas; savjetovala sam ga da mu poruči neka dođe sutradan. Gospodin Linton nije imao vremena ni da me ovlasti što da radim, jer se Joseph bješe popeo za mnom i ušao nepozvan u sobu, stao uz dulju stranu stola, s rukama na rukohvatu svoga štapa, i počeo povišenim tonom, kao da je očekivao suprotstavljanje:

- Heathcliff me je poslao po svoga sina i ne smijem se vratiti bez njega.

Edgar Linton je šutio nekoliko trenutaka; izraz velike žalosti prijede mu licem. On bi sažalijevao dečka i radi njega sama, ali sjećajući se Isabellinih nada, i zebnji i brižnih želja za njezina sina, i kako ga je preporučivala njegovoj brizi, žalio je što ga je, čini se, morao predati, i tražio je način kako da to izbjegne. Nikakav mu plan nije padao na um. Samo pokazivanje želje da ga zadrži potaknulo bi Heathcliffa da bude još uporniji u svom zahtjevu; nije ostalo ništa drugo nego da ga pusti da ode. Ali ga nije htio probuditi.

- Reci gospodinu Heathcliffu - odgovori mirno - da će njegov sin sutra doći u Orkanske visove. U postelji je i sada je odveć umoran da prijede tu daljinu. Možeš mu također reći kako je Lintonova majka željela da on ostane pod mojim starateljstvom i da je, zasad, njegovo zdravlje vrlo slabo.

- Nikako! - reče Joseph, udari štapom o pod i zauze od lučan stav. - Ne! To ne može biti. Heathcliffa se nimalo ne tičete ni majka ni vi; on traži svoga sina; i ja mu ga moram dovesti... sad znate!

- Noćas ga nećeš odvesti! - reče Linton odlučno. - Od lazi i kaži svom gospodaru što sam rekao. Elleno, izvedi ga! Odlazi...

Uhvati snažno naljućena starca za mišicu, izgura ga iz sobe i zatvori vrata.

- Vrlo dobro! - povika Joseph odlazeći polako. - Sutra će doći on glavom, pa izbacite *njega* ako se usudite!

Dvadeseto poglavlje

DA BI izbjegao opasnost od ostvarenja te prijetnje, gospodin Linton mi naredi da odvedem dječaka njegovu ocu rano ujutro na Catherininu konjiću, i reče mi.

- Kako odsad nećemo imati utjecaja na njegovu sudbinu, bila dobra ili zla, ne smiješ reći mojoj kćeri kamo je otišao. Ona se odsad ne može s njim družiti, pa je bolje za nju da ne zna da se on nalazi u blizini, jer bi je to samo uznemirilo i probudilo želju da posjeti Visove. Reci joj da je njegov otac iznenada poslao po njega, te je morao otići od nas.

Lintonu se nije sviđalo što ga dižem iz postelje u pet sati, i iznenadi se kad ču da se mora spremati za dalje putovanje. Ublažih to tvrdeći da će provesti neko vrijeme kod svoga oca, gospodina Heathcliffa, koji ga tako želi vidjeti te ne želi odgoditi to zadovoljstvo dok mu se sin odmori od putovanja.

- Moj otac! - povika on u čudu i zbunjenosti. - Mama mi nije nikad govorila da imam oca. Gdje on živi? Radije bih ostao kod ujaka.

- Živi nedaleko od Grangea - odgovorih - odmah iza onih brda; to nije daleko, moći ćete dopješačiti k nama kad vam se vrati snaga. Trebate se radovati što idete kući i što ćete ga vidjeti. Morate ga pokušati voljeti kao što ste voljeli i svoju majku, pa će onda i on voljeti vas.

- Ali zašto ja nisam čuo o njemu prije? - upita Linton. - Zašto mama i on nisu živjeli zajedno kao ostali ljudi?

- On je zbog posla morao živjeti na sjeveru - odgovorih - a vaša majka je zbog svog slabog zdravlja morala živjeti na jugu.

- Zašto mi mama nije govorila o njemu? Ona je često govorila o ujaku i ja sam odavna svikao da ga volim. Kako mogu voljeti tatu? I ne poznajem ga.

- Sva djeca vole svoje roditelje. Vaša je majka, možda, mislila da ćete zahtijevati da budete s njim ako vam ga bude

često spominjala. Moramo požuriti. Jahati na konju rano po ovako lijepu jutru mnogo je ugodnije nego spavati još sat.

- Hoće li ona ići s nama - upita on - djevojčica koju sam vidio jučer?

- Ne sada - odgovorih.

- A ujak?

- Ne, ja ću vas otpratiti onamo - kazah mu.

- Neću ići bez ujaka - povika. - Što ja znam kamo ćete me vi odvesti.

Pokušah mu dokazati da nije lijepo od njega što ne želi ići svom ocu, ali je on i dalje uporno odbijao ustati i odjenuti se, te sam morala zovnuti gospodara da mi pomogne nagovoriti ga da ustane iz kreveta. Siromah dečko napokon je otpremljen s lažnim uvjerenjima da će njegova odsutnost biti kratka, da će ga gospodin Edgar i Cathy posjećivati i još drugim obećanjima, podjednako neistinitim, koje sam izmišljala i ponavljala s vremena na vrijeme cijelim putem. Čist zrak koji je mirisao na vries, sunčevo svjetlo i lagani konjićev kas ubrzo su odagnali njegovu potištenost. Počeo mi je s većom živahnošću i s interesom postavljati pitanja o svojem novom domu i njegovim stanovnicima.

- Jesu li Orkanski visovi isto tako ugodno mjesto kao i Thrushcross Grange? - upita on okrećući se da baci posljednji pogled na dolinu odakle se dizala laka magla i stvarala vunast oblak na rubu plavetnila.

- Oko kuće nema toliko drveća - odgovorih - i nije tako velika, ali odande možete lijepo vidjeti cijeli predio; a i zrak je ondje zdraviji za vas... svježiji i suši. Možda će vam se u početku zgrada činiti stara i mračna, ali to je ugledna kuća; poslije Grangea najbolja u cijeloj okolici. Moći ćete ići na ugodne šetnje po pustari. Hareton Earnshavv - rođak go spođice Cathy, pa prema tome i vaš - pokazat će vam sva najljepša mjesta; pa kad je lijepo vrijeme, možete ponijeti knjigu i čitati je, i neka zelena hladovita uvalica može vam poslužiti kao soba za rad; ponekad će vam se vaš ujak pri družiti u šetnji; on često šeće po brdima.

- Kakav je moj otac? Je li tako mlad i lijep kao ujak?

- Mlad je kao i on, ali ima crnu kosu i oči, i izgleda stroži, i mnogo je viši i krupniji od njega. On vam se u početku, možda, neće činiti tako blag i ljubazan jer to nije njegov na-

čin' ali trudite se biti otvoreni i srdačni prema njemu, pa će vas on, naravno, više voljeti nego ikakav ujak, jer vi ste njegov rođeni sin.

- Crna kosa i crne oči! - glasno je razmišljao Linton. - Ne mogu ga zamisliti. Onda ja nisam nalik njemu?

- Ne mnogo - odgovorih; "nimalo", pomislih, proma trajući sa sažaljenjem bijelo lice i slabačko tijelo svoga suputnika i njegove velike sanjarske oči - oči njegove majke, sa mo što u njima nije bilo ni iskre ni njezina plamenog duha, osim kad bi ih za trenutak zapalila boležljiva osjetljivost.

- Čudnovato da nikada nije dolazio posjetiti mamu i mene! - promrmlja. - Je li me on ikad vidio? Ako jest, to je za cijelo bilo kad sam bio dojenče. Ne sjećam ga se uopće!

- Pa, gospodine Lintone - kazah mu - pet stotina kilometara velika je daljina; a deset godina kraće je vrijeme odraslom čovjeku nego vama. Vjerojatno je gospodin Heathcliff namjeravao doći od ljeta do ljeta, ali mu se nikad nije pružila zgodna prilika; a sad je prekasno. Nemojte mu dosađivati pitanjima o tome jer biste ga samo bez potrebe naljutili.

Ostali dio puta dečko je bio sasvim zadubljen u svoje misli, sve dok se nismo zaustavili pred vrtnim vratima gospodarstva. Promatrala sam njegovo lice da bih pročitala njegove dojmove. Zagledao se s velikom pažnjom u ukrašenu fasadu i niska prozorska okna, zatim mu pogled prijeđe preko zakržljalih grmova ogrozda i iskrivljenih jela, i najposlije zavrtje glavom; nimalo mu se nije dopadala vanjšina njegova novog obitavališta. Ali je bio dovoljno razuman da ne pokaže to svoje nezadovoljstvo, jer je unutra možda bilo divno. Prije no što je sjahao, odoh otvoriti vrata. Bilo je pola sedam, ukućani su upravo bili završili s doručkom, sluškinja je raspremala stol i brisala ga. Joseph je stajao kraj stolca svoga gospodara i govorio mu nešto o hromom konju. Hareton se spremao na košnju.

- Zdravo, Nelly! - reče gospodin Heathcliff kad me spazi. - Mislio sam da ću morati osobno doći po svoje vlasništvo, ali si mi ti uštedjela trud. Ti si ga dovela, je li? Da vidim vrijedi li štogod.

Ustade i priđe vratima; Hareton i Joseph zinuše od radoznalosti i pridružiše mu se. Siromah Linton prijeđe uplašenim pogledom preko lica te trojice.

- Gospodaru - reče Joseph nakon ozbiljna motrenja - on vam je podvalio, gospodaru; uzeo je vašeg sina, a poslao vam svoju kćer.

Heathcliff se, nakon što je ukočenim i prodornim pogledom zbunio sina, prijezirno nasmija.

- Bože! - uzviknu. - Kakva ljepota! Kakvo divno, ljupko stvorenje! Zacijelo su ga hranili puževima i kiselim mlijekom, Nelly. Ah! Neka sam proklet! Gori je no što sam oče kivao... a đavo zna da nisam bio optimist!

Rekoh uplašenom i zbunjenom djetetu neka side s konjića i ude. On nije bio potpuno shvatio značenje riječi svoga oca, ni odnose li se one na njega. Zapravo, nije još bio siguran je li taj mrgodni, podrugljivi stranac njegov otac. Pripijao se uza me sa sve većim strahom, a kad gospodin Heathcliff sjede i reče mu: Dođi ovamo - on sakri lice na moje rame i zaplaka.

- Dosta, dosta! - zapovjedi Heathcliff; zatim pruži ruku i grubo povuče dečka među svoja koljena, uze ga za bradu i podiže mu glavu. - Prestani s tom glupošću! Ne boj se, ne ćemo ti ništa, Lintone... tako se zoveš, je li? Ti si potpuno dijete svoje majke! Gdje je *moj* udio u tebi, kreštavo pile?

Skinu dečku kapu, *zabaci* mu natrag njegove guste, plave uvojke i poče mu pipati tanke ruke i male prste; za tog pregleda Linton prestade plakati i podiže svoje velike plave oči da i on odmjeri onoga koji je njega odmjeravao.

- Poznaješ li ti mene? - upita Heathcliff nakon što se uvjerio da su mu svi udovi podjednako nerazvijeni i slabi.

- Ne - odgovori Linton uplašen, prazna pogleda.

- Pa valjda si čuo o meni?

- Nisam.

- Nisi! Sramota je za tvoju majku što nije probudila u tebi sinovlju ljubav prema meni! Ti si moj sin; tvoja je mati bila nevaljalica jer ti nije kazala kakvog oca imaš. Ne otimaj se i ne crveni! Premda je i to od neke koristi jer se vidi da nisi mlakonja. Budi dobar dečko pa ćemo se slagati. Nelly, ako si umorna, možeš sjesti; ako nisi, vrati se kući. Siguran sam da ćeš u Grangeu ispričati doslovce sve što si čula i vidjela... ovo se stvorenje neće umiriti sve dok si ti pored njega.

- Nadam se da ćete biti ljubazni prema dečku, gospodine Heathcliffe, ili ga inače nećete imati dugo; a on vam je jedi-

i rod u svijetu i jedini kojeg ćete ikad imati... ne zaboravite to _ odgovorih.

Bit ću *vrlo* ljubazan prema njemu, ne boj se - reče on, smijući se. - Samo nitko drugi ne smije biti ljubazan prema njemu; želim njegovu ljubav, samo za sebe. I da odmah budem dobar: Joseph, donesi dečku doručak. Haretone, proklete tele idi na svoj posao. Da, Nelly - doda nakon što oni odoše - moj je sin budući vlasnik Grangea, i ne želim da umre dok ne budem siguran da će mi biti nasljednik. Osim toga, on je *ptoj*, to će za mene biti trijumf da vidim *svog* potomka kao zakonita gospodara njihova imanja, da vidim svoje dijete kako uzima za nadničare njihovu djecu da obrađuju zemlju svojih otaca. To je jedini obzir zbog kojega ću moći trpjeti to štene; prezirem ga jer je takav kakav je i mrzim ga zbog uspomena koje budi u meni! Ali obzir koji ti spomenuh dovoljan je. Čuvat ću ga i njegovati isto onako kao što vaš gospodar njeguje svoje dijete. Imam gore sobu dobro namještenu za njega; uzeo sam mu učitelja koji će dolaziti triput tjedno s udaljenosti od dvadeset milja da ga uči ono što bude želio učiti. Naredio sam Haretonu da ga sluša. Jednom riječju, sve sam uredio kako bih od njega stvorio gospodina i osigurao da bude iznad svoje okoline. Žalim samo što on tako malo zaslužuje taj trud. Ako sam želio ikakvo zadovoljstvo na ovom svijetu, to je da on bude dostojan moga ponosa; ali sam gorko razočaran ovim blijedim, plačljivim jadnikom!

Dok je on govorio, Joseph se vrati sa zdjelom kaše s mlijekom i stavi je pred Lintona koji se s gnušanjem okrenu od toga seljačkog jela i izjavi da ne može jesti. Vidjela sam da je stari sluga, kao i njegov gospodar, osjećao prijezir prema dečku, ali je bio prisiljen taj osjećaj prikriti jer je bilo jasno da Heathcliff očekuje od svojih podčinjenih da ukazuju poštovanje prema njegovu sinu.

- Ne možete to jesti? - upita Joseph buljeći u Lintonovo lice i nastavi šapatom da ga ne bi čuo gospodar: - Ali gospodar Hareton nikad nije jeo ništa drugo kad je bio mali; i što je bilo dosta dobro za njega, dovoljno je dobro i za vas.

- *Neću* to jesti! - oštro odgovori Linton. - Nosi to.

Joseph ljutito zgrabi zdjelu i donese je nama.

- Nedostaje li išta ovoj hrani? - upita on gurajući zdjelu Heathcliffu pod nos.

- Što bi joj nedostajalo? - reče on.
- Eto - odgovori Joseph - ovaj izbirljivac kaže da ne može jesti. Ali nije čudo! I njegova je majka bila takva... mi smo joj bili odveć prljavi da sijemo pšenicu od koje smo pravili za nju kruh.

- Nemoj mi spominjati njegovu majku - ljutito reče gospodar. - Donesi mu nešto što može jesti, to je sve. Što on obično jede, Nelly?

Predložih kuhano mlijeko ili čaj; on naredi domaćici da mu ih spravi. - "To je dobro" - pomislih - sebičnost njegova oca pridonijet će njegovoj udobnosti. On uvida da je dečko slabunjav i da mu je potrebna njega. To će utješiti gospodina Edgara kad mu kažem kako se izmijenila Heathcliffova narav. Nemajući razloga da i dalje ostanem, izvukoh se polako dok je Lintonova pažnja bila obuzeta plašljivim odbijanjem prijateljskog umiljavanja jednog ovčarskog psa. Ali je njegova pažnja bila odveć budna da to ne opazi, pa čim zatvorih vrata, začuh njegov uzvik i mahnito ponavljanje:

- Ne ostavljaj me! Ne želim ostati ovdje! Ne želim ostati ovdje!

Začuh kako se ključ okrenuo u bravi; nisu mu dopustili da iziđe. Uzjahah konjića i natjerah ga u kas. Tako se završila moja kratka briga o Lintonu.

pvadeset i prvo poglavlje

TOG SMO SE dana mučili kako bismo smirili malu Cathy. Ustala je vrlo vesela, nestrpljiva da se što prije pridruži svome rođaku, ali kad je čula da je otišao, tako je gorko plakala i jadikovala da ju je sam Edgar morao tješiti. Rekao joj je da će se on uskoro vratiti, ali je i dodao: - Ako ga budu pustili. - A tome se zaista nije mogao nadati. To ju je obećanje slabo umirilo; vrijeme je ipak učinilo svoje. Iako je ponekad pitala svoga oca kad će se Linton vratiti, njegove crte lica toliko su izbljedjele u njezinu sjećanju da ga nije ni prepoznala kad ga je opet vidjela.

Kad sam idući poslom u Gimmerton susretala domaćicu Orkanskih visova, pitala sam je za mladoga gospodina, jer je on živio gotovo isto tako povučeno kao i Catherina i nikad ga nismo mogli vidjeti. Doznala sam od nje da je i dalje slaba zdravlja i da dosađuje ukućanima. Rekla mi je kako joj se čini da ga gospodin Heathcliff sve više mrzi, iako se prilično trudi prikriti to; da ne trpi njegov glas i ne može dugo sjediti s njim u istoj sobi. Njih dvojica malokad razgovaraju. Linton uči svoje zadaće i provodi večeri u jednoj maloj odaji koju su nazvali salonom, ili leži u krevetu po cio dan jer često dobiva kašalj, prehladu i neprestano ga nešto muči. - Nikad nisam vidjela tako malodušno stvorenje - doda žena - ni stvorenje koje bi se toliko brinulo o sebi. Odmah mi počne prigovarati čim uvečer ostavim prozor otvoren malo dulje nego obično. Oh! To je ubitačno, dah noćnog zraka! I mora mu se ložiti vatra usred ljeta; i Josephova lula je otrov, uvijek mora imati slatkiša i poslastica, i neprestano mlijeka, mlijeka... bez obzira na to što mi ostali oskudijevamo u tome zimi. Omotan u svoj krzneni kaput, on po cio dan sjedi u naslonjaču pored vatre, gricka dvopek i pijucka vodu ili neko drugo piće, koje grije na ploči kamina. Kad ga Hareton iz sažaljenja dođe zabaviti - Hareton nije zle nara-

vi iako je grub - uvijek se na kraju rastanu jedan psujući, a drugi plaćući. Vjerujem da bi gospodaru bilo drago kad bi ga Earnshaw namrtvo izudarao da mu nije sin, i sigurna sam da bi ga i sam istjerao van kad bi znao i pola o tome koliko pažnje taj dečko posvećuje sebi. Ali gospodar se čuva da ne padne u iskušenje; nikad ne ulazi u mali salon, a ako Linton počne ta svoja izmotavanja u sobi u kojoj se on nalazi, on ga odmah šalje gore u sobu.

Zaključili iz svega što sam čula da je potpuna oskudica suosjećanja pretvorila mladog Heathcliffa u sebično i neugodno biće, ako takav nije bio već po prirodi. Moje zanimanje za njega postupno je slabjelo, iako sam ga još uvijek sažaljevala zbog njegove sudbine i žalila što nije ostavljen nama na brigu. Gospodin Edgar poticao me je da se raspitujem o njemu; mislio je mnogo na njega i bio spreman da ga pokuša vidjeti. Jednom mi reče neka upitam njihovu domaćicu dolazi li on ikad u selo. Ona mi reče da je bio dvaput, na konju, zajedno sa svojim ocem; i oba puta poslije toga pretvarao se tri-četiri dana da se osjeća sav potrgan. Ako se dobro sjećam, ta je domaćica napustila Visove dvije godine nakon Lintonova dolaska; zatim je došla druga koju nisam poznavala. I sad je ondje.

Vrijeme je u Grangeu prolazilo kao i nekad, ugodno, dok gospođica Cathy nije navršila šesnaestu godinu. O godišnjici njezina rođenja nikad nismo pokazivali nikakve znake radosti jer je to bio i dan smrti moje pokojne gospodarice. Njen je otac uvijek provodio taj dan sam u biblioteci, a u sumrak je odlazio do gimmertonskog groblja gdje je ostajao do poslije ponoći. Toga dana Catherini je prepušteno da se sama zabavlja kako zna. Te godine bio je dvadeseti ožujka, lijep proljetni dan. Nakon što se njen otac povukao u biblioteku, moja mlada gospodarica side, odjevena za izlazak, i reče mi kako je molila da odšeta sa mnom do ruba pustare i kako joj je to gospodin Linton dopustio pod uvjetom da ne idemo daleko i da se vratimo za jedan sat.

- Požuri, Elleno! - povika ona. - Znam kamo ću ići; do mjesta gdje se naselilo jato tetrijeba. Želim vidjeti jesu li već napravili gnijezda.

- To je sigurno dosta daleko odavde - rekoh - oni ne prave gnijezda na rubu pustare.

- Ne, nije daleko! - odgovori ona. - Bila sam s tatom posve blizu tog mjesta.

Stavih šešir i izidoh ne misleći više o tome. Ona je skakutala trčala naprijed, vraćala se meni i opet trčala dalje kao mladi hrt. U početku sam s velikim zadovoljstvom slušala pjesme ševa oko nas, uživala u blagoj toploti sunca i promatrala nju, svoju ljubimicu i svoju radost, s njenim zlatnim uvojcima koji su vijoreći lepršali dok je trčala, njenim svijetlim obrazima, mekanim i nježnim u svom cvatu poput divlje ruže, i njenim očima koje su sjajile nepomućenom radošću. Bila je u to doba sretno stvorenje i pravi anđeo. Kakva šteta što se nije zadovoljila tom srećom koju je posjedovala!

- Pa gdje su ti vaši tetrijebi, gospođice Cathy? Trebali bismo već stići do njih; daleko smo se udaljile od ograde našeg parka.

- Oh, još samo malo... još malo dalje, Elleno - neprestano je odgovarala. - Uspni se na onu uzvisinu i prijeđi ovu padinu; prije no što je prijedeš, ja ću ih poplašiti.

Ali, prešle smo tako mnogo uzvišica i padina da sam se napokon umorila i rekla joj da se moramo vratiti. Morala sam vikati jer je bila otišla daleko ispred mene; ali, ili me nije čula ili nije marila, jer je produljila juriti naprijed, te sam je morala slijediti. Napokon je ušla u jednu usku uvalu. Kad sam je opet vidjela, bila je tri kilometra bliže Orkanskim visovima nego Grangeu. Odjednom spazih kako je zaustaviše dvije osobe; bila sam sigurna da je jedna od njih gospodin Heathcliff.

Cathy je zatečena na djelu; htjela je opljačkati ili bar pronaći tetrijebovo gnijezdo. Visovi su bili Heathcliff ova zemlja i on je korio kradljivicu divljači.

- Niti sam uzela, niti našla ijednog - reče ona šireći ruke da bi dokazala svoju tvrdnju dok sam im ja umorno prilazila. - Nisam ni mislila uzeti ih; ali tata mi je rekao da ih ovdje ima mnogo, pa sam željela vidjeti jaja.

Heathcliff me pogleda zlorado, pokazujući da on zna tko je ona i da joj stoga želi zlo. Upita je tko joj je "tata".

- Gospodin Linton iz Thrushcross Grangea - odgovori ona. - Mislila sam da me ne poznajete jer mi inače ne biste ovako govorili.

- Vi, dakle, mislite da je vaš "tata" visoko cijenjen i poštovan? - podrugljivo će on.

- A tko ste vi? - upita Catherina gledajući radoznalo u sugovornika. - Toga sam čovjeka već vidjela. Je li on vaš sin?

Pokaza na Haretona koji se nije promijenio u minule dvije godine osim što je narastao i ojačao. Bio je isto onako nespretn i grub kao i prije.

- Gospođice Cathy - prekinuh je - još malo pa će minu ti tri sata, a ne jedan otkad smo krenule. Moramo se odmah vratiti.

- Ne, taj čovjek nije moj sin - odgovori Heathcliff. - Ali ja imam jednog sina, i njega ste već vidjeli. Iako vaša dadi lja žuri, mislim da bi i za vas i za nju bilo dobro da se malo odmorite. Ako hoćete, potrebno je samo da obidete onaj brežuljak pokriven vrijesom, pa ćete stići do moje kuće. Bit ćete ljubazno primljeni, a kada se odmorite, brže ćete se vratiti svojoj kući.

Šapnuh Catherini da ni u kom slučaju ne smije pristati na taj prijedlog, jer ne dolazi u obzir da idemo onamo.

- Zašto? - upita ona glasno. - Umorna sam od trčanja, zemljište je rosno, nema se gdje sjesti. Hajdemo tamo, Ellen. Osim toga, gospodin kaže da sam već vidjela njegova sina. Mislim da griješi, ali pogađam gdje mu je kuća; to je ono gospodarstvo na koje sam bila svratila kad sam se vraćala od Pennistonskih grebena. Je li tako?

- Jest. Hajde, Nelly, i šuti... bit će joj zanimljivo svratiti k nama. Haretone, pođi naprijed s djevojkom. Ti ćeš ići sa mnom, Nelly.

- Ne, ona u tu kuću neće ući - povikah trudeći se osloboditi ruku za koju me je uhvatio. Ali je ona bila već gotovo pred vratima jer je trčeći zaobišla brežuljak. Suputnik koji joj je bio dodijeljen nije se ni pretvarao da je prati, nego je, vjerojatno zbunjen, skrenuo na put i nestao.

- Gospodine Heathcliffe, to uopće nije dobro - nastavih. - I sami znate da ne smjerate ništa dobro. Ondje će vidjeti Lintona i, čim se vratimo, sve će ispričati svom ocu, a on će me izgrditi.

- Želim da ona vidi Lintona - odgovori on. - Izgleda bolje ovih nekoliko dana; ne izgleda tako da ga čovjek ne može pokazati posjetiteljima. A lako ćemo je nagovoriti da posjet ostane u tajnosti. Kakvo je zlo u tome?

Zlo je u tome što bi me njen otac zamrzio kad bi doznao kako sam je pustila da uđe u vašu kuću; i uvjere^a sam da ste je potaknuli na to zato što imate neki podao plan.

- Moj plan ne može biti pošteniji. Objasnit ću ti ga u cijelosti - reče. - Sastoji se u tome da se to dvoje rođaka zaljube jedno u drugo i vjenčaju. Postupam velikodušno prema tvom gospodaru; njegova mlada kći nema nikakvih izgleda, a ako ispuni moje želje, odmah će biti materijalno osigurana kao sunasljednik s Lintonom.

- Ako bi Linton umro - odgovorih mu - a to je sasvim moguće, Catherina bi postala njegova nasljednica?

- Ne, ne bi - reče on. - Ne postoji odredba u oporuci koja bi to omogućila; njegova bi imovina pripala meni; ali da bismo izbjegli svaki spor, želim njihov brak, i odlučio sam da dođe do njega.

- A ja sam odlučila da se ona više nikad sa mnom ne približi vašoj kući - odgovorih mu kad smo stigli do vrata gdje nas je Cathy čekala.

Heathcliff mi reče neka šutim, a zatim ode stazom ispred nas žureći otvoriti vrata. Moja mlada gospodarica pogleda ga nekoliko puta, kao da nije znala što da misli o njemu; ali on se smijehom kad bi im se pogledi sreli i govorio joj mekim glasom, te sam bila tako luda da povjerujem kako će ga sjećanje na njenu majku možda odvratiti od namjere da joj učini bilo kakvo zlo. Linton je stajao pored ognjišta. Zacijelo je šetao po poljima jer je još imao kapu na glavi, i dozivao je Josepha da mu donese suhu obuću. Bio je visok za svoje godine; nedostajalo mu je još nekoliko mjeseci da navrší šešnaestu. Crte lica još su mu bile lijepe, a oči i lice vedriji no što sam ih se sjećala, iako je to bio tek prolazan bljesak uzrokovan svježim zrakom i toplim suncem.

- Tko je to? - upita gospodin Heathcliff obraćajući se Cathy. - Poznajete li ga?

- Vaš sin? - reče ona nakon što je najprije sumnjičavo pogledala jednoga pa drugoga.

- Da, da - odgovori on - ali je li ovo prvi put da ga vidite? Promislite! Ah! Nemate dobro pamćenje. Lintone, sjećaj li se ti svoje rođakinje zbog koje si nam toliko dosađivao i zahtijevao da je opet vidiš?

- Što! Linton! - kliknu Catherina s radosnim iznenađenjem kad ču to ime. - Je li to mali Linton? Viši je od mene! Jesi li ti Linton?

Mladić pride i potvrdi da je to on. Ona ga srdačno polju, bi i oboje su začuđeno promatrali koliko ih je vrijeme izmijenilo. Catherina je bila dosegla svoju punu visinu; stas joj je bio zaobljen i vitak, elastičan kao čelik, i sva je sjala od zdravlja i radosti. Lintonovi pokreti i pogledi bili su vrlo tromi, tijelo mu je bilo vrlo nerazvijeno; ali u njegovu držanju bilo je neke otmjenosti koja je ublažavala te nedostatke i činila ga ugodnim. Nakon uzajamnih izljeva simpatije njegova rođakinja pride gospodinu Heathcliffu koji je stajao uz vrata dijeleći svoju pažnju između onoga što se zbivalo unutra i onoga što se zbivalo vani, ili, bolje rečeno, pretvarajući se da gleda van iako se uistinu brinuo samo o onome što se događa unutra.

- Vi ste, dakle, moj tetak! - povika ona podižući se na prste da ga poljubi. - Čini mi se da mi se sviđate iako ste u početku bili ljutiti. Zašto ne dolazite s Lintonom u Grange? Čudno, živite tolike godine tako blizu nas, a nikad nas ne dolazite vidjeti. Zašto?

- Dolazio sam u Grange jednom ili dvaput, i odveć često prije no što ste se rodili - odgovori on. - Eto... dodavola! Ako imate poljubaca napretek, dajte ih Lintonu; davati ih meni znači bacati ih.

- Nevaljala Elleno! - uzviknu Catherina poletjevši prema meni da me obaspe svojim nježnostima. - Nevaljala Elleno! Kako si me mogla i pokušati spriječiti da uđem. Ali odsad ću došetati ovamo svako jutro; mogu li? A ponekad ću povesti i tatu. Hoće li vas radovati da nas vidite?

- Svakako! - odgovori tetak s jedva prikrivenom grimasom koja je izražavala duboku mržnju prema predloženim posjetiteljima. - Ali, slušajte - nastavi on okrećući se mladoj djevojci. - Sada kad o tome mislim, bolje je da vam to i kažem: gospodin Linton pun je predrasuda protiv mene. *Vo*svađali smo se jednom u životu, nekršćanski bijesno, i ako mu išta kažete o dolaženju ovamo, sasvim će vam zabraniti posjete. Stoga ne smijete ništa reći o tome ako vam je stalo da vidate svoga rođaka! Vi možete dolaziti ako hoćete, ali nemojte ocu govoriti o tome.

_ Zašto ste se posvađali? - priupita Catherina, prilično obeshrabrena.

_ Smatrao je da sam odveć siromašan da se ozemmm njegovom sestrom i bilo mu je krivo što sam to ostvario; to je ozlijedilo njegovu oholost i on mi to neće nikad oprostiti. _ To nije u redu! - reče mlada gospođica. - Jednog ću u Jana to i reći. Međutim, Linton i ja nemamo nikakve veze s vašom svađom. Ali kad je već tako, onda neću ni ja dolaziti ovamo; neka Linton dolazi u Grange.

- To je za mene predaleko - promrmlja Linton - da pješaćim šest kilometara, to bi me ubilo. Ne, bolje dolazite vi ovamo, gospođice Catherino, ponekad; ne svako jutro, bar jednom ili dvaput tjedno.

Otac uputi sinu pogled gorka prijezira.

- Bojim se, Nelly, da je moj trud uzaludan - šapnu mi on. - Gospođica Catherina, kako je taj tikvan zove, shvatit će koliko on vrijedi i poslat će ga dodavola. Da je Hareton na njegovu mjestu!... Znaš li da dvadeset puta na dan zažalim što Hareton nije moj sin? Volio bih ga da je netko drugi. Ali, mislim da mu ne prijete nikakva opasnost od njene ljubavi. Ako se ovaj kukavni stvor ne prene i ne živne, pustit ću Haretona da mu postane suparnikom. Računam da će Linton jedva doživjeti svoju osamnaestu godinu. Oh! Prokleti mlitavac! Zaokupljen je sušenjem obuće, a nju uopće i ne gleda... Lintone!

- Molim, oče?

- Zar nemaš ništa za pokazati svojoj rođakinji? Čak ni zeca, ili lasičino leglo? Odvedi je u vrt i u staju da vidi tvoga konja, prije no što promijeniš cipele.

- Zar ne bi radije sjedila ovdje? - upita Linton obraćajući se Cathy tonom koji je pokazivao da mladić nije voljan ikamo ići.

- Ne znam - odgovori ona usmjerujući čeznutljiv pogled prema vratima, očito željna kretanja.

On ostade u stolici i sklopča se bliže vatri. Heathcliff ustade, ode u kuhinju i odatle u dvorište dozivajući Haretona. Hareton se odazva i uskoro zatim obojica udoše. Po sjaju mladićevih obraza i njegovoj mokroj kosi moglo se primijeni da se baš prije nekoliko trenutaka umio.

~ Oh, pitat ću vas - povika Catherina sjetivši se domaćinove tvrdnje. - Je li da ovaj ovdje nije moj rođak?

- Rođak vam je. Bratić je vaše majke - odgovori on. - Zar vam se ne sviđa?

Catherina se začudi.

- Lijep mladić, zar ne? - nastavi on.

Neprirođena djevojčica podignu se na prste i šapnu nešto Heathcliffu na uho. On se nasmija, a Hareton se namrgodi. Opazila sam da je bio vrlo osjetljiv kad bi mu se učinilo da ga netko podcjenjuje i da je očito imao neki neodređen osjećaj o svojoj nižoj vrijednosti. Ali mu se lice razvedri kad njegov gospodar ili staratelj uzviknu:

- Hareton, ti ćeš biti ljubimac među nama! Ona kaže, ti si... Što ono bješe? Pa, nešto vrlo laskavo. Slušaj, provedi je gospodarstvom. I pazi da se vladaš kao gospodin! Ne upotrebljavaj nikakve proste riječi i nemoj zuriti u mladu damu kad te ona ne gleda, a istodobno biti spreman sakriti lice kad te pogleda. Kad govoriš, izgovaraj riječi polako i ne drži ruke u džepovima. Idi i zabavi je kako najbolje znaš.

Promatrao ih je kad su prolazili pored prozora. Earnshaw je bio potpuno odvratio lice od Cathy. Činilo se kao da proučava taj njemu dobro poznat predio sa zanimanjem stranca ili umjetnika. Catherina ga pogleda lukavim pogledom i sa stanovitim divljenjem. Zatim se odluči zabavljati i bez njegove pomoći te veselo nastavi šetuckati pjevajući neku melodiju kao zamjenu za razgovor.

- Zavezao sam mu jezik - reče Heathcliff. - Neće se usu diti prozboriti ni riječi sve vrijeme! Nelly, sjećaš li se mene u njegovim godinama... ili dok bijah još nešto mladi? Jesam li ikada izgledao tako glup; tako "bedast", kao što bi Joseph rekao?

- Još više - odgovorih - jer ste uz to bili i nabusitiji.

- On mi pruža zadovoljstvo - razmišljao je Heathcliff glasno. - Ispunio je moja očekivanja. Da je po naravi buda la, moje bi zadovoljstvo bilo upola manje. Ali on nije glup; i mogu suosjećati sa svim njegovim osjećajima jer sam ih i sam iskusio. Znam, na primjer, točno koliko on sad pati; ali to je samo tek početak buduće patnje. I on nikada neće biti kadar vinuti se iz tog ponora grubosti i neznanja. Ja ga držim čvršće nego što je njegov nevaljali otac držao mene, i ni že, jer se on ponosi svojom sirovošću. Naučio sam ga da sve što nije životinjsko prezire kao glupo i slabo. Zar ne misliš

Ha bi se Hindley ponosio svojim sinom kad bi ga mogao vidjeti? Bar isto toliko koliko i ja svojim. Ali, postoji ona razlika! jedan je zlato upotrijebljeno kao kamen za popločivanje ulica, a drugi je lim uglačan da imitira srebrno posude. Moj sin nema nikakve vlastite vrijednosti; bit će moja zasluga što će otići onoliko daleko koliko takav jedan jadnik može otići. Njegov je imao najsjajnije osobine; one su izgubljene, postale su gore nego da ih nije imao. Ja nemam što žaliti; Hindley bi imao žaliti više no što bi itko i mislio, osim mene. I što je najbolje u svemu tome, Hareton me đavolski voli! Priznat ćeš da sam u tome premašio Hindlevja. Kad bi se taj mrtvi nitkov mogao dići iz groba da me prekori za zla učinjena njegovu potomku, imao bih to zadovoljstvo da promatram kako ga taj potomak gura od sebe, ljut što se on usuđuje koriti njegova jedinog prijatelja na svijetu!

Heathcliff se sotonski naceri na tu pomisao. Ništa mu nisam odgovorila; vidjela sam da to i ne očekuje. U međuvremenu je mladi Linton, koji je sjedio podalje od nas i nije mogao čuti što se govori, počeo pokazivati znakove uznemirenosti... vjerojatno se kajao što se iz straha od malo umora odrekao zadovoljstva da bude u Catherininu društvu. Njegov otac primijeti njegove uznemirene poglede prema prozoru i njegovu ruku neodlučno ispruženu prema kapi.

- Ustani, ljenčino! - povika on s prijatvornom srdačnošću. - Idi za njima! Tek su stigli do ugla, kod košnica.

Linton skupi snagu i napusti ognjište. Prozor je bio otvoren, i kad je izlazio, začuh Cathy gdje pita svoga nedruštvenog pratitelja što znači onaj natpis iznad vrata. Hareton pogleda gore i počea se po glavi kao pravi prostak.

- To je neki đavolski natpis - odgovori on. - Ne mogu ga pročitati.

- Ne možeš ga pročitati? - uzviknu Catherina. - Ja ga mogu pročitati, to je engleski jezik. Htjela sam znati zašto je tu.

Linton se podrugljivo nasmija; to je bio prvi znak veselosti koji je pokazao.

- On ne zna slova - reče svojoj rođakinji. - Možete li vjerovati da postoji tako velika neznalica?

- Je li on normalan? - ozbiljno upita Catherina. - Ili je jednostavno glup? Postavila sam mu dva pitanja i oba se pu-

ta činio tako glup da mislim da me nije ni razumio. A i ja njega jedva mogu razumjeti.

Linton se opet nasmija i zajedljivo pogleda Haretona koji zaista u tom trenutku nije ništa shvaćao.

- Posrijedi je samo lijenost, zar ne, Earnshawe? - reče Linton. - Moja rođakinja misli da si ti idiot. Eto posljedice tvoga preziranja "štreberstva", kao što ti to zoveš. Jesi li pri mijetila, Catherino, njegov užasan jorkširski izgovor?

- Pa od kakve je, dodavola, koristi štreberstvo? - promumlja Hareton, spremniji odgovarati svome svakidašnjem prijatelju. Htio je o tome još govoriti, ali ono dvoje mladih prasnuše u smijeh; moja luckasta gospođica bila je očarana jer je otkrila da se može zabavljati na račun njegova čudno ga načina govora.

- Od kakve je koristi "dodavola" u tvojoj rečenici? - reče Linton uz podrugljiv smijeh. - Tata ti je kazao da ne upotrijebiš nijednu prostu riječ, a ti ne možeš otvoriti usta da ti neka ne izleti. Pokušaj se vladati kao gospodin, hajde, pokušaj!

- Da nisi više žensko nego muško, sravnio bih te sa zemljom ovog trenutka, šmokljane jedan! - odgovori naljućeni prostak i udalji se. Lice mu je gorjelo od bijesa i stida; bio je svjestan da su ga uvrijedili, a nije znao kako se osvetiti.

Gospodin Heathcliff, koji je čuo razgovor kao i ja, nasmiješi se kad vidje da Hareton odlazi; ali odmah zatim baci pogled pun mržnje na neozbiljan par koji nastavi brbljati pred vratima. Dječak je bio posve oživio govoreći o Haretonovim pogreškama i nedostacima i pričajući anegdote o njemu; djevojka je uživala u njegovu pakosnom ogovaranju, a nije joj ni na pamet padalo da to otkriva zlu narav. Počeh prema Lintonu osjećati prije odvratnost nego sažaljenje, i donekle opravdavati njegova oca što ga ne cijeni.

Ostali smo do poslije podne. Nisam mogla ranije odvući gospođicu Cathy, ali, srećom, moj gospodar nije napuštao biblioteku, te nije ni doznao da smo bile tako dugo odsutne. Vraćajući se kući, htjela sam svoju štíćenicu izvijestiti o karakteru ljudi kod kojih smo bile, ali je ona bila uvrtila sebi u glavu da ja imam neke predrasude prema njima.

- Aha! - povika. - Ti si uz tatu, Ellen. Ti si pristrana, to znam, jer me inače ne bi tolike godine varala da Linton živi

leko odavde. Ja sam uistinu vrlo ljuta, ali zato što sam ratna ne mogu dati oduška toj ljutnji! Ne smiješ reći nijednu riječ o tome tetku; on je *moj* tetak, nemoj zaboraviti;

Govorila je u tom smislu i morala sam na kraju odustati od pokušaja da je uvjerim da nema pravo. Te večeri nije govorila o posjetu, jer nije ni vidjela gospodina Lintona. Na moje veliko nezadovoljstvo, sutradan je sve izbrbljala; ipak mi nije bilo sasvim žao, jer sam smatrala da će njen otac uspješnije od mene preuzeti zadaću obuzdavanja i opominjanja. Međutim, kad joj je savjetovao da izbjegava svaku vezu sa stanovnicima Visova, pokazao se odveć bojažljivim i opreznim pri navođenju razloga za to, a Catherina je zahtijevala dobre, snažne razloge za svako ograničenje koje je sputavalo prohtjeve razmaženog djeteta.

- Tata! - uzviknu ona nakon jutarnjeg pozdrava. - Pogodi koga sam vidjela jučer za šetnje po pustari. Ah, tata, uplašio si se! Eto vidiš da nisi ispravno postupio, zar ne? Vidjela sam... ali slušaj, i čut ćeš kako sam sve otkrila. Ellen, ona je u savezu s tobom, neprestano se pretvarala da me sažalijeva dok sam se ja usprkos svim razočaranjima nadala Lintonovu povratku.

Vjerno je opisala svoj izlet i njegove posljedice, i moj gospodar, iako me je više puta prijekorno pogledao, ne reče ništa dok ona nije završila. Zatim je privuče sebi i upita zna li ona zašto je od nje krio da je Linton u susjedstvu. Zar može i pomisliti da je to zato kako bi joj uskratio jedno bezazleno zadovoljstvo?

- Zato što ne voliš gospodina Heathcliffa.

- Znači, ti vjeruješ da ja više marim za svoje osjećaje nego za tvoje, Cathy? - reče on. - Ne, to nije zato što ne volim gospodina Heathcliffa, nego zato što gospodin Heathcliff ne voli mene; i zato što je on demon koji uživa činiti zlo onima koje mrzi i upropašćuje ih ako mu oni pruže i najmanju mogućnost za to. Znao sam da nisi mogla održavati poznanstvo sa svojim rođakom a da ne dođeš u dodir s Heathcliffom; ^a znao sam da bi te on mrzio zbog mene; i tako, radi tvoga dobra, i ni radi čega drugog, poduzeo sam sve da se ne vidiš ^s Lintonom. Mislio sam ti to objasniti jednog dana i žalim sto sam ovoliko odgađao.

- Ali, tata, gospodin Heathcliff je bio sasvim srdačan - reče Catherina, nimalo uvjerena očevim riječima - i on nema ništa protiv toga da se nas dvoje vidamo; rekao je da mogu doći njegovoj kući kad god hoću, samo da ne smijem tebi govoriti o tome jer da si se ti posvađao s njim i da mu nećeš oprostiti što se oženio tetom Isabellom. Pa i nećeš. Ti si kriv, on je bar voljan pustiti Lintona i mene da budemo prijatelji, a ti to nisi spreman.

Moj gospodar, vidjevši kako njegova riječ nije dovoljna da ona povjeruje u zao značaj gospodina Heathcliffa, ocrtao joj je ukratko i nabrzo njegovo ponašanje prema Isabelli i način na koji su Orkanski visovi postali njegovo vlasništvo. Nije mogao dugo govoriti o tom predmetu. Iako je malokad govorio o tome, još uvijek je prema svom starom neprijatelju osjećao ono isto gnušanje i mržnju što su mu se usadili u srce nakon smrti gospode Linton. Uvijek je govorio s gorčinom: - Da nije bilo njega, ona bi, možda, još živjela! - U njegovim očima Heathcliff je, dakle, bio ubojica. Gospođica Cathy - koja nije znala ni za kakva zla djela do svojih malih nepodopština, svojih malih nepravdi i ljutnji koje su potjecale iz živahna temperamenta i nepromišljenosti i za koje bi se pokajala još istog dana - zapanjila se kad je čula o tome mračnom duhu koji je mogao u potaji snovati osvetu godinama i godinama te smišljeno ostvarivati svoj osvetnički plan bez ikakve grižnje savjesti. Činila se tako iznenađena i ogorčena tim novim oblikom ljudske naravi - koji se nije nalazio u njenim knjigama ni u njenim dotadašnjim mislima - da gospodin Edgar nije smatrao potrebnim govoriti i dalje o tom predmetu. Samo je dodao:

- Mila moja, odsad ćeš znati zašto želim da izbjegavaš njegovu kuću i njegovu obitelj. Vрати se sad svojim starim zanimanjima i zabavama i ne misli više na njih.

Catherina je poljubila oca, sjela i mirno učila nekoliko sati svoje zadaće, kao i obično, a zatim otišla s njim u park, i cio je dan protekao u miru. Ali, uvečer, kad se povukla u svoju sobu, odoh joj pomoći pri svlačenju i zatekoh je gdje kleči kraj postelje i plače.

- Oh! Ludo dijete! Pfuj! - uzviknuh. - Da znate za pravu žalost, stidjeli biste se pustiti ijednu suzu za takvu malu neugodnost. Nikad niste osjećali ni sjenu prave žalosti, gospo-

đice Catherino. Pomislite na trenutak da smo gospodar i ja, svi i da ste sami na svijetu, kako biste se onda osjećali! Usporedite sadašnjost s takvom nesrećom i budite zahvalni na prijateljima koje imate, umjesto što tražite druge.

- Elleno, ja ne plačem zbog sebe - odgovori ona - nego zbog njega. On je očekivao da će me opet vidjeti sutra, a, eto, bit će razočaran! Čekat će me, a ja neću doći!

- Glupost! Zar vi sebi utvarate da on misli na vas koliko, i na njega? Pa on ima Haretona za društvo? Ni jedan na stotinu ne bi plakao kad bi izgubio rođaka kojega je vidio jedva dvaput. Linton će shvatiti što je posrijedi i više neće ni misliti na vas.

- Ali zar ne bih mogla napisati pisamce da mu kažem za što ne mogu doći? - upita ona podižući se na noge. - I da mu pošaljem one knjige koje sam mu obećala? Njegove knjige nisu tako zanimljive kao moje, i on ih je jako želio pročitati kad sam mu kazala kako su zanimljive. Smijem li, Elleno?

- Ne, nikako! Nikako! - odgovorih odlučno. - On bi onda pisao vama i tome nikad ne bi bilo kraja. Ne, gospođice Catherino, to poznanstvo mora biti sasvim prekinuto; tako vaš tata želi, a ja ću se pobrinuti da tako i bude.

- Ali kako može jedno pisamce... - produži ona molećiva izraza.

- Dosta! - upadoh joj u riječ. - Nećemo opet počinjati s vašim pisamcem. - U krevet!

Ona me pogleda tako prijekim pogledom da je ne htjedoh poljubiti na rastanku. Pokrih je, zatvorih vrata i odoh vrlo nezadovoljna. Ali se pokajah na pola puta i tiho se vratih, kad gle! Gospođica je stajala za stolom s komadićem bijela papira pred sobom i s olovkom u ruci, koje brzo kao krivac sakrije kad ja udoh.

- Catherino, nećete naći nikoga da vam odnese to pisamce - kazah joj - ako ga i napišete. A zasad, ugasiću vam svijeću.

Stavih gasilo na plamen; dok sam to radila, ona me udari po ruci i bijesno uzviknu: "zlopamtilo". Ostavih je u jednom od njenih najgorih i najmrzovoljnijih raspoloženja. Zaključa vrata za mnom. Pismo je bilo ipak napisano i poslano po mljekaru iz sela; ali to sam doznala tek nakon nekog vre-

mena. Prošlo je nekoliko tjedana i Cathy se vratilo prijašnje raspoloženje, iako je postala neobično sklona ostajati sama po kutovima: često bih iznenada naišla na nju dok je čitala trzala se i nagnjala preko knjige, očevidno u želji da je prekrije; i jednom primijetih rubove pisaćeg papira gdje vire između listova knjige. Uobičajila je silaziti rano ujutro i vrzmati se oko kuhinje, kao da očekuje nečiji dolazak. Imala je malu ladicu u jednom ormaru u biblioteci, po kojoj je satima prekapala, i čiji je ključ uvijek brižno čuvala.

Jednog dana, dok je pregledavala tu ladicu, primijetih da su igračke i nakit koji su donedavno stajali u njoj zamijenjeni presavijenim ceduljicama. To probudi moju radoznalost i sumnju; odlučih pogledati u te njene tajne dragocjenosti, te uvečer, čim su se ona i moj gospodar povukli u svoje spavaće sobe, potražih i brzo nadoh među svojim ključevima jedan koji je mogao otključati bravu na toj ladici. Otvorih je, uzeh sve ceduljice u pregaču i odnesoh ih u svoju sobu da ih pomno pregledam. Iako nisam mogla a da ne slutim, ipak sam se iznenadila kad sam vidjela da se cijela ta hrpa sastoji od pisama - gotovo svakodnevnih - Lintona Heathcliffa, koja su bila odgovor na njena pisma. Prva su pisma bila stidljiva i kratka, ali su postupno prerasla u dugačka ljubavna pisma, budalasta, kao što je i odgovaralo piščevoj dobi, ali je tu i tamo bilo poteza koji su, činilo mi se, morali poteći iz nekog iskusnijeg izvora. Neka od njih bila su čudna mješavina zanosna i mlakosti; počinjala su jakim osjećajem i završavala afektiranim, rasplnutim frazama koje bi neki gimnazijalac upotrijebio pišući zamišljenoj, nepostojećoj dragoj. Jesu li ta pisma zadovoljavala Cathy, ne znam; ali meni su se činila kao sasvim beznačajna brbljanja. Nakon što sam ih pročitala onoliko koliko sam smatrala za potrebno, zavezah ih u maramicu i stavih u stranu, a zaključah praznu ladicu.

Po navici, moja mlada gospođica side rano ujutro i ode u kuhinju; primijetih kako prilazi vratima u trenutku kad stiže jedan mali dečko. Dok je mljekarica lijevala mlijeko u njegove posude, ona gurnu nešto u džep njegova kaputa, i nešto iz njega izvadi. Odoh unaokolo do ulaza u vrt i pričekah toga pismonošu koji se odvažno usprotivi predati ono što mu je povjereno, te u borbi prolismo mlijeko. Ipak mu uspjeh izvući pismo iz džepa, priprijetih mu ozbiljnim p^o

.. jicama ako odmah ne ode, stadoh kraj zida i pročitah Tubavni sastavak gospođice Cathv. Bio je jednostavniji i rje-V ili „d sastava njezina rođaka; vrlo lijep i vrlo šašav. Kim-uh glavom i zamišljena se vratih u kuću. Dan je bio kišovit, • moja mlada gospodarica nije mogla šetati po parku; zato nakon svoga jutarnjeg učenja ode potražiti rasonodu u ladici. Njen je otac sjedio za stolom i čitao, a ja sam namjerno popravljala rese na zavjesi da bih je mogla promatrati. Nije-dna ptica koja je doletjela natrag opljačkanom gnijezdu nakon što ga je bila ostavila punog cvrkutavih ptičica nije pokazala potpuniji očaj svojim bolnim cvrkutanjem i lepršanjem nego što je ona učinila jednim jedinim "Oh!" i promjenom izraza svoga dotad sretna lica. Gospodin Linton dignu glavu i pogleda je.

- Što ti je, mila moja? Da se nisi ozlijedila? - upita.

Njegov ton i pogled uvjeriše Catherinu da on nije taj koji je pronašao njeno blago.

- Nisam, tata! - odgovori ona prigušenim glasom. - Elleno! Elleno! Dođi u moju sobu... zlo mi je!

Odazvah se njezinu pozivu i odoh za njom.

- Oh, Elleno! Ti si ih uzela - reče ona čim se zatvorismo same, i kleknu. - Oh! Vрати mi ih, i nikad, više nikad neću to učiniti! Nemoj reći tati. Nisi rekla tati, Elleno? Reci da nisi! Bila sam vrlo nevaljala, ali više to nikada neću učiniti!

Ozbiljna i stroga lica rekoh joj neka ustane. - Gospođice Catherino, otišli ste prilično daleko, čini se. Stidite se tih pisama! Lijep zavežljaj besmislica proučavate u slobodnom vremenu; zaista, dovoljno su dobre da budu tiskane! I što mislite da će gospodar reći kad mu pokažem ta pisma? Ja mu ih još nisam pokazala, ali nemojte misliti da ću čuvati vaše glupe tajne. Sram vas bilo! Sigurna sam da ste vi prvi počeli s tim besmislicama; njemu ne bi palo na pamet početi ih.

- Nisam! Nisam! - zajeca Catherina kao da joj se cijepa srce. - Nisam nijedanput pomislila da ću ga zavoljeti dok....

- *Zavoljeti!* - povikah što sam mogla prezirnije. - *Zavoljeti!* Je li ikad tko čuo tako što? To bi bilo isto kao kad bih ja rekla da sam zavoljela mlinara koji dolazi ovamo jedan-put godišnje kupiti naše žito. Lijepa ljubav, zaista! S Lintonom i ste jedva proveli nepuna četiri sata svojega života! Evo,

ovdje su te djetinjarije. Odnijet ću ta pisma u biblioteku, pa ćemo vidjeti što će vaš otac reći o takvoj *ljubavi*.

Ona skoči za svojim dragocjenim pismima, ali ih ja podignuh visoko iznad svoje glave i ona me obasnu strasnim molbama da ih spalim - da učinim što hoću s njima, samo da ih ne pokažem. I kako sam, uistinu, bila isto toliko sklona smijati se koliko i koriti - jer sam sve to smatrala samo djevojačkom taštinom - najzad donekle popustih i upitah je.

- Ako pristanem spaliti ih, hoćete li mi obećati da više nećete ni slati ni primati pisma, ni knjige (jer vidim da ste mu slali i knjige), ni pramenove kose, ni prstenje, ni igračke?

- Ne šaljem jedno drugom igračke! - povika Catherina čiji ponos nadjača stid.

- Ni bilo što drugo, gospođice. Ako mi ne obećate, odmah odlazim vašem ocu.

- Obećavam, Elleno! - povika ona hvatajući me za haljinu. - Oh, bacite ih u vatru, molim vas, molim vas!

Ali kad sam žaračem razgrnula vatru da bih napravila mjesto za pisma, ta joj se žrtva učini odviše bolnom da bi je mogla podnijeti. Poče ozbiljno moliti da joj ostavim barem jedno ili dva.

- Jedno ili dva, Elleno, da ih čuvam za uspomenu na Lintona!

Odvezah maramicu i pustih da pisma padaju u vatru; plamen se počeo dizati uz dimnjak.

- Zadržat ću jedno, okrutna zlokobnice - ciknu ona, gurnu ruku u vatru i izvuche nekoliko poluizgorjelih ostataka, uz opasnost da opeče prste.

- U redu... onda ću i ja zadržati nekoliko da pokažem vašem tati! - odgovorih joj, zavezah ostatak u maramicu i krenuh ponovno prema vratima.

Ona baci u plamen nagorjele ceduljice i dade mi znak da dovršim spaljivanje. Svrših to, promiješah pepeo i bacih na nj lopaticu ugljena; a ona se bez riječi, s osjećajem da joj je učinjena velika nepravda, povuče u svoju sobu. Sidoh da kažem gospodaru kako je mladoj gospođici sada dobro, ali kako sam smatrala da je ipak najbolje da malo privilegije. Nije htjela ručati, ali je sišla na čaj, blijeda, crvenih očiju i vrlo potištena izgleda. Sutradan ujutro odgovorih na Lintonovo

ismo ceduljicom u kojoj je stajalo: "Mladi gospodin Heathcliff umoljava se da ne šalje više nikakva pisma gospođici Linton jer ih ona neće primati."

I otada je onaj mali dečko dolazio praznih džepova.

pvadeset i drugo poglavlje

PROŠLO je ljeto i rana jesen. Prošlo je i Miholje, ali je žetva te godine zakasnila i nekoliko naših njiva bilo je još nepo-
žnjeveno. Gospodin Linton i njegova kći često su išli u šetnju
i promatrali žeteoce pri radu. Onoga dana kad su odnošeni
posljednji snopovi, ostali su na njivi sve do mraka i, kako je
večer bila hladna i vlažna, moj se gospodar prehladi. Naze-
b mu je ozbiljno zahvatio pluća, te bi prisiljen cijele zime, go-
tovo bez ikakva prekida, ostati u kući.

Jadna Cathv, zastrašena zbog svoje male ljubavne ro-
mance, bila je mnogo žalosnija i sumornija otkad je se odre-
kla. Njen je otac zahtijevao da manje čita, a više se kreće.
Nije joj više mogao praviti društvo pri njenim šetnjama.
Smatrala sam za dužnost da ja popunim tu prazninu, koliko
je moguće. Ali u tome nisam mnogo uspjela jer sam jedva
mogla odvojiti tri sata od svojih svakodnevnih poslova da
bih je pratila; a i moje društvo, naravno, nije joj bilo tako
ugodno kao očevo.

Jednog popodneva u listopadu, ili u početku studenog -
bio je hladan, sumoran dan; po ledini i stazama šuštal je
opal uvelo lišće, a hladno, plavo nebo bilo je poluskriveno
oblacima, tamnim i sivim, koji su brzo dolazili sa zapada i
nagovještavali obilnu kišu - rekoh mladoj gospodarici neka
odustane od šetnje jer sam bila sigurna da će biti kiše. Ona
odbi, te preko volje ogrnuh svoj ogrtač i uzeh kišobran da
bih joj pravila društvo u šetnji do kraja parka. To je bila njena
uobičajena šetnja kad god se osjećala potištenom - a ta-
kvom se osjećala uvijek kad bi gospodinu Edgaru bilo lošije
nego obično, premda se to nikad nije moglo saznati od nje-
ga, nego smo i ona i ja zaključivale to po njegovoj većoj šu-
tljivosti i sjeti. Koračala je tužno; nije više trčala ni skakuta-la
iako ju je hladan vjetar mogao dovesti u iskušenje da to
učini. Gledajući je krišom, često sam opažala kako podiže

ruku i briše nešto s lica. Tražila sam unaokolo čime bih joj mogla odvratiti misli od tuge. Na jednoj strani puta dizala se visoka, neravna uzvisina gdje su se lijeske i zakržljali hrastovi, čije je korijenje bilo poluotkriveno, jedva održavali; zemljište je bilo odveć slabo za hrastove, i jaki vjetrovi savili su bili neke od njih gotovo vodoravno. Ljeti je gospođica Catherina uživala penjati se po tim deblima, sjediti na granama i njihati se dvadeset stopa iznad zemlje; a ja sam, premda zadovoljna njenom okretnošću i njenim veselim djetinjim srcem, ipak smatrala da je moram ukoriti kad god je nađem na takvoj visini, ali tako da ona zna da ne mora sići. Od ručka pa do čaja ostajala je u svojoj lisnatoj kolijevci koju je vjetar ljuljao, pjevušila sve vrijeme stare pjesme - one koje sam je ja bila naučila kad je bila sasvim mala - i promatrala ptice, svoje susjede u granama, kako hrane svoje mladunče i uče ih letjeti, ili bi se skutrila i zatvorenih se očiju upuštala u sanjarije, sretnija nego što se može riječima iskazati.

- Pogledajte, gospođice! - uzviknuh pokazujući joj skrovište ispod žila jednog krivog drveta.

- Zima još nije stigla ovamo. Ondje gore je mali cvijet, posljednji pupoljak onog mnoštva zvončića koji u srpnju pokrivaju cijelu ledinu kao plavičasta izmaglica. Hoćete li se popeti i ubrati ga tati?

Cathy je dugo gledala osamljeni cvijet koji je drhtao u svom zaklonu i napokon odgovori:

- Ne, neću ga dirati, on izgleda sjetno, zar ne, Elleno?

- Jest, ozebao je i klonuo kao i vi. Obrazi su vam blijeđi; hajdemo se uhvatiti za ruke i trčati. Tako ste slabi da ću, možda, moći držati korak s vama - odgovorih.

- Neću - reče ona i nastavi koračati polako. Zaustavljala se ponekad i zamišljeno gledala mahovinu, busenje uve nule trave i gljive čija se narančasta boja svijetlila u gomili mrka lišća. Ponekad je podizala ruku svome licu koje je kri la od mene.

- Catherino, zašto plačete, ljubavi? - upitah je prilazeći joj i stavljajući joj ruku na rame. - Ne trebate plakati zato što je tata prehladen; budite zahvalni što nije ništa gore.

Više nije pokušavala suspregnuti suze; počela je jecati.

- Oh! To će se razviti u nešto ozbiljno! I što će biti od mene kad tata i ti odete, a ja ostanem sama? Ne mogu zabo-

raviti tvoje riječi, Elleno; one su mi uvijek u ušima. Kako će se život promijeniti, kako će svijet biti tužan kad tata i ti umrete!

- Nitko ne može reći nećete li vi umrijeti prije nas. Nije dobro slutiti zlo. Nadajmo se da će proći godine i godine prije no što itko od nas umre. Gospodar je mlad, a ja sam snažna i tek mi je četrdeset i pet godina. Moja je majka živjela do osamdesete i bila je čila sve do kraja. Zamislimo da gospodin Linton živi samo do šezdesete, to znači da bi on pred sobom imao više godina nego što ste vi dosad ostavili iza sebe, gospođice. Prema tome, ne bi li bilo glupo plakati zbog nesreće dvadeset godina unaprijed?

- Ali teta Isabella bila je mlada od tate - reče ona gledajući me s plahom nadom i tražeći još utjehe.

- Teta Isabella nije imala mene i vas da je njegujemo. Ni je bila tako sretna kao gospodar, nije imala tako mnogo razloga da živi. Sve što trebate raditi jest da dobro njegujete svoga oca, da ga razveseljavate svojim raspoloženjem i izbje gavate zadati mu bilo kakvu brigu; zapamtite to, Cathy! Ne krijem da biste ga vi mogli ubiti ako biste bili neobuzdani i nepromišljeni, ako biste gajili ludu, fantastičnu ljubav prema sinu one osobe koja bi se radovala da vidi vašeg oca u grobu, i ako biste dopustili da on primijeti kako ste nesretni što vas je, u vašem interesu, razdvojio od vašeg rođaka.

- Ništa me drugo na svijetu ne čini nesretnom do tatina bolest. Ravnodušna sam prema svemu u usporedbi s onim što osjećam prema tati. I nikad... nikad... oh, nikad dok sam pri svojoj svijesti, neću učiniti nijedno djelo, ni reći ijednu riječ koja bi ga naljutila. Elleno, volim ga više nego sebe. Eto po čemu to znam: svaku večer molim da ga nadživim, jer više volim da budem nesretna ja nego da to bude on; to dokazuje da ga volim više nego sebe.

- Dobre riječi. Ali i djela ih moraju potvrditi. Nakon što vam tata ozdravi, pazite da ne zaboravite odluke donesene u trenucima strahovanja.

U razgovoru stigismo do vrata gospodarstva kroz koja se izlazilo na cestu. Moja se mlada gospodarica, nakon što se opet razvedrila, pope na vrh zida, sjede i nagnu se da ubere nekoliko šipaka koji su se crvenjeli na vrhu grana divljih ruža koje su rasle pored puta; plod s nižih grana bio je ob-

ran, a viši je bio pristupačan samo pticama - i Cathy s njezina mjesta. Dok se naginjala da dohvati šipak, pade joj šešir na zemlju, a kako su vrata bila zaključana, ona predloži da se spusti niz drugu stranu zida da bi ga uzela. Rekoh joj neka pazi da ne padne, i ona okretno iščeznu. Ali povratak nije bio tako lak; kamenje je u zidu bilo glatko i povezano, a ružino grmlje i izdanci kupina nisu bili ni od kakve pomoći pri penjanju. Ja se, kao budala, nisam toga sjetila dok je nisam čula da se smije i viče:

- Elleno! Morat ćeš donijeti ključ, ili ću ja morati otrčati do vratarove kućice. Ne mogu se popeti na zid s ove strane!

- Ostanite gdje jeste - odgovorih - imam u džepu svoj svežanj ključeva, možda ću uspjeti otključati vrata, a ako ne uspijem, otići ću po ključ.

Catherina se zabavljala plešući pored vrata dok sam ja redom iskušavala sve velike ključeve. Iskušala sam i posljednji, ali uzalud; zato ponovih svoju želju da ona ostane gdje jest, i upravo htjedoh požuriti kući što brže, kad začuh konjski topot. Cathy je također čula i prestala plesati.

- Tko je to? - šapnuh.

- Elleno, željela bih da uspiješ otvoriti vrata - zabrinuto šapnu.

- O, gospođice Linton! - začu se dubok glas jahača. - Drago mi je što vas vidim. Nemojte se žuriti jer moram tražiti i od vas dobiti jedno objašnjenje.

- Gospodine Heathcliffe, neću s vama razgovarati. Tata kaže da ste vi zao čovjek i da mrzite i njega i mene. I Ellen kaže to isto.

- To nema nikakve veze - reče Heathcliff. - Ne mrzim valjda svoga sina, a o njemu želim govoriti. Da, imate i zbog čega crvenjeti. Niste li prije dva ili tri mjeseca običavali pisati Lintonu; igrali ste se ljubavi u šali, je li? Oboje ste zaslužili dobiti batina za to! Pogotovu vi, jer ste starija i, kako se pokazalo, manje osjetljiva. Vaša su pisma kod mene, i na najmanju drskost s vaše strane poslat ću ih vašem ocu. Mi slim da vam je ta vaša zabava dosadila, pa ste je napustili, nije li tako? Ali ste time bacili Lintona u očaj. Kod njega to bijaše ozbiljno; on se doista zaljubio. Života mi, on umire za vama; njegovo srce puca, ne simbolično nego doista, zbog vaše nestalnosti. Premda mu se za posljednjih šest tjedana

Hareton neprestano podruguje, i premda sam ja upotrijebio ozbiljne mjere i pokušao ga uplašiti ozbiljnim posljedicama koje mogu proizići iz tog idiotizma, njegovo je stanje iz dana u dan sve lošije; ako mu ne pomognete, on će biti pod zemljom prije ljeta.

- Kako možete tako bezočno varati to jadno dijete? - povikah s druge strane zida. - Odlazite! Kako možete izmišljati tako podle laži? Gospođice Cathy, odvalit ću bravu ka menom. Ne vjerujte tim podlim besmislicama. I vaši će vam osjećaji reći kako je nemoguće da itko umre zbog ljubavi prema nepoznatoj osobi.

- Nisam znao da ovdje ima prislušivača - iznenadeno promrmlja otkriveni podlac. - Čestita gospodo Dean, volim te, ali mi se ne sviđa tvoja dvoličnost - glasno doda. - Kako si mogla tako bezočno lagati i tvrditi da ja mrzim ovo "jadro dijete", i izmišljati strašne priče da bi je odvratila od mog kućnog praga? Catherino Linton (i samo mi je ime drago), moja lijepa djevojčice, neću biti kod kuće cijeli tjedan. Otiđite i vidite jesam li govorio istinu; budite ljubazni pa učinite to! Zamislite da je vaš otac na mome mjestu, a Linton na vašemu, i upitajte se kako biste vi cijenili svoga nebriznog dragoga koji bi odbio pomaknuti se i jedan korak da bi vas utješio, čak iako bi ga vaš otac osobno molio. Ne mojte iz čiste gluposti zapasti u istu pogrešku. Zaklinjem se spasom svoje duše da je on jednom nogom u grobu i da ga nitko ne može spasiti doli vas!

Brava popusti i ja izidoh.

- Kunem se da Linton umire - ponovi Heathcliff i strogo me pogleda. - Bol i razočaranje ubrzavaju njegovu smrt. Nelly, ako nećeš pustiti nju, otiđi ti osobno. Ja se ne vraćam Prije osam dana; a mislim da ni tvoj gospodar neće biti protiv njezina posjeta rođaku!

- Uđite - uzeh Cathy za ruku i gotovo ju povukoh unutra, jer je ona oklijevala promatrajući zabrinutim očima sugovornikove crte lica koje su bile odveć stroge da bi izrazile njegovu unutarnju prijetvornost.

On potjera konja bliže, nagnu se i reče:

- Gospođice Catherino, priznajem da imam malo strpljenja za Lintona, a Hareton i Joseph još manje. Priznajem da je on okružen surovim ljudima. On čezne za ljubavlju i za

nježnošću, a vaša bi riječ bila za njega najbolji lijek. Ne obazirite se na okrutne opomene gospode Dean, nego budite plemeniti i potrudite se posjetiti ga. On o vama sanja dan i noć, i budući da niti pišete niti dolazite, nemoguće ga je uvjeriti da ga ne mrzite.

Zatvorih vrata i navalih kamen da ih pričvrstim, jer je brava bila popustila. Otvorih kišobran i privukoh Catherinu poda nj jer je kiša počela kapati kroz granje, a i vjetar nas je svojim fijukom opominjao da požurimo. Hitnja da što prije stignemo kući priječila je svaki razgovor o susretu s Heathcliffom; ali sam instinktivno osjećala da je Catherininu srce sada obavila dvostruka tama. Crte njezina lica bile su tako tužne da su bile gotovo izobličene od boli. Očito je smatrala da je istinita svaka riječ koju je čula.

Gospodar se bio povukao na počinak prije no što smo stigle. Cathy tiho ude u sobu da ga pita kako mu je, ali je on spavao. Ona se vrati i pozva me da sjedim s njom u biblioteci. Pile smo čaj, a zatim ona legne dolje na sag pored kamina i reče mi neka šutim jer je umorna. Otvorila sam neku knjigu i pretvarala se da čitam. Čim joj se bilo učinilo da sam se udubila u čitanje, poče tiho plakati; to joj je, čini se, bila postala omiljena razonoda. Pustih je da neko vrijeme nalazi oduška u tome, a zatim je prekoriah. Ismijavala sam sve Heathcliffove tvrdnje o njegovu sinu, kao da sam bila uvjerena da se ona slaže sa mnom. Ali, jao! Nisam bila dovoljno vješta da ublažim dojam koji su njegove riječi na nju proizvele i koji je bio točno onakav kakav je on želio.

- Elleno, možda imaš pravo - odgovori - ali ja ne mogu mirovati dok god ne doznam istinu. I moram reći Lintonu da nije moja krivica što mu ne pišem, i moram ga uvjeriti da se moji osjećaji prema njemu neće promijeniti.

Što su mogli gnjev i prosvjedi protiv njene lude lakovjernosti? Razišle smo se te noći - ljute jedna na drugu; ali me je idući dan zatekao na putu za Orkanske visove pored konjića moje samovoljne gospodarice. Nisam mogla gledati njenu tugu, ni promatrati njeno blijedo potišteno lice i oči otekle od plača, te popustih u slaboj nadi da će joj Linton dokazati svojim dočekom kako se Heathcliffova priča malo temelji na istini.

pvadeset i treće poglavlje

POSILIJE kišovite noći osvanulo je maglovito jutro - napola mraz, napola sitna kiša - a privremeni potočići slijevali su se žuboreći s visina i presijecali nam put. Noge su mi bile posve mokre; bila sam ljuta i potištena; raspoloženje vrlo prikladno da mi te neugodnosti budu još teže. Ušle smo u kuću kroz kuhinju da bismo vidjele je li Heathcliff zaista odsutan, jer nisam vjerovala njegovim riječima.

Joseph je, blažen kao da je u raj, sjedio sam kraj rasplamsale vatre; vrč piva bio je na stolu pred njim, i gomila zobenih kolača; crna kratka lula bila mu je u ustima. Catherina pritrča ognjištu da se ogrije. Upitah ga je li mu gospodar kod kuće. Moje pitanje ostade tako dugo bez odgovora da sam pomislila kako je starac oglušio, pa ga ponovih glasnije.

- Ni - je - progunda on kroz nos. - Ni - je! Možeš se vratiti odakle si i došla.

- Joseph - viknu iz sobe mrzovoljni glas u isto vrijeme kad i ja. - Koliko ću te puta morati zvati? Ostalo je samo još malo žara. Joseph! Dođi odmah!

Joseph je otpuhivao velike dimove iz svoje lule i odlučno buljio u vatru, što je dokazivalo da se ne kani odazvati na taj poziv. Domaćicu i Haretona nismo vidjeli. Ona je vjerovatno bila nekamo otišla, a on je bio zaokupljen svojim poslom. Prepoznale smo Lintonov glas i ušle.

- Oh! Nadam se da ćeš do zime umrijeti u potkrovlju - reče mladić misleći da je to ušao njegov nemarni sluga.

Prestade govoriti kad vidje da se zabunio; njegova mu rođakinja pritrča.

- Jeste li to vi, gospođice Linton? - reče on podižući glavu s naslona naslonjača u kojem se odmarao. - Ne... ne mojte me ljubiti, to mi oduzima dah. Bože moj! Tata je re kao da ćete doći - nastavi on nakon što se malo oporavio

od Catherinina zagrljaja, dok je ona skrušeno stajala pored njega. - Zatvorite vrata, molim vas, ostavili ste ih otvorena oni... oni *mrski* stvorovi ne žele donijeti ugljena za vatru. Vrlo je hladno!

Raspirih vatru i donesoh punu posudu ugljena. Bolesnik se počeo žaliti da pepeo pada po njemu; ali kako je jako kašljao i izgledao grozničav i bolestan, nisam ga ukorila zbog njegove zlovolje.

- Pa, Lintone - šapnu Catherina kad mu se namrgođeno čelo malo razvedrilo - raduješ li se što me vidiš? Mogu li štogod učiniti za tebe?

- Zašto niste prije dolazili? - upita on. - Umjesto da pišete, trebali ste dolaziti. Strašno me je zamaralo pisanje onih dugačkih pisama. Mnogo bih radije razgovarao s vama. A sada ne mogu podnijeti ni razgovor ni bilo što drugo. Gdje li je Zillah! Hoćete li (obradi se meni) otići u kuhinju i vidjeti?

Nije mi zahvalio ni na prvoj usluzi, i nisam bila spremna trčkarati po njegovim naredbama, pa odgovorih:

- Nema ondje nikoga, osim Josepha.

- Žedan sam - uzviknu razdraženo okrećući se od nas. - Zillah se neprestano skice po Gimmertonu otkad je tata otišao; sramota! A ja sam prisiljen silaziti ovamo... jer su oni odlučili da me ne čuju kad sam gore u svojoj sobi.

- Gospodine Heathcliffe, je li vaš otac pažljiv prema vama? - upitah ga vidjevši da je Catherina odustala od svojih prijateljskih pokušaja.

- Pažljiv? Ali on bar natjera *njih* da budu malo pažljivi - odgovori on. - Bijednici! Znaete, gospođice Linton, da mi se ona životinja Hareton ruga! Mrzim ga! Doista, sve ih mrzim; sve su to odvratna stvorenja.

Cathy potraži vodu; nade jedan vrč na ormaru, napuni čašu i donese je. On joj reče neka doda žlicu vina iz boce na stolu, i nakon što ispi jedan dio, umiri se i zahvali joj.

- Raduješ li se mom dolasku? - upita ona ponavljajući svoje pitanje, sretna što je primijetila tračak osmijeha na njegovu licu.

- Da, drago mi je. To je nešto novo kad se čuje glas kao što je vaš! - odgovori on. - Ali bio sam ljut jer niste dolazili - Tata se kleo da je to moja krivica; nazivao me je bijednim,

eodlučnim, beznačajnim stvorom; rekao mi je da me vi rezirete i da bi on, da je na mome mjestu, postao dosad veći gospodar Grangea nego što je vaš otac. Ali vi me ne rezirete, gospođice...

- Zašto me ne zoveš Catherina ili Cathy - prekinu ga mlada gospođica. - Ja tebe ne prezirem! Ne! Poslije tate i Ellene, volim te više no ikoga. Istina, ne volim gospodina Heathcliffa; i neću smjeti dolaziti kad se on vrati. Hoće li on ostati dugo na putu?

- Neće dugo - odgovori Linton; ali on često odlazi u pu staru otkad je počela sezona lova, pa bi mogla provoditi po sat-dva sa mnom dok ga nema. Reci da hoćeš. Mislim da ne bih bio neraspoložen s tobom; ti me ne bi dražila i bila bi mi uvijek spremna pomoći, zar ne?

- Bih - reče Catherina milujući njegovu kosu. - Kad bih samo mogla dobiti tatinu privolu, provodila bih pola svog vremena s tobom. Lijepi Lintone! Voljela bih da si mi brat.

- A onda bi me voljela isto kao svog oca? - reče on raspoloženije. - Ali tata kaže da bi me voljela više od njega i od cijelog svijeta kad bi bila moja žena. Zato bih više volio da si mi žena.

- Ne, nikada neću voljeti nikoga više od tate - ozbiljno odgovori ona. - Ljudi ponekad mrze svoje žene, ali nikad svoje sestre i braću; i kad bi mi ti bio brat, živio bi s nama i tata bi te tada volio isto toliko koliko i mene.

Linton je poricao da ima ljudi koji mrze svoje žene; ali Cathy ponovno potvrdi da oni to čine i u svojoj razboritosti navede kao primjer mržnju njegova oca prema njenoj teti. Pokušah zaustaviti njeno nepromišljeno brbljanje. Ali nisam uspjela dok nije izbrbljala sve što je znala. Linton, vrlo ljut, izjavi da je njena priča neistinita.

- Tata mi je pričao, a tata ne laže - oštro odgovori ona.

- *Moj* tata prezire tvog! - povika Linton. - On ga zove kukavicom i budalom.

- Tvoj tata je zao čovjek - odgovori Catherina - i vrlo je ružno od tebe što se usuđuješ ponoviti ono što on kaže. On je zacijelo vrlo zao kad je natjerao tetu Isabellu da ga ostavi i ode od njega.

- Ona ga nije ostavila, ne smiješ mi proturječiti.

- Jest - povika mala gospođica.

- Dobro, kazat ću i ja *tebi* nešto! - reče Linton. - Tvoja je majka mrzila tvog oca; eto ti sad.

- Oh! - uzviknu Catherina ne mogavši mu odgovoriti ojbijesa.

- Ona je voljela mog - dodala on.

- Mali lažljivče! Mrzimo te sad! - zadihano reče ona, a lice joj se zajapuri od bijesa.

- Jest! Jest! - ponavljao je Linton zavaljujući se u naslonjač i okrećući glavu da bi uživao u uzbuđenju sugovornice koja je stajala iza njega.

- Štitite, gospodine Heathcliffe! - reko mu. - I to je, mislim, priča vašeg oca.

- Nije; štiti ti! - odgovori on. - Ona ga je voljela, jest, Catherino! Jest, jest!

Cathy, izvan sebe od bijesa, snažno gurnu naslonjač te se on udari o naslon. Odmah ga spopade kašalj koji ga počegušiti i koji brzo zaustavi njegovo likovanje. Kašalj je trajao tako dugo da se čak i ja uplaših. A što se tiče njegove rođakinje, ona je gorko plakala, prestravljena onim što je učinila, premda nije ništa govorila. Pridržavala sam ga dok ga nije prošao taj napad kašlja. On me onda odgurnu i nijemo pognu glavu. Catherina također prestade plakati, sjede na stolac nasuprot njegovome i ozbiljno se zagleda u vatru.

- Kako se sada osjećate, gospodine Heathcliffe? - upitah nakon deset minuta.

- Želio bih da se *ona* osjeća kao ja - odgovori on. - Prkosno, okrutno stvorenje! Hareton me nikad i ne dodirne; nikad me u svom životu nije udario. Bilo mi je bolje danas; ali eto... - njegov glas zamre u jecanju.

- Ja te nisam udarila! - promrmlja Catherina grizući usnu da bi spriječila nov izljev uzbuđenja.

Uzdisao je i jecao kao netko tko vrlo teško pati, činio je to cijelih četvrt sata, i to, čini se, namjerno, da bi rastužio svoju rođakinju, jer kad god je u nje primijetio prigušen jecaj, trudio se svoj glas učiniti što bolnijim i žalosnijim.

- Lintone, žao mi je što sam ti nanijela bol - najzad reče ona sva očajna. - Meni taj mali udarac ne bi mogao nanijeti bol, pa nisam mogla misliti da bi te to zaboljelo; to je sitnica, zar ne, Lintone? Nemoj dopustiti da odem kući misleći da sam učinila zlo. Odgovori mi! Reci mi.

- Ne mogu ti ništa odgovoriti - promrmlja on. - Tako si me obavijedila da ću cijelu noć ležati budan gušeći se od ovog kašlja. *ga* ti imaš, znala bi što je to; ali ti ćeš slatko spavati dok ću biti sam u mukama. Kako bi ti se sviđjelo provoditi takve strašne noći! - I on počeglasno plakati iz čistog samosažaljenja.

- Budući da i inače provodite strašne noći - kazah mu - onda vaš mir ne kvari gospođica; bilo bi vam isto da ona ni je ni došla. Bilo kako bilo, ona vas više neće uznemirivati i možda ćete se umiriti kad vas ostavimo.

- Moram li ići? - upita Catherina bolno se naginjući na danj. - Želiš li da odem, Lintone?

- Ono što si učinila, ne možeš promijeniti - zlovoljno odgovori on uzmičući od nje - osim ako ne učiniš nešto još gore ljuteći me dok ne dobijem groznicu.

- Onda trebam ići? - odgovori ona.

- Pusti me bar na miru - reče on - ne mogu podnositi tvoj govor.

Oklijevala je i dugo se opirala mom nagovaranju da pođemo; ali kako je on i ne pogleda i ne oslovi, ona najzad pođe vratima i ja za njom. Vratio nas je natrag iznenadan jauk. Linton je bio skliznuo s naslonjača, ležao na podu i previjao se tobože od bola, odlučan u svojoj razmaženosti da nam zada što više muke. Njegovo ponašanje jasno je otkrivalo njegovu namjeru, te sam smjesta uvidjela da bi bila ludost kad bi čovjek i pokušao odobrovoljiti ga. Ali to nije bio slučaj s mojom družicom; ona, sva uplašena, otrča natrag, kleknupreda nj i počeglasno plakati, tješiti ga i moliti dok se on na poslijetku ne umiri, i to zato što više nije imao daha, a ne zbog grižnje savjesti jer ju je tako ražalostio.

- Podići ću ga na klupu - reko joj - pa neka se valja do mile volje; mi ne možemo ostati i promatrati ga. Nadam se, gospođice Catherino, da ste se dovoljno uvjerali kako vi niste osoba koja ga može spasiti i izliječiti; i da loše stanje njegova zdravlja nije prouzrokovano njegovom čežnjom za vama. Namjestila sam ga. Hajdemo! Čim vidi da nema u blizini nikoga tko će obraćati pažnju na njegove gluposti, ležat će posve mirno.

Ona mu stavi jastuk pod glavu i ponudi vode; on odbi vodu i počeglasno premetati po jastuku kao da je to kamen ili komad drveta. Ona ga pokuša namjestiti udobnije. - Smeta mi - reče on - nije dovoljno visok.

Catherina donese još jedan i stavi ga na onaj prvi. 11

- Sad je *odveć* visok - promrmlja.

- Kako da ih namjestim? - upita ona, očajna.

Kad je napola kleknula pored klupe, on se izvi do nje i upotrijebi njeno rame sebi za oslonac.

- Ne, to ne može - kazah. - Zadovoljite se jastukom gospodine Heathcliffe. Gospođica je već potrošila odveć vremena na vas; ne možemo ostati dulje od pet minuta.

- Možemo! Možemo! - reče Catherina. - On je sada do bar i strpljiv. Počinje shvaćati da ću ja noćas patiti mnogo više nego on ako budem vjerovala da mu je gore zbog mojeg posjeta i da onda neću smjeti opet doći. Kaži mi istinu o to me, Lintone; jer ne smijem dolaziti ako ti to škodi.

- Moraš dolaziti kako bi me liječila. Trebaš doći jer si ti skrivila da mi je pozlilo. I sama znaš da nisam bio tako bole stan kad si ušla kao što sam sad, zar ne?

- Vi ste sami krivi što ste se razboljeli plaćući i uzbuđujući se - rekoh mu.

- Nisam ja tome uopće kriva - reče njegova rođakinja. - Ali bit ćemo sada dobri prijatelji. Trebam li ti ja? Želiš li me zaista ponekad vidjeti?

- Rekao sam ti da želim - nestrpljivo odgovori on. - Sjeđni na klupu i pusti da se naslonim na tvoje koljeno. Mama je tako radila po cijelo poslijepodne. Sjedi posve mirno i ne moj govoriti; ali možeš mi pjevati neku pjesmu ako umiješ pjevati, ili mi možeš ispričati kakvu lijepu, dugačku, zanimljivu baladu... jednu od onih o kojima si mi govorila; ili priču. Ali, ipak, radije bih slušao baladu; počni.

Catherina mu ponovi najdulju od svih balada koje je znala. Oboje su u tome uživali. Linton je htio čuti još jednu, pa još jednu, usprkos mojem upornom prigovaranju; i tako su nastavili dok ura nije otkucala dvanaest; tada začusmo Haretona u dvorištu; vraćao se na ručak.

- I sutra, Catherino, hoćeš li doći sutra? - upita je mladi Heathcliff držeći je za haljinu dok je ona nevoljko ustajala.

- Ne - odgovorih - ni sutra ni prekosutra. - Ali, ona je očito dala drukčiji odgovor jer mu se čelo razvedri nakon što se ona sagnula i nešto mu šapnula.

- Sutra nećete doći ovamo, gospođice! - počeh nakon što izidosmo iz kuće. - Nadam se da i ne sanjate o tome?

Ona se nasmiješi.

- Pazit ću dobro; naredit ću da se popravi ona brava, pa nećete moći pobjeći.

- Mogu ja prijeći preko zida - odgovori ona smijući se.

- Grange nije tamnica, Elleno, niti si ti moj tamničar. Osim toga, blizu mi je sedamnaest godina; ja sam odrasla žena. I sigurna sam da bi se Linton brzo oporavio kad bih ga ja njegovala. Starija sam od njega i pametnija, manje sam djetinjasta, zar ne? S malo ljubaznih riječi brzo bih postigla da nastupa kako ga ja uputim. On je lijep i mio kad je dobar. Napravila bih mazu od njega kad bi bio moj. Mi se ne bismo nikad svađali jer bismo se navikli jedno na drugo, zar ne? Voliš li ga, Elleno?

- Zar da ga volim! - uzviknuh. - Toga najmrzovoljnijeg od svih boležljivih balavaca koji su ikada dospjeli do doba mladenaštva. Srećom, kao što je gospodin Heathcliff procijenio, on nikad neće doživjeti dvadesetu godinu. Zaista, sumnjam i da će vidjeti proljeće. Ali, umro kad umro, to će biti mali gubitak za njegovu obitelj. Sreća je za nas što ga je njegov otac uzeo k sebi; što bi se ljubaznije s njim postupalo, to bi on postajao dosadniji i sebičniji. Drago mi je što nema nikakva izgleda da vam on bude muž, gospođice Catherino.

Moja se suputnica uozbilji kad ču, te riječi. Govoriti tako bezobzirno o njegovoj smrti vrijeđalo je njene osjećaje.

- On je mladi od mene - odgovori ona nakon duljeg razmišljanja - pa treba i živjeti dulje; i hoće... on mora živjeti dok god ja budem živjela. On je sad isto toliko snažan kao kad je prvi put došao na sjever; sigurna sam u to. On boluje samo od prehlade, kao i tata. Ti kažeš da će tata ozdraviti, pa zašto ne bi i on?

- Dobro, dobro - viknuh - uostalom, zašto da se brine mo o tome; jer, slušajte, gospođice... i znajte da ću održati riječ... ako pokušate opet otići u Orkanske visove, sa mnom ili bez mene, obavijestit ću gospodina Lintona, i onda, osim ako on to dopusti, vaša se prisna veza s vašim rođakom ne smije obnoviti.

- Već je obnovljena - promrmlja Catherina nabusito.

- Ne smije se nastaviti.

... - Vidjet ćemo - reče i natjera konjića u galop ostavljajući & me da se vučem za njom.

Obje smo stigle kući prije objeda. Gospodar je mislio da smo lutale po parku, pa nas nije ni pitao gdje smo bile tako dugo. Čim udoh, požurih promijeniti svoje mokre cipele u čarape, ali dug boravak u mokroj obući u Visovima učinio je svoje. Sutradan ujutro bilo mi je tako loše da sam ostala u postelji, i čitava tri tjedna nisam se mogla brinuti o svojim dužnostima; takva nesreća nije mi se nikad prije dogodila, i hvala Bogu, nikad poslije.

Moja mala gospodarica vladala se poput anđela. Dolazila je njegovati me i tješiti me u mojoj samoći. Osamljenost sam teško podnosila. Navikla sam bila kretati se i raditi, pa mi je bilo dosadno biti zatvorena u sobi, ali je malo tko imao manje razloga od mene da se žali. Catherina se pojavljivala uz moju postelju čim bi napustila sobu gospodina Lintona. Njen dan bio je podijeljen između nas dvoje, nikakvo zabavljanje nije joj oduzimalo ni minutu; zanemarila je bila svoje obroke, svoje učenje i svoju igru; bila je najodanija njegovateljica koja je ikada njegovala bolesnike. Zacijelo ima dobro srce kad je, iako je toliko voljela svoga oca, ipak imala ljubavi i vremena i za mene. Rekoh da su joj dani bili podijeljeni između nas; ali gospodar se rano povlačio, a i meni obično nije trebalo ništa nakon šest sati, tako da je večer pripadala njoj. Sirota djevojka! Nikad nisam ni mislila o tome što je radila sama poslije čaja. I premda sam često kad mi je dolazila zaželjeti laku noć primjećivala svježu boju njenih obraza i crvenilo njenih ruku, nisam se sjetila da je to dolazilo od jahanja po hladnu vremenu preko pustare, nego sam to pripisivala toplini vatre u biblioteci.

pedeset i četvrto poglavlje

POTKRAJ trećeg tjedna mogla sam napustiti svoju sobu i kretati se po kući. I prvom prilikom kad sam uvečer sjedila, zamolih Catherinu da mi čita, jer su mi oči bile slabe. Sjedile smo u biblioteci; gospodar je bio otišao spavati; ona pristade prilično nevoljko, kako mi se barem učinilo; misleći da joj se ne sviđa moja knjiga, kazah joj neka mi čita što želi. Ona izabra jednu od svojih omiljenih knjiga. Čitala mi je otprilike sat; zatim mi poče postavljati pitanja.

- Elleno, zar nisi umorna? Ne bi li bilo bolje da sada legneš? Bit će ti loše budeš li sjedila do tako kasno u noć, Elleno.

- Ne, ne, draga, nisam umorna - neprestano sam joj odgovarala.

Vidjevši da se ne mičem, ona pokuša jednu drugu metodu - pokazivala je da ne uživa u čitanju. Poče zijevati, protezati se i -

- Elleno, umorna sam!

- Onda prestanite s čitanjem pa ćemo razgovarati - odgovorih.

To se pokazalo još gorim; vrpeljila se, uzdisala i do osam sati svaki čas gledala na svoj sat. Napokon je otišla u svoju sobu, posve svladana drijemežom, sudeći po njezinu mrzovoljnom izgledu i teškim očima koje nije prestajala trljati, iduće večeri doimala se još nestrpljivijom, a treće se požali na glavobolju i ostavi me. Njeno vladanje učini mi se čudnim i, nakon što sam ostala prilično dugo sama, odlučih da dem vidjeti je li joj bolje i da je pozovem neka legne na divan, umjesto što sama leži gore u sobi u mraku. Ali Catherine nije bilo ni gore ni dolje. Posluga reče da je nije vidjela. Osluhnuh pored vrata gospodina Edgara, ali je ondje sve bito tiho. Vratih se u njenu sobu, ugasih svoju svijeću i sjedoh kraj prozora.

Bila je mjesečina, zemlja je bila posuta snijegom; pomislih da joj je možda palo na pamet prošetati po vrtu kako bi se osvježila. I doista zamijetili jednu priliku kako se šulja duž unutarnje ograde parka, ali to nije bila moja mlada go. spodarica; kad je to lice izišlo na svjetlo, vidjeh da je to konjušar. Stajao je dosta dugo i promatrao kolni put koji je išao preko imanja; zatim se brzo udalji, kao da je nešto primijetio. Uskoro se vrati vodeći Catherinina konjića; ona je bila sjahala i hodala je pored njega. Konjušar odvede krišom ponija preko trave u staju. Catherina ude kroz staklena vrata salona i tiho se pope u sobu gdje sam je čekala. Nečujno otvori vrata, skinu cipele na kojima je bilo snijega, odveza vrpcu na šeširu i, nesvjesna da je uhodim, krene odložiti svoj ogrtač; iznenada se digoh i pridoh joj; ona kriknu od straha i stade skamenjena.

- Draga moja gospođice Catherino - počeh blago, jer sam još bila pod svježim dojmom njene nedavne ljubaznosti - kamo ste jahali u ovo doba? I zašto ste me pokušali obmanuti neistinom pričom? Gdje ste bili? Govorite!

- Do ruba parka - promuca ona. - Nisam vam lagala.

- I nigdje drugdje?

- Nigdje - promrmlja ona.

- Oh, Catherino! - žalosno povikah. - Svjesni ste da ste učinili nešto što ne valja, jer mi inače ne biste govorili neistinu. To me zaista žalosti. Radije bih bolovala tri mjeseca nego da vas čujem kako lažete.

Ona mi pritrča, brižnu u plač i objesi mi se oko vrata.

- Elleno, bojim se da ćeš se naljutiti - reče ona. - Obećaj da se nećeš ljutiti, pa ću ti reći pravu istinu; mrzim je kriti.

Sjedosmo do prozora; obećah da je neću koriti pa ma kva bila njena tajna, koju sam ja, naravno, nagađala, i ona poče:

- Bila sam u Orkanskim visovima, Elleno, i otkad si se razboljela nisam propustila nijedan dan da odem tamo, osim tripot prije no što si napustila svoju sobu i dvaput na kon toga. Dala sam Michaelu knjige i slike da bi mi pripremio svaku večer Minny i poslije je vodio natrag u staju, ali zapamti, ne trebaš ni *njega* grditi. Stizala sam u Visove oko šest i po sati i obično sam ostajala do osam i po, zatim sam jahala trkom kući. Nisam se išla zabavljati; često sam sve

vrijeme bila nesretna. Tek sam ponekad bila sretna; možda jednom u tjedan dana. U početku sam mislila kako će biti težak pothvat nagovoriti te da mi dopustiš da održim riječ danu Lintonu. Kad smo se s njim rastajale, obećala sam mu da ću doći sutradan, ali kako si ti sutradan ostala u svojoj spavaćoj sobi, lako sam se oslobodila te brige. Dok je Michael tog poslijepodneva popravljao bravu na vratima ogradnog zida, uzeh ključ i kazah mu da moj rođak želi da ga posjećujem jer je bolestan, pa ne može dolaziti u Grange; također mu rekoh da bi tata zamjerio jer idem, a zatim počeh pregovarati s njim o poniju. On voli čitati, a i kani nas uskoro napustiti da bi se oženio, te se ponudio da mi učini ono što sam željela ako mu budem posuđivala za čitanje knjige iz biblioteke; ali radije sam mu dala svoje, i to mu se još više svidjelo.

Prilikom moga drugog posjeta Linton se doimao živahnijim i raspoloženijim. Zillah (njihova domaćica) spremi sobu, naloži veliku vatru i, nakon što je Joseph otišao u crkvu, a Hareton Earnshaw s lovačkim psima - loviti fazane u našoj šumi, kao što sam poslije čula - reče nam da možemo raditi što želimo. Donese nam toplog vina i medenih kolača i napusti nas s ljubaznim osmijehom. Linton sjede u naslonjač, a ja na stolac za ljujanje pored ognjišta. Smijali smo se i veselo razgovarali; imali smo tako mnogo reći jedno drugome! Stvarali smo plan kamo ćemo ići i što ćemo raditi idućeg ljeta. Ne trebam ti ponavljati taj razgovor jer bi ga ti smatrala budalastim.

Jednom se skoro posvađasmo. On je rekao kako je najugodniji način da se provede topao srpanjski dan ležati od jutra do večeri usred pustare na kakvoj padini obrasloj vrije-som, dok pčele sanjivo zuje od cvijeta do cvijeta, a ševe pjevaju visoko iznad glave i sunce sja s plavoga vedrog neba. To je bila njegova predodžba o rajskoj sreći. A ja sam željela njihati se na grani drveta čije zeleno lišće šumi dok piri zapadni vjetar, a sjajni bijeli oblaci brzo prolaze nebom; i ne samo ševe, nego i drozdovi, kosovi, kudjeljarke i kukavice sa svih strana ispunjavaju zrak glazbom; i u daljini se vidi Pustara, ispresijecana hladovitim, tamnim udolinama, a u blizini padine pokrivena visokom travom koja se leluja na Povjetarcu; zatim šuma i žubor potoka i cio svijet u pokre-

tu i ustreptao od radosti. On je htio da sve počiva u zanosu, mira, a ja da sve treperi i pleše u veseloj svetkovini. Relatirajući sam mu da bi njegov raj bio poluživ, a on je odgovorio da bi moj bio polupijan. Rekla sam mu da bih zaspala u njegovu, a on odgovorio da ne bi mogao disati u momu, i napokon se naljuti. Na kraju odlučismo otići na oba izleta čim bude lijepo vrijeme, onda se poljubismo i pomirismo.

Nakon što smo sjedeći mirovali jedan sat, pogledah u velikoj sobi i njezinu glatkom podu bez saga pa pomislih da bi bilo zgodno igrati se u njoj kad bismo uklonili stol. Predložih Lintonu neka zove Zillah da nam pomogne, pa da se igramo slijepog miša, a da nas ona pokušava uhvatiti, kao što si radila ti, Elleno, sjećaš li se? On nije htio; smatrao je da u tome nema nikakva zadovoljstva; pristao je ipak da se loptamo. Nađosmo dvije lopte u ormaru u gomili starih igračaka, čigri, obruča, raketa i lopti od perja. Jedna je bila obilježena sa C, a druga sa H. Željela sam imati onu sa C, jer je to moglo označavati Catherinu, a H je moglo značiti njegovo ime, Heathcliff; ali Linton nije htio onu sa H jer je iz nje ispadala kučina. Neprestano sam ga pobjeđivala u igri, te se on zbog toga naljutio, počeo kašljati i zato se vratio u naslonjač. Ipak se ubrzo oraspoloži; očarale su ga dvije ili tri lijepe pjesme - tvoje pjesme, Elleno; i kad je bilo vrijeme da idem molio me da dođem i iduće večeri. Obećah mu. Vratila sam se kući na Minny brzo poput vjetra; sanjala sam o Orkanskim visovima i o svom milom, dragom rođaku sve do jutra.

Sutradan sam bila tužna; djelomično zato što tebi nije bilo dobro, a djelomično zato što sam željela da moj otac sazna za moje izlete i da ih odobri. Poslije čaja bila je divna mjesečina; uzjahah konja i, dok sam jahala, razvedrih se. Provest ću još jednu sretnu večer, mislila sam; a što me još više veseli, i moj će ju lijepi Linton imati. Jahala sam kasom kroz njihov vrt; i upravo htjedoh skrenuti da bih ušla na stražnji ulaz, kad me onaj Earnshaw presrete, uze za uzdu mog ponija i pozva me da uđem na prednja vrata. Potapša ponija po vratu i reče da je to lijepa životinja; činilo se da želi razgovarati s njim. Ja ga, međutim, zamolih neka ostavi konja na miru jer ga može udariti. On odgovori svojim prostačkim tonom: - Njegov udarac ne bi mi mnogo našao -

■ odrugljivo pogleda konjića u noge. Bila sam gotovo sklonatjerati ponija da to i pokuša, ali Earnshaw pode otvori vrata. Stavivši ruku na kvaku, pogleda gore u natpis i reče s glupom mješavinom zbuđenosti i ushita:

- Gospođice Catherino, sad mogu pročitati ovo gore.
- Divno - uzviknuh. - Da te čujem... ti si zaista postao

mudar!

Sricao je slovo po slovo: "H-a-r-e-t-o-n E-a-r-n-s-h-a-w".

- A brojke? - kazah mu da bih ga potaknula jer je bio zastao.

- Njih još ne znam - odgovori on.

- Neznalice! - kazah mu nasmijavši se od svega srca njegovu neuspjehu.

Glupan me je gledao zabezeknuto, oko usana mu je lebdiло podrugljiv osmijeh, a čelo mu se mrštilo; činilo se kao da se pita bi li sudjelovao u mojoj veselosti i znači li ono što sam rekla intimnost ili prijezir - istina bijaše ovo drugo. Razriješih njegove sumnje iznenadnom ozbiljnom izjavom neka odlazi, jer sam došla posjetiti Lintona a ne njega. On pocrvenje - vidjela sam to pri mjesečini - spusti ruku s kvake i odšulja se pružajući savršenu sliku ponižene taštine. Utvarao je sebi bez sumnje da je obrazovan kao i Linton, jer je mogao sričući pročitati svoje ime, i posve se prenerazio što i ja nisam istoga mnijenja.

- Stanite, draga gospođice Catherino! - upadoh joj u riječ. - Neću vas grditi, ali mi se ne sviđa taj vaš postupak. Da ste se sjetili kako je i Hareton isto toliko vaš rođak koliko i Linton, osjetili biste da je neumjesno vladati se tako prema njemu. Pohvalna je njegova ambicija što želi biti isto tako obrazovan kao i Linton; on vjerojatno nije učio da bi se time razmetao; vi ste se, u to ne sumnjam, još prije pobrinuli da se on zastidi zbog svoga neznanja, pa je želio to popraviti i umiliti vam se. Rugati se njegovu neuspjehu pokušaju znak je slaba odgoja. Da ste vi odgojeni pod istim okolnostima kao on, zar biste bili manje sirovi? Kao dijete bio je isto tako "istar i inteligentan kao i vi, pa me boli da se na njega sada gleda s prijezirom zato što je onaj podli Heathcliff postupio prema njemu tako nepravedno.

- Pa, Elleno, nećeš valjda zaplakati zbog toga? - reče Catherina, iznenađena mojom ozbiljnošću. Ali slušaj, pa ćeš

vidjeti je li on učio abecedu da bi se meni umilio i je li vrijeme dilo biti ljubazan prema toj životinji. Udoh. Linton je ležao na klupi i pridigao se da bi me pozdravio.

- Bolestan sam večeras, draga Catherino; neću moći govoriti; ti govori, a ja ću slušati. Dođi i sjedni uz mene. Bio sam siguran da ćeš održati obećanje i stoga ću, prije no što podeš, zahtijevati obećanje da ćeš opet doći.

Vidjevši da je bolestan, odlučih mu što više ugađati; govorila sam tiho, nisam mu postavljala nikakva pitanja i izbjegavala sam da ga bilo čime naljutim. Donijela sam mu neke od svojih najzanimljivijih knjiga. On me zamoli da mu čitam malo iz jedne, i upravo sam htjela početi, kad Earnshaw naglo otvori vrata, svjesno pakostan i zlonamjeran. Brzo nam pride, ščepa Lintona za ruku i povuče ga s klupe.

- Gubi se u svoju sobu! - reče glasom promuklim od gnjeva; lice mu je bilo podbuhlo od bijesa. - Vodi i nju jer ona dolazi tebi; ova soba treba biti slobodna za mene. Gu bite se oboje!

Psovao nas je i nije dao Lintonu vremena da mu odgovori; izbacio ga je, takoreći, u kuhinju. Bio je stegnuo šaku kad sam krenula za Lintonom, kao da me želio udariti. Uplaših se na trenutak i ispustih jednu knjigu; on je gurnu nogom za mnom i zaključa vrata. Čuo se zburad, kreštav smijeh pored ognjišta; okrenuh se i vidjeh onog odvratnog Josepha gdje stoji pored vatre, trlja svoje koščate ruke i drhti.

- Bio sam siguran da će vas izbaciti. To je momak i po! Vidi se da je odvažan! On zna. Jest, on zna, kao što i ja znam, tko treba ovdje biti gospodar. He! He! He! Natjerao vas je da odete! He! He! He!

- Kamo ćemo? - upitah svoga rođaka ne obazirući se na ruganje stare hulje.

Linton je bio blijed i drhtao je. Nije bio lijep u tom trenutku, Elleno; izgledao je strašno; njegovo mršavo lice i krupne oči izražavale su mahnit, nemoćan bijes. On zgrabi kvaku i poče drmati vratima, ali su ona bila zaključana iznutra.

- Ako me ne pustiš unutra, ubit ću te!... Ubit ću te! - Više je vriskao nego govorio: - Đavole! Đavole!... Ubit ću te!

Joseph se opet kreštavo nasmija.

- To je otac! - povika on. - To je pravi otac! Uvijek imaponešto u sebi od roditelja. Nemoj se obazirati na to, Haretone, mladiću... nemoj se bojati... on ti ne može ništa! Uzeh Lintona za ruku i pokušah ga odvući od vrata; ali on zavrišta tako užasno da ga se više ne usudih dirati. Najzad strašan napad kašlja uguši njegovo vriskanje; krv mu prokulja na usta i on pade na pod. Otrčah u dvorište, izbezumljena od straha, i počeh dozivati Zillah što sam glasnije mogla. Odmah me je čula; muzla je krave u staji iza žitnice; do-trča i upita me što se dogodilo. Nisam imala daha da joj objasnim, nego je uvukoh unutra i počeh gledati gdje je Linton. Earnshaw je bio izišao da vidi kakvo je zlo prouzrokovao, i kad smo ušle, nosio je jadnog Lintona u njegovu sobu. Zillah i ja podosmo za njim, ali me on zaustavi na vrhu stuba i reče mi da ne mogu ući nego neka idem kući. Viknuh da je on ubio Lintona i da ja hoću ući. Joseph zaključa vrata, reče da mi to neće dopustiti i upita me što me "tjera da budem luda kao Linton". Stajala sam i plakala dok domaćica kuće nije izišla iz Lintonove sobe. Ona mi reče da će mu uskoro biti bolje, ali mu smeta vika i buka; i gotovo me je odnijela u veliku sobu. Elleno, bila sam spremna počupati si kosu. Jecala sam i plakala toliko da su mi oči bile gotovo obnevidjele od suza; a grubijan, prema kojemu ti osjećaš toliku naklonost, stajao je pored mene i usuđivao se povremeno mi kazati "pst, šuti", i nijekao da je to njegova krivica. Napokon, uplašen mojim prijetnjama da ću reći tati i da će on biti uhićen i obješen, i sam poče plakati i brzo iziđe da bi sakrio svoje kukavičko uzbuđenje. Ali još ga se nisam otrešla, jer kad su me na kraju natjerali da pođem, i nakon što sam se bila udaljila od dvorišta nekih sto koraka, on se iznenada pojavi iz sjene pored puta, zaustavi moga konjića i stavi mi ruku na rame. - Gospođice Catherino, jako mi je žao - počeh on - ali strašno je...

Udarih ga bičem misleći da me je možda htio ubiti. On me pusti i zagrmje jednu od svojih strašnih psovki, a ja pomjerah konja trkom; bila sam gotovo izvan sebe.

Te večeri nisam ti rekla laku noć, niti sam sutradan otišla u Orkanske visove. Jako sam željela otići, ali sam bila čudno uzbuđena, bojala sam se vijesti da je Linton umro, a i drhtala sam pri pomisli da ću se susresti s Haretonom. Treći dan

prikupih hrabrost, ili, bolje reći, nisam mogla dalje trpjeti neizvjesnost, i iskradoh se još jednom. Krenuh u pet sati pješice misleći da ću možda uspjeti neopažena stići do kuće i ući u Lintonovu sobu. Ali psi odmah objaviše moj dolazak. Zillah me dočeka, reče mi da se "mladić lijepo oporavlja" i uvede me u malu, lijepo namještenu sobu gdje na svoju nezrecivu radost ugledah Lintona na divanu s jednom mojom knjigom u ruci. Ali čitav sat nije me htio ni pogledati ni razgovarati sa mnom. Elleno, on ima tako nesretnu narav! Bila sam zaprepaštena kad je naposljetku otvorio usta da bi samo kazao laž kako sam ja prouzrokovala svu onu buku, a Hareton nije bio ništa kriv! Ne mogavši na to odgovoriti a da ne plačem, ustadoh i izidoh iz sobe. On viknu za mnom slabim glasom "Catherino!" Nije mislio da ću ja to tako shvatiti, ali ja se ne htjedoh vratiti. Sutradan sam ostala kod kuće, odlučna da ga nikad više ne posjetim, ali kad sam otišla u postelju i kad sam ujutro ustala, osjećala sam se tako nesretnom jer nisam znala kako mu je, te moja odluka iščeznu prije no što sam je konačno i donijela. Ranije mi se činilo pogrešno ići tamo, a sad se činilo pogrešno ostati ovdje. Michael dođe upitati me bi li osedlao ponija; odgovorih "da". Osjećala sam se kao da izvršavam neku dužnost dok me je poni nosio preko brda. Morala sam proći pored prednjih prozora da bih ušla u dvorište, te je bilo nemoguće sakriti moj dolazak.

- Mladi je gospodar u velikoj sobi - reče Zillah kad je vidjela da krećem u mali salon. Udoh; Earnshaw je također bio ondje, ali odmah izide iz sobe. Linton je sjedio u velikom naslonjaču polubudan. Pridoh ognjištu i počeh mu govoriti ozbiljnim tonom, s uvjerenjem da je ono što govorim bar djelomično istina:

- Budući da me ne voliš, Lintone, i budući da vjeruješ da ja dolazim s namjerom da vrijeđam tvoje osjećaje i pretvaraš se da ja to činim svaki put, ovo je naš posljednji sastanak; hajdemo reći zbogom jedno drugome; i kaži gospodinu Heathcliffu da me ne želiš vidati, i da on, što se toga tiče, ne treba više izmišljati nikakve neistine.

- Sjedni i skini šešir, Catherino - odgovori on. - Mnogo si sretnija od mene, pa trebaš i biti bolja. Tata mi toliko govori o mojim nedostacima i pokazuje toliki prijezir prema

meni, te je prirodno što me to navodi da sumnjam u sebe. Počinjem vjerovati da sam možda zaista toliko ništavan kao što mi on često kaže; i kad god mi dođe ta pomisao, ljut sam i ogorčen i mrzim svakoga! Ja *jesam* ništavan i zle sam naravi i zla duha, *gotovo* uvijek; i ako hoćeš, možeš mi reći zbogom; oslobodit ćeš se bar jednog dosadnog stvorenja. Samo, Catherino, učini mi bar ovo: vjeruj, kad bih mogao biti tako mio, tako ljubazan i dobar kao ti, rado bih to bio, radije nego da budem tako sretan i tako zdrav kao ti. I vjeruj da je tvoja ljubaznost učinila da te volim dublje nego da sam zaslužio tvoju ljubav; i premda nisam mogao i ne mogu da ti ne otkrijem svoju narav, ja žalim i kajem se zbog toga, i žalit ću i kaj at ću se do smrti!

Osjetila sam da govori istinu; osjetila sam da mu moram oprostiti i da bih mu opet oprostila, pa makar se posvađao sa mnom već idućeg trenutka. Pomirili smo se, ali smo oboje plakali sve vrijeme dok sam bila ondje. To plakanje nije bilo samo plod žalosti, premda sam zaista bila žalosna što Linton ima zlu narav. Njegovi prijatelji nikada se neće osjećati ugodno s njim, a ni on s njima; sve zbog te njegove nesretne naravi. Nakon te večeri uvijek sam dolazila u njegov mali salon, jer se njegov otac sutradan vratio.

Mislim, da smo još tri puta bili veseli i puni nade kao što smo bili prve večeri; ostali moji posjeti bili su tužni i mučni, ponekad zbog njegove sebičnosti i pakosti, ponekad zbog njegove patnje; ali ja sam se navikla podnositi sve troje gotovo jednako strpljivo. Gospodin Heathcliff namjerno me izbjegavao, jedva sam ga i vidjela. Prošle nedjelje, istina, odoh prije nego obično i zatekoh ga gdje okrutno grdi jadnog Lintona zbog njegova ponašanja u subotu uvečer. Ne znam otkud je znao o tome osim ako nije prisluškiavao. Linton se zaista bio tom prilikom vladao vrlo izazivački; ali to se ticalo samo mene, te prekidoh gospodina Heathcliffa time što udoh i kazah mu to. On prasnu u smijeh i ode izjavljujući da se raduje što ja to tako shvaćam. Tada sam rekla Lintonu da mi ubuduće svoje žalopojke mora šaputati. Eto, Elleno, čula si sve. Spriječiti me da idem u Orkanske visove značilo bi učiniti nesretnim dva bića; ali, ako ti samo ne kažeš tati, moje odlazanje neće uznemiriti ničiji mir. Nećeš mu reći? Bilo bi vrlo okrutno od tebe da to učiniš.

- Gospođice Catherino, o tome ću odlučiti sutra - odgovorih. - To iziskuje podulje razmišljanje; zato ću vas ostaviti da se odmorite, a ja idem razmisliti o tome.

Razmišljala sam o tome glasno u prisutnosti svoga gospodara. Otišla sam iz njene sobe ravno u njegovu i sve mu ispričala, osim njenih razgovora s njenim rođakom, a Haretona uopće nisam spominjala. Gospodin Linton se zabrinu i rastuži više no što mi je želio pokazati. Ujutro je saznala za svoju izdaju njezina povjerenja; rečeno joj je da njeni tajni posjeti moraju prestati. Uzalud je plakala, uzalud se bunila protiv te zabrane i uzalud je molila svog oca da se sažali nad Lintonom. Jedina utjeha koju je imala bilo je obećanje da će on pisati mladiću i dopustiti mu da dođe u Grange kad poželi, ali istodobno mu i objasniti neka više ne očekuje da će vidjeti Catherinu u Orkanskim visovima. Da je znao narav svog rođaka i stanje njegova zdravlja, on bi joj, možda, uskratio i tu malu utjehu.

pvadeset i peto poglavlje

SVE SE TO zbilo minule zime, gospodine - reče gospoda Dean - tek je prošlo nešto više od godinu dana otada. Prošle zime nisam mislila da ću poslije dvanaest mjeseci zabavljati pričanjem o tim zbivanjima strana čovjeka! Ali tko zna dokad ćete vi biti stranac? Odveć ste mladi da biste se zadovoljili time da vječno živite sami, a ja sam sklona misliti kako nitko ne može vidjeti Catherinu Linton a da se u nju ne zaljubi. Smiješite se, ali zašto uvijek živnete i zainteresirate se kad govorim o njoj? I zašto ste mi rekli neka objesim njenu sliku iznad vašeg kamina? I zašto...

- Prestanite, moja dobra prijateljice! - uzviknuh. - Možda je ja i zavolim, ali bi li ona voljela mene? U to odveć sumnjam da bih ostavio svoj mir i izložio se tom iskušenju. Osim toga, moj dom nije ovdje. Ja pripadam poslovnom svijetu i moram se vratiti njegovu zagrljaju. Nastavite. Je li Catherina poslušala naredbu svog oca?

- Jest - nastavi domaćica. - Njena ljubav prema njemu još je prevladavala u njezinu srcu; a i on joj je govorio bez ljutnje; govorio joj je s dubokom nježnošću čovjeka koji će uskoro ostaviti svoju ljubljenu kćer među opasnostima i ne prijateljima gdje će joj njegove riječi, urezane u njeno pamćenje, biti jedina pomoć i jedini prijatelj kojega joj je mogao ostaviti. Nekoliko dana kasnije rekao mi je:

- Elleno, želio bih da moj nećak piše, ili da dođe. Kaži mi iskreno što misliš o njemu, je li se promijenio nabolje, ima li izgleda da će postati zreo čovjek?

- Vrlo je nježna zdravlja, gospodine, i malo ima izgleda da će živjeti do zrelosti. Ali jedno mogu reći: on nije nalik svome ocu. Ako bi gospođicu Catherinu zadesila nesreća da se uda za njega, ona će moći vladati njime ako ne bude pretjerano i nerazumno popustljiva. Uostalom, gospodaru, imat ćete dosta vremena da se upoznate s njim i procijenite

bi li on bio prikladan za nju. Nedostaje mu više od četiri godine do punoljetnosti.

Edgar uzdahnu, priđe prozoru i pogleda u smjeru gromertonske crkve. Bilo je maglovito popodne, veljačko sunce sjalo je mutnim sjajem, ali su se mogle nazrijeti dvije jele na groblju i raštrkani nadgrobni spomenici.

- Često sam molio Boga - reče kao za sebe - da što prije dođe ono što sada dolazi; a sada se toga počinjem bojati. Mislio sam da će mi sjećanje na trenutak kad sam kao mlađoženja sišao niz tu guduru biti manje drago od slutnje da će uskoro, za nekoliko mjeseci, ili, možda, tjedana, biti prenesen uz nju i pokopan u njezinu osamljenom uglu! Elleno, bio sam vrlo sretan s mojom malom Cathy. Za zimskih večeri i ljetnih dana ona je, puna životne nade, bila pored mene. Ali sam bio isto toliko sretan razmišljajući sam među onim nadgrobnim kamenjem, pored one stare crkve, dok sam ležao za dugih lipanjskih večeri na zelenom humku grobnjene majke i čeznuo za vremenom kad ću i ja tu počivati. Što mogu učiniti za Cathy? Kako da je ostavim? Ne bih ni trenutka žalio što je Linton Heathcliffov sin, ni što bi mi je uzeo, ako bi je mogao utješiti u njezinu bolu za mnom. Ne bih brinuo što bi Heathcliff postigao svoj cilj i uspio oduzeti mi jedinu utjehu na ovome svijetu! Ali ako je Linton nedostojan - ako je on samo slabačko oruđe u rukama svoga oca - onda je ne mogu prepustiti njemu! I premda bi bilo teško slomiti njen živ duh, morao bih je žalostiti dok živim i ostaviti je samu kad umrem. Mila moja kći! Radije bih je u tom slučaju prepustio Bogu i pokopao prije svoje smrti.

- Prepustite je Bogu, gospodine - odgovorih mu - a ako bismo vas izgubili... ne dao Bog... bit ću joj prijateljica i sa vjetnica, dok me god providnost ostavi na životu. Gospođica Catherina je dobra djevojka; ne bojim se da će hotimice krenuti stranputicom; a ljudi koji uvijek ispunjavaju svoju dužnost najzad budu i nagrađeni.

Granulo je proljeće, ali se mome gospodaru nije vraćala prava snaga iako je opet počeo šetati po parku sa svojom kćeri. U svom neiskustvu ona je to smatrala znakom oporavka. Za tih šetnji obrazi bi mu često dobili boju, a oči postale svjetlije, te je ona bila sigurna da se on oporavlja. Na njen sedamnaesti rođendan nije otišao na groblje; padala je kiša, i ja ga upitam:

- Sigurno nećete ići na groblje večeras, gospodine?

On odgovori:

- Ne, ove ću godine to malo odgoditi.

Opet je pisao Lintonu izražavajući svoju žarku želju da ga vidi. I da je mladi bolesnik bio kadar pojavljivati se u društvu, vjerujem, njegov bi mu otac dopustio da dođe. Ali kako to nije bio slučaj, on je prema savjetu svoga oca odgovorio pismom u kojem je rekao kako mu otac ne dopušta da dođe u Grange, ali se raduje što ga se ujak sjeća i nada se da će ga susresti uskoro za svojih šetnji i osobno ga zamoliti da njegova rođakinja i on ne ostanu još dugo potpuno odvojeni.

Taj dio pisma bio je jednostavan i vjerojatno ga je sam sročio. Heathcliff je znao da je on kadar rječito moliti za Catherinino društvo.

"Ne tražim", pisao je, "da joj dopustite dolaziti ovamo; ali, zar da je nikad ne vidim zbog toga što moj otac zabranjuje da ja nju posjećujem i jer joj vi zabranjujete da ona posjećuje mene? Molim vas da ponekad izašete s njom u smjeru Visova i dopustite nam da izmijenimo nekoliko riječi u vašoj prisutnosti! Nismo učinili ništa čime bismo zaslužili da budemo ovako razdvojeni. Vi se ne ljutite na mene, a i sami kažete kako nemate razloga da me ne volite. Dragi ujače, pošaljite mi sutra nekoliko ljubaznih redaka i dopuštenje da vam se pridružim gdje god vi želite, osim u Thrushcross Grangeu. Vjerujem da bi vas susret sa mnom uvjerio da nemam isti karakter kao moj otac; on tvrdi da sam ja više vaš nećak nego njegov sin. Iako imam nedostataka koji me čine nedostojnim Catherine, ona ih je oprostila, a radi nje i vi to trebate učiniti. Pitajte me za moje zdravlje - sad je bolje; ali dok god budem lišen bilo kakve nade i osuđen na samoću, ili društvo onih koji me nikad nisu, niti će me ikad voljeti, kako mogu biti veseo i zdrav?"

Iako je Edgar suosjećao s dečkom, nije mu mogao ispuniti molbu jer nije bio kadar pratiti Catherinu. Pisao mu je da će se u ljeto možda moći sastati; u međuvremenu želio je da mu nećak i dalje povremeno piše i obećao da će mu, koliko je to moguće pismom, davati savjete i utjehu jer je svjestan njegova teškog položaja u Orkanskim visovima. Linton je pristao; i da je bio prepušten samom sebi, vjerojatno bi sve

pokvario ispunjavajući svoja pisma žalopojkama i jadikovkama. Ali je njegov otac strogo pazio na nj i, naravno, zahtijevao da mu se pokaže svako pismo koje stigne od moga gospodara. I tako, umjesto da piše o svojim osobnim patnjama i tegobama, temama koje su mu neprestano bile na pameti, dječak je vječito pisao o okrutnom ograničenju koje ga razdvaja od njegove prijateljice i ljubavi. Nagovijestio je uljudno da će morati misliti, ako gospodin Linton uskoro ne odobri jedan susret, da ga namjerno i sustavno obmanjuje lažnim obećanjima.

Cathy mu je bila odličan saveznik, te su, najzad, uspjeli nagovoriti moga gospodara na pristanak da jašu ili šecu zajedno otprilike jednom tjedno po pustari u neposrednoj blizini Grangea, pod mojim nadzorom, jer, iako je bio lipanj, moj je gospodar neprestano venuo. Premda je svake godine ostavljao na stranu dio svog prihoda za moju mladu gospodaricu, želio je, prirodno, da ona zadrži dom svojih predaka, ili da mu se barem uskoro vrati; i smatrao je kako je njena jedina mogućnost da to učini - brak s njegovim nasljednikom. Nije znao da je njegov nasljednik gotovo isto tako brzo venuo kao i on, niti je, mislim, itko drugi to znao. Liječnik nije dolazio u Visove, niti je mladoga gospodina Heathcliffa vidao itko tko bi nas mogao izvijestiti o njegovu stanju. I sama sam počela sumnjati u svoje zle slutnje i vjerovati da se on uistinu oporavlja, jer je u pismima spominjao jahanje i šetnje po pustari i činilo se da čezne za Cathy i da mu je najozbiljnije stalo da mu ujak ispuni njegovu molbu. Nisam mogla ni zamisliti da bi ijedan otac prema djetetu koje je na umoru mogao postupati tako tiranski i okrutno, kao što sam kasnije doznala da je Heathcliff postupao s njim da bi ga natjerao na glumljenje ljubavne žudnje. Heathcliff je pojačavao svoje napore u tom smjeru to više što je smrt više prijetila da osujeti njegove opake i gramzive planove.

pvadeset i šesto poglavlje

LJETO je već bilo na izmaku kad je Edgar najzad nerado popustio njihovim molbama, te Catherina i ja krenusmo na konjima sastati se s njenim rođakom. Dan je bio sparan, bila je omara, bez sunca; nebo je bilo pokriveno bijelosivim oblacima koji nisu nagovijestali kišu. Mjesto našeg sastanka bilo je određeno kod putokaza na raskrižju. Kad smo tamo stigle, jedan nam mali čobanin, poslan kao glasnik, reče:

- Gospodar Linton je tu na drugoj strani Visova; bio bi vam vrlo zahvalan da pridete još malo bliže.

- Mladi Linton zaboravio je prvu zapovijed svoga ujaka - napomenuh. - Gospodar nam je rekao da se držimo pu stare u blizini Grangea, a eto, mi se odmah udaljavamo.

- Pa odmah ćemo okrenuti konje natrag kad se sastanemo s njim - odgovori moja suputnica - naš zajednički izlet bit će u smjeru Grangea.

Ali kad smo stigle do njega - a to je bilo manje nego pola milje od njegova kućnog praga - vidjele smo da on i nema konja, te smo bile prisiljene sjahati i ostaviti konje da pasu. Ležao je na travi očekujući naš dolazak i nije ustao dok nismo stigle na nekoliko koraka od njega. Koračao je tako teško i bio tako blijed da sam odmah uzviknula.

- Gospodine Heathcliff, vi danas niste sposobni za šetnju! Kako loše izgledate!

Catherina ga je gledala s tugom i zaprepaštenošću. Uzvik radosti na njenim usnama pretvorio se u uzvik straha i, umjesto da mu čestita što je najzad došlo do njihova sastanka, ona ga brižno upita osjeća li se lošije nego obično.

- Nije... bolje mi je... bolje! - odgovori on teško dišući, dršćući i zadržavajući njenu ruku kao da mu je ona bila potrebna da se osloni o nju, dok su je njegove krupne, plave oči bojažljivo promatrale; lice mu je omršavjelo; a oči, nekad sanjarske, sad su poprimile izmučen i divalj izraz.

- Ali vidi se da ti je bilo lošije... - opet nastavi njegov, rođakinja - lošije nego kad sam te vidjela posljednji put - mršaviji si, i...

- Umoran sam - brzo joj upade u riječ. - Odveć je toplo za šetnju; ostanimo ovdje. I ujutro se često osjećam slabo... tata kaže da prebrzo rastem.

Nezadovoljna, Cathy sjede, a on se pruži uz nju.

- Ovo je pomalo nalik na tvoj raj - reče ona trudeći se bi ti vesela. - Sjećaš li se kako smo se bili dogovorili da prove demo dva dana, jedan onako kako ti smatraš da je najugo dnije, a drugi onako kako ja smatram da je najugodnije? Ovaj je dan gotovo onakav kakav si ti onda bio zamislio, samo je ovaj s oblacima; doduše, oni su vrlo nježni i rijetki; ugodnije je nego da sunce sja. Idućeg tjedna, ako budeš mogao, odjahat ćemo u park Grangea, i provest ćemo dan na moj način.

Činilo se da se Linton ne sjeća o čemu ona govori i da mu je vrlo teško voditi bilo kakav razgovor. Njegova nezainteresiranost za predmete o kojima je ona započinjala razgovor i nesposobnost da išta pridonese njezinu zabavljanju bili su tako očigledni da ona nije mogla sakriti svoje razočaranje. Neodređena promjena zbila se u cijeloj njegovoj ličnosti i njegovu ponašanju. Hirovitost, koja se maženjem mogla pretvoriti u nježnost, ustupila je mjesto ravnodušnosti; u njegovoj naravi sad je bilo manje razmaženosti djeteta koje namjerno izaziva i duri se da bi ga umirivali i ugađali mu, a više sebične mrzovolje neizlječivog bolesnika koji odbija tješnje i gleda na dobrodušnu veselost drugih kao na uvredu. Catherina je primijetila, kao i ja, da on naše društvo smatra više kaznom nego zadovoljstvom, i stoga se nije ustručavala uskoro predložiti da se rastanemo. Taj je prijedlog neočekivano probudio Lintona iz njegove letargije i bacio ga u stanje velike uzbuđenosti. On uplašeno pogleda prema Visovima i zamoli je da ostanemo barem još pola sata.

- Ali, čini mi se - reče Cathy - da bi ti bilo ugodnije kod kuće nego ovdje; a i vidim da te danas ne zanimaju moje priče, pjesme i časkanje; ti si postao mudriji od mene za ovih šest mjeseci; više ti se ne sviđa ono što je meni zanimljivo; kad bih te mogla zabaviti, rado bih ostala.

- Ostani kako bi se odmorila - odgovori on. - I, Catherino, nemoj ni misliti ni reći da mi je vrlo loše; zapara i vru-

ina čine me tromim; a i šetao sam prije no što si došla, što • odveć za mene. Kaži ujaku da sam prilično dobro sa zdravljem, hoćeš li?

- Kazat ću mu da ti tako kažeš, Lintone. Ja osobno to ne bih mogla tvrditi - odgovori moja mlada gospodarica čudeći se njegovu upornom tvrđenju očite neistine.

- Dođi opet idući četvrtak - nastavi on izbjegavajući njen začuđeni pogled. - I reci ujaku, Catherino, da sam mu vrlo zahvalan što te je pustio da dođeš. I... i ako slučajno sretnes mog oca i on te upita o meni, nemoj mu odati da sam bio vrlo hirovit i glup, nemoj biti tužna i potištena, kao što si sad... jer će se on naljutiti.

- Baš me briga za njegov gnjev - uzviknu Catherina mi sleći da bi ona bila predmet toga gnjeva.

- Ali je mene briga - reče njen rođak dršćući. - *Nemoj* ga izazivati protiv mene, Catherino, jer je on vrlo nemilosrdan.

- Je li okrutan prema vama, gospodine Heathcliffe? - upitah ga. - Je li mu dosadila popustljivost i je li se njegova pasivna mržnja pretvorila u aktivnu?

Linton me pogleda, ali ne odgovori. Cathy je sjedila kraj njega još deset minuta. Glava mu je bila dremljivo klonula na grudi i nije puštao glasa od sebe, osim što je ponekad prigušeno stenjao od iznemoglosti i bola. Cathy poče tražiti utjehu u branju borovnica koje je dijelila sa mnom; njemu ih nije nudila jer je vidjela da bi ga svaka daljnja pažnja samo zamarala i uznemirivala.

- Je li prošlo pola sata, Elleno? - šapnu mi ona napokon na uho. - Ne znam zašto bismo još ostale. On spava, a i tata nas očekuje.

- Pa ne možemo ga ostaviti dok spava - odgovorih. - Čekajte dok se probudi, budite malo strpljivi. Vrlo ste željeli ići, ali je vaša želja da vidite jadnog Lintona brzo izvjetrila!

- Zašto me je *on* želio vidjeti? - odgovori Catherina. - Više mi se sviđao u svojim najgorim raspoloženjima nego sada u ovom čudnom duševnom rastrojstvu. Čini se kao da je ovaj sastanak za njega zadatak koji mora izvršiti iz straha da ga njegov otac ne bi grdio, ali ne vidim zašto bih ja dolazila pružati zadovoljstvo gospodinu Heathcliffu. Što je razlog zbog kojega je on odredio Lintonu ovo ispaštanje? Ia-

ko mi je drago što je boljeg zdravlja, žao mi je što je mnogo manje meni naklonjen.

- Vi mislite, dakle, da je *on* bolje sa zdravljem? - upitah je.

- Mislim - odgovori ona - jer je prije uvijek tako mnogo govorio o svojim patnjama. Nije mu baš tako dobro kao što mi je rekao da kažem tati, ali vjerojatno bolje nego što mu je bilo.

- Ne slažem se s vama, gospođice Cathy. Rekla bih da mu je mnogo gore.

Linton se trgnu iza sna i uznemiren od straha upita je li ga netko zvao imenom.

- Nije - odgovori Catherina - možda si to sanjao. Ne mogu shvatiti kako možeš spavati ujutro vani.

- Učinilo mi se da sam čuo oca - reče on teško dišući i pogleda na mrki brežuljak iznad nas. - Sigurna si da me nitko nije zvao?

- Sasvim sigurna. Samo smo ja i Ellen razgovarale o tvom zdravlju. Jesi li zaista jači, Lintone, nego što si bio zimus kad smo se rastali? Ako jesi, onda sam sigurna da jedno nije jače... tvoja naklonost prema meni; reci... je li?

Suze navriješe Lintonu na oči dok joj je odgovarao: - Da, da, jači sam! - I, još uvijek u strahu od imaginarnoga glasa, gledao je amo-tamo ne bi li vidio otkud je mogao doći. Cathy ustade. - Sad moram ići; neću kriti da sam gorko razočarana našim sastankom; ali to sam rekla tebi i nikom drugom, iako se ne bojim gospodina Heathcliffa.

- Pst - prošapta Linton - za ime Boga, šutite! On dolazi. - Linton se uhvati za Catherininu ruku pokušavajući je za držati; ali na to priopćenje ona ga se brzo oslobodi i zazvižda Minny koja je poslušala kao pas.

- Doći ću idućeg četvrtka - doviknu mu ona uskačući u sedlo. - Zbogom. Požuri, Elleno!

I tako ga ostavismo, jedva svjesna našeg odlaska, toliko je bio zauzet iščekivanjem svog oca.

Prije nego što stigismo kući, Catherininino nezadovoljstvo pretvorilo se u zbuđen osjećaj sažaljenja i kajanja, pomiješan s neodređenim, nelagodnim strepnjama o Lintonovu zdravlju i o postupanju njegova oca prema njemu. Dijelila sam te njene strepnje, ali sam joj savjetovala da ne govori o

roine svome ocu, jer ćemo moći bolje prosuditi tek nakon idućeg sastanka. Gospodar nas je pitao o šetnji s Lintonom. Gospođica Cathy vjerno mu prenese izjavu zahvalnosti njegova nećaka, a sve ostalo ublaži. I moji odgovori na njegova pitanja bacili su malo svjetlosti, jer i sama nisam znala *lio* treba kriti, a što ne.

pvadeset i sedmo poglavlje

PROŠLO je sedam dana i sa svakim se sve više pogoršavalo stanje Edgara Lintona. Bivalo mu je sve gore iz časa u čas. Rado bismo bili još uvijek krili istinu od Catherine, ali njen pronicljivi duh nije se dao obmanjivati i ona je potajno i sa strepnjom razmišljala o užasnoj vjerojatnosti koja je postupno postajala izvjesnost. Kad je došao četvrtak, nije imala srca spomenuti sastanak. Umjesto nje govorila sam ja i dobila dopuštenje da iziđe, jer su biblioteka - gdje je njen otac ostajao kratko vrijeme svaki dan, onoliko koliko je mogao sjediti - i njegova spavaća soba postale cio njen svijet. Težak joj je bio svaki trenutak koji nije provodila nagnuta nad očevim uzglavljem ili sjedeći pored njega. Promijenila se bila u licu od bdjenja i tuge, te ju je moj gospodar rado pustio da ode tamo gdje je mislio da će naći ugodnu promjenu okoline i društva; utjehu je nalazio u nadi da je neće ostaviti posve samu nakon svoje smrti.

Po nekim njegovim riječima zaključila sam da je imao fiksnu ideju kako će njegov nećak, koji mu je bio sličan vanjštinom, biti to i značajem; jer su Lintonova pisma izražavala vrlo malo, ili nikako, nedostatke njegova karaktera. A ja sam se iz razumljive slabosti uzdržavala od ispravljanja te zablude. Od kakve bi koristi bilo, mislila sam, da ga uznemirujem u njegovim posljednjim trenucima obaviješću koja za njega više nije imala nikakva značenja.

Odogdile smo izlet za poslije podne. Bijaše zlatno kolovosko poslijepodne; svaki dašak s brda bio je pun života; činilo se da bi i onaj tko je na umoru oživio udišući takav zrak. Catherininino lice bilo je kao i predio oko nas - sjene i sunce brzo su prelazili preko njega; ali sjene su se zadržavale dulje, a sunce je bilo kratkotrajnije; a njeno jadno srce koristilo je sebe čak i zbog tih prolaznih trenutaka zaborava.

Ugledasmo Lintona gdje nas čeka na istome mjestu koje je i prije bio izabrao. Moja mlada gospodarica sjaha i reče

mi da je odlučila ostati vrlo kratko vrijeme, te neka ne sila zimi s konja i neka držim uzdu njezina ponija. Ali ja se još složih s njom; nisam je htjela ni za trenutak pustiti iz vida te se zajedno uspesmo uz padinu pokrivenu vriješom. Ova; nas put mladi gospodin Heathcliff dočeka s većom živahnošću, ali ta živahnost nije potjecala iz oduševljenja i radosti, prije bi se moglo reći da je potjecala iz straha.

- Kasno je! - reče on kratko i s naporom. Zar nije tvoj otac jako bolestan? Mislio sam da nećeš ni doći.

- Zašto odmah ne kažeš da ti ja nisam potrebna? Čudnovato je, Lintone, da si me i drugi put pozvao da dođem ovamo očigledno s namjerom da nas oboje ražalostiš, i to bez ikakva razloga!

Linton zadrhta i pogleda je polumolećivo, polupostideno; ali strpljenje njegove rođakinje nije bilo dovoljno jako da podnese to zagonetno ponašanje.

- Moj je otac vrlo bolestan - reče ona. - I zašto je bilo potrebno da napustim svoju dužnost uz njegovu postelju? Zašto mi nisi javio da me oslobađaš moga obećanja kad već nisi želio da ga ispunim? Hajde, hoću čuti objašnjenje; nije mi do šale, niti imam vremena gledati tvoja prenemaganja!

- Moja prenemaganja! - promrmlja on. - Kako možeš tako govoriti? Za ime Boga, Catherino, ne ljuti se toliko! Preziri me koliko hoćeš; ja sam ništavan, plašljiv, bijednik; zaslužujem prijezir, ali sam odveć beznačajan za tvoj gnjev. Mrzi mog oca, a za mene ostavi prijezir.

- Glupost! - uzbuđeno uzviknu Catherina. - Budalasti, luckasti mladiću! Eto! Drhtiš kao da se bojiš da ću te dodirnuti! Ne trebaš zahtijevati prijezir, Lintone; svatko će ga spontano prema tebi osjetiti. Odlazi! Idem kući; glupo je odvajati te od ognjišta i pretvarati se... što se mi to pretvara mo? Pusti moju haljinu! Kad bih te sažaljevala jer plačeš i izgledaš tako uplašen, ti bi morao odbiti takvo sažaljenje. Elleno, kaži mu kako se sramno ponaša. Ustani, ne ponižavaj se poput odvratnog gmizavca... razumiješ li!

Plaćna lica i s bolnim izrazom Linton pade na zemlju; činilo se da ga je spopao grčevit strah.

- Oh! - zajeca on. - Ne mogu više izdržati! Catherino, Catherino, ja sam i izdajnik, ali ti ne smijem reći! Ako me ostaviš, bit ću ubijen! *Draga Catherino, moj je život u tv*

rukama; rekla si da me voliš; ako je tako, to ti neće ništa ' uđiti- Nemoj ići, slatka, dobra Catherino! I možda ćeš stati. ■• i on će me pustiti da umrem pored tebe!

Moja se mlada gospodarica, vidjevši njegov krajnji očaj, nU Ja ga podigne. Stari osjećaj popustljive nježnosti savlada njenu ljutnju i ona se ražalosti i zabrinu.

- Da pristanem na što? - upita ona. - Da ostanem? Objasni mi što znače tvoje čudne riječi, pa ću ostati. Ti proturječiš samom sebi i dovodiš me do ludila! Umiri se, budi iskren i ispričaj mi što ti sve leži na srcu. Ti mi ne bi učinio nikakvo zlo, Lintone, zar nije tako? Ti ne bi dopustio da ni ikakav neprijatelj učini neko zlo ako bi to mogao spriječiti? Mogu vjerovati da si kukavica što se tebe tiče, ali ne i da si kukavička izdajica svoje najbolje prijateljice.

- Ali otac mi je zaprijetio - reče on teško dišući i lomeći svoje mršave prste - i ja ga se bojim... bojim ga se! Ne smijem ništa kazati!

- U redu! - reče Catherina s prezirivim sažaljenjem. - Za drži svoju tajnu; ja nisam kukavica. Spasi sebe; ja se ne bojim!

Njena velikodušnost izazva mu suze; plakao je neobuzdano ljubeći joj ruke koje su ga pridržavale, ali ipak nije mogao skupiti hrabrost da otvoreno govori. Razmišljala sam kakva li je mogla biti ta tajna, i odlučila da Catherina, ukoliko tu bude ovisilo o meni, nikada neće patiti da bi koristila njemu ili bilo komu drugom. Baš tada začuh sušanj u šumarku, pogledah gore i spazih Heathcliffa gdje sasvim blizu nas silazi niz Visove. On nijednom ne pogleda njih dvoje, Premda su bili tako blizu da su se Lintonovi jecaji mogli čuti, nego pride meni i pozdravi me srdačnim tonom kojim se "ije obraćao nikomu drugom, a u čiju iskrenost nisam mo-&la ne sumnjati, i reče:

- To je rijedak događaj da te vidim tako blizu moje kuće, Nelly. Kako je u Grangeu? Hajde da čujem. Priča se - doda tosim glasom - da je Edgar Linton na samrtnoj postelji; ali 'ludi, možda, preuveličavaju njegovu bolest?

- Ne preuveličavaju, moj je gospodar na samrti - odgovorih mu - to je istina. Bit će to velika žalost za sve nas, ali bogoslov za njega!

- Što misliš, koliko će još živjeti?

- Ne znam.

- Jer - nastavi on gledajući ono dvoje mladih koji se ukočiše pod njegovim pogledom (Linton je izgledao kao da se ne usuđuje maknuti ni podići glavu, a Catherina se zbog njega nije mogla pokrenuti) - onaj mladić ondje čini se odlučan osujetiti mi planove, pa bih bio zahvalan njegovu ujaku da požuri i umre prije njega. Hej! Je li se to štene dugo tako vladalo? Ja sam dao nekoliko lekcija protiv cviljenja. Je li on obično živahan kad je u društvu s gospođicom Linton?

- Živahan? Nije... pokazuje duboku potištenost - odgovorih. - Po njegovu izgledu i ponašanju, rekla bih da bi, umjesto što šće sa svojom dragom po brdima, trebao biti u postelji, pod liječničkim nadzorom.

- Bit će za dan-dva - promrmlja Heathcliff. - Ali najprije... ustani, Lintone! Ustani! - povika on. - Ne puzi po zemlji, ustani odmah!

Linton je bio klonuo na zemlju u novom grču bespomoćnog straha, prouzrokovanog, mislim pogledom njegova oca, jer ne bijaše ničega drugog što bi moglo proizvesti takvo ponižavanje. On učini nekoliko pokušaja da ga poslušaju, ali njegova mala snaga bila ga je privremeno napustila, te pade natrag s jaukom. Gospodin Heathcliff priđe i podiže ga da se nasloni na jedno uzvišenje obraslo travom.

- Hajde - reče s prigušenim bijesom - ljutim se; i ako ne savladaš tu svoju malodušnost... *proklet* da si! Ustani odmah!

- Hoću, oče - proštenja. - Samo, ostavite me, ili ću se onesvijestiti. Učinio sam kao što ste željeli, siguran sam. Catherina će vam reći da sam ja... da sam... bio veseo. Ah! Ostani kraj mene, Catherino, daj mi svoju ruku!

- Uzmi moju - reče njegov otac - ustani! Eto... ona će ti dati svoju ruku; tako gledaj u nju. Mogli biste pomisliti, gospođice Linton, da sam pravi đavo kad izazivam toliki užas u njemu. Budite tako ljubazni pa odšćite s njim kući, hoćete li? On dršće kad ga ja dodirnem.

- Lintone, dragi - šapnu Catherina - ne mogu ići u Orkanske visove; tata mi je zabranio. Zašto se toliko bojiš? On ti neće učiniti nikakvo zlo.

- Ne mogu više nikad ući u tu kuću - odgovori on. - Zabranjeno mi je vratiti se bez tebe!

- Stani! - povika njegov otac. - Poštovat ćemo Catherine obveze prema njezinu ocu. Nelly, odvedi ga unutra, a ja, bez odgađanja postupiti po tvom savjetu i pozvati liječnika- , , „ . . . , . . . , . . .

- Dobro ćete učiniti - odgovorih. - Ah ja moram ostati sa svojom gospođicom; briga o vašem sinu nije moja dužnost.

- Ti si tvrdoglava - reče Heathcliff - to znam; natjerat ćeš me da uštignem djetesce i prisilim ga da vrišti kako bihanuo tvoje srce. Hajde, onda, moj junače. Jesi li voljan vratiti se pod mojom pratnjom?

On mu priđe još jednom i učini pokret kao da hoće šćepati to slabo stvorenje; ali Linton ustuknu, priljubi se uz svoju rođakinju i počeo je moliti neka ide s njim, i to tako mahnito navaljujući da ga je bilo nemoguće odbiti. Usprkos svemu mom negodovanju, nisam je mogla zaustaviti; a kako ga je, uostalom, i mogla odbiti? Što ga je ispunjavalo tolikim strahom, nismo mogle znati, ali je on bio njime toliko obuzet da je bilo malo potrebno pa da sasvim poludi. Stigosmo do kućnog praga; Catherina uđe, a ja ostadoh vani očekujući da će ona odmah, čim odvede bolesnika do naslonjača, izići, ali me gospodin Heathcliff gurne naprijed i uzviknu:

- U mojoj kući ne vlada kuga, Nelly; sklon sam danas biti gostoljubiv; sjedni i dopusti mi da zatvorim vrata.

On ih zatvori i zaključa. Trgoh se od iznenađenja.

- Dobit ćete čaj prije no što odete kući. Sam sam. Hareton je otišao sa stokom na Less, a Zillah i Joseph izišli su se provozati; i premda sam navikao biti sam, ipak volim imati zanimljivo društvo kad mi se ukaže prilika. Gospođice Linton, sjednite kraj *njega*. Dajem vam što imam; poklon jedva vrijedi primiti; ali nemam ništa drugo za ponuditi vam. Mi sliim na Lintona. Kako je razrogačila oči! Čudo je kakav "nam divljački osjećaj prema svakomu tko izgleda kao da 'ne se boji! Da sam rođen gdje su zakoni manje strogi i ukusi manje profinjeni, priredio bih sebi više zadovoljstva, uživao bih da to dvoje polako param žive.

Heathcliff duboko udahnu zrak, udari šakom o stol i opsova za sebe: - Dodavola! Mrzim ih!

- Ja vas se ne bojim! - uzviknu Catherina koja nije mogla čuti njegove posljednje riječi. Prišla mu je posve blizu, a

njene crne oči sijevale su gnjevom i odlučnošću. - Dajte m' taj ključ; želim ga imati! - reče. - Ne bih jela ni pila ovdje sve kad bih umirala od gladi.

Heathcliff je držao ključ u ruci koja mu je ležala na stolu. Podignu glavu i pogleda je, iznenađen njenom smjelošću; a možda su ga njen glas i pogled podsjetili na osobu od koje ih je naslijedila. Ona uhvati ključ i umalo ga nije uspjela izvući iz njegovih olabavljenih prstiju, ali ga taj njen pokušaj vrati u zbilju i on joj ga brzo istrgnu.

- A sad, Catherino Linton - reče on - makni se ili ću te tako udariti da ćeš pasti na zemlju, a to bi razbjesnilo gospođu Dean.

Ne obazirući se na njegovu opomenu, ona uhvati njegovu stisnutu ruku ponovno mu pokušavajući oteti ključ. - Mi želimo otići! - ponovi uz očajni napor kako bi prisilila njegove čelične mišice da popuste. Vidjevši kako njeni nokti ne uspijevaju, ona upotrijebi svoje oštre zube. Heathcliff mi do baci pogled koji me na trenutak zaustavi da se ne umiješam. Catherina je bila odveć usredotočena na njegove prste da bi mu primijetila lice. On ih odjednom otvori i prepusti joj ključ, ali prije no što ga je ona uzela, oslobođenom je rukom zgrabi, privuče je na svoje krilo i poče je ćuškat s obje strane lica tako jako te bi svaki udarac bio dovoljan da ostvari njegovu prijetnju, kad bi Cathy bila u mogućnosti da padne.

Vidjevši to sotonsko nasilje, bijesno jurnuh na njega. - Razbojnice - počeh vikati - razbojnice! - Jedan udar u prsa ušutka me; debela sam, pa brzo izgubim dah, te nešto zbog toga, a nešto zbog gnjeva, zanesoh se natrag, polusvjesna; osjećala sam da ću se ugušiti ili da će mi prsnuti kakva vena. Cijela scena odigrala se za dvije minute; Catherina, oslobođena, stavi ruke na sljepoočice. Činilo se kao da nije sigurna jesu li joj uši na starome mjestu. Drhtala je kao trska, jadna djevojka, i naslonila se na stol sasvim zaprepaštena.

- Kao što vidiš, znam kako treba kažnjavati djecu - mrko reče nitkov saginjući se da dohvati ključ koji je bio pao na zemlju. - A sad idi Lintonu kao što sam ti rekao i placi koliko hoćeš! Sutra ću postati tvoj otac... za nekoliko dana bit ću tvoj jedini otac, ali i to će ti biti i više nego dovoljno. Možeš podnijeti dosta batina; nisi slabunjava; dobivat ćeš ih svaki dan ako primijetim taj đavolski gnjev u tvojim očima-

Cathy dotrča meni umjesto Lintonu, kleknu, stavi mi i zažareni obraz u krilo i brižnu u glasan plač. Njen se odak bio šćućurio u jednom uglu klupe, miran kao miš; vjerojatno je čestitao sam sebi što je kazna mimoišla njega i pala na drugog. Gospodin Heathcliff, vidjevši da smo svi zbunjeni, ustade i sam brzo pripremi čaj; šalice i poslužavnici već su bili tu. On natoči čaj i pruži mi jednu šalicu.

- Speri svoj jad i posluži svoju i moju nevaljalu mazu. Čaj nije otrovan iako sam ga sam pripremio. Idem potražiti vaše konje.

Naša prva pomisao nakon njegova odlaska bila je da pronađemo izlaz. Pokušamo na kuhinjska vrata, ali su bila izvana zaključana; pogledamo prozore, ali oni su bili odveć uski čak i za Catherinino vitko tijelo.

- Mladi gospodine Lintone - povikah vidjevši da smo uistinu uhićene - vi znate što smjera vaš sotonski otac i mo rate mi reći, ili ću vas išćuškat, kao on vašu rođakinju.

- Da, Lintone, moraš nam reći - reče Catherina. - Došla sam ovamo radi tebe i bilo bi sramotno i nezahvalno da nam ne kažeš.

- Daj mi malo čaja, žedan sam, i onda ću ti reći - odgovori on. - Gospođu Dean, idite. Ne volim da stojite iznad mene. Catherino, tvoje suze padaju u moju šalicu. Neću piti iz nje. Daj mi drugu.

Catherina mu gurnu drugu i obrisa svoje lice. Osjećala sam prijezir prema tom bijedniku koji je sad bio tako miran i pribran jer više nije strahovao za sebe. Očaj koji je bio pokazao na pustari utišao se čim je ušao u Orkanske visove; iz toga sam zaključila da mu je otac zaprijetio kako će biti strašno kažnjen ako nas ne uspije ovamo domamiti; i sad, nakon što je to ostvareno, više nije strahovao za sebe.

- Tata želi da se vjenčamo - nastavi on nakon što je popio nešto čaja. - On zna da tvoj tata ne bi dopustio da se sada vjenčamo, a boji se da ne umrem ako čekamo; stoga se boramo vjenčati sutra ujutro. Ti ćeš morati ostati ovdje cijelu noć; i ako učiniš ono što želi, vratit ćeš se kući idućeg "ana i povest ćeš me sa sobom.

- Da povede vas sa sobom, bijednice? - uzviknuh. - Vi da se oženite? Pa taj je čovjek lud! Ili misli da smo svi mi budale. Zar vi uobražavate da će ta lijepa dama, ta zdrava sr-

čana djevojka vezati sebe za takva sićušnog, slabunjavo majmuna kao što ste vi? Zar vi sebi utvarate da bi vas *ije*>na djevojka, a da i ne govorimo o gospođici Catherini Linton, htjela za muža? Trebalo bi vas išibati jer ste nas uopće doveli ovamo pomoću svojih podlih, kreštavih podvala; i prestanite s tim glupim izrazom! Imam jaku potrebu da vas dobro prodrmam zbog podle izdaje koju ste učinili i zbog vaše maloumne uobraženosti.

Zaista ga malo prodrmah, ali to mu povrati kašalj i on pribjegnu svome uobičajenom načinu stenjanja i plakanja te me Catherina ukori.

- Da ostanemo cijelu noć? Ne - reče ona, gledajući una okolo. - Elleno, spalit ću ta vrata jer nekako moramo izaći.

Ona bi odmah prešla s prijatne na djelo, da Lintona opet ne spopade užasan strah za svoju dragu osobu. On je obgrli svojim slabčkim rukama jecajući:

- Zar me nećeš uzeti i spasiti? Zar me nećeš pustiti da dođem u Grange? Oh! Draga Catherino! Ne smiješ otići i ostaviti me. *Moraš* poslušati mog oca... *moraš*!

- Moram poslušati svog - odgovori ona - i osloboditi ga strašne neizvjesnosti. Cijelu noć! Što bi on mislio? On se već brine. Budi miran! Nisi ni u kakvoj opasnosti; ali ako me sprečavaš... Lintone, ja volim svog tatu više nego tebe!

Samrtni strah od Heathcliffova gnjeva povrati dečku kukavičku rječitost. Catherina je bila gotovo dovedena do ludila; ali je ipak uporno ponavljala da mora ići kući i pokušala ga moliti nagovarajući ga neka savlada svoj sebični osjećaj. Dok su bili zauzeti time, naš se tamničar vrati.

- Vaši su konji otkasali - reče - i... što je, Lintone! Opet sliniš? Što ti je ona učinila? Hajde, hajde... prestani i idi u postelju. Za mjesec-dva, momče, bit ćeš kadar platiti joj čvrstom rukom za njeno sadašnje tiraniziranje. Kopniš samo iz očaja za čistom ljubavlju, zar ne? Ništa ti drugo nije; ona će pristati da se uda za tebe. Idi u postelju! Zillah neće biti ovdje noćas; moraš se sam skinuti. Šuti! Ne slini! Kad već budeš u svojoj sobi, neću ti prilaziti ni blizu, ne moraš se boja ti. Slučajno si sve izveo prilično dobro. Ja ću se za ostalo p^obrinuti sam.

Govoreći te riječi, držao je vrata otvorena za svog sina da prođe; Linton je izašao onako kako bi to učinio pas koji se bo-

- da u prolazu ne dobije udarac nogom. Heathcliff opet zallicuća vrata i priđe ognjištu pored kojega smo moja gospodarica i ja šuteći stajale. Catherina ga pogleda i instinktivno rinese ruku svom obrazu; njegova prisutnost oživjela je u nje bolni osjećaj. Nitko drugi ne bi sa strogošću gledao na tu djetinjastu kretanju, ali se on namršti na nju i promrmlja:

- Oh! Ti me se ne bojiš? Tvoja je hrabrost dobro maskirana; izgledaš strašno uplašena!

- Sad se bojim - odgovori ona - jer ako ostanem ovdje, tata će se osjećati nesretnim; a kako mogu podnijeti da ga činim nesretnim... kad on... kad on... gospodine Heathcliffe, pustite me da idem kući! Obećavam da ću se udati za Lintona; i tata bi volio da to učinim; ja ga volim. Zašto me želite natjerati da učinim ono što bih i sama od svoje volje učinila?

- Samo neka se usudi prisiliti vas! - povikah. - Postoji zakon u ovoj zemlji, hvala Bogu! Postoji, iako smo u zabačenome mjestu. Tužila bih ga pa da mi je rođeni sin; ovo je težak zločin bez ikakvih olakotnih okolnosti.

- Šuti! - reče grubijan. - Dodavola s tvojom dernjavom! Ne želim te slušati. Gospođice Linton, uživam pri pomisli da će se tvoj otac osjećati nesretnim; neću moći spavati od zadovoljstva. Boljeg mi razloga nisi mogla dati za odluku da te zadržim pod svojim krovom iduća dvadeset četiri sata. A što se tiče tvog obećanja da se udaš za Lintona, pobrinut ću se da to i učiniš; jer nećeš napustiti ovo mjesto dok se to ne ostvari.

- Pošaljite, onda, Ellen da kaže tati neka se ne brine za mene! - povika Catherina gorko plačući. - Ili me vjenčajte s njim sad. Jadni tata! Elleno, on će misliti da smo zalutale i izgubile se. Što da radimo?

- Ne, neće! Mislit će da ti je dosadilo njegovati ga, pa si otišla potražiti malo razonode - odgovori Heathcliff. - Ne možeš poreći da si ušla u moju kuću svojevóljno ne mareći za njegove zabrane. I sasvim je prirodno da želiš zabave i razonode u svojoj dobi, i da ti je dosadno njegovati bolesna čovjeka koji ti je samo *otac*. Catherino, njegovi najsretniji dani prošli su kad su tvoji počeli. On te je kleo, mislim, kad si došla na svijet (ja, barem, jesam); pa bi bilo zgodno da te kune i kad on bude odlazio iz njega. Ja bih mu se pridružio. Ne volim te! Kako bih i mogao? Plači. Koliko mogu predvi-

djeti, to će odsad biti tvoja glavna razonoda; osim ako ♦♦ Linton ne nadoknadi druge gubitke; tvoj brižni otac, čini se, vjeruje kako će on to učiniti. Njegova pisma puna savjeta; utjehe silno su me zabavljala. U svom posljednjem pismu, preporučio je mom sinu da bude pažljiv i ljubazan prema njegovoj kćeri kad ona bude njegova. Pažljiv i ljubazan... to je roditeljski. Ali Lintonu je samom potrebna sva njegova pažnja i ljubaznost. Linton je kadar igrati ulogu malog tiranina. On bi bio spreman mučiti koliko god hoćete mačaka samo ako ne bi imale zube i nokte. Moći ćeš pričati njegovu ujaku lijepe priče o *njegovoj* ljubaznosti kad se vratiš kući, u to te uvjeravam.

- Tu ste u pravu! - rekoh mu. - Objasnite karakter vašeg sina. Pokažite njegovu sličnost s vama; i onda će, nadam se, gospođica Cathv dobro promisliti prije no što pristane udati se za to čudovište!

- Sad nema potrebe da se ustežem govoriti o njegovim lijepim osobinama - odgovori on - jer se ona mora ili udati za njega ili ostati zatvorenik zajedno s tobom do smrti vašeg gospodara. Ovdje vas obje mogu držati skrivene. Ako sumnjaš u to, potakni je da porekne svoje obećanje, pa ćeš imati prilike uvjeriti se u to!

- Neću poreći svoje obećanje - reče Catherina. - Udat ću se za njega ovog časa ako mogu otići u Thrushcross Grange nakon toga. Gospodine Heathcliffe, vi ste okrutan čovjek, ali niste valjda demon, i vi nećete iz čiste pakosti ne povratno uništiti svu moju sreću. Ako bi tata pomislio da sam ga namjerno ostavila i ako bi umro prije no što se vratim, kako bih mogla živjeti? Prestala sam plakati, ali ću kleknuti ovdje kraj vašeg koljena i neću ustati niti skinuti oči s vašeg lica dok me ne pogledate! Ne, nemojte okretati glavu! *Pogledajte me!* Nećete vidjeti ništa što bi vas izazvalo i naljutilo. Ja vas ne mrzim. Nisam ljuta jer ste me tukli. Zar vi niste nikad *nikoga* voljeli cijelog svoga života? Nikad? Oh! Morate me pogledati jednom. Tako sam nesretna, ne može biti da vam nije žao mene.

- Ne dodiruj me svojim prstima gmizavca i udalji se, ih ću te udariti nogom! - povika Heathcliff grubo je odbijajući. - Radije bih da me zagrlj zmija. Kako ti, dodavola, može i pasti na pamet da mi se umiljavaš? *Odvratna si mi.*

On slegnu ramenima, strese se kao da ga podilaze žmarci, i mržnje prema njoj i pomaknu natrag svoj stolac. Podi- h se i otvorih usta da ga obaspem bujicom prijekora. Ali n me ušutka usred prve rečenice prijjetnjom da će me samu atvoriti u jednu sobu ako kažem još ijednu riječ. Smrkavalo - čusmo neke glasove kod vrtnih vrata. Naš domaćin odmah požuri van; on je bio priseban a mi nismo. Čuo se razgovor dvije ili tri minute i on se vrati sam.

- Mislila sam da je to vaš rođak Hareton - kazah Catherini. - Željela bih da dođe! Tko zna, možda bi on stao na našu stranu?

- To su bili tri sluge iz Grangea, poslani da vas traže - reče Heathcliff, čuvši što sam rekla. - Trebala si otvoriti prozorski kapak i viknuti; ali bih se mogao zakleti da je toj djevojčici drago što to nisi učinila. Siguran sam da se radu je što je prisiljena ostati ovdje.

Čuvši o toj mogućnosti koju smo propustile, obje se pre-pustismo plaču. On nas pusti da jadikujemo do devet sati. A onda nam naredi da odemo gore kroz kuhinju u sobu domaćice. Šapnuh svojoj gospodarici neka poslušaj; možda ćemo se uspjeti provući kroz prozor te sobe, ili otići u potkrovlje i izići kroz svjetlarnik. Ali, prozor je bio uzak, kao i oni dolje, a potkrovlje je bilo izvan našeg dosega jer nas je odmah zaključao. Ni ona ni ja nismo ni mislile leći. Catherina je stala kraj prozora i brižno čekala da svane jutro; dubok uzdah bijaše jedini odgovor koji sam dobila od nje na moje molbe da se pokuša odmoriti. Sjedoh na stolac; njihala sam se oštro prekoravajući samu sebe zbog slaba obavljanja dužnosti, iz čega su, tada mi se činilo, potekle sve nesreće mojih gospodara. Znam da to uistinu nije bilo tako, ali te tužne noći barem mi se činilo tako u mojoj mašti; tada sam mislila da je i sam Heathcliff manje kriv od mene. U sedam sati ujutro dođe Heathcliff i upita je li gospođica Linton ustala. Ona pritrča vratima i odgovori: - Jesam. - Dođi onda - reče on, otvori vrata i povuče je van.

Ustadoh da izidem i ja, ali on opet zaključa vrata. Zahtijevala sam da me pusti.

- Budi strpljiva - odgovori on. - Odmah ću ti poslati doručak. Lupala sam u vrata i ljutito tresla kvaku. Catherina ga upita zašto me još uvijek drži zatvorenom. Odgovorio je da

moram to izdržati još jedan sat. Otišli su. Prošlo je dva-t; sata; napokon začuh korak; nije bio Heathcliffov.

- Donio sam ti nešto za jelo - začu se neki glas - otvori vrata!

Poslušan radosno i ugledah Haretona, natovarenog hranom za cio dan.

- Uzmite to - reče gurajući mi poslužavnik u ruke.

- Ostani trenutak - kazah mu.

- Ne - reče on i ode ne obazirući se na moje molbe da ostane.

Ostala sam tu zatvorena cio dan i cijelu iduću noć; i još jedan dan i još jednu noć. Svega sam ostala pet noći i četiri dana, i nisam vidala nikoga osim Haretona svako jutro; on je bio idealan tamničar, zovoljan i nijem i gluh prema svim mojim pokušajima da probudim njegov osjećaj pravde i samilosti.

pvadeset i osmo poglavlje

PETOG jutra ili, točnije, popodneva, začuh drukčije korake... lakše i kraće; i taj put u sobu ude Zillah, ogrnuta crvenim šalom, s crnim svilenim šeširom na glavi i pletenom košarom u ruci.

- Oh! Bože moj! Gospodo Dean! - uzviknu ona. - Svi pričaju o vama u Gimmertonu. Mislila sam da ste se udavili u močvari Blackhorse i gospođica zajedno s vama, dok mi gospodar ne reče da ste nađeni i da vas je smjestio ovdje! Što! Zacijelo ste uspjeli izići na kakav otočić? Koliko ste dugo bili u močvari? Je li vas gospodin spasio, gospodo Dean? Ali vi niste tako mršavi... niste bili jako bolesni?

- Vaš gospodar je prava hulja! - odgovorih joj. - Ali on će odgovarati za to. Nije morao izmišljati tu priču; izići će djelo na vidjelo!

- Što želite reći? - upita Zillah. - To nije njegova priča; ljudi to pričaju po selu... priča se da ste se izgubili u močvari. Kad sam se vratila ovamo, rekla sam Earnshavvu: - "Eh, ču dne su se stvari dogodile, gospodine Haretone, otkad sam otišla od kuće. Vrlo mi je žao one lijepe mlade djevojke i dobre Nelly Dean." - On me začuđeno pogledao. Pomislih da nije bio ništa čuo, te mu ispričah što se govori. Gospodar je slušao, a zatim se nasmiješio i rekao: "Ako su bile u močvari, Zillah, sad više nisu ondje. Nelly Dean je u tvojoj sobi. Možeš joj reći neka ide kad dođeš gore, evo ti ključ. Barska joj je voda naškodila, i ona bi otišla kući izbezumljena; stoga sam je čuvao dok nije došla k sebi. Možeš joj reći neka ide odmah u Grange, ako je kadra, a da će njena mlada gospodarica doći na vrijeme da prisustvuje pogrebu Edgara Lintona."

- Zar je gospodin Edgar umro? - upitah zaprepašteno. - Oh! Zillah, Zillah!

- Nije, nije, sjednite, dobra gospodo Dean - odgovori ona - vi ste još sasvim bolesni. On nije umro; doktor Ke-

mneth misli da će živjeti još jedan dan. Srela sam ga na put i pitala.

Umjesto da sjednem, zgrabih svoj ogrtač i pojurih dolje jer je prolaz bio slobodan. Uletjeh u kuću i pogledah unao-kolo ne bih li vidjela nekoga tko bi mi mogao dati obavijest O Catherini. Kuća je bila puna sunčeva svjetla, vrata su bila širom otvorena, ali tu nije bilo nikoga. Dok sam oklijevala da li da idem odmah ili da se vratim i potražim svoju gospo daricu, jedva čujan kašalj privuče moju pažnju na ognjište. Linton je ležao na klupi, sam u kući, sisao kandirani šećer i pratio moje pokrete ravnodušnim pogledom. - Gdje je go spodica Catherina? - strogo upitah misleći da ću ga ovako samog zaplašiti i prisiliti da mi da obavijest. On nastavi si sati šećer kao kakvo nedužno dijete.

- Je li otišla? - upitah.

- Nije - odgovori on - gore je; neće ići, mi je ne puštamo.

- Vi joj ne date, mali idiote! - uzviknuh. - Odmah da ste me odveli u njenu sobu, ili ću vas tako izudarati da će se sve dimiti.

- Tata bi tebe izudarao tako da bi se ti dimila ako bi po kušala otići onamo - odgovori on. - On kaže da ne moram biti mekan prema Catherini; ona je moja žena i sramota je što me želi ostaviti. On kaže da me ona mrzi i želi da ja umrem da bi onda prigrabila moj novac; ali ona ga neće dobiti i neće ići kući! Nikada!... Može plakati i biti bolesna koliko hoće!

On ponovno počeo sisati kandirani šećer i zatvori oči kao da će spavati.

- Mladi gospodine Heathcliffe - nastavih - jeste li zaboravili svu Catherininu ljubaznost prema vama prošle zime kad ste tvrdili da je volite i kad vam je ona donosila knjige i pjevala vam pjesme i često vas dolazila vidjeti po vjetru i snijegu? Plakala je kad bi propustila i jednu večer jer je mi slila da ćete vi biti razočarani; onda ste smatrali da je neizmjerno dobra, odveć dobra prema vama, a sada vjerujete lažima svog oca, iako znate da vas on oboje mrzi. I vi ste se udružili s njim protiv nje. Lijepe li zahvalnosti.

Lintonova se donja usna opusti i on izvadi šećer iz usta.

- Je li ona došla u Orkanske visove zato što vas mrzi? - nastavih. - Razmislite i sami! A što se tiče vašeg novca, ona čak i ne zna da ćete vi imati ikakav novac. Kažete da je bo-

lesna, a ipak ste je ostavili samu gore u nepoznatoj kući! Vi koji ste i sami iskusili što znači biti zanemaren! Imali ste sažaljenja prema vlastitim patnjama; i ona je imala sažaljenja za vas, ali vi nemate za nju! Ja ronim suze, gospodine Heathcliffe, vidite... iako sam starija žena, iako sam samo sluga... a vi, iako ste je uvjerali u svoju žarku ljubav i iako imate razloga da je gotovo obožavate, čuvate za sebe svaku suzu koju imate i ležite tu sasvim spokojno i mirno. Ah! I vi ste bezdušan, sebičan dečko!

- Ne mogu biti s njom - osorno odgovori. - Volim biti sam. Ona toliko plače da to ne mogu podnijeti. I neće prestat, čak i kad joj kažem da ću zvati svog oca. Zvao sam ga jedanput, i on joj je zaprijetio da će je udaviti ako se ne umiri; ali čim je izišao iz sobe, ona je opet počela i plakala je i jadikovala cijelu noć iako sam vikao na nju od gnjeva što ni sam mogao spavati.

- Je li vaš otac nekamo otišao? - upitah uvidjevši da to bijedno stvorenje nije kadro suosjećati s duševnim patnjama svoje rođakinje.

- U dvorištu je - odgovori - razgovara s doktorom Kennethom koji tvrdi da je ujak napokon doista na samrti. Rađujem se tome jer ću nakon njega ja biti gospodar Grangea. Catherina je uvijek govorila o Grangeu kao da je to *njena* kuća. Ali nije njena, nego moja. Tata kaže da je sve što ona ima moje. Sve su njene lijepe knjige moje; ona je ponudila da mi ih dade, a također i svoje lijepe ptice i svoga ponija, ali ja sam joj kazao da ona nema što dati, jer su sve te stvari moje, sve moje. Onda se rasplakala, skinula jednu malu sliku koju je nosila oko vrata i rekla da ću je dobiti ako učinim što zahtijeva. To su bile dvije slike u zlatnom medaljonu, na jednoj strani bila je njena majka, a na drugoj ujak, kad su bili mladi. To je bilo jučer. Odgovorio sam joj da su i te slike *moje* i pokušao ih uzeti od nje. Ali to pakosno stvorenje nije mi dalo; gurnula me je tako jako da me je zaboljelo. Vrisnuh... to je uplašilo... ona ću tatu gdje dolazi, prelomi ih i podijeli medaljon, te mi dade sliku svoje majke; onu drugu pokušao sakriti; ali tata upita što se dogodilo i ja mu objasnih. On uze onu koju sam ja imao, a njoj naredi da svoju dade meni; ona odbi; a on... on je udari tako jako da je pala na zemlju, pa zatim otkinu sliku s lanca i zdrobi je nogom.

- Je li vam bilo drago kad ju je udario? - upitah ga je sam imala svojih razloga da ga potaknem na pričanje.

- Zatvorio sam oči od straha - odgovori on - zatvaram oči i kad moj otac udari psa ili konja; on to čini tako jako. Ipak, bilo mi je drago u početku... zaslužila je biti kažnjena jer me je gurnula. Ali kad je tata otišao, ona me odvede do prozora i pokaza mi svoj obraz, kako su ga iznutra rasjekli zubi, i usta puna krvi; zatim je skupila komadić slike, otišla i sjela licem okrenuta zidu, i otad mi nije više rekla ni jednu riječ; ponekad mislim da ne može govoriti od bola. Ne vo lim tako misliti. Ali ona je nevaljalo stvorenje koje nepresta no plače; tako je blijeda i uznemirena da je se bojim.

- Vi možete doći do ključa ako hoćete? - upitah ga.

- Mogu, kad sam gore - odgovori - ali ne mogu sada ići gore.

- U kojoj je sobi ključ - upitah.

- Tebi neću kazati gdje je! To je naša tajna. Nitko, ni Hareton, ni Zillah, ne smije znati. Eto! Umorila si me... odlazi, odlazi! - I on okrenu glavu i zatvori oči.

Smatrala sam da je najbolje otići i ne vidjevši gospodina Heathcliffa, i dovesti iz Grangea ljude da oslobode moju mladu gospodaricu. Kad sam došla u Grange, sva se posluga jako iznenadila i obradovala. Kad su čuli da je mlada gospodarica izvan opasnosti, dvoje-troje njih htjedoše odjuriti do gospodarovih vrata i doviknuti mu radosnu vijest, ali ja im kazah da ću mu sama to reći. Otidoh k njemu; bio se jako promijenio, čak i za ovo nekoliko dana! Ležao je i čekao smrt tužan i pomiren sa sudbinom. Činio se vrlo mlad, iako mu bijaše trideset devet godina; čovjek bi mislio da je bar deset godina mladi. Mislio je o Catherini, jer je šaputao njeno ime. Dodirnuh mu ruku i šapnuh:

- Catherina dolazi, dragi gospodaru! Živa je i zdrava; i bit će ovdje, nadam se, noćas.

Zadržala sam kad sam vidjela prvi učinak tog priopćenja; upola s digao, s čežnjom pogledao po sobi i zatim onesviješten klonuo na jastuk. Čim se oporavio, ispričala sam mu da smo bile prisiljene otići u Visove i da smo ondje bile zadržane. Rekla sam mu da me je Heathcliff prisilio da uđem u kuću, što nije bilo sasvim točno. Govorila sam mu što je moguće manje protiv Lintona, a nisam mu opisivala

i Heathcliffovu brutalnost - namjera mi je bila da, koliko . moguće, ne dolijem novu žuč u njegovu već ionako prepu- nu čašu.

Prozreo je da je jedan od ciljeva njegova neprijatelja osigurati i pokretnine i nekretnine za svoga sina, ili, točnije, za sebe. Ali zašto nije čekao do njegove smrti, bila je zagonetka za moga gospodara, jer nije znao da će on i njegov nećak otići s ovoga svijeta gotovo istodobno. Smatrao je da će biti najbolje izmijeniti oporuku; umjesto da ostavi imovinu Catherini na slobodno raspolaganje, odlučio je staviti ju u ruke staratelja, tako da Catherina ima pravo doživotnog uživanja, a nakon njene smrti da imanje naslijede njena djeca ako ih bude imala. Tako imanje nije moglo pripasti gospodinu Heathcliffu u slučaju da mladi Linton umre.

Nakon što mi je izdao potrebne naredbe, poslao je jednog momka da dovede odvjetnika i četiri dobro naoružana čovjeka da zahtijevaju moju mladu gospodaricu od njezina tamničara. Ali svi su se dugo zadržali. Prvi se vratio momak kojega sam poslala po odvjetnika. Rekao mi je da gospodin Green, advokat, nije bio kod kuće, pa ga je morao čekati čitava dva sata; gospodin Green, kad je najzad došao, rekao mu je da ima neki mali posao u selu ali da će ujutro doći u Thrushcross Grange. Ona četvorica također su se vratili sami. Izjavili su mi da je Catherina bolesna, odveć bolesna da napusti sobu, te ih Heathcliff nije pustio da je vide. Dobro izgrdih te glupane jer su povjerovali u takvu priču, koju i ne prenesoh gospodaru, nego odlučih povesti cijelu četvrtinu sa sobom kad se razdani i na juriš zauzeti Visove ako nam mirno ne predaju zatočenicu. U sebi sam se zaklinjala i po stoti put da će je njen otac *vidjeti* pa makar onaj đavo poginuo na svome kućnom pragu pokušavajući to spriječiti.

Na sreću, taj put i trud bili su mi ušteđeni. U tri sata sidoh stubama da donesem pehar vode, i prolazeći kroz kuću s peharom vode u ruci začuh kucanje na prednjim vratima; trgoh se. "Oh! To je Green" - pomislih, pribravši se - "to je samo Green" - i produžih u namjeri da pošaljem nekoga drugog da mu otvori vrata. Ali se kucanje ponovi, ne vrlo glasno, ali ipak uporno. Vani je puni mjesec jasno sjao. To nije bio odvjetnik. Moja slatka mala gospodarica objesi mi se o vrat jecajući.

- Elleno, Elleno! Je li tata živ?

- Jest, jest, anđele moj, jest! Bogu hvala, opet ste s nama! j

Iako je bila gotovo bez daha, htjela je odmah otrčati u sobu gospodina Lintona, ali je ja natjerah da sjedne na stolicu, dodah joj da popije malo vode, umih njeno blijedo lice i istrljah ga pregačom da bih mu povratila boju. Zatim joj rekoh da ga moram najprije ja ići izvijestiti o njezinu dolasku i zamolih je neka mu kaže da će biti sretna s mladim Heathcliffom. Ona razrogači oči, ali je brzo razumjela zašto joj savjetujem da kaže tu laž i obeća mi da mu se neće žaliti.

Nisam imala hrabrosti prisustvovati njihovoj sastanku. Stajala sam pred vratima njegove sobe četvrt sata i tek se poslije toga jedva usudih ući i prići njegovoj postelji. Sve je bilo mirno; Catherinin očaj bio je nijem kao i radost njezina oca. Ona ga je pridržavala, prividno mirna duha; pogled njegovih očiju, koje su se širile od ushita, bio je uprt u njeno lice.

Umro je blaženo, gospodine Lockwoode, jest, blaženo. Ljubeći je u obraz prošaptao je:

- Ja idem k njoj; i ti ćeš, drago dijete, doći k nama! - Na kon toga nije se više micao niti je ponovno progovorio, ali je nastavio gledati tim ushićenim, radosnim pogledom dok mu puls nije neprimjetno prestao i duša ga napustila. Nije se mogao odrediti točan trenutak njegove smrti jer je preminuo bez ikakve borbe.

Catherinine suze ili su presahnule, ili je žalost bila prevelika da bi potekle. Sjedila je ondje suhих očiju do svanuća; nastavila je sjediti do podne i ostala bi i dalje žalosno razmišljajući nad pokojnikovim odrom da je nisam nagovorila neka ode i malo se odmori. Dobro je što sam u tome uspjela jer je odmah poslije ručka došao odvjetnik, nakon što je najprije bio svratio u Orkanske visove da dobije upute kako da se ponaša. Bio se prodao gospodinu Heathcliffu; zbog toga je i odgađao odazvati se pozivu moga gospodara. Srećom, nikakva misao o ovozemaljskim stvarima nije dolazila na um mome gospodaru uznemirivati ga nakon dolaska njegove kćeri.

Gospodin Green preuzeo je na sebe da naređuje sve i svakomu u našoj kući. Odmah je dao otkaz cijeloj posluži, osim meni. Čak je otišao tako daleko da je na osnovi svoje punomoći zahtijevao da se Edgar Linton ne pokopa pored svoje

*_{en}e nego u obiteljskoj grobnici u crkvi. Ali postojala je oporuka da to spriječi, a i moji glasni protesti protiv svakog kršenja uputa sadržanih u njoj. Pogreb je izvršen na brzinu. Catherini, koja je sada bila gospoda Lintona Heathcliffa, bilo je dopušteno ostatu u Grangeu sve dok se tijelo njezina oca ne iznese otuda.

Ispričala mi je kako je njen očaj najzad potaknuo Lintona da se izvrgne opasnosti i oslobodi je. Čula je ljude koje sam ja bila poslala kako se prepiru pred vratima i razumjela smisao Heathcliffova odgovora. To ju je dovelo do očaja. Linton, koji je bio odnesen u mali salon uskoro nakon moga odlaska, bio se toliko uplašio da je otišao i donio ključ prije no što se njegov otac vratio. Bio je tako lukav da je otključao i zatim zaključao vrata ne zatvorivši ih; kad je došlo vrijeme za polazak na spavanje, molio je da spava s Haretonom, i dopušteno mu je da to učini za tu noć. Catherina se iskrala prije svanuća. Nije smjela pokušati izići ni na stražnja ni na prednja vrata da ne bi uznemirila pse; obilazila je prazne sobe i pregledavala njihove prozore; srećom, došavši u sobu svoje majke, uspjela je izići kroz prozor te sobe i niz jelu se spustiti na zemlju. Njen suučesnik kažnjen je zbog svoga udjela u njezinu bijegu, usprkos svojim bojažljivim lukavstvima.

pvadeset i deveto poglavlje

UVEČER poslije pogreba moja mlada gospodarica i ja sjedile smo u biblioteci i tužno razmišljale - a ona i očajno - o svojem gubitku nagađajući o sumornoj budućnosti koja nas očekuje.

Složile smo se da bi bilo najbolje kad bi ona dobila dopuštenje da i dalje stanuje u Grangeu, bar dok je Linton živ, a i on da bude s njom, a ja da ostanem kao nadstojnica kuće. To se činilo odveć povoljnim rješenjem da bismo se mogle nadati da će tako i biti; ipak se počeh tome nadati i radovati se pri pomisli da ću ostati gdje jesam i zadržati svoju službu, pa da ću, što mi je bilo najmilije, ostati uz svoju ljubljenu mladu gospodaricu, kad uto jedan sluga - jedan od otpuštenih, koji još nije bio otišao - brzo ude i reče da "onaj đavo Heathcliff" dolazi kroz dvorište, i zapita bi li mu zaključao vrata pred nosom.

Čak i da smo bile tako lude pa mu naredile da tako postupi, ne bi za to bilo vremena. Heathcliff ude bez ikakva kucanja i najave svoga dolaska; sad je bio gospodar kuće, te se koristio pravom gospodara da ude ravno unutra a da ne kaže nijednu riječ. Čuo je glas našeg sluge, pa se uputi u biblioteku; ude, dade sluzi znak da iziđe i zatvori vrata.

To je bila ona ista soba u koju je uveden kao gost prije osamnaest godina; isti je mjesec sjao kroz prozor, a vani je krajolik imao onaj isti jesenji izgled. Još nismo bile zapalile svijeću, ali se unutra još vidjelo, čak su se mogli vidjeti i portreti na zidu: divna glava gospode Linton i otmjena glava njezina muža. Heathcliff priđe kaminu. Vrijeme ga je samo malo izmijenilo. Doimao se onim istim čovjekom; njegovo tamno lice bilo je nešto bijede, žuće i mirnije, njegovo tijelo možda desetak kilograma teže; nikakve druge promjene nisu se na njemu vidjele.

Kad ga vidje, Catherina brzo ustade u namjeri da pobjegne iz sobe.

- Stoj! - reče on i zaustavi je uhvativši je za ruku. -]Sf. ma više bježanja! Kamo bi ti to išla? Došao sam voditi te kući; nadam se da ćeš biti poslušna kći i da više nećeš nagovarati moga sina na neposluh. Bio sam u nedoumici kako da ga kaznim kad sam otkrio njegov udio u tvom bijegu; on je kao paučina, dovoljno je da ga čovjek dotakne pa da ga uništi; ali vidjet ćeš po njegovu izgledu da je dobio svoje! Prek jučer uvečer odnesoh ga dolje, stavih ga na stolac i više ga nisam ni dodirnuo. Naredih Haretonu da iziđe i tako nas dvojica ostadosmo sami u sobi. Nakon dva sata naredih Josephu da ga odnese gore u sobu; otad moja prisutnost djeluje na njegove živce kao sablast; mislim da mu se često prividam. Hareton kaže da se on noću svaki čas budi i da vas doziva da ga zaštitite od mene. Sviđao vam se vaš dragocjeni muž ili ne, morate doći; on je sad vaša briga. Prepuštam vam sve svoje zanimanje za njega.

- Zašto ne dopustite da Catherina ostane ovdje - molila sam - i ne pošaljete gospodina Lintona ovamo? Kako ih oboje mrzite, nećete žaliti za njihovim društvom; oni bi samo bili svakodnevna nevolja za vaše izopačeno srce.

- Tražim zakupca za Grange, a, naravno, želim i da moja djeca budu sa mnom. Osim toga, ova mlada žena mora i za raditi za svoj kruh. Ne namjeravam je pustiti da živi u raskoži i neredu kad Linton umre. No, požuri i spremi se za polazak, da te ne bih morao na to tjerati.

- Hoću - reče Catherina. - Linton je jedino što mi je ostalo da volim na svijetu, pa iako ste učinili sve što ste mogli da biste između nas stvorili mržnju, ipak *niste* u tome uspjeli. Pokušajte samo učiniti mu bilo kakvo zlo kad ja budem pored njega, usudite se samo plašiti me!

- Ti si hvalisav pokrovitelj - odgovori Heathcliff. - Ali ja te ne volim dovoljno da bih njemu nanio zlo; sve mučenje past će na tebe dok god bude trajalo. Neću ja biti taj koji će ti ga učiniti mrskim... za to će se pobrinuti njegov divni karakter. On je gorak kao žuč zbog tvoga bijega i njegovih posljedica; nemoj očekivati zahvalnost od njega za svoju plemenitu odanost. Čuo sam kad je Zillah opisivao kakve bi ti sve neugodnosti priredio da je snažan kao ja. Sklonost je tu, a njegova slabost sama će mu izoštriti duh da pronade za mjesto za snagu.

- Znam da ima zlu narav - izusti Catherina - on je vaš «in. Ali ja sam sretna što imam bolju, pa ću mu oprostiti; a i znani da me voli, zato i ja njega volim. Gospodine Heathcliffe, ^yi nemate *nikoga* da vas voli; i ma kako nas činili nesretnima, mi ćemo uvijek naći osvetu u pomisli da vaša okrutnost potječe od vaše još veće nesreće. Vi ste nesretni, zar ne? Osamljeni ste kao davao i zavidni kao on! *Nitko* vas ⁿe voli... *nitko* neće plakati kad umrete! Ne bih željela biti ^{na} vašemu mjestu!

Catherina je govorila s nekom vrstom mračnog likovanja; činilo se da je bila odlučila ući u duh svoje buduće obitelji i nalaziti zadovoljstvo u boli svojih neprijatelja.

- Odmah ćeš zažaliti što si to što jesi - reče njen svekar - ako ostaneš tu još samo minutu. Odlazi, vještice, i spremi svoje stvari.

Ona iziđe s izrazom prijezira na licu. Kad je otišla, počeh ga moliti da mi Zillah prepusti svoje mjesto u Visovima, a ja da njoj prepustim svoje, ali on nije htio ni čuti. Naredi mi neka šutim; a zatim, prvi put, počeh promatrati po sobi i gledati portrete. Dugo je promatrao portret gospode Linton i napokon reče:

- Ovaj želim imati u svojoj kući. Ne zato što mi je potreban, nego... - naglo se okrenu prema vatri i nastavi s onim što ću, u nedostatku prikladnije riječi, nazvati osmijehom.

- Reći ću ti što sam jučer uradio! Naredio sam grobaru koji je kopao grob za Lintona neka skine zemlju s poklopca njezina lijesa, a ja sam ga otvorio. U jednom trenutku došlo mi je da ostanem ondje; kad sam opet vidio njezino lice... još uvijek je njezino!... grobar je imao muke da me pokrene odande; ali mi je rekao da će zrak promijeniti lice. Odvalio sam jednu stranu lijesa i ponovno zatrpao grob; ne onu koja je bliža Lintonu, neka je proklet! Volio bih da je njegov lijes bio zaliven olovom. Potplatio sam grobara da odvaljenu stranu Catherinina lijesa izvuče kad ja budem ondje pokopan, i da isto učini s onom stranom mog lijesa koja bude bliža Catherini... naredit ću da se napravi lijes na kojem će se jedna strana moći izvući... i onda kad Linton bude došao

m do

nas, neće znati tko je tko!

- To je svetogrđe, gospodine Heathcliffe! - uzviknuh. -
<ar se niste stidjeli uznemirivati mrtve?

- Nisam nikoga uznemirivao, Nelly, a pružio sam sebi stanovito olakšanje. Sad će mi biti mnogo lakše, a i vi ćete imati više izgleda da me zadržite pod zemljom kad budem ondje zatrpan. Jesam li je uznemirio? Ne, ona je mene uzne mirivala noću i danju svih ovih osamnaest godina... neprestano... nemilosrdno... do pretprošle noći; pretprošle noći bio sam miran. Sanjao sam da snivam svoj posljednji san pored nje sa svojim nepomičnim srcem uz njezino i svojim smrznutim obrazom uz njezin.

- A da se ona pretvorila u prah, ili u nešto gore, o čemu biste onda sanjali?

- Da sam se i ja zajedno s njom pretvorio u prah i da sam još sretniji! Misliš li ti da se bojim bilo kakve promjene te vrste? Očekivao sam takvu promjenu kad sam podizao poklopac lijesa; ali draže mi je što ta promjena nije počela dok joj ne budem i ja podvrgnut. A da nisam jasno vidio njene smirene beživotne crte, ne bih se lako oslobodio čudnog osjećaja. On je počeo na neobičan način. Ti znaš da sam bio kao mahnit poslije njene smrti i neprestano je od zore do zore molio da mi se pojavi kao duh! Čvrsto vjerujem u duhove! Vjerujem da oni mogu postojati, i da postoje među nama. Onog dana kad je pokopana, padao je snijeg. Otišao sam uvečer na groblje. Puhao je hladan vjetar kao usred zime... svud unaokolo bilo je pusto. Nisam se bojao da će njen ludi muž doći tamo tako kasno, nitko drugi nije imao ondje nikakva posla. Kako sam svjestan da nas razdvaja samo prepreka od dva metra rastresene zemlje, rekoh sebi: "Moram je još jednom držati u svom naručju! Ako bude hladna, mislit ću da me hladi sjeverni vjetar; a ako bude nepomična, mislit ću da spava." - Uzeh lopatu iz šupe za oruđe i počeh kopati svom snagom. Lopata zastruže po lijesu; nastavih rad rukama. Poklopac počeo pucati oko zavrtnja. Još malo pa bih postigao svoj cilj, ali mi se tada učini da iznad sebe čujem uzdah nekoga tko je stajao nagnut uz sam rub groba. "Samo da skinem ovaj poklopac, pa neka nas onda oboje zatrpa zemljom" - promrmljah i počeh vući poklopac još očajnije. Opet začuh neki uzdah pored samog uha. Učini mi se da je topao dah uzdaha zamijenio studeni vjetar. Znao sam da nijedno živo biće od krvi i mesa nije bilo u blizini, ali s onom istom sigurnošću s kojom opažate da se

približavate nekom čvrstom tijelu u mraku, iako ga ne možete vidjeti, osjetih da je Cathy tu; ne ispod mene, nego na zemlji. Neko iznenadno olakšanje proze me od srca i preplavilo sve udove. Napustih svoj očajni posao; osjetih se odjednom utješeno, neizrecivo utješeno. Osjećao sam njenu prisutnost pored sebe; znao sam da je ona pored mene dok sam opet zatrpio grob, i činilo mi se da me ona vodi kući. Možeš se smijati ako hoćeš, ali ja sam bio siguran da ću je vidjeti kod kuće. Bio sam siguran da je ona sa mnom, te nisam mogao a da joj ne govorim. Kad sam se približio Visovima, potrčah nestrpljivo prema vratima. Bila su zaključana; i sjećam se da su me onaj prokleti Earnshaw i moja žena htjeli spriječiti da uđem. Sjećam se da sam se zaustavio i udario Earnshawa nogom tako jako da je izgubio dah, a zatim sam odjurio gore u svoju i njenu sobu. Gledao sam nestrpljivo oko sebe... osjećao sam je pored sebe... još malo pa sam je mogao vidjeti, a ipak je *nisam* vidio! Trebao sam se tada znojiti krvlju, toliko je bio očajan bol moje žudnje... tolika strastvenost mojih molbi da je vidim barem na tren! Ali je nisam vidio. Ona se prema meni pokazala okrutnom, kao što je često bila i za života. A otad, ponekad više a ponekad manje, neprestano sam bio igračka toga nesnosnog, paklenog mučenja koje mi drži živce u tako napetu stanju da bi, da nisu kao konopci, odavno popustili i postali slabi poput Lintonovih. Kad sam sjedio u kući s Haretonom, činilo mi se da ću je sresti ako izidem u šetnju; a kad sam šetao po pustom, činilo mi se da ću je vidjeti kad se vratim kući. Kad sam odlazio od kuće, htio sam se vratiti na Visove; bio sam siguran da ću je naći negdje u kući! A kad sam pokušavao spavati u njenoj sobi... tjeran sam i odande. Nisam mogao ondje ležati, jer čim bih zatvorio oči, ona bi bila ili vani pred prozorom, ili bi otvarala hrastovu pregradu, ili bi ulazila u sobu, ili bi odmarala svoju lijepu glavu na jastuku koji je upotrebljavala još kao dijete, te sam morao otvoriti oči da vidim. Otvarao sam ih i zatvarao stotine i stotine puta tijekom noći... i uvijek bio razočaran! To me je mučilo! Često sam glasno stenjavao, tako da je onaj stari nevaljalac Joseph vjerojatno mislio da me moja savjest muči kao đavo. A sad, otkako sam je vidio, smirio sam se... malo. Čudan način mučenja; osamnaest godina zavaravala me tim tračkom na-

de, a to je isto kao da me je sve vrijeme ubijala, pijući mi krv malo-pomalo!

Gospodin Heathcliff zašuti i obrisao čelo uz koje mu se zalijepila kosa, vlažna od znoja; oči su mu ukočeno gledale u crvene plamenove u kaminu, obrve mu nisu bile skupljene nego podignute prema sljepoočicama, što je ublaživalo tu-roban izraz njegova lica, ali mu i davalo neobičan izraz brige i bolno napete pažnje, usmjerene na jedan jedini predmet. Samo se djelomice obraćao meni, a ja sam šutjela. Nije mi bilo drago slušati ga kako govori! Malo zatim on počeo ponovno razmišljati gledajući u portret, zatim ga skinu i nasloni na divan da bi ga mogao bolje promatrati. Uto uđe Catherina i izjavi da je spremna poći čim njen poni bude osedlan.

- Pošalji mi taj portret sutra - reče mi Heathcliff; zatim se okrenu njoj i doda: - Možeš ići i bez ponija, lijepa je večer, a u Orkanskim visovima neće ti trebati poni, jer kamo god budeš išla, dostajat će ti noge. Hajde.

- Zbogom, Elleno! - šapnu mi moja mila, mala gospodariča. Kad me je poljubila, usne su joj bile hladne kao led. - Dođi me pohoditi, Elleno; nemoj zaboraviti.

- Pazi da ne učiniš tako nešto, gospodo Dean! - reče njen novi otac. - Kad budem želio razgovarati s tobom, doći ću ovamo. Ne želim da se motaš po mojoj kući!

Dade joj znak da pode ispred njega; ona mi dobaci pogled koji mi presiječe srce, i poslušala ga. Promatrala sam ih kroz prozor dok su odlazili preko vrta. Heathcliff stavi Catherininu ruku pod svoju, iako se ona u početku očigledno tome opirala, i brzim koracima zadoše u aleju, gdje se više nisu vidjeli od drveća.

trideseto poglavlje

JEDNOM sam posjetila Visove, ali je nisam vidjela otkad je otišla odavde; Joseph je držao ruku na kvaki vrata kad sam došla pitati za nju i nije me htio pustiti unutra. Rekao mi je da je gospoda Linton zauzeta, a da gospodar nije kod kuće. Da mi Zillah nije ponekad pričala kako ondje žive, jedva da bih znala tko je od njih živ, a tko mrtav. Zaključila sam po njenim riječima da Catherinu smatra oholom i da je ne voli. Moja mlada gospoda zapovjedila joj je da joj nešto pomogne kad je prvi put došla, ali joj je Heathcliff rekao neka gleda svoj posao i pusti njegovu snahu da se brine sama o sebi; Zillah je na to rado pristala jer je uskogrudna i sebična. Catherina je osjetila djetinju ljutnju zbog njezina nehata i počela ju je otvoreno prezirati; tako ju je pretvorila u neprijatelja koji kao da joj je učinio neku veliku nepravdu. Otprilike šest tjedana prije vašeg dolaska, jednog dana kad smo se srele u pustari, dugo sam razgovarala sa Zillah; i evo što mi je rekla:

- Prvo što je gospoda Linton učinila kad je došla u Visove bilo je da otrči gore, a da čak ne zaželi ni dobru večer meni i Josephu; zatvorila se u Lintonovu sobu i ostala ondje do ujutro. Dok su gospodar i Earnshaw doručkovali, ona je uletjela u kuću i sva usplahirena zapitala bi li netko mogao otići po liječnika, jer je Linton vrlo bolestan.

- Mi to znamo! - odgovori Heathcliff. - Ali njegov život ne vrijedi ni pišiva boba, pa ne želim ni pare potrošiti na njega.

- Ali ja ne znam što trebam raditi - odgovori ona - i ako mi nitko ne pomogne, on će umrijeti!

- Van iz sobe - povika gospodar - i da nisam čuo ni riječi više o njemu! Nikoga ovdje nije briga što će se njemu dogoditi. Ako si ti zabrinuta, onda mu budi njegovateljica, a ako nisi, zaključaj ga i ostavi.

- Zatim je počela meni dosađivati da joj pomognem, alj joj rekoh da sam imala dovoljno natezanja oko toga dosadnog stvorenja i da svatko od nas ima svoju dužnost; njezin^a je da se brine o Lintonu, a i gospodin Heathcliff naredio mi je da taj posao prepustim njoj.

- Što se događalo između njih dvoje, ne mogu reći. Mi slim da je ona imala vrlo malo mira, moglo se vidjeti po njezinu blijedom licu i podbulim očima. Ponekad je dolazila u kuhinju, sva uznemirena, i činilo se kao da bi rado molila za pomoć. Ali ja nisam htjela biti neposlušna prema gospodaru; nikad se ne usuđujem ne poslušati ga, gospodo Dean; i premda sam smatrala da je griješio jer nije poslao po doktora Kennetha, moj posao nije da savjetujem i da se brinem, i nikada se nisam miješala u tuđe poslove. Jednom ili dvaput, nakon što su svi otišli spavati, dogodilo se da otvorim vrata i da je vidim gdje sjedi i plače na hodniku; ali sam onda brzo zatvorila vrata iz straha da se ne sažalim i pomognem joj. Sažalijevala sam je, ali, znate, nisam htjela izgubiti svoju sluzbu.

- Napokon, jedne noći ona smjelo ude u moju sobu i uplaši me rekavši:

- Kaži gospodaru Heathcliffu da njegov sin umire... si gurna sam u to ovaj put. Ustani odmah, idi i reci mu.

- Čim je to rekla, opet je išezla. Ležala sam pola sata, osluškivala i drhtala. Nikakav se šum nije čuo... kuća je bila mirna.

- Prevarila se - pomislih. - On se oporavio. Nema potrebe da ikoga uznemirujem. - Ponovno zaspah. Ali moj je san bio pokvaren i drugi put; ovaj put oštrom zvonjavom zvonca... jedinog zvonca koje smo imali i koje je bilo ugrađeno radi Lintona. Gospodar me zovnu, i reče mi neka vidim što je i neka im kažem da više ne ponove tu buku.

- Ja mu prenesem Catherininu poruku. On promrmlja neku psovku, ali za nekoliko minuta iziđe sa zapaljenom svijećom i ode u njihovu sobu. Podoh za njim. Gospoda Heathcliff sjedila je uz postelju, ruku prekrizanih na koljenima. Njen svekar pride postelji, prinese svjetlo Lintonovu licu, pipnu ga i okrenu se njoj.

- A sad... Catherino - reče - kako se osjećaš?

Bila je nijema.

- Kako se osjećaš, Catherino? - ponovi on.

- On ne pati više i ja sam slobodna - odgovori ona. - Osjećala bih se dobro... ali - nastavi s gorčinom koju nije mogla sakriti - ostavili ste me da se tako dugo borim sama protiv smrti da osjećam i vidim samo smrt! Osjećam se kao da sam mrtva!

- I izgledala je kao smrt. Dala sam joj malo vina. Hareton i Joseph, probuđeni zvonjavom i šumom koraka, čuli su naš razgovor i ušli. Josephu je, mislim, bilo drago što je mlađić umro; Hareton se činio nešto malo uzbuđen, premda je bio više zauzet gledanjem u Catherinu nego razmišljanjem o Lintonu. Ali gospodar mu naredi da se vrati u krevet; nije nam trebala njegova pomoć. Zatim naredi Josephu da prenese tijelo u njegovu sobu, a meni da se vratim u svoju. Gospoda Linton ostala je sama.

- Ujutro me poslao da joj kažem neka dođe dolje na do ručak; bila se upravo razodjenula i spremila da legne. Rekla mi je da je bolesna, što me nije nimalo iznenadilo. Obavijestih o tome gospodina Heathcliffa i on mi odgovori:

- Dobro, ostavi je na miru dok ne prođe pogreb; povremeno je pohodi i odnesi joj što joj treba; a čim joj bude bolje, izvijesti me.

Kako je pričala Zillah, Cathy je ostala gore u sobi dva tjedna. Zillah ju je posjećivala dvaput na dan i htjela je s Cathy stupiti u prijateljske odnose, ali su ti njeni pokušaji ljubavnosti smjesta oholo odbijeni.

Heathcliff je otišao gore jednom, da joj pokaže Lintonovu oporuku. On je svu svoju i nekad njenu pokretnu imovinu ostavio svome ocu; siromah Linton bio je zastrašen ili nagovoren da to učini one nedjelje dok je Cathy bila odsutna zbog smrti svoga oca. Što se tiče zemlje, u to se nije ni mogao miješati jer nije bio punoljetan. Ali gospodin Heathcliff prisvojio ju je i držao na osnovi svoga prava i prava svoje žene; mislim da je to zakonito. U svakom slučaju, Catherina bez novca i bez prijatelja nije kadra ni pokrenuti pitanje prava njegova posjedovanja.

- Nitko osim mene nije se ni približavao njenim vratima, osim u toj jednoj prilici; nitko se nije raspitivao za nju - reče Zillah. - Prvi put je sišla u veliku sobu jednog nedjeljnog poslijepodneva. Kad sam joj bila donijela ručak, rekla mi je

plačnim glasom da više ne može izdržati u hladnoj sobi; i_a joj rekoh da gospodar ide u Thrushcross Grange a da j_o; Earnshaw i ja nećemo braniti da side; i tako, čim je čula da je Heathcliffov konj otkasao, pojavi se, odjevena u crninu sa svojim žutim kovčama začušljanim iza ušiju, jednostavno kao u kvevera, jer ih nije mogla sama raščušljati.

- Joseph i ja obično idemo u kapelu nedjeljom. (Crkva je sada, kao što znate, bez svećenika - objasni gospoda Dean - a u Gimmertonu hram metodista ili baptista, ne znam točno, nazivaju kapelom.) Joseph je bio otišao, a ja sam smatrala da je bolje ako ostanem kod kuće. Uvijek je dobro da mlade nadzire netko stariji; a i Hareton, usprkos svojoj stidljivosti, nije baš uzor lijepa vladanja. Kazah mu da će nje gova rođakinja vrlo vjerojatno doći sjesti s nama, pa kako je ona navikla da se nedjelja poštuje, savjetovah mu neka ostavi svoje puške i ostali posao u kući dok ona bude s nama. On pocrvenje na to upozorenje i pogleda svoje ruke i odijelo. Odmah je sklonio ulje za mazanje i barut. Vidjeh da joj je htio praviti društvo i zaključih po njegovu vladanju da mu je stalo da izgleda što bolje. Smijući se onako kako ne bih smjela da je gospodar bio tu, ponudih se da mu pomognem da se uredi, ako hoće, i počeh se šaliti na račun njegove zbuđenosti. On se naljuti i počeh psovati.

- Možda je, gospodo Dean - nastavi Zillah vidjevši da nisam zadovoljna njenim ponašanjem - vaša mlada gospođarica odveć fina za gospodina Haretona; možda imate pravo, ali priznajem da bih željela malo potkresati njenu oholost. I što će joj sad vrijediti sva njena naobraženost i otmjenost? Ona je isto tako siromašna kao vi ili ja; i siromašnija, sigurna sam; vi štedite, a i ja stavljam na stranu koliko mogu.

Hareton dopusti Zillah da mu pomogne i ona ga laskanjem udobrovolji; kad je Catherina došla, on donekle zaboravi na prijašnje uvrede i, po Zillahinu pričanju, pokuša biti što ljubazniji.

- Gospoda ude - nastavi Zillah - hladna kao led i ohola kao princeza. Ustadoh i ponudih joj naslonjač u kojem sam sjedila. Ali ona podignu nos na tu moju uslužnost. Earnshaw također ustade i ponudi joj da sjedne na klupu blizu vatre izjavljujući kako je siguran da se smrznula od hladnoće.

- Smrzavam se već više od mjesec dana - odgovori ona izgovarajući te riječi što je mogla prezirnije.

- Uzela je sama stolac i stavila ga podalje od nas. Sjedila; dok se nije ugrijala; zatim počeh gledati unaokolo i spazih nekoliko knjiga u ormaru; odmah ustade i dignu se na prste. Ja ih dohvati, ali su one stajale previsoko za nju. Njen rođak, nakon što je kratko vrijeme promatrao njen neuspjeli pokušaj, najzad skupi hrabrost da joj pomogne; ona raširi svoju haljinu i on je napuni knjigama koje mu dođoše prve pod ruku.

- Bio je to velik napredak za mladića. Nije mu zahvalila, ali je on ipak bio zadovoljan što je prihvatila njegovu pomoć i usudi se stati iza nje dok je prelistavala knjige, pa čak i sagnuti se i pokazati joj ono što mu se svidjelo na nekim starim slikama koje su bile u njima; ne zastraši ga ni ohol način na koji ona otrgnu list kad on stavi prst na njega, nego se zadovolji time što je stao malo natrag i promatrao nju umjesto knjigu. Ona nastavi čitati, ili tražiti nešto za čitanje. Njegova se pažnja postupno sasvim usredotoči na njene geste, svi lene kovčice; nije joj mogao vidjeti lice, a ni ona nije mogla vidjeti njega. On napokon, ne shvaćajući možda što čini, privučen kao leptir plamenom svijeće, prijede s gledanja na dodir; pruži ruku i pomilova jednu kovčicu, nježno kao pticu. Ona se ljutito okrenu kao da joj je zabio nož u vrat.

- Smjesta odlazi! Kako se usuđuješ dodirnuti me? Zašto stojiš tu? - povika ona prijezirnim tonom. - Ne podnosim te! Ako mi se približiš, otići ću opet gore.

- Gospodin Hareton se povuče, zbunjen da ne može biti više, i sjede vrlo tiho na klupu, a ona nastavi prevrtati listove još jedno pola sata; na kraju mi Earnshaw priđe i šapnu:

- Zillah, hoćeš li je zamoliti da nam čita? Dosadno mi je ne raditi ništa; i rado bih... mislim da bih je rado slušao kako čita! Nemoj reći da ja to želim, nego traži za sebe.

- Gospodin Hareton želio bi da nam čitate, gospodo - odmah joj kazah. - On bi to rado... bio bi vam vrlo zahvalan.

- Ona se namršti, pogleda nas i reče:

- Gospodin Hareton i svi vi trebate shvatiti da ja odbijam svaku tobožnju ljubaznost koju mi u svojoj dvoličnosti nudite! Prezirem vas i nemam ništa za reći nikomu od vas!

Kad sam bila spremna dati svoj život za samo jednu ljubaznu riječ, ili samo da vidim jedno od vaših lica, vi ste se svi držali po strani. Ali ne namjeravam vam se žaliti! Hladnoća me je natjerala ovamo, a ne želja da vas zabavljam, ni da uživam u vašem društvu.

- Što sam ja mogao učiniti? - poče Earnshaw. - Zašto sam ja kriv?

- Oh! Ti si iznimka - odgovori gospoda Heathcliff. - Ti mi nisi ni trebao.

- Ali ja sam se ponudio više puta, i pitao - reče on uz budujući se zbog njene drskosti - molio sam gospodina Heathcliffa neka me pusti da bdijem umjesto tebe...

- Šuti! Radije ću ići van, ili bilo kamo, radije nego da slušam tvoj neugodni glas! - reče ona.

- Hareton promrmlja da, što se njega tiče, može ići u pa kao! Skide pušku sa zida i više se nije ustručavao raditi ono što je obično i radio nedjeljom. Sad je govorio sasvim slobodno; ona uskoro osjeti potrebu da se povuče u svoju sa moću. Ali su otpočeli mrazovi, pa je uza svu svoju oholost bila prisiljena sve češće dolaziti u naše društvo. Ja sam se pobrinula da joj više ne dam prilike da prezire moju dobrodušnost; otad sam uvijek bila ukočena kao i ona. Nitko je od nas ne voli, a ona to i ne zaslužuje, jer čim joj se kaže i najmanja riječ, odmah se naroguši ne gledajući nikoga. Ona vrijeđa i samoga gospodara; gotovo ga izaziva da je udari, i koliko je on više kažnjava, toliko je ona otrovnija.

U prvi mah, kad sam čula što mi je Zillah ispričala, odlučih napustiti svoju službu, zakupiti neku kućicu i pozvati Catherinu da živi sa mnom; ali gospodin Heathcliff ne bi to dopustio, kao što ne bi dao ni Haretonu da živi u zasebnoj kući. Ne vidim nikakva izlaza, zasad, osim da se ona ponovno uda; ja sam u tome nemoćna.

Tako se završila priča gospode Dean. Unatoč liječnikovu proročanstvu, snaga mi se brzo vraća; i premda je sada tek druga nedjelja u siječnju, namjeravam za dan-dva odjahati do Orkanskih visova i obavijestiti svoga kućevlasnika da ću idućih šest mjeseci provesti u Londonu, te da, ako želi, može tražiti drugog zakupca za ovu kuću poslije listopada. Ne bih ni za što na svijetu ovdje proveo još jednu zimu.

Trideset i prvo poglavlje

JUČER je bilo vedro, mirno i hladno. Otišao sam u Orkanske visove, kao što sam i namjeravao. Moja me je domaćica zamolila da odnesem pisamce njenoj mladoj gospodarici; nisam odbio, jer ta valjana žena nije bila svjesna da ima ičega neobičnog u njenoj molbi. Prednja vrata bila su otvorena, ali su negostoljubiva kućna vrata bila zatvorena, kao i prilikom mog prvog posjeta. Zakucah i dozvah Earnshavva koji je bio među vrtnim gredicama; on skinu lanac s vrata i ja udoh. To je lijep seljački momak kakav se rijetko vida. Ovaj put sam ga osobito pažljivo promatrao. Ali on se očigledno nimalo ne trudi istaknuti svoje prirodne odlike.

Upitah ga je li gospodin Heathcliff kod kuće. On odgovori da nije, ali da će doći za objed. Bilo je jedanaest sati, i ja mu izrazilah svoju namjeru da uđem i pričekam ga; on nato odmah baci svoje oruđe i pode za mnom, više kao pas čuvar nego kao domaćinov zamjenik.

Udosmo zajedno; Catherina je bila tu korisno zaposlena pripremanjem povrća za objed. Doimala se turobnijom i potištenijom nego kad sam je prvi put vidio. Jedva je podigla oči da me pogleda i nastavila je svoj posao s istim nehatom prema uobičajenim oblicima ljubaznosti kao i prije; na moj poklon i moje "dobro jutro" nije ni odgovorila.

- Ona se ne doima baš tako ljubaznom - pomislih - kao što bi me gospoda Dean željela uvjeriti. Ona jest ljepotica, ali nije umiljati anđeo.

Earnshavv joj osorno reče neka odnese svoje stvari u kuhinju. - Oduzi ih ti - reče ona odgurnuvši ih od sebe čim je svršila posao; zatim ode i sjede na stolicu pokraj prozora pa poče izrađivati figure ptica i životinja od kore repe koja joj je bila u krilu. Pridoh joj pretvarajući se da želim pogledati vrt; i, kako mi se činilo, vješto joj bacih u krilo pisamce gospode Dean tako da Hareton nije vidio - ali me ona glasno upita: - Što je to? - I gurnu cedulju na pod.

- Pismo od vaše stare poznanice, domaćice u Grangeu - odgovorih joj, ljut što je otkrila moje ljubazno djelo, a i uplašen da se ne pomisli kako je pismo moje. Kad je to čula brzo se sagnu da ga uzme, ali je Hareton preteknu, ščepa ga stavi u svoj prsluk i reče da ga najprije mora vidjeti gospodin Heathcliff. Nato Catherina šutke okrenu lice od nas krišom izvadi svoju maramicu i prinese je očima; a njen rođak, nakon što se neko vrijeme borio da potisne svoje snažne osjećaje, izvuče pismo i grubo ga baci na pod pored nje. Catherina ga uze i poče ga žudno čitati; zatim mi postavi ne koliko razumljivih i nerazumljivih pitanja o stanovnicima svoga prijašnjeg doma; gledajući prema brdima, govorila je za sebe:

- Željela bih jahati svoju Mini ondje dolje! Željela bih se penjati tamo gore! Oh! Umorna sam... osjećam se kao živu tinju koju ne puštaju iz staje, Haretone! - I ona nasloni svoju lijepu glavu na prozorski okvir, napola zijevajući a napola uzdišući, i zamišljeno utonu u sjetu ne hajući i ne opažajući pramatramo li je.

- Gospodo Heathcliff - kazah joj, nakon što sam neko vrijeme sjedio nijem - vi ne znate da vas ja poznajem? I to tako intimno da mi se čini čudno što ne želite doći i razgovarati sa mnom. Mojoj domaćici nikad ne dosadi govoriti mi o vama i hvaliti vas. Ona će biti vrlo razočarana ako se vratim bez ikakvih vijesti o vama i od vas, osim da ste primili njeno pismo, bez ijedne riječi!

Te je riječi, čini se, iznenade i ona upita:

- Voli li vas Ellen?

- Jest, prilično - odgovorih oklijevajući.

- Morate joj reći - nastavi ona - da bih odgovorila na njezino pismo, ali nemam čime pisati; čak ni knjigu iz koje bih mogla istrnuti list.

- Nemate knjiga! - uzviknuh. - Kako možete živjeti ovdje bez njih, ako smijem pitati? Premda sam opskrbljen ve likom bibliotekom, često mi je vrlo dosadno u Grangeu; kad bi mi netko oduzeo knjige, bio bih očajan!

- Neprestano sam ih čitala dok sam ih imala - reče Catherina. - Gospodin Heathcliff nikad ne čita, pa mu je palo na pamet da uništi moje knjige. Ima već nekoliko tjedana kako nisam vidjela nijednu knjigu. Osim jednom kad sam

na Josephovo veliko nezadovoljstvo pregledala njegove teološke knjige; i jednom sam, Haretone, našla tvoju zbirku u tvojoj sobi... nekoliko latinskih i grčkih knjiga i nekoliko zbirki pripovijedaka i pjesama; sve su to moji stari prijatelji. Te posljednje donijela sam ovamo... ali ti si ih uzeo, kao što svraka skuplja srebrne žlice, iz ljubavi za kradom! One ti nisu ni od kakve potrebe; ili si ih možda sakrio iz podlog motiva da nitko ne uživa u njima kad ti ne možeš. Možda je tvoja zavist savjetovala gospodina Heathcliffa da me liši toga blaga? Ali većina je njih napisana u mome mozgu i otisnuta u mome srcu, njih me ne može nitko lišiti!

Earnshavv sav pocrvenje kad ču da je njegova rođakinja otkrila njegovu tajnu zbirku i mucajući poče ljutito poricati njene optužbe.

- Gospodin Hareton želi obogatiti svoje znanje - pritekoh mu u pomoć. - On vam ne zavidi na vašem znanju, nego vas želi sustići. Za nekoliko godina bit će vrlo obrazovan.

- I želi da ja za to vrijeme postanem nezalica - odgovori Catherina. - Jest, često ga čujem kako pokušava sricati i čitati i kako čini strašne pogreške! Željela bih da ponoviš onu staru baladu *Chery Chase*, kao što si učinio jučer, bilo je vrlo smiješno. Čula sam te; i čula sam kako prelistavaš rječnik da nadeš teške riječi, a zatim i kako psuješ jer nisi mogao pročitati njihovo objašnjenje.

Mladić je očito smatrao nepravednim što mu se ona podruguje zbog njegova neznanja, a zatim što mu se podruguje i zbog pokušaja da se iz neznanja izvuče. Bio sam njegova mišljenja; i sjećajući se anegdote koju mi je ispričala gospoda Dean o njegovu prvom pokušaju da se oslobodi tmine u kojoj je odgojen, rekoh joj:

- Ali, gospodo Heathcliff, svi smo bili početnici, svi smo se spoticali i teturali na početku; a da su nas naši učitelji prezirali, umjesto što su nam pomagali, mi bismo se spoticali i teturali i sada.

- Oh! - odgovori ona. - Ne želim ometati njegovo na predovanje; ali, ipak, on nema pravo prisvajati ono što je moje i činiti mi to smiješnim svojim grubim pogreškama i pogrešnim izgovorom! Te knjige, u prozi i u stihu, za mene su svete zbog dragih uspomena; i mrsko mi je što ih on unižava i oskrvnjuje svojim ustima! Osim toga, on je, kao za

pakost, izabrao moje najomiljenije knjige koje ja najviše volim iznova čitati.

Hareton je šutio minutu; mučio ga je osjećaj uvrede j gnjeva koji nije bilo lako potisnuti. Ustadoh i, s namjerom da mu pomognem u njegovoj zbunjenosti, stadoh na kućni prag pa počeh promatrati krajolik. On ustade i napusti sobu; ali uskoro se vrati noseći u rukama nešto knjiga koje baci Catherini u krilo i reče:

- Uzmi ih! Ne želim više nikada ni čuti ni misliti o njima, a ni čitati ih!

- Ne trebaju mi sad - odgovori ona - jer ću ih povezati s tobom i mrziti ih.

Ona otvori jednu koja je očito bila često prelistavana i pročita jedan odlomak, razvučeno poput početnika; zatim se nasmija i gurnu je od sebe. - Slušaj još - izazivački nastavi i pročita na jednak način stih jedne stare balade.

Ali Haretonovo samoljublje nije moglo izdržati daljnje mučenje i ja začuh, ne bez odobravanja, kako on ćuškom zaustavi njen zajedljivi jezik. Ta mala nesretnica učinila je sve što je mogla da uvrijedi ranjive, iako nekultivirane osjećaje svog rođaka, te je fizički argument bio jedini način da joj vrati milo za drago. Nakon toga on sakupi knjige i baci ih u vatru. Pročitao sam mu na licu veliki bol koji je osjećao što ih žrtvuje gnjevu. Zamišljao sam da se, dok su one gorjele, prisjećao zadovoljstva koje su mu već pružale i nada da će mu s vremenom donijeti veće zadovoljstvo i osjećaj likovanja; a činilo mi se da sam pogodio i motiv zbog kojeg se bio odao tajnom učenju. Bio je zadovoljan svakidašnjim radom i surovim životinjskim uživanjem dok se nije pojavila Catherina. Stid zbog njezina prijezira i nada da će zadobiti njenu potporu potaknuli su ga da teži za višim ciljevima. A ona, umjesto da ga štiti od nižeg života i potiče k višem, samo se podrugivala njegovim naporima da se obrazuje.

- To je sva korist koju nerazumna životinja kao što si ti može izvući iz njih! - povika Catherina sišući svoju povrijeđenu usnu i ljutito promatrajući plamenove.

- Jezik za zube - gnjevno odgovori on.

Njegovo uzbuđenje onemogućivalo mu je govoriti. Brzo pode k izlazu, te se sklonih da mu oslobodim put. Ali prije no što je i prekoračio prag, gospodin Heathcliff, koji je do-

šao puteljkom, susretne ga, stavi mu ruku na rame i zapita ga:

- Što se dogodilo, momče?

- Ništa, ništa - odgovori on i ode da se u samoći preda tuži i gnjevu.

Heathcliff pogleda za njim i uzdahnu:

- Bit će čudno ako samo sebi pokvarim planove - pro mrlja on ne primjećujući da sam ja iza njega. - Ali kad tra žim njegova oca u njegovu liku, nalazim nju svaki dan sve više! Otkud, dodavola, da je toliko nalik njoj? Patim i kad ga samo pogledam.

Obori pogled i zamišljeno ude. Na licu mu je bio nemi-ran, zabrinut izraz koji nikad prije nisam primijetio u njega, a doimao se i mršavijim. Kad ga vidje, njegova snaha odmah pobježe u kuhinju i ja ostadoh sam.

- Drago mi je što vidim da možete izlaziti, gospodine Lockwoode - reče on kao odgovor na moj pozdrav - iz se bičnih motiva, djelomično; kad bih vas izgubio, ne bih vam lako mogao naći zamjenika u ovoj pustinji. Često sam se pi tao što li vas je dovelo ovamo?

- Prolazni hir i ništa više, gospodine - glasio je moj od govor - a hir će me također otjerati odavde. Idem u London idući tjedan, pa sam vam došao reći kako nemam namjeru zadržati Thrushcross Grange nakon isteka dvanaestomje-sečnog roka na koji sam ga zakupio. Mislim da više nikad neću ondje stanovati.

- Tako; dosadilo vam je ovo progonstvo iz svijeta? Ali ako ste došli sa zahtjevom da vam odbijem nešto od ugovorene sume zato što nećete stanovati u Grangeu sve ugovoreno vrijeme, onda je vaš put uzaludan; nikad ne propuštam uzeti od svakoga sve što mi pripada.

- Nisam došao da mi se išta odbije od ugovorene sume - rekoh mu u velikoj ljutnji. - Ako želite, odmah ću vam platiti sve - i izvadih novčanik iz džepa.

- Ne, ne - odgovori on hladno. - Ostavit ćemo dovoljno da pokrijete dosadašnju zakupninu, u slučaju da se ne vrati te; ne žuri mi se toliko. Sjednite objedovati s nama; čovjek obično može dobro ugostiti onoga za kog je siguran da neće ponovno doći u posjet. Catherino, donesi pribor za jelo; gdje si ti?

Catherina se pojavi noseći poslužavnik s noževima i viličama.

- Ti objeđuj s Josephom - šapnu joj Heathcliff - i ostani u kuhinji dok gost ne ode.

Izvršila je njegovu naredbu vrlo točno. Možda nije ni bila u iskušenju da je ne ispuni. Živeći među prostacima i čovjekomrscima, ona vjerojatno nije bila kadra cijeniti bolje ljude ni kad ih sretne.

Između namrgođenog i šutljivog Heathcliffa, s jedne strane, i Haretona, sasvim nijemog, s druge, objed mi je prošao u neraspoloženju, pa sam se brzo oprostio s njima. Želio sam izići na stražnja vrata da bih još jednom vidio Catherinu i da bih malo bocnuo starog Josepha, ali Hareton dobi naređenje da dovede moga konja i domaćin me osobno otprati do vrata, pa tako nisam mogao ispuniti svoju želju.

"Kako je sumoran život u toj kući!" - mislio sam jašući. - Stvarnost bi bila romantičnija od bajke za gospodu Linto-na Heathcliffa da smo se ona i ja zavoljeli, kao što je njena dobra dadilja željela, i odselili zajedno u bučnu atmosferu grada.

Trideset i drugo poglavlje

GODINA 1802. - U rujnu ove godine bio sam pozvan da opustošim lovište nekog mog prijatelja na sjeveru. Putujući njegovoj kući, neočekivano sam se našao petnaest milja od Gimmertona. Konjušar neke krčme na putu držao je vjedro vode i pojiо moje konje, kad se pojavije jedna kola natovarena vrlo zelenom zobi, tek požnjevenom, i on mi reče:

- Ta su kola iz Gimmertona, siguran sam! Oni uvijek žanjaju tri tjedna poslije ostalog svijeta.

- Gimmerton? - ponovih. - Moj boravak u tom kraju već je u mom sjećanju bio postao nejasan poput sna. - Ah, znam! Koliko je to daleko odavde?

- Otprilike četrnaest milja preko brda, i to lošeg puta - odgovori on.

Obuze me iznenadna želja da posjetim Thrushcross Grange. Još nije bilo podne, pa sam mislio da mogu isto tako dobro provesti noć pod svojim krovom kao i u nekoj krčmi. Mogao bih ondje ostati jedan dan i urediti svoje stvari s kućevlasnikom, pa si tako uštedjeti trud da ponovno dolazim u taj kraj. Nakon što sam se malo odmorio, kazah svom sluzi neka se raspita za put. Uz velik napor za naše konje uspjeli smo stići u selo otprilike za tri sata.

Slugu sam ostavio u selu i produžio niz dolinu sam. Siva crkva doimala se još sivljom, a osamljeno groblje još osamljenijim. Opazio sam gomilu ovaca koje su pasle nisku travu po grobovima. Bilo je ugodno toplo vrijeme - odveć toplo za putovanje; ali vrućina mi nije smetala da uživam u divnom pogledu na okolna brda i doline. Da je bio kolovoz, siguran sam, doveli bi me u iskušenje da provedem cio mjesec u tom osamljenom kraju. Zimi ništa tužnije, ljeti ništa božanstvenije od tih dolinica zatvorenih brdima i tih brežuljaka i padina obraslih vriesom.

Stigoh u Grange prije sunčeva zalaska. Zakucah na vrata - nisu me čuli. Ukućani su se bili povukli u stražnji dio kuće,

što sam zaključio po tankom plavom dimu koji se vijugao iz kuhinjskog dimnjaka. Ujahah u dvorište. U predvorju je djevojčica od devet ili deset godina sjedila i plela, a na stubama se odmarala postarija žena i zamišljeno pušila lulu.

- Je li gospoda Dean unutra? - upitah tu ženu.
- Gospoda Dean? Nije! - odgovori. - Ona ne stanuje ovdje, ona je u Visovima.
- Jeste li vi domaćica?
- Jesam, ja čuvam kuću.
- Ja sam gospodin Lockwood, gospodar. U koju bih se sobu mogao smjestiti? Namjeravam ovdje prenoćiti.
- Gospodar! - iznenađeno povika ona. - Tko bi se na dao da ćete doći? Trebali ste javiti. Nijedan kutak u kući nije namješten ni prozračen!

Ona odloži svoju lulu i požuri unutra, a djevojčica ode za njom. Udoh i ja. Brzo sam uočio da je njen izvještaj točan i da je ona bila sva smetena zbog moga neželjenog dolaska, te joj kazah neka se smiri. Ići ću u šetnju, a neka mi ona za to vrijeme spremi jedan kut u salonu da bih u njemu večerao, i spavaću sobu. Veliko čišćenje nisam zahtijevao, nego samo dobru vatru i suhu posteljinu. Činilo se da je voljna učiniti sve što je najbolje mogla, iako je vatru u kaminu razgrnula metlom umjesto žaračem i mnogi drugi kućni pribor pogrešno upotrijebila. Ipak sam otišao uzdajući se da će mi spremiti mjesto gdje ću se odmoriti kad se vratim.

- Je li sve u redu u Visovima? - upitah je.
- Jest, koliko znam! - odgovori ona žurno noseći posudu s pepelom.

Pitao bih je zašto je gospoda Dean napustila Grange, ali je bilo nemoguće zadržavati je u takvu uzbuđenju, te se okrenuh i izidoh. Šetao sam polako, iza mene je sjalo sunce na zalasku, a ispred mene se dizala blaga mjesečina. Kad sam izišao iz parka i počeo se penjati kamenitim sporednim putom koji vodi domu gospodina Heathcliffa, sunce je već bilo zašlo, a mjesec je postao jasniji. Prije no što sam došao do mjesta odakle se vidjela kuća, od dana je ostalo samo svjetlo boje jantara na zapadnom nebu, ali sam na jasnoj mjesečini vidio svaki kamenčić na puteljku i svaku travku. Nisam se morao ni penjati preko vrata ni kucati na njih - odmah su popustila pod mojom rukom. To je velik napre-

dak, pomislih. Primijetio sam još jedan, zahvaljujući svojem nosu: miris šeboja i voća osjećao se u zraku.

I vrata i prozorski kapci bili su otvoreni; a ipak, kao što je običaj u područjima s rudnicima ugljena, lijepa, crvena vatra osvijetljivala je ognjište; uгода koju ona pruža oku čini snošljivim višak topline koji stvara. Kuća Orkanskih visova tako je velika da ukućani imaju dovoljno prostora da se povuku izvan njezina dosega; i doista, oni ukućani koji su bili unutra sjedili su pored prozora. Mogao sam ih vidjeti i čuti prije no što sam i ušao, te sam stao, promatrao ih i slušao; na to me je naveo osjećaj radoznalosti i zavisti koji je sve više rastao što sam dulje stajao tu.

- *Su - pro - tno!* - reče glas milozvučan kao srebrno zvonce. - Ovo je treći put otkad ti to ponavljam, neznalice! Ovo je posljednji put. Trudi se zapamtiti, ili ću ti počupati kosu!

- *Suprotno* - odgovori drugi glas, dubokim ali snažnim tonom. - A sad, poljubi me jer tako dobro pazim.

- Ne, najprije pročitaj sve bez ijedne greške.

Muški sugovornik počeo čitati; bio je to mlad čovjek, otmjeno odjeven; sjedio je za stolom s knjigom ispred sebe. Njegovo lijepo lice sjalo je od zadovoljstva, a oči su mu nestrpljivo lutale s otvorene knjige na malu bijelu ruku na njegovu ramenu koja ga je udarala po obrazu kad god je njena vlasnica primijetila te znakove nepažnje. Vlasnica ruke stajala je iza mladića; njeni plavi svijetli uvojci miješali su se povremeno s njegovim crnim pramenovima dok se saginjala da mu pomogne pri učenju; a njeno lice - bilo je dobro što joj nije mogao vidjeti lice jer inače ne bi mogao ni toliko paziti na čitanje. Ja sam ga mogao vidjeti, i grizao sam usnu od bijesa što sam propustio priliku koju sam mogao imati da činim i nešto drugo, a ne samo da zurim u tu nasmijanu ljepotu.

Sat se završi, ne bez pogrešaka; ali učenik zatraži nagradu i dobi barem pet poljubaca koje on, naravno, darežljivo vrati. Zatim su krenuli ka vratima; po njihovu razgovoru ocijenih da namjeravaju izići i prošetati pustom. Mislio sam da bi me Hareton Earnshaw osudio u svom srcu, ako ne i riječima, na najdublju jamu pakla da sam tada pokazao svoju nepoželjnu osobu u njegovoj blizini, te se, osjećajući

podlu zavist, odšuljah unaokolo da potražim pribježište kuhinji. I ondje je ulaz bio otvoren. Na pragu je sjedila moj stara prijateljica Nelly Dean, šila i pjevala pjesmu koju je jedan glas iz kuhinje često prekidao grubim prijezrnim i netrpeljivim riječima, nimalo muzikalno izgovorenim.

- Radije bih slušao psinke od jutra do mraka nego tvoje pjevanje - reče netko iz kuhinje kao odgovor na Nellyne riječi koje nisam čuo. - To je strahovita sramota što ne mogu otvoriti svetu knjigu a da vi ne počnete pjevati u slavu sotone i svih ostalih nevaljalstava na svijetu! Oh! Vi ste ništarija, a i ona također; siromah mladić bit će izgubljen zbog vas dvije. Siromah mladić! - ponovi on s teškim uzdahom. - On je očaran, siguran sam u to! O, Gospode, sudi im, jer nema ni zakona ni pravde u onih koji upravljaju svijetom!

- Nema! Jer bismo mi inače, po vašemu mišljenju, bili stavljeni na lomaču - odgovori pjevačica. - Ali, šutite, starce, čitajte svoju Bibliju kao kršćanin i ne osvrćite se na ono što ja radim. Ovo je "Udaja lijepe Ane"... divna melodija... I uz nju se pleše.

1

Gospoda Dean upravo htjede opet zapjevati, kad joj ja pridoh. Odmah me prepozna, skoči na noge i uzviknu:

- Bog vas blagoslovio, gospodine Lockvoode! Kako ste došli na tu pomisao da se ovako vratite? Sve je zatvoreno u Thrushcross Grangeu. Trebalo nas je izvijestiti!

- Već sam uredio da se smjestim ondje za onoliko koliko kanim ostati - odgovorih joj. - Sutra opet odlazim. Recite, kako to da ste se preselili ovamo, gospodo Dean.

- Zillah je napustila službu, pa mi je gospodin Heathcliff odmah nakon vašeg odlaska u London poručio da dođem i da ostanem dok se vi ne vratite. Ali, udite, molim! Jeste li dopješačili večeras iz Gimmertona?

- Iz Grangea - odgovorih - i dok mi oni spremaju sobu za prenoćište, došao sam svršiti posao koji imam s vašim gospodarom, jer ne mislim da ću uskoro imati drugu takvu priliku.

- Kakav posao, gospodine? - upita Nelly uvodeći me u kuću. - On je izišao i neće se uskoro vratiti.

- Oko zakupnine - odgovorim.

- Oh, pa to trebate svršiti s gospodom Heathcliff, ili bolje sa mnom. Ona još nije vična tim poslovima, ja ih radim za nju; nema tko drugi.

pogledah je iznenađeno.

- Ah! Vi niste čuli o Heathcliffovoj smrti - nastavi ona.

- Heathcliff umro! - uzviknuh iznenađen. - Kad?

- Prije tri mjeseca; sjednite, dajte mi šešir; sve ću vam ispričati. Ali, čekajte, vi niste ništa jeli?

- Ne treba mi ništa. Naručio sam večeru kod kuće. Sjednite i vi. Tko bi mislio da je on umro! Dajte da čujem kako se to dogodilo. Kažete kako ne očekujete da će se oni brzo vratiti... mislim, mladi par?

- Ne očekujem... grdim ih svaku večer jer ostaju tako kasno u pustari; ali oni ne mare mnogo za ono što ja kažem. Bar da popijete malo našeg starog piva, dobro će vam činiti; izgledate umorno.

Ona požuri donijeti prije no što sam mogao odbiti; čuh Josepha gdje joj reče: - Zar to nije strašna sramota da imate ljubavnike u vašim godinama? I da ih pojite iz gospodareva podruma! Stidim se što mirno gledam takav prizor.

Ona se ne zaustavi da mu odgovori, nego se odmah vrati noseći vrč pjenušava pića koje sam, čim sam ga kušao, pohvalio kako se pristoji. A zatim mi je ispričala svršetak Heathcliffove povijesti. Imao je, kako ona reče, "čudan" kraj. - Pozvana sam u Orkanske visove dva tjedna nakon vašega odlaska - počeo ona pričati - i zbog Catherine rado se odazvah tom pozivu. Tako se mnogo bila promijenila poslije našeg rastanka. Gospodin Heathcliff nije mi objasnio zašto je donio novu odluku o mome stanovanju, samo mi je rekao da sam mu potrebna, da mu je dosadilo vidati Catherine i da se moram smjestiti u mali salon i boraviti u njemu preko dana zajedno s Catherineom. Bilo mu je dovoljno što ju je morao vidati jedanput ili dvaput na dan. Njoj se, čini se, svidio taj raspored. Malo-pomalo krišom sam joj donijela mnoštvo knjiga i drugih predmeta koji su joj služili za zabavu u Grangeu; nadala sam se da će nam biti prilično udobno. Ali ta nada nije dugo trajala. Catherine, zadovoljna u početku, uskoro postala razdražljiva i nemirna. Bilo joj je zabranjeno da izlazi izvan vrta, i kad je došlo proljeće, to ograničenje kretanja podnosila je vrlo teško. Zbog posla po kući bila sam je prisiljena često ostavljati, te se ona žalila na samoću. Radije se svađala s Josephom u kuhinji nego sjedila na miru u samoći. Nisam poklanjala pažnju njihovim svađa-

ma. Hareton je također često bio prisiljen dolaziti u kuhinju, kad god je gospodaru trebala velika soba za osobnu upotrebu. Ali iako je u početku izlazila iz kuhinje kad god bi on ušao, ili mirno prilazila da mi pomogne u mojim poslovima i nije ga ni gledala ni oslovljavala, i premda je on uvijek bio natmuren i šutljiv, nakon nekog vremena promijenila je svoje ponašanje i više ga nije ostavljala na miru; neprestano mu se obraćala, pravila dosjetke na račun njegove gluposti i lijenosti, izražavala čuđenje što živi takvim životom - što sjedi cijelu večer buljeći u vatru i drijemajući.

- Zar ne, Elleno, on živi kao pas - reče jednom - ili kao teretni konj. Radi svoj posao, jede svoju hranu i vječito spava! Njegov um zacijelo je prazan. Sanjaš li ti ikad, Haretone? A ako kojim slučajem sanjaš, o čemu sanjaš? Ali ti nisi kadar ni odgovoriti mi.

Zatim ga pogleda, a on niti otvori usta, niti je pogleda.

- On možda sada sanja - nastavi ona. - Trgnuo je rame nom kao što pas Juno trza svojim. Upitaj ga, Elleno.

- Gospodin Hareton će zamoliti gospodara da vas otjera gore u sobu ako se ne budete pristojno ponašali - rekoh joj.

Hareton je ne samo trgnuo ramenom, nego je bio stisnuo i šaku, kao da je bio u iskušenju da je upotrijebi.

- Znam zašto Hareton nikad ne govori kad sam ja u kuhinji - rekla je drugom zgodom. - Boji se da ću mu se smijati. Elleno, što ti misliš o tome? Jednom je počeo učiti čitati i, zato što sam mu se narugala, spalio je knjige i prestao učiti; nije li bio budala?

- Niste li vi bili zli - rekoh joj. - Odgovorite mi.

- Možda i jesam - nastavi ona - ali nisam očekivala da će on biti tako lud. Haretone, ako ti dam knjigu, bi li je ti sad uzeo? Pokušat ću!

Ona mu stavi u ruku onu koju je čitala u tom trenutku; on je baci i promrmlja da će joj, ako ne prestane, zavrnuti šiju.

- Dobro, staviti ću je ovdje - reče ona - u stolnu ladicu, i idem spavati.

Zatim mi šapnu neka gledam hoće li je uzeti, i ode. Ali on nije prilazio ni blizu knjizi. Kad sam joj to ujutro kazala, bila je razočarana. Vidjela sam da joj je žao što je on vječito natmuren, i ravnodušan; grizla ju je savjest jer ga je zastrašila i odvratila od učenja; u tome je posve uspjela. Ali sad se

počela truditi da pronade način kako da popravi učinjeno zlo; dok bih glačala ili radila neki drugi posao koji nije zahtijevao kretanje, a koji nisam mogla raditi u malom salonu, ona bi donijela neku zanimljivu knjigu i glasno mi je čitala. Ako bi Hareton bio tu, zaustavila bi se na kakvu zanimljivu mjestu i ostavila otvorenu knjigu u kuhinji. To je učinila nekoliko puta, ali Hareton bijaše tvrdoglav kao mazga i nije se hvatao na njen mamac. Za kišovita vremena pušio je s Josephom; sjedili su kao automati, s obje strane ognjišta; stariji je srećom bio odveć gluh da bi čuo Catherinine zlobne gluposti, kao što bi on to nazvao, a mladi se trudio što je bolje mogao da se čini kao da ne obraća pažnju na to što ona radi i govori. Za lijepa vremena Hareton je odlazio u lov, a Catherina je zijevala i uzdisala, tjerala me da joj pričam, a čim bih ja počela, otrčala bi u dvorište ili vrt, i kao posljednjem sredstvu pribjegla bi plaču govoreći da joj je dosadio život, da je njen život beskoristan.

Gospodin Heathcliff, koji je izbjegavao društvo, gotovo je otjerao Eamshawa iz svoje odaje. Zbog jedne nezgode na početku ožujka Earnshaw se nekoliko dana nije micao iz kuhinje. Eksplozirala mu je bila puška dok je bio sam u brdima i jedan komadić ranio mu je ruku, pa je izgubio dosta krvi prije no što je stigao kući. Zbog toga se morao držati kuhinje dok opet nadoknadi izgublenu krv. Catherini se, čini se, sviđalo što može biti neprestano u njegovu društvu; u svakom slučaju, mrzila je svoju sobu više no ikad, pa me je često tjerala neka radim neki posao dolje u kuhinji da bi mi se ona mogla pridružiti.

Na uskršnji ponedjeljak Joseph je otjerao stoku na sajam u Gimmerton. To poslijepodne bila sam zauzeta glačanjem rublja u kuhinji. Earnshavv je, mrgodan kao i obično, sjedio pored ognjišta, a moja mlada gospodarica, da bi joj prošlo vrijeme, šarala je po prozorskim oknima; za to je vrijeme pjevušila, nešto mrmljala i bacala brze, bijesne i nestrpljive poglede u smjeru svog rođaka koji je mirno pušio i gledao u vatru. Kad sam joj rekla da mi smeta jer mi zaklanja svjetlo, ona priđe ognjištu. Nisam obraćala pažnju na to što je radila, ali sam je uskoro čula gdje govori Haretonu:

- Haretone, otkrila sam da želim... da se radujem... da bih rado sad da mi budeš rođak i da nisi tako osoran i grub prema meni.

Hareton ne odgovori.

- Haretone, Haretone, Haretone! Čuješ li? - produži ona.
- Gubi se! - promrmlja on s neumoljivom grubošću.
- Dopusti mi da uzmem tu lulu - reče ona, oprezno is pruži ruku i uze mu je iz usta.

Prije no što je mogao i pokušati ponovno uzeti lulu, ona je razbi i baci u vatru. On progunda neku kletvu i uze drugu lulu.

- Prestani - povika ona - najprije me slušaj, a ne mogu ti govoriti dok mi pušeš te oblake dima u lice.

- Idi dodavola - povika on ljutito - i ostavi me na miru.

- Ne - uporno produži ona. - Neću, ne znam što da učinim da bi ti sa mnom razgovarao; ti me jednostavno ne želiš shvatiti. Kad ti kažem da si glup, to ne znači ništa; to ne znači da te prezirem. Hajde, pogledaj me, Haretone, ti si moj rođak, pa trebaš to priznati.

- Ne želim imati nikakva posla s tobom, ni s tvojom bezobraznom ohološću ni s tvojim prokletim podrugivanjem! - odgovori on. - Prije bih otišao u pakao nego što bih te ikada opet pogledao. Odlazi od mene... odmah!

Catherina se namršti, vrati se prozoru, ugrize se za usnu i pokuša pjevušenjem jedne vesele melodije prikriti da joj se plače.

- Gospodine Haretone, trebate se sprijateljiti s vašom rođakinjom - upletoh se - jer se ona iskreno kaje za svoju drskost. To bi vam činilo samo dobro; postali biste sasvim drugi čovjek kad biste je prihvatili za svoju družicu!

- Družicu! - povika on. - Pa ona me mrzi i ne smatra me dostojnim ni da joj čistim obuću! Ne; i kad bih time mogao postati kralj, ne bih se više nikad izložio njezinu podsmijehu tražeći njeno prijateljstvo.

- Ne mrzim ja tebe, nego ti mene! - zaplače Catherina ne mogavši više kriti svoju bol. - Ti me mrziš isto koliko i gospodin Heathcliff, čak i više.

- Prokleta lažlj ivice - povika Earnshaw - zašto sam ga onda ljutio sto puta držeći tvoju stranu? Iako si me prezirala i podrugivala mi se, i... ako mi i dalje budeš dosađivala, otići ću, i reći mu da si me istjerala iz kuhinje!

- Nisam znala da si bio na mojoj strani - odgovori ona i obrisa suze - i bila sam nesretna i ogorčena na sve; ali sad

ti zahvaljujem i molim te da mi oprostiš. Što drugo mogu učiniti?

Vrati se ognjištu i iskreno mu pruži ruku. On se namrgodi i natmuri kao olujni oblak, odlučno stisnu šake i ne podigne pogled s poda. Sigurno je Catherina intuitivno pogodila da ga je tvrdoglava upornost, a ne mržnja, poticala da bude tako nepopustljiv, pa se nakon trenutnog oklijevanja sagnu i nježno ga poljubi u obraz. Mala nevaljalica mislila je da je nisam vidjela, pa se vrati svome mjestu uz prozor kao da ništa nije učinila. Prijekorno zavrtjeh glavom, a ona pocrvenje i šapnu mi:

- Pa što sam mogla drugo učiniti, Elleno? Nije se htio rukovati, a nije me htio ni pogledati, morala sam mu na neki način pokazati da ga volim... da želim da budemo prijatelji.

Je li poljubac uvjerio Haretona, ne mogu reći; nekoliko minuta trudio se ne pokazati svoje lice, a kad je najzad podigao glavu, nije znao u velikoj neprilici kamo svrnuti pogled.

Catherina je bila zauzeta umatanjem jedne lijepe knjige u bijeli papir, a zatim je omot zavezala vrpcom, adresirala ga "Gospodinu Haretonu Earnshavvu" i zamolila me da mu ja u njeno ime uručim taj dar.

- I reci mu, ako primi ovu knjigu, da ću ga naučiti da je pravilno čita - reče ona. - A ako je ne primi, da ću izići i otići gore i da ga više nikad, nikad neću uznemirivati.

Odnosoh knjigu i ponovih poruku, praćena zabrinutim pogledom svoje naredbodavke. Haretoneve šake još su bile stisnute, te mu je stavih na koljeno. On je ne odgurnu. Vratih se po svome poslu. Catherina sjede na stol, podupre lice rukama i zamisli se, ali kad ču šuškanje papira, dok je on odmetao knjigu, ustade i šutke sjede kraj svoga rođaka. On zadrhta, a onda mu se lice ozari; sva njegova grubost i zlovolja iščeznuše. U početku nije mogao skupiti hrabrost da progovori ijednu riječ kao odgovor na njen upitni pogled i molbu koju je prošaptala:

- Haretone, reci da mi opraštaš, molim te. Ta mala riječ učinit će me sretnom.

On promrmlja nešto nerazumljivo.

- I bit ćeš mi prijatelj?

- Stidjela bi me se cijelog svog života, i to utoliko više ukoliko bi me bolje upoznala, a ja to ne bih mogao podnositi.

- Znači, nećeš mi biti prijatelj? - reče ona s milim osmi-
jehom i primaknu mu se još bliže.

Ništa više nisam jasno čula od njihova razgovora, ali kad
sam se okrenula i pogledala ih, vidjela sam dva ozarena lica
nagnuta nad otvorenu knjigu, te nisam sumnjala da su obje
strane potpisale primirje i da su neprijatelji postali nepoko-
lebljivi saveznici.

Knjiga koju su čitali bila je puna divnih slika; zaneseni
njima, a i zbog toga što je bilo ugodno sjediti jedno uz dru-
go, nisu se maknuli sa svog mjesta sve dok Joseph nije do-
šao. Siromah čovjek zapanjio se kad je vidio Catherinu da
sjedi na istoj klupi na kojoj i Earnshavv i da drži ruku na nje-
govu ramenu. Bio je zaprepašten što njegov ljubimac podno-
si njenu prisutnost; toliko ga je dirnulo da cijelu večer nije
dobacio ni jednu napomenu o tome. Njegovo uzbuđenje oči-
tovalo se samo u dubokim uzdasima dok je stavljao Bibliju
na stol i pokrivao je prljavim novčanicama iz svog novčani-
ka, koje je dobio za prodanu stoku. Napokon pozva Hare-
tona.

- Oduzi ovo gospodaru, momče, i ostani ondje. Ja idem
gore u svoju sobu. Ova jazbina više nije prikladna za nas
muškarce. Moramo je napustiti i tražiti neku drugu.

- Hajde, Catherino, i mi je moramo napustiti - rekoh ja.
- Gotova sam s glačanjem; krenimo.

- Nema još ni osam sati! - odgovori ona dižući se nevolj-
ko. - Haretone, ostavit ću ovu knjigu na ploči kamina i do-
nijet ću sutra još nekoliko drugih.

- Sve knjige koje donesete odnijet ću u veliku sobu - reče
Joseph - i bit će čudo ako ih ikad opet vidite, te možete radi-
ti što hoćete!

Cathy zaprijeti da će njegova biblioteka platiti za njezi-
nu; osmjehnu se Haretonu pa pjevušeći izide i ode gore, vje-
rojatno lakša i veselija no što je ikad prije bila pod ovim
krovom, osim, možda, za svojih prvih posjeta Lintonu.

Bliskost koja je tako započela brzo je rasla usprkos pri-
vremenim prekidima. Nije bila dovoljna samo obična želja
pa da Earnshavv postane obrazovan čovjek, a moja mlada
gospodarica nije bila ni filozof ni uzor strpljenja. Ali kako
su oboje težili istom cilju - jedno željno i voljno cijeniti, a
drugo željno poštovanja - uspjeli su ga napokon i ostvariti.

Vidite, gospodine Lockwoode, bilo je prilično lako osvo-
jiti srce gospode Heathcliff. Ali sad mi je drago što to niste
pokušali. Njihovo vjenčanje bit će kruna svih mojih želja.
Neću nikomu zavidjeti na dan njihove svadbe; tada od mene
neće biti sretnije žene u cijeloj Engleskoj!

li

i

Trideset i treće poglavlje

SUTRADAN, kako još nije bio kadar baviti se svojim uobičajenim poslovima, Earnshaw ostade u blizini kuće, i ja brzo uvidjeh da više neću moći svoju štíćenicu držati pored sebe.

Sišla je prije mene i izišla u vrt gdje je vidjela svog rođaka da radi neki lijep posao. Kad sam otišla pozvati ih na doručak, vidjela sam da ga je bila nagovorila neka iskrči jedan veliki komad zemlje obrastao ribizima i ogrozdovim grmljem, i oboje su bili zauzeti planovima kako da tu presade biljke donesene iz Thrushcross Grangea.

Užasnula sam se kad sam vidjela kolika je pustoš napravljena za samo pola sata. Šiblje crnih ribiza volio je Joseph kao zjenicu svog oka, a Catherini je palo na pamet da izabere mjesto za cvjetnu lijehu baš usred njega.

- To je previše! - uzviknuh. - Sve će to Joseph pokazati gospodaru čim primijeti. I kakvu ispriku možete naći što ste uzeli toliku slobodu da to učinite? Svi ćemo se zbog toga loše provesti! Gospodine Haretone, čudim se da niste imali više pameti nego da napravite takvu štetu, samo zato što je ona to htjela.

- Zaboravio sam da je to Josephovo - odgovori Earnshaw, prilično zbunjeno. - Reći ću mu da sam to ja učinio.

Uvijek smo objedovali zajedno s gospodinom Heathcliffom. Ja sam obavljala ulogu domaćice pri pripremanju čaja i dijeljenju jela, te sam bila potrebna pri stolu. Catherina je obično sjedila pored mene, ali je tog dana sjela bliže Haretonu; odmah sam shvatila da će isto tako malo kriti svoje prijateljstvo, kao što je krila i svoje neprijateljstvo.

- Pazite da više ne razgovarate sa svojim rođakom i ne obraćajte veliku pažnju na njega - brzo joj šapnuh kad uđosmo u sobu - jer bi to sigurno smetalo gospodinu Heathcliffu i on bi se razbjesnio na vas oboje.

- Pazit ću - odgovorila je.

Minutu poslije već se priljubila uz Haretona i zabadala mu jaglac u kašu.

On se za stolom nije usuđivao razgovarati s njom, jedva ju je smio pogledati, ali ona ga je i dalje zadirkiвала, tako da se dvaput umalo nasmijao. Namrštih se; ona pogleda gospodara, ali njegove misli, obuzete nečim drugim, bile su daleko od društva u kojem se nalazio, što se jasno vidjelo po izrazu njegova lica. Catherina se uozbiljila na trenutak i promatrala ga s najvećom pažnjom; a zatim ponovno otpoče sa svojim zabadanjem. Hareton se, na kraju, prigušeno nasmija. Gospodin Heathcliff se trgnu, pogled mu brzo prijeđe preko naših lica. Catherina, kao i obično, dočeka njegov pogled s izrazom nervoze i prkosa.

- Dobro je što sjediš izvan dosega moje ruke - uzviknu on. - Koji ti je vrug da neprestano buljiš u mene tim svojim paklenim očima? Spusti pogled i više me ne podsjećaj da po stojiš. Mislio sam da sam te izliječio od smijeha.

- To sam se ja nasmijao - promrmlja Hareton.

- Što kažeš? - upita gospodar.

Hareton spusti pogled u tanjur i ne ponovi svoje priznanje. Gospodin Heathcliff se zagleda u njega na trenutak, a zatim šutke nastavi svoj doručak i svoje prekinuto razmišljanje. Bili smo već pri kraju doručka; ono dvoje mladih bili su se oprezno udaljili jedno od drugoga, te sam mislila da će ostatak doručka proći u miru, kad se Joseph pojavio na vratima. Njegova drhtava usna i gnjevan pogled pokazivali su da je vidio što je učinjeno njegovu dragocjenom grmlju. Sigurno je bio opazio Cathy i njezina rođaka na mjestu zločina prije no što je i pregledao što su učinili. Vilice su mu se micale kao u krave dok preživava, te se jedva razumjelo što govori.

- Isplatite me pa odmah odlazim! Mislio sam i umrijeti ovdje gdje sam služio šezdeset godina. Namjeravao sam svoje knjige i ostale stvarčice premjestiti u potkrovlje i tako radi mira prepustiti kuhinju njima. Bilo mi je teško napustiti svoje mjesto pored ognjišta, ali sam ipak mislio da to mogu podnijeti! Ali sada mi je ona oduzela i moj vrt, a to, gospodaru, zaista ne mogu podnijeti. Vi ćete možda pristati na jaram i naviknuti se na njega... ali ja neću, star sam pa se ne mogu navikavati na nove terete. Radije bih zarađivao ovo malo hrane što mi za život treba tucajući kamen na putu!

- No, no, blesane, budi kratak - prekinu ga Heathcliff. - Što te je uzbudilo? Neću se miješati ni u kakve svađe između tebe i Nelly. Što se mene tiče, ona te može baciti u ugljenaru.

- Ne žalim se na Nelly! - odgovori Joseph. - Ne bih napustio ovo mjesto zbog Nelly... iako je ona bijednica. Hvala Gospodu! *Ona* nije kadra općiniti ničiju dušu. Ona nikad nije bila tako lijepa da bi tko trčao za njom. Evo, ova grozna bestidna ženska ovdje općinila je našeg mladića svojim očima i drskim ponašanjem... tako da mi to kida srce! On je zaboravio sve što sam učinio za njega i otišao je i prekopao cio red najboljih ribiza u vrtu! - Joseph počeo glasno jadikovati svladan osjećajem da mu je učinjena nepravda, a i Earnshawovom nezahvalnošću i opasnošću u kojoj se taj mladić našao.

- Je li ta budala pijana? - upita Heathcliff. - Haretone, žali li se on to na tebe?

- Iskopao sam nešto malo ribizova grmlja, ali ću ga opet zasaditi - odgovori mladić.

- A zašto si ga iskopao?

Catherina se mudro umiješa. - Htjeli smo ondje zasaditi neko cvijeće. Ja sam jedina kriva jer ja sam mu rekla neka to učini.

- A tko je, dodavola, dao *tebi* dopuštenje da ovdje dirneš i jedan grm? - upita njen svekar vrlo iznenađeno. - I tko je naredio *tebi* da je slušaš? - doda on obraćajući se Haretonu.

Hareton je šutio. Njegova rođakinja odgovori: - Ne bi trebalo žaliti zbog nekoliko metara zemlje za cvijeće, kad ste mi uzeli svu moju zemlju!

- Tvoju zemlju, bezobraznice! Ti je nikad nisi ni posjedovala - reče Heathcliff.

- I moj novac - nastavi ona drsko odgovarajući na njegov bijesan pogled i žvačući komadić kruha koji joj je ostao od doručka.

- Umukni! - povika on. - Dovrši doručak i odlazi!

- I Haretonovu zemlju i njegov novac - produži ona odvažno. - Hareton i ja smo sada prijatelji; i reći ću mu sve o vama!

Gospodar kao da se zapanjio na trenutak, priblijedi i ustade, gledajući je sve vrijeme s izrazom strašne mržnje.

- Ako me udarite, Hareton će vam vratiti - reče ona - najbolje će biti da sjednete.

- Ako te Hareton ne izbací iz sobe, poslat ću ga k đavolu - zagrmje Heathcliff. - Prokleta vještica! Zar se usuđuješ podbadati ga protiv mene? Izbaci je! Čuješ li! Otjeraj je u kuhinju! Ubit ću je, Elleno Dean, ako je pustiš da mi ponovno dođe pred oči, ubit ću je!

Hareton je šaptom pokuša nagovoriti da ode.

- Odvuci je! - razbješnjeno viknu. - Što stojiš tu i plačeš? - i primaknu se da osobno izvrši svoju naredbu.

- On vas više neće slušati, zli čovječe - reče Catherina. - I uskoro će vas mrziti isto toliko koliko i ja.

- Šuti! Šuti! - prijekorno šapnu mladić. - Ne želim čuti da mu tako govoriš. Dosta!

- Ali ti nećeš dopustiti da me on udari? - povika ona.

- Hajde, požuri - šapnu on vrlo ozbiljno.

Ali već je bilo kasno; Heathcliff je ščepa.

- Sad *ti* odlazi! - reče Heathcliff Earnshawu. - Prokleta vještica! Izazvala me je baš kad najmanje mogu to podnijeti; natjerat ću je da se kaje za to dok je živa.

Zgrabio ju je za kosu. Hareton joj pokuša osloboditi uvojke, moleći ga da joj ovaj put oprostí. Heathcliff ove su crne oči sijevala; doimao se spremnim rastrgnuti Catherinu, i baš sam htjela sve staviti na kocku i priteći joj u pomoć, kad odjednom njegovi prsti olabavješe; on pusti njenu glavu, uhvati je za ruku i ukočeno se zagleda u njeno lice. Zatim stavi ruku preko njenih očiju i ostade nepomičan jedan trenutak, kao da se pokušava pribрати, a onda se ponovno okrenu Catherini i, jedva se svladavajući, reče:

- Moraš izbjegavati da me dovedeš u ovakvo stanje, jer ću te inače zaista jednoga dana ubiti! Gubi se s gospodom Dean i ostani s njom i čuvaj svoj bezobrazluk za njene uši. A što se tiče Haretona Earnshawa, ako ga vidim da te sluša, poslat ću ga da traži kruh gdje zna! Tvoja ljubav učinit će od njega bijednika i prosjaka. Elleno, vodi je; i ostavite me svi. Ostavite me!

Izvedoh svoju mladu gospodaricu van; bila je odveć radosna što je tako dobro prošla da bi se suprotstavila; i ostali su izišli za nama, i tako gospodin Heathcliff ostade sam u kući do objeda. Savjetovala sam Catherini da ruča gore, ali čim on vidje da je njen stolac prazan, posla me da je zovem. Nije razgovarao ni s kim, jeo je vrlo malo i odmah je nakon objeda izišao rekavši da se neće vratiti do večeri.

Za njegova izbivanja dvoje novih prijatelja udobno se smjestiše u velikoj sobi, i ja čuh kako Hareton ozbiljno prekorava svoju rođakinju jer mu želi otkriti kako se Heathcliff ponio prema njegovu ocu. Izjavi joj da ne želi čuti nijednu riječ protiv njega. Čak i da je on đavo, to ne bi ništa promijenilo, on bi i dalje bio na njegovoj strani; bilo bi mu draže da ona prekorava njega, kao što je prije radila, nego da optužuje gospodina Heathcliffa. Catherina se zbog toga naljuti, ali on nade načina da je ušutka upitavši je kako bi joj bilo da on loše govori o njezinu ocu? Catherina napokon shvati da Earnshav čast svoga gospodara ne luči od svoje i da je privezan za nj vezama jačim od onih koje razum može prekinuti, lancima koje je skovala navika i koje je bilo okrutno prekinuti. Pokazala je dobro srce, jer je otad pazila da mu se nikad ne požali na Heathcliffa i da mu ne otkriva svoju nenaklonost prema njemu; a meni je priznala da žali što je uopće pokušala izazvati neslogu između njega i Heathcliffa. I zaista mislim da otad nije više nikad u njegovoj prisutnosti kazala ni riječ protiv svoga mučitelja.

Nakon što izglediše to neslaganje, opet postadoše prijatelji i posvetiše se dužnostima učenika i učiteljice. Kad bih posvršavala svoje poslove, došla bih sjediti s njima; i dok sam ih promatrala, osjećala sam se tako spokojnom i mirnom da nisam ni primijetila kako vrijeme hita. Znaete, oboje su u stanovitu smislu bili moja djeca; dugo sam se ponosila jednim, a sada sam bila sigurna da će i ono drugo postati izvorom isto tako velikog zadovoljstva. Njegova poštena, topli i inteligentna narav brzo se otrešla mraka neznanja i poniženja u kojemu je bila odgajana; a Catherinine iskrene pohvale poticale su ga na marljivost. Njegov um, koji je postajao sve vedriji, oduhovio je i crte njegova lica i oplemenio njihov izraz. Jedva sam mogla vjerovati da je to ona ista osoba koju sam vidjela onog dana kad sam pronašla svoju mladu gospodaricu u Orkanskim visovima nakon njezina izleta do Grangea. Dok sam im se nijemo divila i dok su oni zajedno radili, došla je noć, a s njom i gospodar. Ušao je sasvim iznenadno na prednja vrata i mogao nas je mirno promatrati sve troje prije no što smo digli glave i primijetili ga. Pomislih: nikad nije bilo ljepšeg i nevinijeg prizora, i bila bi velika sramota grditi ih. Crveno svjetlo vatre obasjavalo im

je glave, a lica su im bila ozarena djetinjim zanimanjem; jer iako je njemu bilo dvadeset tri a njoj osamnaest godina oboje su morali osjetiti i naučiti još mnogo toga te nijedno nije iskusilo ni pokazivalo osjećaje suzdržljive razočarane zrelosti.

Istodobno podigoše oči i ugledaše gospodina Heathcliffa. Možda niste nikad primijetili da su im oči jednake; takve je oči imala i Catherina Earnshavv. Sadašnja Catherina nema s njom nikakve druge sličnosti osim očiju, široka čela i luka nosnica koji joj daje, htjela-ne htjela, oholi izraz. Haretonova je sličnost veća i uvijek je bila primjetna, ali je *sada* posebice upadala u oči jer mu je razum bio živnuo i njegove su duševne snage bile neobično aktivne. Mislim da je ta sličnost razoružala gospodina Heathcliffa; prišao je kaminu u nekom velikom uzbuđenju koje se brzo stiša ili, bolje reći, promijeni svoj karakter čim pogleda mladića. Oduzme mu knjigu iz ruke, pogleda u otvorenu stranicu, zatim je vrati bez ijedne riječi; samo dađe Catherini znak da se udalji. Njen rođak brzo i sam iziđe za njom, a i ja sam se spremala otići, kad mi on reče neka ostanem.

- Jadan svršetak, zar ne? - reče on nakon što je neko vrijeme razmišljao o prizoru koji je vidio. - Smiješan kraj mojih velikih napora. Nabavio sam poluge i pijuke da srušim obje kuće, izvježbao se da radim kao Herkul, i kad je sve gotovo i u mojoj moći, uviđam da odjednom nemam volje skinuti jedan jedini crijep s njihovih krovova! Moji stari neprijatelji nisu me pobijedili; sad bi bio trenutak da se osvetim na njihovim nasljednicima; mogao bih to učiniti, nitko me ne bi mogao spriječiti. Ali od kakve je to koristi? Ne udara mi se; ne da mi se ni podići ruku! To zvuči kao da sam se sve vrijeme trudio samo da bih na kraju pokazao lijepu veliku dušnost. To je daleko od istine; izgubio sam sposobnost uživanja u njihovu uništenju, a odveć sam lijen za bezrazložno rušenje.

Nelly, čudna će se promjena zbiti, već sam u njezinu okrilju. Tako se malo zanimam za svoj svakidašnji život da se jedva sjetim jesti i piti. To dvoje što su izišli iz sobe čini mi se da su jedina bića koja su, što se mene tiče, zadržala jasan tjelesni izgled, i taj izgled uzrokuje u meni bol ravnu agoniji. O *njoj* neću govoriti, ne želim ni misliti o njoj, ali bih žarko že-

lio da se ne vidi; njena nazočnost budi u meni osjećaje koji me dovode do ludila. *On* me drukčije uzbuđuje; pa ipak, kad bih to mogao učiniti a da ne izgledam lud, nikada ga više ne bih vidio! Možda bi ti pomislila kako sam na putu da to i postanem - doda on pokušavajući se nasmiješiti - ako bih pokušao opisati tisuće starih uspomena i misli koje on budi u meni ili utjelovljuje za mene. Ti nećeš nikomu pričati o tome što ću ti reći; moj je duh uvijek bio tako povučen u sebe te osjećam iskušenje da ga barem jedan jedini put povjerim nekom drugom ljudskom biću.

Još prije pet minuta nije mi se Hareton činio kao ljudsko biće, nego kao oličenje moje mladosti; osjetio sam prema njemu toliko raznolikih čuvstava da nisam znao što bih mu kazao. Prije svega, njegova upadljiva sličnost s Catherinom jako me podsjetila na nju. Ali to što ti možda misliš da najviše uzbuđuje moju maštu uistinu je posljednje; jer što sve mene ne prisjeća na nju i što me sve ne veže uz nju! Ne mogu pogledati u ovaj pod, a da se njen lik ne ukaže na pločama! U svakom oblaku, u svakom drvetu, u zraku koji me noću okružuje, u svakom predmetu koji pogledam - pojavljuje mi se njen lik! Najobičnija lica muškaraca i žena - moje vlastite crte lica - rugaju mi se sličnošću s njom. Cio svijet užasan je zbir opomena da je ona postojala i da sam je izgubio! Haretonov me je pogled podsjetio na moju besmrtnu ljubav, na moje očajne napore da zadržim svoje pravo, na moje poniženje, na moj ponos, na moju sreću, na moju bol...

Glupo je tebi ponavljati ove misli, ali to će ti objasniti zašto mi njegovo društvo ne koristi, iako ne volim biti uvijek sam. Ono povećava muku koja me neprestano peče; i to djelomično pridonosi mojoj ravnodušnosti prema odnosima između njega i njegove rođakinje. Ne mogu više obraćati nikakvu pažnju na njih.

- Ali, gospodine Heathcliff, što vi razumijevate pod *promjenom*? - upitah ga uznemirena njegovim vladanjem, iako on, po mome mišljenju, nije bio u opasnosti da izgubi pamet ni da umre. Zbilja je bio posve poletan i zdrav, a što se tiče njegova razuma, još od djetinjstva je bio naklonjen mračnim mislima i čudnim maštarijama. Možda je patio od monomanije zbog svoga izgubljenog idola, ali u svakom drugom pogledu njegov je razum bio isto tako zdrav kao i moj.

- Neću znati dok ne dođe - odgovori on. - Sad sam je samo napola svjestan.

- Osjećate li se bolesnim?
- Ne, Nellv, ne osjećam se.
- Bojite li se smrti?
- Bojim? Ne! Ne osjećam ni straha, niti išta predosjećam, niti se nadam da ću umrijeti. A i zašto bih? Sa svojim snažnim ustrojstvom, umjerenim načinom života i bezopasnim zanimanjem trebao bih - a tako će vjerojatno i biti - ostati u životu dok budem imao ijedne crne vlasi na glavi. Pa ipak, ne mogu više ovako! Moram se podsjećati da dišem - gotovo i svoje srce moram podsjećati da kuca! To je kao da savijam nesavitljivu oprugu; sve radnje, čak i one najbeznačajnije, koje ne potiče moja jedina misao, obavljam na silu; posebice se trudim da zamijetim bilo što, živo i neživo, što nije povezano s onom mišlju koja me svega ispunja. Imam jednu jedinu želju: cijelo moje biće i sve moje snage žude ostvariti je. Za njom tako dugo i tako nepokolebljivo čeknem te sam čvrsto uvjeren da će se ona ispuniti - i to *us koro* - jer je izjela cio moj život, i ja sam sav utonuo u oče kivanje njezina ostvarenja. Ispovijed mi nije olakšala muke; ali ona ti objašnjava neke etape moga raspoloženja koje bi inače ostale neobjašnjive. O, Bože! To je duga borba; želio bih da se završi!

Poče šetati po sobi mrmljajući za sebe tako strašne stvari da sam bila sklona vjerovati u ono što mi je kazao da Joseph vjeruje o njemu: da mu je njegova savjest pretvorila dušu u pakao na zemlji. Pitala sam se kako li će se sve to svršiti. Premda je prije malokad pokazivao takvo duševno stanje - čak i izrazom svoga lica - ono je, nema sumnje, bilo zapravo njegovo uobičajeno raspoloženje. To je i sam potvrdio iako nitko živ ne bi to bio naslutio po njegovu običnom držanju. Pa i vi to, gospodine Lockwoode, niste primijetili kad ste ga vidjeli; a u vrijeme o kojemu govorim bio je isti kao i onda; samo je još više volio osamljenost i bio je još šutljivi-ji u društvu.

Trideset i četvrto poglavlje

NAKON te večeri gospodin Heathcliff nas je nekoliko dana izbjegavao za objeda, premda nije nikad izričito naredio da Hareton i Cathy ne jedu više s njim. Nije se htio potpuno prepuštati svojim osjećajima, te se radije sam povlačio i činilo se da mu je bio dovoljan jedan obrok u dvadeset i četiri sata.

Jedne noći, nakon što su svi ukućani otišli spavati, čula sam ga kako je sišao i izišao na glavna vrata. Nisam čula da se vratio, a ujutro sam vidjela da je još uvijek odsutan. Bio je travanj; vrijeme je bilo blago i toplo; trava tako zelena i bujna kakvom je samo proljetno sunce može učiniti, a dvije niske jabuke pored južnog zida bile su u punom cvatu. Poslije doručka Catherina me natjerala da iznesem stolac pa da sjedim i radim svoj posao pod jelama iza kuće, a Haretona, koji se bio potpuno oporavio nakon svoga nesretnog slučaja, namolila je da okopa i uredi njezin mali povrtnjak koji je zbog Josephovih protivljenja premješten u taj dio vrta. Uživala sam u mirisu proljeća oko nas i u divnom nebeskom plavetnilu, kad se moja mlada gospodarica, koja je bila trčala u blizini vrata da donese korijenje jaglaca za rub lijehe, vrati polupraznih ruku i javi nam da gospodin Heathcliff dolazi. - Razgovarao je sa mnom - doda zbuñjena.

- Što je rekao? - upita Hareton.

- Rekao mi je neka se gubim što brže mogu. Ali je mnogo drukčiji nego obično, te sam zastala na trenutak i promatrala ga.

- Kakav je? - upita Hareton.

- Pa, gotovo vedar i veseo. Čak *vrlo* uzbuđen, razdragan, sretan - odgovori ona.

- Bit će da mu noćna šetnja godi - izjavih pretvarajući se da sam ravnodušna. Uistinu, bila sam isto toliko iznenađena kao i ona i vrlo radoznala da provjerim je li njeno tvrđenje

istinito, jer vidjeti gospodara vesela nije svakidašnji prizor. Nadoh ispriku da uđem u kuću. Heathcliff je stajao na pragu pored otvorenih vrata. Bio je blijed i drhtao je; ali, zaista, oči su mu svijetlile čudnim, radosnim sjajem koji mu je potpuno izmijenio izraz lica.

- Hoćete li doručkovati? - upitah ga. - Sigurno ste glad ni nakon noćnog lutanja! - Željela sam doznati gdje je bio a da ga to otvoreno ne pitam.

- Neću, nisam gladan - odgovori on prilično prijezrnim tonom, kao da je pogađao da nastojim saznati uzrok njegova dobra raspoloženja.

Zbunih se: nisam znala je li to prikladan trenutak da ga malo ukorim.

- Mislim da nije dobro boraviti noću vani, umjesto u svojoj postelji; u svakom slučaju, to nije pametno u ovo vlažno godišnje doba. Ne bih se iznenadila ako se prehladite ili dobijete groznicu; već se sada čini da vam nije sasvim dobro!

- Ništa što ne bih mogao podnijeti; čak i s najvećim zadovoljstvom, pod uvjetom da me ostaviš sama; udi i ne dosaduj mi.

Poslušah ga i u prolazu primijetih da diše jako ubrzano.

- Eto! - pomislih. - Sigurno će se razboljeti. Što li je radio?

U podne sjede za stol da objeduje zajedno s nama, i iz moje ruke primi prepun tanjur, kao da je namjeravao nadoknaditi dotadašnje gladovanje.

- Nelly, niti sam prehladen, niti imam groznicu - reče aludirajući na naš jutrošnji razgovor - i spreman sam se prihvatiti toga vašeg jela.

Uze nož i vilicu i htjede se prihvatiti jela, ali odjednom kao da njegov dobar tek iščeznu. Stavi nož i vilicu na stol, pogleda pažljivo prema prozoru, ustade i iziđe. Dok smo završavali objed, gledali smo ga kako šeće po vrtu; Earnshaw odlučio otići i upitati ga zašto neće s nama ručati: mislio je da smo ga mi, možda, naljutili.

- Hoće li doći? - upita Catherina kad se njen rođak vratio.

- Neće; ali nije ljut; naprotiv, čini se vrlo zadovoljan. Samo je bio nestrpljiv što ga dvaput pitam, pa me posla k tebi

i reče da se čudi kako uz tebe mogu tražiti još i društvo nekoga drugog.

Stavih njegov tanjur pored vatre da se jelo ne ohladi. Sat ili dva poslije on se vrati nakon što su ostali bili izišli, ali ni tada nije bio ništa mirniji; imao je onaj isti neprirodni izraz radosti ispod svojih crnih obrva, istu beskrvnu boju lica; čudno se smiješio, podrhtavao je cijelim tijelom, ali ne kao što čovjek drhti od zime ili slabosti, nego kao što treperi jako zategnuta struna.

Upitah ga što mu je, pomislih, jer ako ja to ne učinim, tko će? Zapitah ga:

- Jeste li čuli kakve dobre vijesti, gospodine Heathcliffe? Činite se neobično uzbuđeni.

- Odakle bi mogle doći za mene dobre vijesti? Glad me uzbuđuje, a čini mi se da ne smijem jesti.

- Vaš objed je ovdje, zašto ga nećete?

- Ne mogu sad - brzo promrmlja - čekat ću do večere.

I, Nelly, jednom zauvijek, molim te, reci Haretonu i njoj da me se klone. Ne želim da me itko uznemiruje; želim biti sam u svojoj sobi.

- Ima li kakav poseban razlog što tjerate sve od sebe? - upitah ga. - Recite mi zašto ste tako čudni, gospodine Heathcliffe? Gdje ste bili noćas? Ne postavljam vam to pitanje iz puke radoznalosti, nego...

- Ti mi postavljaš to pitanje iz puke radoznalosti - reče I on i nasmijsa se. - Ipak, odgovorit ću ti. Noćas sam bio na Mpragu pakla. Danas vidim pred sobom svoj raj. Moje ga oči gledaju, jedva me tri koraka odvajaju od njega! A sad, bit će najbolje da odeš! Nećeš ni vidjeti ni čuti ništa što bi te uplašilo ako ne budeš radoznala.

Naložih vatru, rasprih stol i izidoh, zbunjena no ikad.

; To poslijepodne nije više izlazio iz dnevne sobe, niti je itko tamo dolazio uznemirivati ga. U osam sati smatrala sam da mu trebam, iako me nije zvao, odnijeti svijeću i večeru. Stajao je naslonjen na jedan prozor, ali nije gledao van nego unutra u tminu. Vatra se bila ugasila; soba je bila puna vlažnog, blagog zraka oblačne večeri; u njoj je bilo tako tiho da se čulo ne samo žuborenje potoka u Gimmertonu nego i njegov zapljuskivanje o stijene. Uzvik nezadovoljstva ote mi

se iz grudi jer je dopustio da se vatra ugasi, i počeh zatvarati prozorska krila jedno po jedno dok nisam došla do njegova prozora:

- Smijem li ga zatvoriti? - upitah ga da bih privukla nje govu pažnju jer se nije micao.

Dok sam govorila, svjetlo mu pade na lice. Oh, gospodine Lockwoode, ne mogu vam opisati užasan strah koji me obuzeo kad mu ugledah lice! One duboke crne oči! Onaj smijeh, ono mrtvačko bljedilo! Učini mi se da to nije gospodin Heathcliff nego neki vampir. U svom strahu nagnuh svijeću prema zidu i ona se ugasi a ja ostadoh u mraku.

- Zatvori ga - odgovori on svojim uobičajenim glasom.
- Eto, baš si nespretna! Zašto si držala svijeću vodoravno? Požuri i donesi drugu.

Izbezumljena od straha, izjurih iz sobe i rekoh Josephu:

- Gospodar želi da mu odneseš svijeću i naložiš vatru - jer ja se nisam usudila vratiti.

Joseph stavi nešto žara na lopaticu i ode, ali se odmah vrati s njom u jednoj i poslužavnikom s jelom u drugoj ruci pa mi objasni da gospodin Heathcliff ide spavati i da neće ništa jesti do sutradan. U istom trenutku čusmo ga gdje se uspinje stubama; ali ne ode u svoju spavaću sobu nego u onu s hrastovom pregradom čiji je prozor, kao što sam prije spomenula, bio dovoljno velik da se kroza nj moglo izići, te mi pade na pamet da on stvara plan za još jedan ponoćni izlet o kojem ne želi da mi išta znamo.

"Je li on duh ili vampir?" - razmišljala sam. Čitala sam da ima takvih zlih duhova u ljudskom obličju. Počeh misliti kako sam ga negovala kao malo dijete, promatrala njegov razvitak iz djetinjstva u dječastvo i pratila gotovo cio tijek njegova života, te mi se učini bezrazložno i glupo podavati se tom strahu. - "Ali odakle je došao on, taj mali crni stvor, kojega je onaj dobri čovjek na vlastitu propast donio u svoj dom?" - šapnu mi praznovjerje kad sam već bila zadrijemala. I ja počeh u polusnu mučiti sebe pitanjem o njegovu porijeklu; ponavljajući misli koje sam imala dok sam bila budna, prijedoh cio njegov život sa svim njegovim strašnim promjenama i napokon vidjeh u snu i njegovu smrt i njegov pogreb. Od toga mi je ostalo u sjećanju da sam se jako namučila oko određivanja natpisa za njegov nadgrobni spome-

nik i da sam razgovarala o tome s grobarom, pa kako nije imao prezime i kako nismo znali koliko mu je godina, morali smo se zadovoljiti jednom jedinom riječju: "Heathcliff". To se kasnije i obistinilo; tako smo zaista i učinili. Ako odete na groblje, pročitat ćete na njegovu nadgrobnom spomeniku l'samo tu jednu riječ i datum njegove smrti.

i Zora mi je vratila zdrav razum. Ustadoh i, čim je svanulo, odoh u vrt da bih vidjela ima li tragova nogu pod njegovim prozorom. Nije ih bilo. "Ostao je kod kuće" - pomislih - "i bit će mu danas dobro." - Pripremih doručak za ukućane, kao što sam običavala, ali rekoh Haretonu i Catherini neka doručkuju prije no što side gospodar, jer još nije bio ustao. Više su voljeli doručkovati vani ispod drveća, te tamo postavih stolić za njih.

Kad sam ponovno ušla u kuću, zatekoh Heathcliffa dolje u velikoj sobi. On i Joseph razgovarali su o nekim poslovi-ma na imanju. Davao je jasne, detaljne upute o stvari o kojoj su razgovarali, ali je govorio brzo, neprestano okretao glavu u stranu i imao onaj isti uzbuđeni izraz na licu, samo još uznemireniji nego dan ranije. Kad je Joseph izišao iz sobe, on sjede na svoje uobičajeno mjesto i ja stavih šalicu kave pred njega. On je privuče bliže, stavi ruke na stol i, kako mi se činilo, poče gledati u zid ispred sebe; gledao je samo jedan određeni dio zida; njegove sjajne, nemirne oči prelazile su gore-dolje preko tog dijela, s tako velikim zanimanjem da mu je na pola minute zastao dah.

- Hajde - povikah i stavih mu komadić kruha u ruku - jedite i pijte kavu dok je topla; već je čitav sat otkad je do ručak gotov.

Nije me čuo, ali se ipak nasmiješi. Radije bih da je zaškrutao zubima nego što se tako nasmiješio.

- Gospodine Heathcliffe! Gospodaru! - povikah. - Za ime Božje, nemojte gledati tako kao da vidite pred sobom viziju s onog svijeta.

- Za ime Božje, ne viči toliko! - odgovori on. - Osvrni se i reci mi jesmo li sami?

- Naravno, sami smo - odgovorih.

Ali ga ipak i nehotice poslušah, kao da nisam bila sigurna. Jednim pokretom ruke on ukloni posude ispred sebe i nagnu se naprijed da bi bolje promatrao.

Tada opazih da on uopće i ne gleda zid; jer kad sam ga pažljivije promotrila, učinilo mi se kao da gleda nešto što se nalazi svega dva metra od njega. I što god da je to nešto bilo, činilo se da mu to istodobno pričinja i neobično zadovoljstvo i nanosi veliki bol; na tu me je misao naveo ushićen a ipak bolan izraz njegova lica. Predmet njegova promatranja nije bio nepomičan; njegove su ga oči neumorno i žudno pratile i nisu ga puštale čak i dok je razgovarao sa mnom. Uzalud sam ga podsjećala da odavno nije ništa jeo; kad bi na moju molbu ispružio ruku da uzme kruh, prsti su mu se zatvarali prije no što bi ga dohvatio i ostajali na stolu kao da su zaboravili što su htjeli.

S velikim strpljenjem pokušavala sam odvratiti njegove misli od onoga u što su bile udubljene; ali se on na kraju naljuti, ustade i upita zašto ga ne pustim jesti onda kad mu se bude svidjelo; rekao je da ga idući put ne moram čekati nego neka stavim stvari na stol i odem. Nakon što je to rekao, izašao je iz kuće, polako otišao vrtnom stazom i iščeznuo kroz vrata.

Sati puni strepnje polako su prolazili; opet je došla večer. Iako sam kasno otišla spavati, nisam mogla usnuti. Vratio se poslije ponoći i, umjesto da ode u svoju spavaću sobu, zatvorio se dolje u dnevnu sobu. Osluškiivala sam, prevrtala se u postelji i napokon ustala, obukla se i sišla. Nisam više mogla ležati moreći mozak stotinama slutnja.

Razabirala sam Heathcliffov korak. Šetao je gore-dolje po sobi i često prekidao tišinu uzdasima nalik na jecaje. Mrmljao je nepovezane riječi; jedina koju sam jasno čula bila je: "Catherina", stopljena s nekim izrazom nježnosti i patnje. Izgovarao je to ime takvim tonom kao da je osoba koju je oslovljavao bila prisutna: poluglasno, toplo, iz dubine duše. Nisam imala hrabrosti ući u sobu; ali kako sam ga željela odvratiti od njegova sanjarenja, sjetih se kuhinjske vatre i počeh je poticati i vaditi pepeo. To mu privuče pažnju brže no što sam očekivala. Odmah je otvorio vrata i rekao:

- Nelly, dođi amo... je li već jutro? Donesi ovamo svijeću.

- Otkucava četiri sata - odgovorih. - Ako vam treba svi jeća da idete gore, mogli ste je zapaliti i ovdje na vatri.

- Ne, ne želim ići gore. Dođi amo, naloži mi vatru i za vrši sve poslove u ovoj sobi.

- Moram razgorjeti ugljen prije no što ga donesem amo - odgovorih uzimajući stolac i mijeh.

Dotle je on nemirno lutao amo-tamo u stanju koje je graničilo s rastrojstvom. Njegovi duboki uzdasi tako su se brzo nizali da nije mogao normalno disati.

- Čim svane, poslat ću po Greena - reče on. - Želim ga zamoliti za nekoliko pravnih savjeta dok još mogu misliti o takvim stvarima i dok još mogu mirno rasuđivati i odlučivati. Nisam još napisao svoju oporuku, a ne mogu se odlučiti što da učinim sa svojom imovinom. Najradije bih je zbrisao s lica zemlje.

- Ne govorite tako, gospodine Heathcliffe - umiješah se. - Vaša oporuka može još čekati; imat ćete još dosta vreme na da okajete mnoge nepravde koje ste počinili! Nikad ni sam mislila da će vaši živci ikada popustiti; a eto, oni su sad sasvim rastrojeni, i to gotovo isključivo vašom krivicom. Način na koji ste proveli posljednja tri dana potkopao bi zdravlje i Titanu. Uzmite malo hrane i malo se odmorite. Po gledajte se u zrcalo, pa ćete vidjeti kako vam je to potrebno. Obrazi su vam upali, a oči krvave kao u čovjeka koji umire od gladi i jedva gleda od nesanice.

- Nisam kriv što ne mogu jesti niti se odmarati. Uvjera vam te da to nije namjerno. Jest ću i odmorit ću se čim budem mogao. Ali mogla bi isto tako reći čovjeku koji se bori da ne potone neka se odmori nadomak obale! Moram najprije stići do obale da bih se mogao odmarati. Dobro, ne moraš zvati gospodina Greena; a što se tiče kajanja za moje nepravde, nisam učinio nikakve nepravde i ne kajem se ni za što. Odveć sam sretan, pa ipak nisam dovoljno sretan. Blaženstvo moje duše ubija moje tijelo, ali ona ipak ostaje nezadovoljena!

- Sretni ste, gospodar? - povikah. - Neobične li sreće! Ako biste me saslušali, a da se ne naljutite, mogla bih vam dati savjet koji bi vas učinio sretnijim.

- Što je to? Kaži!

- Znete i sami, gospodine Heathcliffe, da ste još od svoje trinaeste godine živjeli sebičnim i nekršćanskim životom, i vjerojatno za sve to vrijeme niste nijedanput imali Sveto pi-

smo u rukama. Sigurno ste zaboravili sadržaj te knjige, a sada možda više nemate ni vremena da to nadoknadite. Zar bi moglo biti kakve štete ako pošaljete po nekoga... nekog svećenika, bez obzira na to kojoj crkvi pripada... da vam objasni Sveto pismo, da vam pokaže kako ste daleko odlutali od njegova učenja i kako ćete nesprenmi biti za njegov raj ako se ne promijenite prije no što umrete?

- Osjećam prije zahvalnost nego ljutnju, jer si me podsjeća na način na koji želim biti pokopan. Želim da moje tijelo bude odneseno na groblje uvečer. Ti i Hareton možete ići za mojim lijesom ako hoćete. Najvažnije je da ne zaboraviš da grobar izvrši moj nalog što se tiče moga i njezina lijesa! Nije potreban nikakav svećenik niti ikakve molitve. Kažem ti, još malo pa ću dospjeti u svoj raj; raj ostalog svijeta ne ću ni doći i ne želim.

- Pretpostavimo da nastavite sa svojim upornim gladovanjem i da umrete od gladi, pa svećenik zabrani da vas pokopaju na crkvenom groblju? - reko mu, užasnuta njegovom bezbožničkom ravnodušnošću. - Kako bi vam se to svidjelo?

- On to neće učiniti; a ako učini, morat ćeš se pobrinuti da mi se tijelo prenese tamo krišom. Ako to propustiš, iskusit ćeš na svojoj koži da mrtvi i dalje žive!

Čim je čuo da su i ostali ukućani ustali, povukao se u svoju sobu i ja sam slobodnije disala. Ali poslije podne, kad su Joseph i Hareton otišli na svoj posao, ponovno se pojavio u kuhinji i uznemirena pogleda pozva me da dođem i sjedim u velikoj sobi, jer je želio da netko bude s njim. Odbih poziv i otvoreno mu reko da me njegov čudan govor i ponašanje plaše, te da nemam ni hrabrosti ni volje biti sama s njim.

- Uvjeren sam da me ti smatraš za đavola - reče on uz svoj užasni osmijeh - za biće odveć strašno da bi živjelo pod poštenim krovom. - Zatim se okrenu Catherini, koja je bila tu i koja se bila sklonila iza mene kad je on došao, pa doda podrugljivo: - Hoćeš li ti doći, mala? Neću ti ništa. Neću! Prema tebi sam bio gori od đavola. Ali, postoji bar netko tko se užasava mog društva! Tako mi Boga! Ona je nemilo srдна. Oh! Dovraga! To je zaista odveć nepodnošljivo za živo biće... čak i za čovjeka kao što sam ja.

Više nije tražio ničije društvo. U sumrak se povukao u svoju sobu. Cijelu noć do kasno sutradan slušali smo ga ka-

ko jeca i mrmlja za sebe. Hareton je htio ući, ali mu ja predložih da ode po gospodina Kennetha, pa da on dođe i vidi što mu je. Kad je liječnik došao, pokušah otvoriti vrata, ali su ona bila zaključana i Heathcliff nam doviknu neka idemo dodavola. Bolje mu je i želi biti sam. Liječnik ode.

Uvečer je bilo vrlo vlažno, kiša je pljuštala sve do zore. Kad sam ujutro prošetala oko kuće, opazih da je gospodarov prozor otvoren i da kiša pada unutra. On sigurno nije u postelji, pljusak bi ga smočio do kože. Zacijelo je ili ustao ili izišao. Ali neću se više ustručavati, odvažno ću ući i vidjeti. Nakon što sam uspjela jednim drugim ključem otvoriti vrata, pojurih otvoriti hrastovu pregradu, jer je soba bila prazna; brzo je otvorih i pogledah unutra. Gospodin Heathcliff bio je ondje - ležao je na leđima. Njegove su me oči motrile tako ljutito i pronicljivo da sam se uplašila; ali mi se zatim učini da se smiješi. Nisam mogla zamisliti da je mrtav; ali lice i grlo bili su mu mokri od kiše; voda je kapala s posteljine i on je bio potpuno nepomičan. Prozorski kapak koji se zatvarao i otvarao bio mu je izgulio ruku koja je ležala na prozorskoj dasci; ali krv nije kapala iz rane, i kad sam stavila ruku na nju, više nisam sumnjala; bio je mrtav i ukočen! Zatvorih prozor; začehljah mu s čela njegovu crnu, dugačku kosu; pokušah mu zatvoriti oči kako bih, ako bude moguće, ugasila taj užasni, živi izraz ushita prije no što ga itko drugi vidi. Ali se one nisu htjele sklopiti, činilo se kao da se rugaju mojim pokušajima; njegova otvorena usta i oštri bijeli zubi također su se podrugivali! Obuzeta ponovnim nastupom straha, dozvah Josepha. Vukući noge i praveći priličnu buku on odlučno odbi imati s njim bilo kakva posla.

- Đavo mu je odnio dušu - povika on - i što se mene tiče, može mu odnijeti i tijelo! Eh! Kako je to zao čovjek kad se i smrti ceri! - i stari se grešnik i sam podrugljivo naceri. Pomislih da će početi skakati od radosti oko mrtvačkog odra, ali se on odjednom umiri, pade na koljena, podignu ruke i zahvali Bogu što je zakoniti gospodar, potomak stare obitelji, napokon došao do svojih prava.

Taj me je strašni događaj zapanjio i moje su misli kružile oko uspomena iz prošlosti s nekom vrstom potištene žalosti. Ali siromah Hareton, kojemu je od svih učinio najveću nepravdu, bio je sada jedini koji je zaista duboko žalio za po-

kojnikom. Sjedio je uz mrtvaca cijelu noć i gorko plakao. Stezao mu je ruku i ljubio njegovo sarkastično, divlje lice kojega su se svi ostali užasavali, i oplakivao ga s onim dubokim bolom koji prirodno potječe iz plemenita srca, pa bilo ono i prekaljeno kao čelik.

Gospodin Kenneth bio je u nedoumici kako nazvati bolest od koje je gospodar umro. Prešutjela sam da on ništa nije okusio četiri dana jer sam se bojala da bi to moglo izazvati neke poteškoće. Uostalom, uvjereni sam da on nije gladovao namjerno; gladovanje je bilo posljedica, a ne uzrok njegove neobične bolesti.

Pokopali smo ga kao što je želio, na zgražanje cijelog susjedstva. Earnshaw, ja, grobar i šestero ljudi koji su nosili lijes sačinjavali smo cijelu pratnju. Ta su šestorica ljudi odmah otišla nakon što su lijes spustili u raku; mi smo ostali dok nije zatrpan. Hareton je, suzna lica, kopao komadiće zelena busenja i stavljao ih preko mrka humka; humak je sada gladak i zelen kao i ona druga dva - i nadam se da njegov stanovnik počiva isto tako mirno kao i oni u drugim humcima. Ali ljudi u ovoj okolini, ako ih pitate, zaklet će se Svetim pismom da se on *pojavljuje kao duh*. Neki kažu da su ga vidjeli blizu crkve, neki na pustari, a neki čak i u ovoj kući. Bapske priče, reći ćete; tako i ja kažem. Pa ipak, onaj starac uz kuhinjsku vatru tvrdi da svake kišne večeri otkad je Heathcliff umro vida dvije prilike kako gledaju kroz prozor Heathcliffove sobe - a i meni se otprilike prije mjesec dana dogodilo nešto čudno. Išla sam jednu večer u Grange - bilo je mračno, spremala se oluja - i baš gdje put skreće za Orkanske visove, sretoh jednog malog dečka koji je tjerao ovcu i dva janjeta. Plakao je gorko; pomislih da su mu jaganjci tvrdoglavi pa ne žele ići kamo ih on tjera.

- Što se zbilo, mali čovječe? - upitah ga.

- Eno Heathcliffa gdje stoji s Catherinom ondje ispod stijene - zajeca on - ne usudim se proći pored njih.

Nisam vidjela ništa; ali ni njegovo stado ni on nisu se usudili dalje; kazah mu neka udari drugim putom. Te prikaze vjerojatno je stvorila njegova mašta dok je išao sam preko pustare i mislio o glupostima koje je čuo od svojih roditelja i prijatelja. Ali, bilo kako bilo, ja više ne volim biti vani u mraku, niti ostavljena sama u ovoj mračnoj kući. Jedva će-

kam da dođe dan kad će je oni napustiti i preseliti se u Grange.

- Oni namjeravaju živjeti u Grangeu? - upitah.

- Čim se vjenčaju, a to će biti na Novu godinu.

- A tko će živjeti ovdje?

- Pa, Joseph će paziti na kuću i možda će imati jednog mladića da mu pravi društvo. Oni će živjeti u kuhinji, a ostali dio kuće bit će zatvoren.

- Ostavljen duhovima koji se tu budu htjeli nastaniti - napomenuh.

- Ne, gospodine Lockwoode - reče Nelly odmahujući glavom. - Ja vjerujem da mrtvi počivaju u miru. Ali o njima ne valja neozbiljno govoriti.

U tom trenutku otvore se vrata; šetači su se vratili.

- *Oni se ne boje ničega* - progundah promatrajući ih kroz prozor. - Njih dvoje združeni usudit će se prkositi so toni i svim njegovim legijama.

Kad su došli na prag i zaustavili se na trenutak da još jednom pogledaju mjesec - ili, točnije, da još jednom pogledaju jedno u drugo na mjesecini, osjetih neodoljivu želju da opet odem neprimijećen. Stavih gospodi Dean u ruku nešto kao znak svoje zahvalnosti i, ne obazirući se na njeno prijateljsko prigovaranje zbog moje nepristojnosti, iščeznuh kroz kuhinju u trenutku kad su oni otvarali prednja vrata. I tako bih Josepha ostavio u uvjerenju da se gospoda Dean upustila u ljubavni nestašluk da ga, srećom, ugodan zveket zlatnika kraj njegovih nogu nije uvjerio da sam čovjek časna značaja.

Povratak u Thrushcross Grange produljih izletom do crkve. Dok sam stajao blizu njenih zidova, vidio sam da je zdanje prilično oronulo tijekom minulih sedam mjeseci; na mnogim prozorima zjapile su crne rupe bez stakla, škriļjac na krovu iskliznuo je gdjegdje iz reda u kojem je stajao, i predstojeće jesenje bure postupno će ih posve uništiti.

Tražio sam i ubrzo našao tri nadgrobna kamena na padini pored pustare. Srednji je već bio posivio i upola zarastao u vrijes; Lintonov je bio u skladu s njim samo po tome što mu je podnožje bilo obraslo u travu i mahovinu; Heathcliffov je još bio gol.

Ostao sam neko vrijeme pored njih pod onim blagim nebom, promatrao noćne leptire koji su letjeli između vrijeso-

va i zvončića, slušao tihi povjetarac koji je blago pirkao kroz travu, i čudio se kako je itko ikada mogao pomisliti da je posljednji san spavača pod tim mirnim komadićem zemlje nemiran.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 821.111-31 = 163.42

BRONTE, Emily
Orkanski visovi / Emily Bronte ; prevela
Anita Ljubić. - Zagreb : Večernji list, 2004.
- (Večernjakova biblioteka. Kolo 3,
Ljubavni romani; knj. 1)

Prijevod djela: Wuthering heights.

ISBN 953-7161-46-3 440921025

